

DEVIZNI PROPISI
FEDERATIVNE HARODNE REPUBLIKE
JUGOSLAVIJE

DRUGO IZDANJE

IZDANJE „SLUŽBENOG LISTA FNRJ”

**ZBIRKA PROPISA
IZ OBLASTI FINANSIJA**

BR. 4

IZDAJE „SLUŽBENOG LISTA FNRJ”

DEVIZNI PROPISI
FEDERATIVNE HARODHE REPUBLIKE
JUGOSLAVIJE

DRUGO IZDAHJE

1 9 4 8

PREDGOVOR PRVOM IZDANJU

Devizni propisi predstavljaju materiju mlađeg datuma. Tek izbijanjem svetske krize iz 1929 do 1931 godine, koja u stvari predstavlja ekonomsku reperkusiju međunarodnih poremećaja nastalih posle prvog svetskog rata, osetila se u jačoj meri potreba za regulisanjem zagraničnog platnog prometa. Svrha ovoga regulisanja bila je uravnoteženje platnog bilansa u okviru novih međunarodnih ekonomskih odnosa, putem što racionalnije upotrebe i optimalnog iskorišćenja raspoloživih sredstava plaćanja u međunarodnom platnom prometu, a s tim i zaštita međunarodne vrednosti domaće valute.

Pored toga, devizni propisi regulišu jednu materiju koja je po svojoj suštini podložna vrlo čestim promenama, na koje valja brzo reagovati, ako se hoće postići željeni cilj. Zato se devizni propisi često donose na brzinu, bez većih mogućnosti studiranja, analiziranja i udublјivanja u probleme i bez pregleda svih posledica, koje njihovim donošenjem mogu nastupiti.

Usled pomanjkanja dužeg iskustva s jedne i potrebe što bržeg regulisanja konkretnih problema s druge strane, kao karakteristična crta deviznih propisa skoro svih zemalja pojavljuje se ne samo njihova mnogobrojnost, već i njihova nesistematičnost, a često i međusobna kontradiktornost.

II

Iz istih razloga ni materija, tj. oni odnosi i poslovi koje devizni propisi treba da regulišu, nije precizno određena i ograničena prema drugim oblastima. Ti propisi često zalaze u područja drugih pravnih disciplina. Pošto je platni promet s inostranstvom u uskoj vezi sa spoljnom trgovinom, često se devizni propisi prepliću, na primer, s trgovinsko-političkim propisima. Tako se devizne vlasti upliću u trgovinsku politiku, a vlasti, koje bi morale voditi samo trgovinsku politiku, svojim propisima prelaze granice svoje nadležnosti i zadiru u deviznu politiku.

Konačno za naučnu obradu deviznoga prava nije bilo ni dovoljno vremena, a u poslednje vreme nisu za to bile ni povoljne prilike, tako da ni sa te strane nije učinjeno skoro ništa, da bi se razbistrili pojmovi i u materiju unelo više sistematičnosti.

Zbog toga nije nikakvo čudo da do rata nije postojala, a, koliko nam je poznato, ni danas još ne postoji nijedna dobra kodifikacija deviznih propisa, odnosno jedan osnovni devizni zakon, u kome bi bila normirana osnovna načela, koja bi važila za celokupnu deviznu kontrolu i za sve devizne poslove. Devizni propisi u mnogim zemljama još uvek čekaju takvu kodifikaciju.

Ovo, što je rečeno za devizne propise uopšte važi i za naše ranije devizne propise. Osnova za donošenje deviznih propisa nije bio Zakon, već Pravilnik o regulisanju prometa devizama i valutama od 7 oktobra 1931 godine, koji je u toku vremena menjan, dopunjavan i objašnjavan rešenjima Ministarstva finansija

III

i cirkularima Narodne banke. Osm toga, u devizne propise spadaju i propisi trgovinskih, platnih i turističkih sporazuma sa drugim zemljama; ukoliko se ti propisi odnose na platni promet s inostranstvom i ukoliko su objavljeni. I ovi naši raniji devizni propisi, s obzirom na njihovu mnogobrojnost i često nedovoljnu međusobnu povezanost, bili su nesistematski i nepregledni. Šta više i u samom Pravilniku nije bilo dovoljno sistema. Sistematsku su, sa više ili manje uspeha, uvođili pisci, koji su izdavali i tumačili devizne propise.

Novi devizni propisi, koji su sadržani u Zakonu o regulisanju platnog prometa s inostranstvom i u Pravilniku za njegovo izvršenje, odlikuju se time što su iz osnova nanovo izrađeni, bez istoriskog opterećenja starijim propisima, ali na osnovu iskustva — uspeha ili neuspeha — predratne devizne kontrole, kao i na osnovu dosadašnje naučne obrade ove pravne discipline.

Osnov propisima je Zakon o regulisanju platnog prometa sa inostranstvom (Devizni zakon). Zakon utvrđuje cilj deviznih propisa, usvajajući njihovu sa-vremenu definiciju da služe regulisanju platnog prometa sa inostranstvom i svih drugih poslova u zemlji i sa inostranstvom, koji imaju uticaja na razvoj našeg platnog bilansa i na međunarodnu vrednost domaće valute. Zakon dalje utvrđuje pojam devizne kontrole i deviznih organa, nabraja poslove koji prvenstveno podleže deviznoj kontroli, daje deviznim organima ovlašćenja za donošenje potrebnih devizno-političkih mera i konačno definiše devizne krivice i utvrđuje kazne.

Na osnovu ovlašćenja iz Zakona, savezni Ministar finansija propisao je Pravilnik za izvršenje Zakona o regulisanju platnog prometa sa inostranstvom (Devizni pravilnik). Pravilnik detaljno obrađuje materiju devizne kontrole. Između ostalog reguliše trgovinu stranim

IV

sredstvima plaćanja u zemlji i dinarima u inostranstvu, unošenje u zemlju i iznošenje iz zemlje stranih i domaćih sredstava plaćanja, finansijske poslove u vezi sa inostranstvom, plaćanja iz međunarodnog robnog prometa, devizne poslove u vezi sa saobraćajem, putničkim i poštanskim prometom sa inostranstvom, kao i trgovinu plemenitim metalima.

Treći izvor deviznih propisa je Pravilnik o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom koji je propisao savezni Ministar trgovine i snabdevanja u saglasnosti sa saveznim Ministrom finansija, kao vrhovnom deviznom vlašću u smislu Deviznog zakona. Ovaj Pravilnik reguliše u deviznoj materiji plaćanje uvezene robe, naplatu izvezene robe i ustanovljuje koordinacione organe (koordinacioni odbor i stručni odbor) za primenu propisa o nadzoru nad uvozom i izvozom kao i deviznih propisa.

Zatim se u smislu Zakona smatraju deviznim propisima i odredbe iz sporazuma sa inostranstvom koje se odnose na platni promet.

Konačno u devizne propise ulaze Zakon o zaštiti jugoslovenske imovine u inostranstvu i imovinskih prava i interesa u inostranstvu i Pravilnik za njegovo izvršenje.

Kao dopuna ovih osnovnih deviznih propisa dolaze rešenja i naredbe saveznog Ministra finansija po konkretnim pitanjima devizne kontrole.

Karakteristika novih jugoslovenskih deviznih propisa je zakonska osnova, koncentracija, sistematičnost, a usled toga i preglednost. Oni omogućuju lako snalaženje u jednoj materiji koja je po svojoj prirodi vrlo zamršena. A što je najvažnije, u samom Zakonu su data osnovna načela, koja imaju da služe ne samo kao baza za donošenje specijalnih propisa putem nare-

V

daba i rešenja, već i kao smernice prilikom primene i tumačenja ovih deviznih propisa.

Ova zbirka obuhvata sve devizne propise koji su bili u važnosti na dan 1 jula 1946 godine. Devizni zakon, Devizni pravilnik, Pravilnik o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom, Zakon o zaštiti jugoslovenske imovine i imovinskih prava i interesa u inostranstvu i Pravilnik za izvršenje ovog Zakona dati su sa komentarom. Komentar, koji se daje neposredne posle objavljivanja odnosnih pravnih propisa, ne može se naravno osloniti ni na autentična tumačenja, ni na praksu, ni na naučnu obradu ovih propisa. Zbog toga se i ovaj komentar mora ograničiti na to da, uglavnom, na bazi samih propisa, logičnim tumačenjem pokuša da utvrdi volju zakonodavca. Nadamo se da će i ovakav komentar ipak biti od koristi praksi u izgrađivanju pravih gledišta prilikom primene pojedinih propisa. Konačno smatramo da nije potrebno naročito naglasiti da sam komentar nema službeni karakter, već predstavlja lično mišljenje priredivača zbirke.

Zbirka se sastoji iz dva dela: iz opšteg dela — u kome se nalaze svi devizni propisi opšteg karaktera s odnosnim komentarima i napomenama, i iz posebnog dela — u kome su tretirana posebna pitanja, ukoliko su dosada specijalnim deviznim propisima regulisana. U ovaj drugi deo svrstani su i oni devizni propisi koji ta posebna pitanja regulišu. U stvari, trebalo bi da ovaj posebni deo bude sistematski deo. Ali silom prilika on za sada predstavlja samo njegov prvi začetak zbog toga što najveći deo samog devizno-pravnog sistema još nije, a nije mogao ni da bude, regulisan detaljnim deviznim propisima.

Cilj je ove zbirke da svima onima koji bilo u kome svojstvu imaju posla sa deviznim propisima olakša sna-

VI

laženje u njima i da im po mogućstvu pomogne u pravilnom tumačenju i shvatanju tih propisa.

Jedino će se na taj način postići što šire poznavanje, što pravilnije primenjivanje i što veće poštovanje deviznih propisa, a time i konačni cilj svih pravnih normi, naime da njihova prisilna primena bude samo poslednje, izuzetno sredstvo.

Beograd, 1 jula 1946.

*Dr. Vjekoslav Meichsner
Ing. Slavko M. Čuković*

PREDGOVOR DRUGOM IZDANJU

Prvo izdanje ove zbirke bilo je već za nekoliko meseci rasprodato, tako da se ukazala potreba za objavljivanjem drugog izdanja.

Kao što je u predgovoru prvom izdanju naglašeno, devizna materija je po svojoj suštini podložna čestim promenama. Tako je u ovom međuvremenu između prvog i drugog izdanja objavljen Zakon o potvrđi i izmenama Zakona o regulisanju platnog prometa s inostranstvom (Deviznog zakona), propisan od strane Ministra finansija FNRJ novi Pravilnik o izvršenju Zakona o zaštiti jugoslovenske imovine i imovinskih prava i interesa u inostranstvu, doneti su i mnogi novi propisi u formi naredaba Ministra finansija i konačno sklopljen je niz platnih sporazuma s inostranstvom, koji takode sadrže nove devizne propise. Sem toga pokazala se i potreba davanja objašnjenja postojećih propisa kao i uputstava za njihovo izvršenje u formi cirkulara Narodne banke.

Komentari deviznih propisa su dopunjeni na osnovu primene ovih propisa u vremenu između prvog i ovog izdanja. Pored ostalog, u komentarima je obrađena i veza između deviznih propisa i drugih propisa koji se odnose na materiju koju regulišu devizni propisi.

U drugi deo zbirke uneta su pored ostalog i ona uputstva Ministarstva finansija deviznim organima kao

VIII

i uputstva glavne centrale Narodne banke filijalama koja su od opšteg interesa dok su ispuštena ona koja imaju karakter internih instrukcija deviznim organima (većinom organizatornog značaja) i uputstva fakultativne prirode.

U ovo izdanje je unet i spisak svih deviznih propisa koji su doneti posle oslobođenja i objavljeni, sa naznakom gde su bili objavljeni, kada su stupili na snagu, a kod onih koji su prestali da važe i kada im je prestalo važenje. Ovaj spisak će pomoći da se utvrdi koji su devizni propisi bili na snazi u danom momentu.

Usled toga ovo, drugo, izdanje i pored kratkog vremenskog razmaka od prvog je dobrim delom izmenjeno i dopunjeno, tako da će ono korisno poslužiti svima onima, koji žele da budu u toku našeg deviznog zakonodštva, koji žele da imaju potpunu zbirku naših deviznih propisa.

Beograd, 1 januara 1948.

*Dr. Vjekoslav Meichsner
Ing. Slavko M. Čuković*

NAPOMENA

Ukazom Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ U. br. 1733 od 15. septembra 1947. godine (*»Službeni list«* br. 80 od 17. septembra 1947. godine) proširena je važnost Ustava, zakona, naredaba, pravilnika i svih drugih pravnih opisa Federativne Narodne Republike Jugoslavije na područja pripojena teritoriji FNR Jugoslavije po Ugovoru o miru s Italijom i to danom pripajanja.

S obzirom na to što je na osnovu Ukaza Prezidijuma FNRJ o ratifikaciji Ugovora o miru s Italijom U. br. 1614 od 23. avgusta 1947. godine (*»Službeni list«* br. 74/47 od 29. avgusta 1947. godine), a u smislu čl. 90 samog Ugovora, ovaj ugovor stupio na snagu 15. septembra 1947. godine, kada su bili deponovani instrumenti ratifikacije Saveza Sovjetskih Socijalističkih Republika, Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Severne Irske, Sjedinjenih Američkih Država i Francuske kod vlade Francuske Republike, to su 15. septembra 1947. godine stupili na snagu na pripojenoj teritoriji i svi postojeći devizni propisi FNR Jugoslavije.

PRVI DEO
OPŠTI DEVIZNI PROPISI

Z A K O N

O REGULISANJU PLATNOG PROMETA SA INO- STRANSTVOM (DEVIZNI ZAKON)*

Osnovne odredbe

Član 1

Celokupan platni promet sa inostranstvom, kao i svi poslovi u zemlji sa inostranstvom koji mogu da imaju uticaja na razvoj platnog bilansa naše zemlje

* Ovaj zakon donelo je Predsedništvo Privremene narodne skupštine Demokratske Federativne Jugoslavije 2. septembra 1945. godine a objavljen je u br. 68 »Službenog lista« od 7. septembra 1945. godine. — On je potvrđen i izmenjen na osnovu čl. 136 Ustava FNRJ i proglašen ukazom Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ Ubr. 561 od 23. oktobra 1946. godine a objavljen u br. 86 »Službenog lista FNRJ« od 25. oktobra 1946. godine — Ispravke teksta ovog zakona objavljene su u br. 13 »Službenog lista FNRJ« od 14. februara 1947. godine. — U ovoj zbirci oštampam je potvrđeni i izmenjeni Zakon sa izvršenim ispravkama.

Primerdba priređivača:

1. Ovaj zakon je okvirni zakon, na osnovu koga je donet Pravilnik o njegovom izvršenju kao i posebne naredbe i rešenja koji materiju devizne kontrole detaljnije regulišu.

Ovim zakonom se:

- 1) označava svrha kojoj devizni propisi treba da služe;
- 2) utvrđuju pojedine grupe poslova koji podleže deviznoj kontroli, prema opštim karakteristikama za pojedinu grupu;
- 3) u opštim linijama karakterišu devizna kontrola i devizni organi;
- 4) definišu izvesni opšti pojmovi u smislu intencija deviznog zakonodavstva;
- 5) daje deviznim organima zakonsko ovlašćenje na vršenje izvesnih radnja; i
- 6) donose oni propisi koji kao osnovni važe za celokupno devizno zakonodavstvo.

Prema tome, prilikom tumačenja pojedinih propisa Deviznog pravilnika, drugih deviznih propisa, donetih na osnovu ovoga za-

i na međunarodnu vrednost domaćeg novca (devizni poslovi), podleže kontroli Ministra finansija FNRJ (devizna kontrola).

1) Ovim se članom definišu devizni poslovi. U smislu propisa ovoga člana, konstitutivni momenat, koji neki posao čini deviznim, je mogućnost uticanja toga posla na razvoj platnog bilansa naše zemlje i na međunarodnu vrednost domaćeg novca. To znači, da bi se pojedini posao smatrao deviznim, nije potrebno da stvarno utiče na naš bilans plaćanja, već je dovoljno da odnosni posao po svojoj prirodi može imati takav efekat. Ako je, dakle, neko bez odobrenja izvršio kakav devizni posao, za koji je u smislu deviznih propisa potrebno odobrenje, on se neće moći pravdati time da taj posao nije imao uticaja na naš bilans plaćanja, odnosno na međunarodnu vrednost dinara. Ta okolnost se može u najboljem slučaju smatrati olakšavajućom okolnošću, ali ona ne menja ništa na činjenici da je taj posao izvršen izbegavanjem devizne kontrole, koja je ovim članom za takve poslove propisana.

2) Svi poslovi, koji se u smislu ovoga člana smatraju deviznim poslovima, podleže kontroli koju vrši savezni Ministar finansija, kao najviši devizni organ (vidi čl. 9 Deviznog zakona). To je devizna kontrola.

kona ili Pravilnika, kao i pojedinih odobrenja i ovlašćenja, imaju se, pored ostalog, uzeti u obzir opšti propisi kao i osnovna načela ovoga zakona.

II. Ovaj zakon je devizni zakon. Kao takav, on se obazuje samo na platni promet s inostranstvom i na radnje koje utiču na međunarodnu vrednost domaćeg novca. Zato u ovaj zakon ne ulazi:

- 1) nikakav propis koji se odnosi na čuvanje domaće vrednosti novca (njegove kupovne snage);
- 2) nikakav propis koji se odnosi na trgovinsku politiku; i
- 3) nikakav propis koji se odnosi na druga ograničenja u prometu sa inostranstvom, a koja nisu diktirana deviznim obzirima (na pr.: kontrola sticanja nepokretnih imanja u zemlji od strane inostranaca).

Ovim je tačno ograničena pravna materija koju devizni propisi treba da regulišu. Prilikom donošenja kao i primene pojedinih deviznih propisa treba imati ovo u vidu

3) Na osnovu propisa ovoga člana nijedan devizni posao sam po sebi, nije ni zabranjen ni dozvoljen. Devizni organi mogu u okviru svojih ovlašćenja da svaki posao ili dozvole ili zabrane (jedini izuzetak je propis čl. 4 Deviznog zakona).

4) Ovim članom je indirektno označena i svrha kojoj devizni propisi služe: devizni organi moraju održati potpunu kontrolu nad našim bilansom plaćanja, kako bi se planski regulisao priliv i odliv deviza, izbegao nepoželjan razvitak našeg bilansa plaćanja i sprečile nepoželjne promene međunarodne vrednosti domaćeg novca.

Član 2

Kontroli podleže naročito sledeći poslovi:

a) celokupan promet u zemlji i sa inostranstvom: stranim valutama, potraživanjima i dugovanjima u stranoj valuti i ostalim vrednostima koje glase na stranu valutu;

b) celokupan promet sa inostranstvom: u domaćem novcu, potraživanjima i dugovanjima u domaćem novcu i ostalim vrednostima koje glase na domaći novac;

c) celokupan promet sa inostrancima u zemlji koji ima za posledicu promenu u imovinskim odnosima između naše zemlje i inostranstva; i

d) celokupan promet u zemlji i sa inostranstvom plemenitim metalima (zlatu i platini sa platinskom grupom: osmijum, iridijum, paladijum, rutenijum, rodijum) u svakom stanju i obliku, sem izradevina od ovih metala.

1) U ovome članu predviđene su četiri grupe poslova koji se bez daljega smatraju deviznim poslovima i prema tome potpadaju pod deviznu kontrolu. Pošto su ove grupe samim Zakonom predviđene i uvrštene pod pojam deviznih poslova, nije dozvoljeno dokazivanje da neki posao,

koji je ovim članom obuhvaćen, nije devizni posao u smislu propisa čl. 1 ovoga zakona.

2) S obzirom na stilizaciju »Kontroli podleže naročito sledeći poslovi«, nabrojanje u ovome članu nije taksativno, ma da je verovatno da su ovim grupama obuhvaćeni svi devizni poslovi, koji se u praksi mogu pojaviti. Zato ako bi se u praksi ipak pojavio neki posao, za koji bi se smatralo da ovim grupama nije obuhvaćen, on će se ipak smatrati deviznim poslom, ukoliko sadrži elemente iz čl. 1 ovoga zakona.

3) Tač. a) i b) — I kompenzacija, tj. prebijanje dugovanja i potraživanja prema inostranstvu, predstavlja bez sumnje devizni posao, ma da nije izričito pomenuta, i to stoga što se ona u stvari sastoji od dva posla: od naplate duga i istovremenog plaćanja obaveze. Pošto su ti poslovi devizni poslovi, to je i za kompenziranje potrebno devizno odobrenje, ukoliko nije samim deviznim propisima dozvoljeno.

Do sada su kompenziranja regulisana posebnim propisima u sledećim slučajevima: kod robnog prometa, za robne kompenzacije (čl. 31 Deviznog pravilnika, čl. 6 Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom i gl. IV Uputstva za uvoznike i izvoznike u vezi s nadzorom spoljne trgovine); kod saobraćajnih preduzeća, time što su ova obavezna da unose u zemlju viškove deviza po odbitku onih količina, koje su im potrebne za održavanje saobraćaja u inostranstvu (stav 1 članova 35, 36 i 37 Deviznog pravilnika); i za špeditere u Naredbi Ministra finansija VII br. 21119/2 (vidi Drugi deo, VIII pod Devizno poslovanje otpremničkih preduzeća — špeditera).

4) Tač. c). — Pojmovi »zemlja« i »inostranstvo« imaju se shvatiti čisto geografski. U ovoj se tački misli na to, da usled pojedinog posla ne sme da se imovina koja se nalazila u vlasništvu domaćeg lica nađe u vlasništvu inostranaca, pošto on napusti našu zemlju. Na pr.: dozvoljeno je prodavati inostrancu hranu, cigarete, uopšte stvari koje će on potrošiti u zemlji, ali nije dozvoljeno

prodavati mu odelo koja će on odneti sobom u inostranstvo. Međutim, treba imati na umu da je to samo princip i da u tome ne treba preterati i smatrati deviznom prekršajem na pr. prodaju inostrancu stvari koje će on odneti sobom kao uspomenu. Ali i inače potrebno je tu primeniti izvšnu toleranciju imajući u vidu da sami turisti često unose devize u zemlju, a s druge strane da će naš postupak prema inostranstvu izazvati sličan postupak inostranstva prema nama, bilo u povoljnom bilo u nepovoljnom smislu.

5) Tač. c). — Ovde je potrebno dovesti u sklad propis čl. 3 Uredbe o sticanju nepokretne imovine od strane stranih državljana od 16 jula 1946 god. (« Službeni list» br. 68/46), sa propisima čl. 2 tač. c i čl. 3 Deviznog zakona. Po prvom zakonskom propisu Predsednik Privrednog saveta daje odobrenja stranim državljanima za sticanje nepokretnosti u našoj državi; drugi zakonski propis određuje, da pravni poslovi kojima je sadržan promet sa inostrancima, u smislu deviznih propisa, i koji imaju za posledicu promenu u imovinskim odnosima između naše zemlje i inostranstva, nisu pravovaljani ako nije izdato odobrenje od nadležnog deviznog organa.

Postavlja se pitanje da li je propis Uredbe kao specijalan derogirao u ovim slučajevima propise pomenutih članova Deviznog zakona koji su generalni, pa je pravni posao pravovaljan, ako ga je odobrio Predsednik Privrednog saveta, i čnda kad ne postoji odobrenje u smislu deviznih propisa. Prema mišljenju priredivača zbirke, Uredba nije derogirala pomenute propise Deviznog zakona, pošto i jedni i drugi propisi tretiraju pitanje sticanja nepokretnosti od strane inostranaca sa raznih stanovišta: Uredba, sa stanovišta nacionalne i državne bezbednosti, a pomenuti propisi Deviznog zakona, sa stanovišta devizne kontrole. Prema tome bi za pravovaljanost posla, ukoliko se radi o inostrancu i u smislu deviznih propisa, bila potrebna oba odobrenja. Stoga bi bilo potrebno usvojiti praksu

da Predsednik Privrednog saveta konzultuje sa stanovišta devizne kontrole Ministra finansija, FNRJ, kao najvišeg deviznog organa, po svakoj molbi inostranaca za sticanje nepokretnosti u FNRJ. Ukoliko se radi o inostrancu i u smislu deviznih propisa i ako se Ministar finansija saglasi, trebalo bi da Predsednik Privrednog saveta, u slučaju da dade odobrenje, istakne u njemu da ga daje u sporazumu sa Ministrom finansija FNRJ kao najvišim deviznim organom, pozivajući se na broj i datum pod kojim je Ministar finansija dao devizno odobrenje.

6) Tačka d). — Pod stanjem u kome se mogu pojaviti plemeniti metali podrazumeva se njihova veštačka smesa sa drugim metalima ili prirodna smesa u rudama, odnosno čisti plemeniti metal.

7) Tačka d). — Prema našim postojećim deviznim propisima postoje sledeći oblici plemenitih metala:

poluga = svaki oblik neprerađenih plemenitih metala (čl. 49 Deviznog pravilnika), kao što su poluge koje se dobijaju pri hemijskoj ekstrakciji plemenitih metala iz ruda, zlatna zrnca dobijena prilikom ispiranja zlata;

polupreradevina (polufabrikat, čl. 52 i 53 Deviznog pravilnika); kao što je zlatni lim ili zlatna žica iz kojih se proizvodi izradevine;

kovani oblik = metalni novac od plemenitih metala, bez obzira na to da li je ovaj novac u nekoj zemlji zakonsko ili običajno sredstvo plaćanja ili nije. Ako se radi o zlatnom novcu onda se naziva zlato u kovanom obliku, kovano zlato, ili zlatnik (čl. 46, 48 i 49 Deviznog pravilnika);

izradevina = gotovi proizvodi od plemenitih metala koji služe kao nakit ili za korisne svrhe, kao što su zubotehničke izradevine. U cenu izradevine ulazi pored vrednosti sadržine plemenitog metala u predmetu još i vrednost njegove izrade;

lomljeni plemeniti metal («bruh») = sve vrste izradevina od plemenitih metala koje se kupuju odnosno prodaju po težini i ceni čistog plemenitog metala sadržanog u izradevini, ne uzi-

majući u obzir vrednost izrade (čl. 50 Deviznog pravilnika).

Pod pojam plemenitih metala u kovanom obliku ne spadaju pojedini komadi kovanog novca od plemenitog metala numizmatičnog karaktera. Naime devizni propisi (na pr. čl. 46 Deviznog pravilnika) govore o »plemenitim metalima u kovanom obliku«, što znači da se pretpostavlja da je sam plemeniti metal predmet prometa, a kovani oblik od relativno sporednog značaja. U stvari kod numizmatičkih primeraka zlatnog novca ne radi se o »plemenitom metalu u kovanom obliku«, već o »kovanom obliku plemenitog metala.« Međutim numizmatički primerci novca od plemenitih metala stoje pod zaštitom države i njihov promet u zemlji kao i izvoz u inostranstvo potpadaju pod specijalnu kontrolu u smislu Opšteg zakona o zaštiti spomenika kulture i prirodnih retkosti (»Službeni list« br. 81/46).

Prema propisu ove tačke deviznoj kontroli podleže plemeniti metali u polugama, u polupreddevinama, u kovanom obliku i lomljeni plemeniti metal. Izradvine od plemenitih metala ne podleže deviznoj kontroli kojoj podleže plemeniti metali. U pogledu devizne kontrole, one se izjednačuju sa ostalom robom.

8) U smislu Deviznog zakona srebro nije plemeniti metal nego roba koja se u pogledu devizne kontrole izjednačuje sa ostalom robom.

Član 3

1) Poslovi koji podleže deviznoj kontroli nisu vezuju na radnje iz čl. 1 i 2 ovog zakona nisu pravovaljani ako za njihovo zaključenje nije izdato ovlašćenje odnosno odobrenje u smislu čl. 10 ovog zakona.

1) Poslovi koji podleže deviznoj kontroli nisu pravovaljani ako nije izdato odobrenje u smislu deviznih propisa, odnosno ako ti poslovi nisu na osnovu samih deviznih propisa dozvoljeni (čl. 12 Deviznog pravilnika). Odobrenje može biti i op-

šte prirode, to jest dato generalno. To znači da stranka ne može tražiti ispunjenje takvog posla. Ali to ne isključuje eventualnu obavezu na naknadu štete od strane onoga koji je pri tome do-
ložno ili kulpožno postupio.

2) Ministarstvo spoljne trgovine je svojim raspisima br. 47817 od 16 novembra 1947 g. i VII/1 Br. 59840 od 25 novembra 1947 godine obavestilo sva ministarstva da uvoznici moraju za zaključivanje poslova u inostranstvu dobiti njegovu saglasnost, pa i u slučaju da se uvozni artikl nalazi u planu uvoza. Uz molbu za odobrenje uvoza potrebno je pozvati se na datu saglasnost.

Član 4

Zabranjeno je zaključivanje svih poslova u zemlji u zlatu, kao i svih poslova kojima bi se iznos obaveze u domaćem novcu vezivao za zlato ili neku stranu valutu.

1) Zaključivanje u zemlji poslova u zlatu i ugovaranje zlatne klauzule u zemlji su jedini devizni poslovi koji su Zakonom zabranjeni. Najviši devizni organ ne može odobriti takvo utanačenje. Međutim, ova zabrana se odnosi samo na poslove u zemlji. U odnosu prema inostranstvu zaključivanje poslova u zlatu i utanačenje zlatne klauzule su devizni poslovi, koji, kao i svi ostali devizni poslovi, podleže deviznoj kontroli i prema tome mogu biti od strane deviznih vlasti odobreni.

2) Pod zlatnom klauzulom podrazumeva se utanačenje po kome se iznos obaveze u domaćoj valuti određuje prema ceni zlata ili prema kursu neke strane valute.

3) Međutim, ovaj član ne zabranjuje zaključivanje poslova u zemlji u kojima bi se iznos obaveze utvrđivao u stranoj valuti, ali ovakvi poslovi kao devizni podleže deviznoj kontroli (vidi čl. 2 t. a) Deviznog zakona).

Član 5.

Pod prometom u smislu čl. 1 i 2 ovog zakona podrazumeva se, pored plaćanja i prenošenja vrednosti i plemenitih metala, takode i osnivanje, ukidanje i menjanje obaveza i stvarnih prava na vrednostima i plemenitim metalima, kao i promena imalaca odnosnih prava i obaveza.

1) Ovaj član tačno definiše izraz »promet«, dajući mu pri tome najširi pojam.

2) Pod prometom u smislu čl. 1 i 2 Deviznog zakona podrazumeva se ne samo prostorni promet, to jest prenošenje iz zemlje u inostranstvo i obrnuto, domaće i strane valute, hartija od vrednosti koje predstavljaju potraživanje u domaćoj ili stranoj valuti (menice, čekovi, obveznice, akcije i sl.) i plemenitih metala, već i pravni promet prednjih vrednostima, kao što je:

prenos sopstvenosti (kao na pr.: kupoprodaja, primanje ili davanje poklona itd.);

osnivanje obaveza (na pr.: zaključivanje zajma u stranoj valuti u zemlji ili u inostranstvu, ili u domaćoj valuti u inostranstvu);

ukidanje obaveza (na pr.: opraštanje, otpisivanje duga, kompenziranje obaveza, kao i bilo koji način gašenja obaveza);

menjanje obaveza, bilo u pogledu predmeta obaveze (na pr.: novacija, konverzija, produženje ili skraćanje rokova, menjanje interesnih stopa itd.), bilo u pogledu subjekta obaveza (kao na pr.: cesija, preuzimanje duga);

osnivanje, ukidanje i menjanje stvarnih prava (ne samo sopstvenosti nego i ostalih stvarnih prava, kao na pr.: službenosti i založnog prava), bilo da se menjanje vrši u pogledu objekta, bilo u pogledu subjekta.

Član 6

1) Pod devizama u smislu deviznih propisa podrazumevaju se sva potraživanja u inostranstvu po bilo

kome osnovu, u bilo kojoj valuti, bez obzira na način raspolaganja (čekovima, menicama, uputnicama, kablogramima, nalogima, telefonskim nalogima i sl.).

2) Pod valutama u smislu deviznih propisa podrazumevaju se sve vrste efektivnog stranog novca sem stranog kovanog zlatnog novca koji se po ovom zakonu smatra plemenitim metalom.

3) Pod vrednostima u smislu deviznih propisa podrazumevaju se sve vrste hartija od vrednosti.

1) Stav 1). — Devize su samo *novčana* potraživanja u inostranstvu, što proizlazi iz onog dela teksta ovoga stava, u kome se ta potraživanja поближе preciziraju i navodi da su ona »u bilo kojoj valuti«.

2) Stav 1). — Pošto Zakon tačno označuje šta se ima smatrati devizom, nije dozvoljeno pozivati se na pojedine naučne definicije pojma devize, koje bi taj pojam drugačije određivale.

3) Stav 2). — Zlatnici ne spadaju pod pojam valute ni onda kada su zakonsko sredstvo plaćanja, već pod pojam zlata u kovanom obliku (vidi čl. 2 tač. d) Deviznog zakona i primedbu pod 7) uz taj član). Ostali kovani novac, ako je u nekoj zemlji zakonsko sredstvo plaćanja, smatra se valutom u smislu propisa ovoga člana.

4) Pod vrednostima u smislu ovoga člana treba razumeti sve hartije od vrednosti, u najširem smislu reči, osim onih koje kao sredstvo plaćanja potpadaju pod pojam devize, na pr. ček ili menica koji su plativi u inostranstvu (st. 1 ovoga člana) ili pod pojam valute, na pr. banknota i ostale vrste novčanica (st. 2 ovoga člana).

Međutim naši devizni propisi nisu konsekventni u ovom pogledu. Katkad govore o vrednostima, a pod tim razumevanju ne samo hartije od vrednosti u smislu st. 3 ovoga člana, već i sve ono što je stavovima 1 i 2 ovoga člana obuhvaćeno. Prema tome trebalo bi nazlikovati vrednosti u užem smislu (tj. u smislu stava 3 ovoga

člana) i vrednosti u širem smislu u koje bi pored vrednosti u smislu stava 3 spadale i devize i valute u smislu stavova 1 i 2 ovoga člana, a da pored toga nije isključena ni mogućnost da je zakonodavac u konkretnom slučaju izrazu hteo da dade još širi pojam). Od konkretnog slučaja i od intencije zakonodavca zavisice kakav će se smisao morati dati reči »vrednosti«.

Član 7

1) Pod inostrancima u smislu ovog zakona podrazumevaju se sva fizička i pravna lica sa prebivalištem odnosno sedištem u inostranstvu, bez obzira na državljanstvo fizičkih lica.

2) Pod domaćim licima podrazumevaju se sva fizička i pravna lica sa prebivalištem odnosno sedištem u zemlji, bez obzira na državljanstvo fizičkih lica.

3) U spornim slučajevima rešavaće Bankovno-valutno odeljenje Ministarstva finansija FNRJ da li će se izvesno lice smatrati inostrancem ili domaćim licem u smislu ovog zakona.

1) Pri određivanju pojma inostranca odnosno domaćeg lica u deviznom smislu nije važno stanje državljanstva već faktične okolnosti. Prema tome, za taj pojam važna je činjenica gde dotično lice stalno boravi ili gde ustanova ima svoje sedište.

2) Kao što stalnost boravka odnosno sedišta u zemlji ili inostranstvu određuje pojam domaćeg lica i preduzeća ili inostranca u smislu ovog zakona, isto tako u spornim slučajevima, da li će se izvesno lice ili preduzeće smatrati domaćim licem ili inostrancem odlučivali bi: bilo dužina (trajanje), bilo cilj ili suština boravka u zemlji ili van nje. Na pr. ako inostranac dođe u našu zemlju bilo u nameri stalnog boravka ili obavljanja izvesnog poslovanja, pa od nadležnog organa ne dobije dozvolu za stalan boravak ili pak odustane od svoje namere pre nego što je uopšte

započeo sa poslovanjem, takvo lice, za vreme ovoga boravka u našoj zemlji, smatraće se kao inostranac te nije obavezno da na pr. — u smislu čl. 3 Deviznog pravilnika — ponudi strane valute i devize Narodnoj banci na otkup, niti bi se moglo smatrati da je prekršio propis čl. 3 Deviznog pravilnika, ako ovo ne učini. Prema tome bi se inostranac u državnopravnom smislu, od momenta dobijene dozvole za stalan boravak ili od momenta počinjanja posla radi koga je i došao u našu zemlju, imao smatrati domaćim licem, u smislu deviznih propisa, sa svima dužnostima koje proističu iz ovog svojstva, kao što je na pr. obaveza da u smislu čl. 3 Deviznog pravilnika ponudi strane valute i devize na otkup Narodnoj banci.

3) Stav 3). — »Bankovno-valutno odeljenje« vidi tačku 3) komentara uz čl. 9 Deviznog zakona.

Član 8

Pod deviznim propisima podrazumevaju se odredbe ovog zakona, odredbe pravilnika za izvršenje ovoga zakona, naredbe, uputstva i rešenja Ministra finansija FNRJ doneti na osnovu ovoga zakona, svi propisi o nadzoru uvoza i izvoza koje donosi Ministar spoljne trgovine FNRJ, kao i sve one odredbe iz sporazuma sa inostranstvom koje se odnose na platni promet.

1) Nadležnost koja prema Zakonu pripada Ministru spoljne trgovine FNRJ pripadala je do donošenja Ustava FNRJ saveznom Ministru trgovine i snabdevanja u čiju je nadležnost ulazila Uprava spoljne trgovine i kao devizna vlast (Devizni zakon od 2 septembra 1945 godine). Ministarstvo spoljne trgovine osnovano je po čl. 86 Ustava.

Prema tome svi propisi koje je pre stupanja na snagu Ustava FNRJ doneo savezni Ministar trgovine i snabdevanja o nadzoru uvoza i izvoza smatraju se deviznim propisima u smislu ovoga člana.

2) Prilikom primene pojedinih deviznih propisa treba voditi računa o stepenu njihove specijalnosti. Polazeći od specijalnih ka generalnijim propisima važio bi ovaj red:

rešenja, uputstva i naredbe nadležnog ministra koji se odnose na propise sporazuma o platnom prometu sa inostranstvom;

propisi sporazuma o platnom prometu sa inostranstvom;

rešenja, uputstva i naredbe Ministra spoljne trgovine (pre donošenja Ustava FNRJ saveznog Ministra trgovine i snabdevanja) koji se odnose na propise Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom;

propisi Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom;

rešenja, uputstva i naredbe saveznog Ministra finansija, koji se odnose na propise Zakona o regulisanju platnog prometa sa inostranstvom i pravilnika za njegovo izvršenje;

propisi Pravilnika za izvršenje Zakona o regulisanju platnog prometa sa inostranstvom;

propisi Zakona o regulisanju platnog prometa sa inostranstvom.

3) Postavlja se pitanje, koji su devizni propisi, doneti pre objavljivanja Deviznog zakona, Deviznog pravilnika i Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom, još na snazi, a koji su objavljivanjem ovoga zakona i ovih pravilnika ukinuti. Kao opšte načelo može se smatrati da su:

ukinuti svi oni propisi koji su ili u protivrečnosti sa propisima Deviznog zakona, Deviznog pravilnika i Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom ili koji regulišu ista pitanja koja reguliše i Devizni zakon odnosno Devizni pravilnik i Pravilnik o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom, a da međutim,

ostaju na snazi oni propisi, koji se mogu smatrati kao detaljna regulisanja onih pitanja, koja su propisima Deviznog zakona, Deviznog

pravidnika i Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom samo generalno regulisana.

Prema tome od deviznih propisa, koji su obnarodovani pre stupanja na snagu Deviznog zakona od 2 septembra 1945 godine i Deviznog pravilnika, važili bi:

Odluka Nacionalnog komiteta oslobođenja Jugoslavije o obaveznoj prijavi potraživanja i ostale imovine, kao i dugovanja u inostranstvu br. 293 od 18 januara 1945 godine («Službeni list» br. 3/45, vidi Drugi deo, I, 1)

Rešenje Ministra finansija o zabrani unosa iz inostranstva novčanica koje glase na jugoslovenske odnosno srpske dinare i hrvatske kune VII br. 1095 od 30 marta 1945 godine («Službeni list» br. 19/45, vidi Drugi deo, II, 5).

Rešenje Ministra finansija o zabrani iznošenja i unošenja iz inostranstva dinara Demokratske Federativne Jugoslavije VII br. 1799 od 11 maja 1945 godine («Službeni list» br. 36/45, vidi Drugi deo, II, 1).

Rešenje Ministra finansija o otkupu stranih valuta VII br. 5660 od 24 avgusta 1945 godine («Službeni list» br. 68/45, Drugi deo, II, 2);

dok bi stupanjem na snagu Deviznog zakona od 2 septembra 1945 godine i Deviznog pravilnika prestali važiti:

Rešenje Ministra finansija o prometu zlatom, platinom, devizama i valutama VII br. 1248 od 4 aprila 1945 godine («Službeni list» br. 20/45); i

Rešenje Ministra finansija o kontroli Narodne banke nad devizno-valutnim poslovanjem i platnim prometom sa inostranstvom VII br. 4879 od 8 avgusta 1945 godine («Službeni list» broj 60/45).

Konačno je prestalo da važi Rešenje Ministra finansija o zabrani unosa iz inostranstva bugarskih leva i bugarskih državnih bonova, albanskih leka, italijanskih lira, mađarskih penga i nema-

čkih maraka VII br. 1116 od 31 marta 1945 godine (»Službeni list« br. 20 od 10 aprila 1945 godine). Rešenje je bilo, po samom tekstu, vezano za rok, tj. zabrana je važila samo dok se ne izvrši zamena okupacijskih novčanica. Prema tome, ovo rešenje je prestalo da važi u celosti istekom poslednjeg roka za zmenu okupacijskih novčanica, a ne stupanjem na snagu Deviznog zakona i Deviznog pravilnika. Poslednji rok zamene je bio 9 juli 1945 godine.

Devizni organi

Član 9

1) Ministar finansija FNRJ je najviši devizni organ državne uprave za kontrolu nad deviznim poslovima koji tu kontrolu obavlja preko Bankovno-valutnog odeljenja Ministarstva finansija FNRJ, Ministarstva spoljne trgovine i Narodne banke — kao deviznih organa i preko lica koja dobiju naročito ovlašćenje — kao pomoćnih deviznih organa.

2) Razgraničenje nadležnosti između deviznih organa iz st. 1 ovog člana u pogledu sprovođenja devizne kontrole reguliše Ministar finansija FNRJ pravilnikom donetim na osnovu čl. 24 ovog zakona ili zasebnim rešenjem.

1) Ministar finansija FNRJ je najviši devizni organ. Sve ustanove koje kao devizni organi i sva lica koja kao pomoćni devizni organi vrše deviznu kontrolu podvrgnuti su kao takvi u poslednjem stepenu Ministru finansija FNRJ, bez obzira na to da li inače spadaju u njegov resor.

2) Bankovno-valutno odeljenje Ministarstva finansija FNRJ kao devizni organ pomenuto je u čl. 7 stav 3), 15, 16, 18, 19, 20, 21 i 22 Deviznog zakona; čl. 11, 12 stavovi 2) i 3), 19 stav 1), 23,

29 stav 4), 30 stav 3), 33, 39 stav 3), 40 stav 3), 45 stav 3) Deviznog pravilnika.

3) Nadležnost bivšeg Bankovno-valutnog odeljenja saveznog Ministarstva finansija, koju je imalo na osnovu propisa Deviznog pravilnika i rešenja preneti je sa 1 februarom 1947 godine na Narodnu banku, Naredbom saveznog Ministra finansija VII br. 2202 od 31 januara 1947 godine koja je oštampana u ovoj zbirci za Deviznog pravilnika.

Međutim, Naredbom saveznog Ministra finansija br. 13961 od 24 aprila 1947 godine, prestala je da važi 11 maja 1947 godine pomenuta Naredba VII br. 2202, i nadležnost po poslovima devizne kontrole preneti je ponovo na Ministarstvo finansija, i to na Odeljenje platnog prometa sa inostranstvom koje je u međuvremenu osnovano.

Prema tome, nadležnost u pogledu devizne kontrole, koja je bila data Bankovno-valutnom odeljenju na osnovu propisa Deviznog zakona, Deviznog pravilnika, naredaba i rešenja objavljenih pre ukidanja tog odeljenja, pripadala je

do 1 februara 1947 godine, Bankovno-valutnom odeljenju,

od 1 februara do 1 maja 1947 godine, Narodnoj banci FNRJ, a

od 1 maja 1947 godine, pripada Odeljenju platnog prometa sa inostranstvom Ministarstva finansija FNRJ.

Tako je stupanjem na snagu Naredbe br. 13961 u pogledu razgraničenja nadležnosti između deviznih organa ponovo uspostavljeno ranije stanje tj. stanje koje je bilo pre stupanja na snagu Naredbe br. 2202, ali s tom razlikom što sada nije više Bankovno-valutno odeljenje saveznog Ministarstva finansija devizni organ, već Odeljenje platnog prometa s inostranstvom istog ministarstva. (U vezi s time napominje se, da sve ono što je u tekstovima deviznih propisa ili u komentaru rečeno za Bankovno-valutno odeljenje saveznog Ministarstva finansija važi od 1

maja 1947 godine za Odeljenje platnog prometa s inostranstvom istog ministarstva).

Naredba br. 13961 otšampana je u ovoj zbirci iza Deviznog pravilnika.

4) Narodna banka kao devizni organ: čl. 10 stav 3) Deviznog zakona; čl. 3, 5, 14, 16, 17 stav 2), 18 stav 1) tač. a) i c), 19 stav 2), 20, 21, 22 stavovi 3) i 4), 24, 25, 26, 32, 34, 38, 49, 50, 51 Deviznog pravilnika.

5) Ministarstvo spoljne trgovine, kao devizni organ (do donošenja Ustava FNRJ: Uprava spoljne trgovine Ministarstva trgovine i snabdevanja kao devizna vlast): čl. 19 stav 3), čl. 29, 30, 31 Deviznog pravilnika; čl. 1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 14, 15, 16, 20 Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom.

6) Prema čl. 6 ranijeg Deviznog zakona (od 2 septembra 1945 godine) — koji je donet pre Ustava FNRJ — bili su:

savezni Ministar finansija — vrhovna devizna vlast;

Bankovno-valutno odeljenje saveznog Ministarstva finansija, Uprava spoljne trgovine (saveznog Ministarstva trgovine i snabdevanja) i Narodna banka — devizne vlasti i

lica koja dobiju naročito ovlašćenje — devizni organi.

Član 10

1) Poslovi koji podleže deviznoj kontroli u smislu ovog zakona mogu obavljati samo ona lica i ustanove koje dobiju za to bilo generalno ovlašćenje bilo odobrenje za pojedini posao od nadležnih deviznih organa, ukoliko obavljanje tih poslova nije dozvoljeno samim deviznim propisima.

2) Ministar finansija FNRJ može i samo obavljanje pojedinih vrsta deviznih poslova staviti u isključivu nadležnost pojedinih deviznih organa.

3) Narodna banka FNRJ u svojstvu deviznog organa može izdavati ovlašćenja pojedinim licima, ustanovama i zavodima kao pomoćnim deviznim organima, kako za obavljanje izvesnih deviznih poslova, tako i za vršenje pojedinih radnji devizne kontrole.

1) U smislu stava 1) ovoga člana devizni poslovi mogu se obavljati:

na osnovu opšte dozvole sadržane u samim deviznim propisima;

na osnovu generalnog ovlašćenja, to jest za izvesnu vrstu ili izvesne grupe deviznih poslova, izdatog od nadležnih deviznih organa; i

na osnovu konkretnog odobrenja koje za pojedini slučaj ili za niz slučajeva izdaje nadležni devizni organ.

2) Osim toga Ministar finansija FNRJ može izvesne grupe deviznih poslova staviti u isključivu nadležnost pojedinih deviznih organa tako da se vršenje tih poslova ne može odobriti drugim licima.

3) Stav 1). — Obavljanje deviznih poslova koji podležu deviznoj kontroli Devizni zakon ograničuje samo na »ona lica i ustanove koje dobiju za to bilo generalno ovlašćenje bilo odobrenje za pojedini posao«. To, naravno, ne isključuje mogućnost da eventualno i neko drugo lice obavi taj posao, na pr. za račun onoga lica kome je odobrenje izdato. Uostalom, po prirodi same stvari, to će kod pravnih lica biti redovan slučaj. Inače u pogledu prenosivosti odobrenja ili ovlašćenja treba voditi računa o tome, da li se nije i samo vršenje odnosnog posla htelo isključivo ograničiti na lice kome je ovlašćenje odnosno odobrenje dato, kao što je to na pr. redovno slučaj kod ovlašćenja za rad devizama i valutama.

4) Stav 3). — Narodna banka može, naravno, takva ovlašćenja izdavati samo u okviru sopstvenog ovlašćenja koje ima bilo na osnovu deviznih propisa, bilo na osnovu nadležnosti koju

dobije od Ministra finansija FNRJ po propisu stava 2) ovoga člana.

Član 11.

Narodna banka FNRJ može po ovlašćenju Ministra finansija FNRJ u svako vreme zahtevati od svih imalaca u zemlji da joj ponude na otkup sve količine deviza, valuta, stranih vrednosti i plemenitih metala, određujući pri tome uslove otkupa.

1) Ovim se članom ovlašćuje Narodna banka da po ovlašćenju Ministra finansija FNRJ može u svakom momentu pozvati sve sopstvenike valuta, deviza, plemenitih metala i stranih vrednosti u zemlji da joj ih ponude na otkup. U ovom slučaju su sopstvenici dužni da ove vrednosti ponude Banci na otkup.

2) Za pojam vrednosti vidi čl. 6 tačku 3 ovog Zakona.

3) U vezi sa ovim vidi čl. 3 Deviznog pravilnika i napomene uz taj član.

Član 12

Pri donošenju pojedinih odluka nadležni devizni organi dužni su da vode računa kako o celokupnosti pojedine privredne grane, tako i o svim licima, ustanovama i preduzećima koja učestvuju u odnosnoj privrednoj grani. Isto tako dužni su da vode računa o interesima i privrednim mogućnostima narodnih republika.

Ovim se članom propisuju smernice po kojima se imaju donositi pojedine odluke pri vršenju devizne kontrole. Pre svega treba voditi računa o interesima celokupne narodne privrede, a u okviru toga i o interesima pojedinih pripadnika raznih privrednih grana. Osim toga, u federativnoj državi moraju pojedine federalne jedinice (kod nas narodne republike) doprineti svoj

deo u ostvarenju zajedničkih interesa. Pošto su pojedine narodne republike različitog privrednog kapaciteta, moraju privredno jače narodne republike da pomognu privredno slabijima, odnosno da relativno više doprinesu zajedničkim interesima. Propisom da se pri donošenju odluka ima voditi računa ne samo o interesima, već i o privrednom kapacitetu pojedinih narodnih republika, želi se da se to načelo ostvari i u deviznom sektoru.

Član 13

Devizni organi i pomoćni devizni organi nisu odgovorni za štetu koja bi mogla nastati strankama donošenjem odluka u smislu deviznih propisa.

Ovaj se propis odnosi samo na odluke donete u smislu deviznih propisa, ali devizni organi i pomoćni devizni organi mogu odgovarati za štetu u slučaju da su odluke donete očitim kršenjem deviznih propisa ili prekoračenjem ovlašćenja koje im devizni propisi daju ili koje su dobili od višeg deviznog organa. (Za državne službenike uporedi čl. 40 st. 1) Zakona o državnim službenicima).

Član 14

Devizni organi i pomoćni devizni organi su ovlašćeni da po pribavljanju saglasnosti Ministra finansija FNRJ naplaćuju od stranaka naknadu za troškove u vezi sa sprovođenjem kontrole u smislu ovog zakona i to u obliku naknade za troškove, takse i provizije.

Kaznene odredbe

Član 15

1) Svako delo protivno deviznim propisima, ukoliko za isto nije propisana teža kazna, predstavlja devizni prekršaj, kažnjiv po ovom zakonu.

- 2) Kažnjiv je i pokušaj deviznog prekršaja.
- 3) Devizni prekršaji zastarevaju za 10 godina od dana učinjenog dela.
- 4) Zastarevanje deviznih prekršaja ne teče dok se vodi postupak kod Bankovno-valutnog odeljenja Ministarstva finansija FNRJ ili zbog istog dela pred sudom.

1) Kao devizni prekršaj, kažnjiv od strane Ministra finansija FNRJ kaznama predviđenim u čl. 16, smatra se svaka povreda deviznih propisa, ukoliko nije (a) kažnjiva po nekom drugom krivičnom propisu kojim je predviđena teža kazna ili b) kažnjiva kaznom za poslovnu neurednost u smislu čl. 22 ovog zakona.

2) Devizni prekršaji kažnjivi po nekom drugom krivičnom propisu kojim je predviđena teža kazna su izvesna dela iz Zakona o suzbijanju nedopuštene trgovine, nedopuštene špekulacije i privredne sabotaže (»Službeni list« br. 56/46). Naime taj zakon smatra »trgovanje zlatom, platinom, dragocenostima, devizama i valutama ako se vrši protivno važećim propisima« kao nedopuštenu trgovinu (čl. 1 st. 2 tačka 9), a ako se ovo vrši »u cilju postizanja nesrazmerne imovinske koristi« kao nedopuštenu špekulaciju (čl. 3 st. 3) i za njih predviđa kaznu lišenja slobode, a za teže slučajeve nedopuštene špekulacije, kaznu lišenja slobode sa prinudnim radom, pod izvesnim okolnostima, čak i smrtnu kaznu, koje su kazne prema Zakonu o vrstama kazni (»Službeni list« br. 66/46) teže kazne od novčanih kazni kojima kažnjava Ministar finansija FNRJ za devizne prekršaje po propisima Deviznog zakona. Prema tome ona dela koja narodni sudovi kvalifikuju kao trgovanje zlatom, platinom, devizama i valutama, koje se vrši protivno važećim propisima, presuduju narodni sudovi po propisima Zakona o suzbijanju nedopuštene trgovine, nedopuštene špekulacije i privredne sabotaže, a ne Ministar finansija FNRJ po kaznenim odredbama Deviznog zakona.

- 3) »Bankovno-valutno odeljenje« vidi tačku
3) komentara uz čl. 9 Deviznog zakona.

Član 16

- 1) Kazne za devizne prekršaje su:
a) novčana kazna od 50.— do 1,000.000.— dinara;
b) konfiskovanje stvari ili vrednosti koje su pred-
met deviznog prekršaja, u celosti ili delimično;
c) oduzimanje prava na obavljanje ma kog devi-
znog posla, bilo za izvesno vreme bilo trajno.

Ove kazne mogu se izricati i jedna s drugom i
uslovno.

2) Isledenje deviznog prekršaja vrši Bankovno-
valutno odeljenje Ministarstva finansija FNRJ, a rešenja
o kaznama donosi Ministar finansija FNRJ, koji ovo
pravo može preneti i na svoga pomoćnika.

3) a) U slučaju da je novčana kazna nenaplativa
ili se u roku od jedne godine od dana uručenja rešenja
o kazni ne može naplatiti, zameniće se kaznom pri-
nudnog rada bez lišenja slobode, računajući za jedan
dan prinudnog rada 50 dinara.

b) Prinudan rad ne može biti duži od dve godine.

4) Ministar finansija FNRJ može na obrazloženu
molbu kažnjenoga odobriti plaćanje izrečene novčane
kazne u obrocima i u roku koji mu odredi.

5) Izvršenje kazne zastareva za 10 godina od dana
uručenja rešenja o kazni.

- 1) Izricanje uslovne kazne,
pretvaranje izrečene novčane kazne u slu-
čaju nenaplativosti u kaznu prisilnog rada bez
lišenja slobode,
odobravanje plaćanja izrečene novčane kazne
u obrocima i

zastarevanje izvršenja kazne
nije bilo predviđeno u ranijem Deviznom za-
konu (od 2 septembra 1945 godine).

- 2) »Bankovno-valutno odeljenje« vidi tačku
- 3) komentara uz čl. 9 Deviznog zakona.

Član 17

1) Za devizne prekršaje mogu biti kažnjeni ne samo preduzeća, radnje i ustanove za čiji je račun delo izvršeno ili pokušano, već i sva lica odgovorna za njihovo poslovanje, kao i sva lica koja su kao njihovi zastupnici ili za njihov račun sudelovala u nedozvoljenoj radnji.

2) Isto tako biće kažnjen svakoj onaj koji u svojstvu pomagača, potstrekača, posrednika i t. sl. učestvuje u izvršenju ili pokušaju deviznog prekršaja.

3) Za novčane kazne izrečene protiv nekog preduzeća, radnje ili ustanove, odgovaraju njihovi sopstvenici, kao i sva ostala lica koja garantuju za obavezu preduzeća, radnje ili ustanove u granicama njihove garancije.

Kažnjivost se proteže na sva lica koja svesno sudeluju, neposredno ili posredno, u nedozvoljenoj radnji, a materijalna odgovornost na ona lica koja odgovaraju za obaveze kažnjenog lica, i to utoliko ukoliko odgovaraju za te obaveze.

Član 18

Devizni organi i pomoćni devizni organi navedeni u čl. 9 st. 1 ovog zakona, kao i organi Ministarstva finansija FNRJ i ministarstava finansija narodnih republika dužni su bez odlaganja prijaviti Bankovno-valutnom odeljenju Ministarstva finansija FNRJ svaki slučaj prekršaja deviznih propisa za koji saznaju.

- 1) Propisi članova 18—20 obezbeđuju usku saradnju između Ministarstva finansija FNRJ, de-

24

viznih organa i svih ostalih organa državne vlasti i državne uprave u pogledu sprečavanja deviznih prekršaja i kažnjavanja deviznih krivaca.

- 2) »Bankovno-valutno odeljenje« vidi tačku
- 3) komentara uz čl. 9 Deviznog zakona.

Član 19

Ukoliko Bankovno-valutno odeljenje Ministarstva finansija FNRJ u toku isledjenja utvrdi da radnja protivna deviznim propisima predstavlja krivično delo, kažnjivo po nekom drugom krivičnom propisu, Ministar finansija FNRJ odnosno njegov pomoćnik po ministrovom ovlašćenju dostaviće sva isledna akta nadležnom javnom tužiocu.

- »Bankovno-valutno odeljenje« — vidi tačku
- 3) komentara uz čl. 9 Deviznog zakona.

Član 20.

1) Javni tužilac, kad povede postupak protiv nekog lica zbog dela kažnjivog po nekom drugom krivičnom propisu, a kojim su povređeni i devizni propisi, obaveštiće neodložno o tome Bankovno-valutno odeljenje Ministarstva finansija FNRJ. Po traženju Ministra finansija FNRJ, odnosno njegovog pomoćnika, ako ga ministar ovlasti, dostaviće mu na uvid i sva isledna akta. Ministar finansija FNRJ odnosno njegov pomoćnik ima pravo staviti predloge javnom tužiocu u pogledu isledjenja.

2) U slučaju da javni tužilac nađe da delo po kome je poveo postupak nije kažnjivo i obustavi postupak, dostaviće sva isledna akta Bankovno-valutnom ode-

ljenju Ministarstva finansija FNRJ, koje može povesti postupak zbog deviznog prekršaja ili poslovne neurednosti.

»Bankovno-valutno odeljenje« — vidi tačku
3) komentara uz čl. 9 Deviznog zakona.

Član 21

1) Sudovi će dostavljati Bankovno-valutnom odeljenju Ministarstva finansija FNRJ svaku presudu po delu povrede deviznih propisa, bilo da je ta presuda osuđujuća ili oslobodavajuća.

2) U slučaju oslobodavajuće presude Bankovno-valutno odeljenje Ministarstva finansija FNRJ može povesti postupak zbog deviznog prekršaja ili poslovne neurednosti.

1) Stav 1). — Ova obaveza postoji i onda, ako je predmet u smislu čl. 19 dostavljen nadležnom javnom tužiocu od strane Ministarstva finansija FNRJ.

2) »Bankovno-valutno odeljenje« — vidi tačku
3) komentara uz čl. 9 Deviznog zakona.

Član 22

1) Ministar finansija FNRJ odnosno njegov pomoćnik, ako ga ministar ovlasti, u vršenju devizne kontrole može kazniti za poslovnu neurednost novčanom kaznom od 50.— dinara do 100.000.— dinara lica i ustanove koji:

- a) neuredno vode propisane knjige i arhivu;
- b) ne izvršuju naređenja ili se ne pridržavaju uputstava izdatih na osnovu deviznih propisa;
- c) neuredno dostavljaju izveštaje koji se od njih traže u vezi sa njihovim deviznim poslovima.

Ove kazne se mogu izricati i uslovno.

26

2) Propisi čl. 16 st. 3, 4 i 5 i čl. 17 ovog zakona shodno će se primenjivati i u slučajevima iz prethodnog stava.

3) Devizni organi i pomoćni devizni organi navedeni u stavu 1 čl. 9 ovog zakona, kao i svi organi Ministarstva finansija FNRJ i ministarstva finansija narodnih republika dužni su bez odlaganja prijaviti Bankovno-valutnom odeljenju Ministarstva finansija FNRJ svaki slučaj poslovne neurednosti za koji saznaju.

1) »Propisane knjige i arhivu« treba shvatiti tako da se odnosi na sve one knjige, knjižna dokumenta i poslovnu korespondenciju koje su odnosna lica ili ustanove dužni da vode (a) bilo po propisima Zakona o jednoobraznom računovodstvu (»Službeni list« br. 94/46) i propisima izdatim na osnovu toga zakona, (b) bilo po deviznim propisima.

2) Vidi primedbu uz čl. 16.

3) »Bankovno-valutno odeljenje« — vidi tačku

3) komentara uz čl. 9 Deviznog zakona.

Član 23

1) Naplaćene novčane kazne, kao i konfiskovane stvari i vrednosti po čl. 16 i 22 ovog zakona, polažu se na »račun Ministarstva finansija FNRJ za sprovođenje devizne kontrole« kod Narodne banke FNRJ.

2) Računom, navedenim u prethodnom stavu, raspolaze Ministar finansija FNRJ za pokriće svih troškova u vezi sa sprovođenjem devizne kontrole.

Završne odredbe

Član 24

Ovlašćuje se Ministar finansija FNRJ da izdaje pravilnike, uputstva, naredbe i rešenja radi izvršenja ovog zakona.

Član 25

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana po objavljivanju u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

Zakon je stupio na snagu 2 novembra 1946. godine, pošto je objavljen u »Službenom listu« br. 86 od 25 oktobra 1946 godine.

P R A V I L N I K
ZA IZVRŠENJE ZAKONA O REGULISANJU
PLATNOG PROMETA SA INOSTRANSTVOM.
(DEVIZNI PRAVILNIK)*

I. OPŠTE ODREDBE

Član 1

Devizni poslovi mogu se obavljati samo u smislu deviznih propisa, kao i ovlašćenja i odobrenja izdatih na osnovu ovih propisa.

1) Opšta norma koja predviđa da se svi devizni poslovi — inače dozvoljeni po bilo kome osnovu — moraju obavljati u smislu deviznih propisa, što znači da se imalac ovlašćenja ili odobrenja, pri obavljanju odnosnih deviznih poslova, ima pridržavati ne samo uslova navedenih u ovlašćenju odnosno odobrenju, već i svih ostalih deviznih propisa koji se odnose na konkretan posao (vidi čl. 12 stav 1) Deviznog pravilnika).

2) Pod ovlašćenjem podrazumeva se dozvola za obavljanje izvesne grupe deviznih poslova ili grane deviznog poslovanja, dok se odobrenjem dozvoljava vršenje konkretnog deviznog posla (vidi čl. 10 stav 1) Deviznog zakona).

*) Ovaj pravilnik propisao je savezni Ministar finansija 21. septembra 1945 godine a objavljen je u br. 73 „Službenog lista“ od 25 septembra 1945 godine.

Član 2

1) Iznošenje u inostranstvo svih vrsta sredstava plaćanja i hartija od vrednosti, kako u domaćoj tako i u stranoj valuti, ma u kome obliku (efektivnih valuta, deviza, hartija od vrednosti, kupona sa hartija od vrednosti i slično), i to kako neposredno tako i posredno (preko drugih lica, pošte i slično), ne može se vršiti bez odobrenja nadležnih deviznih vlasti, pribavljenih prema deviznim propisima. Iznošenje se izuzetno dozvoljava u slučajevima koji su generalno regulisani deviznim propisima (na pr. u putničkom prometu).

2) Sve pošiljke u inostranstvo vrednosti navedenih u ovom članu od strane saveznog Ministarstva finansija i Narodne banke izuzete su od deviznih propisa.

1) Izraz »deviznih vlasti« je iz ranijeg Deviznog zakona (od 2 septembra 1945 godine). Po sadašnjem Deviznom zakonu trebalo bi da stoji »deviznih organa«.

2) U vezi s propisom ovoga člana treba napomenuti da je i dalje u važnosti Rešenje saveznog Ministra finansija VII br. 1799 od 11 maja 1945 godine o zabrani iznošenja i unošenja iz inostranstva novčanica dinara Demokratske Federativne Jugoslavije. Rešenjem saveznog Ministra finansija VII br. 11.168 od 29 juna 1946 godine dozvoljeno je putnicima iznošenje i unošenje do 500.— dinara u apoenima ne većim od 50.— dinara (vidi Drugi deo, II, 1). Iznošenje dinara u Albaniju i unošenje iz Albanije dozvoljeno je bez ograničenja (vidi Drugi deo, II, 4).

3) Stav 2). — Izraz »vrednosti« u ovom slučaju, s obzirom da se odnosi na stav 1) ovog člana, ne znači samo sve vrste hartija od vrednosti u smislu čl. 6 st. 3) Deviznog zakona, nego i sredstava plaćanja koja su pomenuta u st. 1).

Član 3.

Sve unete strane devize i valute iz inostranstva, po bilo kome osnovu i na bilo koji način, ukoliko ih unose domaća lica ili su domaća lica korisnici kojima se imaju da dostave, moraju se u roku od 15 dana po unosu ponuditi Narodnoj banci na otkup. Za slučaj nereflektiranja od strane Narodne banke ponuđaču će biti saopštene mogućnosti postupka sa odnosnim devizama i valutama.

1) Obaveza nudenja deviza i valuta Narodnoj banci po ovom članu odnosi se samo onda na devize i valute, kada se unose u zemlju od strane domaćih lica ili kada su domaća lica korisnici (ova obaveza se odnosi i na devize koje se u smislu čl. 7 Deviznog pravilnika unose u zemlju).

2) Obaveza nudenja u smislu ovoga člana je ispunjena i onda ako je ponuda izvršena nekom zavodu ili licu koje je dobilo ovlašćenje od Narodne banke u smislu čl. 14 ovog pravilnika.

3) Ovaj propis je u vezi s propisima Rešenja Ministra finansija o otkupu stranih valuta VII br. 5660 od 24 avgusta 1945 godine (»Službeni list« br. 68/45, vidi Drugi deo, II, 2) koje je i dalje u važnosti. Oba propisa se imaju smatrati kao jedna celina. Prema tome:

a) sve devize i valute, koje domaća lica unose u zemlju ili koje se unose u korist domaćih lica, imaju se u roku od 15 dana ponuditi na otkup Narodnoj banci;

b) isto važi i za kovano zlato;

c) nudenje se može izvršiti i ovlašćenim novčanim zavodima odnosno (izuzev deviza) i ovlašćenim menjačima, ali za sada samo ako su u pitanju efektivne strane valute, a ne devize i zlato, jer dosada je Narodna banka izdala samo ovlašćenja za rad valutama, i to s isključenjem kovanog zlata (vidi Drugi deo, III, C pod Ovla-

šćenje za rad valutama i Kupovina i prodaja valuta od strane ovlašćenih novčanih zavoda i menjača).

d) ukoliko u slučaju nereflektiranja ovlašćeni novčani zavod ili ovlašćeni menjač ne bi imali instrukcije u pogledu mogućnosti raspolaganja sa neotkupljenim valutama, stranka će se uputiti na Narodnu banku. (Uostalom vidi iduću napomenu).

4) Prema propisu čl. 11 Deviznog zakona, Narodna banka može po ovlašćenju Ministra finansija FNRJ u svako doba pozvati imaoce u zemlji koji poseduju valute, plemenite metale i inostrana potraživanja i vrednosti da joj ih ponude na otkup, a imaoći su dužni da se odazovu ovom pozivu. Odredbom ovog člana Zakona Narodna banka se može poslužiti za slučaj potrebe, dok propis čl. 3 Deviznog pravilnika propisuje trajnu obavezu.

Svojom Naredbom VII br. 3804 od 26 marta 1946 godine Ministar finansija FNRJ propisao je obavezu nudenja na otkup efektivnih stranih valuta za sve njihove imaoce u zemlji (vidi Drugi deo, III, C, pod Obavezno nudenje na otkup efektivnih valuta).

Naredbom VII br. 19258 od 12 novembra 1946 godine Ministar finansija FNRJ ovlastio je Narodnu banku FNRJ da može pozvati imaoce deviza i stranih vrednosti u zemlji da joj ih ponude na otkup. Na osnovu ovog ovlašćenja, Narodna banka je u februaru 1947 godine pozvala preko »Službenog lista« i dnevne štampe imaoce deviza i stranih vrednosti da joj ih ponude na otkup u roku od 30 dana od dana objavljivanja ovog poziva u »Službenom listu« (od 21 februara 1947 godine, vidi Drugi deo, III, B pod Obavezno nudenje na otkup deviza i stranih vrednosti).

5) Propisi ovoga člana kao i propisi Rešenja Ministra finansija VII br. 5660 odnosili su se na devize i valute koje unose domaća lica ili koje se unose u korist domaćih lica. Ti se propisi nisu odnosili, dakle, na devize i valute koje su domaća

lica unela ili koje su u korist takvih lica unete pre stupanja na snagu ovih propisa. Kao datum stupanja na snagu tih propisa ima se smatrati 7 septembar 1945 godine, kada je objavljeno pomenuto rešenje Ministra finansija, pošto je ono objavljeno pre stupanja na snagu Deviznog pravilnika, koji je obnarodovan 25 septembra 1945 godine. Međutim, 2 aprila 1946 godine stupila je na snagu Naredba Ministra finansija FNRJ VII br. 3804, u smislu koje je za imaoce valuta obavezno nudenje na otkup, a 21 februara 1947 godine obaveza nudenja deviza i stranih vrednosti na osnovu Rešenja saveznog Ministra finansija VII br. 19258 od 12 novembra 1946 godine, bez obzira na to kada su imaoći i po kome osnovu došli u posed ovih valuta, deviza i stranih vrednosti. Prema tome, držanje stranih valuta i deviza u zemlji je devizni prekršaj, ukoliko njihov imalac ne bi mogao dokazati da ih je imao ili ih primio iz inostranstva najdalje za poslednjih 15 dana. Imalac koji ovo ne bi mogao dokazati ogrešio bi se ili o propis Naredbe VII br. 3804 odnosno Rešenja VII br. 19258 ili o propis ovoga člana (vidi Drugi deo, III, C, pod Obavezno nudenje na otkup valuta i B, pod Obavezno nudenje na otkup deviza i stranih vrednosti, gde se govori i o devizama, koje se nalaze u inostranstvu, kao i o stranim hartijama od vrednosti).

Član 4

Unos efektivnih dinara iz inostranstva, bilo kojim putem, zabranjen je, izuzev slučajeva predviđenih deviznim propisima, kao i unošenja od strane Narodne banke.

I u pogledu unošenja efektivnih dinara važe rešenja saveznog Ministra finansija navedena kod čl. 2 u primedbi pod 2).

34

Član 5

Kupovinu i prodaju dinara u inostranstvu može vršiti samo Narodna banka.

Svrha ovog propisa je da se Narodnoj banci osigura potpuna sloboda intervencije na inostranim tržištima valuta i da joj se obezbedi efikasnost preduzetih mera isključenjem mogućnosti da špekulacija sa svoje strane primeni protivmere.

Član 6

1) Celokupan platni promet sa inostranstvom mora se obavljati preko ovlašćenih novčanih zavoda.

2) Kupovina i prodaja deviza i valuta sme se obavljati isključivo na osnovu utvrđenih kurseva. Kursevi se ne smeju povećavati ni u obliku naplaćivanja raznih provizija i troškova izuzev u dozvoljenim granicama.

1) Stav 1). — »Ovlašćeni novčani zavod« — reč je o ovlašćenju iz stava 1) a ne o ovlašćenju iz stava 2) čl. 14 Deviznog pravilnika.

2) Stav 2). — Kupovina i prodaja stranih valuta može se obavljati samo preko ovlašćenih novčanih zavoda i ovlašćenih menjača, a kupovina i prodaja deviza samo preko ovlašćenih novčanih zavoda (čl. 14 Deviznog pravilnika).

3) Stav 2). — Reč »izuzev u dozvoljenim granicama« odnose se na naplatu provizija i troškova, a ne na povećanje kursa. Ovim se propisom želi isključiti ne samo neposredna primena slobodnog kursa, odnosno bilo kojeg drugog kursa osim zvaničnog, već i svako izigravanje propisa o primeni zvaničnog kursa zaračunavanjem raznih provizija i troškova koji prelaze normalni i uobičajeni procenat ili iznos sa ciljem da se zvanični kurs na taj način poveća i približi slobodnom kursu.

Stope maksimalnih provizija i troškova propisane su Naredbom saveznog Ministra finansija

35

o maksimalnim provizijama i troškovima za usluge u bankarskim poslovima VII br. 8270 od 15. maja 1946. godine sa izmenama i dopunama u Naredbi VII br. 19783 od 9. novembra 1946. godine i u Naredbi br. 13656 od 21. aprila 1947. godine (»Službeni list« br. 42/46, 92/46 i 39/47).

Član 7

Potraživanja u inostranstvu po ma kome osnovu unosiće se u zemlju u rokovima i na način predviđen deviznim propisima.

U vezi s propisom ovog člana pojam »devizni propis« ima se tumačiti ekstenzivno (ne samo u granicama čl. 8 Deviznog zakona). Tu dakle spadaju i odredbe pojedinih odobrenja zasnovane na deviznim propisima u užem smislu. Na. pr.: naplata zajma datog inostranstvu može se u smislu čl. 21 st. 2) ovog Pravilnika vršiti samo na osnovu odobrenja Narodne banke. U smislu čl. 7 rok i način naplate označeni u odobrenju izdatom u smislu čl. 21 st. 2) važe kao rok i način predviđeni deviznim propisima. Vidi takode i čl. 9 st. 2) Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom.

Član 8

1) Čekovi vučeni u zemlji na inostranstvo ne smeju se u zemlji preprodavati ni žirirati.

2) Devize izdate u zemlji mogu se realizovati u zemlji samo ustupanjem Narodnoj banci ili ovlašćenim novčanim zavodima, s tim da se čekovi izdati od strane Narodne banke mogu u zemlji realizovati samo ustupanjem Narodnoj banci.

3) Čekovi na dinare vučeni u zemlji ne smeju se honorisati ako se na njima nalaži žiro inostranca.

U zemlji se mogu izdavati čekovi na inostranstvo samo u smislu deviznih propisa. Svrha

tako izdatog čeka je neposredno plaćanje u inostranstvu. Pošto će se odobrenje za nabavku čeka ili sam ček izdavati samo onome koji ima da izvrši plaćanje, nikada se neće pojaviti potreba da takav ček cirkuliše u domaćem prometu. Uostalom, cirkulacija u zemlji čeka vučenog na inostranstvo predstavlja promet devizama u zemlji, što i inače potpada pod deviznu kontrolu (čl. 2 t. a) Deviznog zakona). Isto tako, žiriranje od strane nekog inostranca čeka na dinare vučenog u zemlji ukazuje na činjenicu da je taj ček bio predmet prometa s inostranstvom, što podleži deviznoj kontroli u smislu čl. 2 t. b) Deviznog zakona. Kao jedna od sankcija za prekršaj toga propisa predviđa se zabrana honorisanja čeka, koji nosi žiro inostranca.

Član 9

Zabranjeno je nagomilavanje (težaurisanje) deviza i valuta.

1) Devize i valute koje je posedovalo neko domaće lice pre stupanja na snagu ovog pravilnika, moglo je to lice i dalje da zadrži, dok nije nastupio slučaj iz člana 11 Deviznog zakona, čl. 7 Deviznog pravilnika, čl. 8 Zakona o zaštiti jugoslovenske imovine i imovinskih prava i interesa u inostranstvu ili čl. 10 Pravilnika za izvršenje toga zakona.

U pogledu valuta slučaj iz čl. 11 Deviznog zakona nastupio je stupanjem na snagu Naredbe VII br. 3804 na dan 2 aprila 1946 godine (vidi Drugi deo, III, C, pod Obavezno nudenje na otкуп efektivnih valuta).

U pogledu deviza slučaj iz čl. 11 Deviznog zakona, čl. 7 Deviznog pravilnika, čl. 8 Zakona o zaštiti jugoslovenske imovine i imovinskih prava i interesa u inostranstvu i čl. 10 Pravilnika za izvršenje toga zakona nastupio je stupanjem na snagu rešenja VII br. 19258 od 12 novembra 1946 godine na dan 21 februara 1947 godine (vidi

Drugi deo III, B, pod Obavezno nudenje na ot-
kup deviza i stranih vrednosti).

2) Izuzeci od ovog propisa su: čl. 31 stav 3),
35 stav 1), 36 stav 1) i 37 stav 1) Deviznog pra-
vilnika.

Član 10

Sva lica i ustanove dužni su da daju tačne i istinite
podatke i obaveštenja na traženje deviznih vlasti i de-
viznih organa. Namerno davanje netačnih ili neistinitih
podataka smatra se deviznim prekršajem.

1) Umesto »deviznih vlasti i deviznih organa«
trebalo bi prema sadašnjem Deviznom zakonu da
stoji »deviznih organa i pomoćnih deviznih or-
gana«.

2) Nenamerno davanje netačnih ili neistinitih
podataka smatraće se eventualno, tj. ukoliko ne
bude postojale opravdavajuće okolnosti, poslov-
nom neurednošću, kažnjivom u smislu čl. 22 De-
viznog zakona.

3) Ovde je naravno reč o obaveštenjima va-
žnim sa deviznog gledišta.

Član 11

1) Sva domaća fizička i pravna lica mogu izdavati
punomoćja na raspolaganje svojom imovinom u ino-
stranstvu, samo na osnovu odobrenja Bankovno-va-
lutnog odeljenja saveznog Ministarstva finansija.

2) Ukoliko su ovakva punomoćja već izdata pre
stupanja na snagu ovog Pravilnika, izdavaoci puno-
moćja dužni su da prijave ove slučajeve Bankovno-
valutnom odeljenju saveznog Ministarstva finansija u
roku od 15 dana, računajući od dana stupanja na sna-
gu ovog Pravilnika, radi registracije i pribavljanja nak-
ladnog odobrenja.

1) Izraz imovina u ovom članu treba shvatiti
najšire. On obuhvata ne samo nepokretnu i po-

kretnu imovinu (kao što su potraživanja, gotov novac, nameštaj, umetnine, nakit) nego uopšte sva imovinska prava, kao što su autorsko pravo, patenti, licence, koncesije i ostala.

2) »Bankovno-valutno odeljenje« vidi tačku

3) komentara uz čl. 9 Deviznog zakona.

3) Zakon o zaštiti jugoslovenske imovine i imovinskih prava i interesa u inostranstvu, koji je stupio na snagu posle donošenja Deviznog pravilnika, dao je punomoćje Uredu za zaštitu jugoslovenske imovine u inostranstvu za veliki deo ove imovine. S obzirom na to trebalo bi da nadležni devizni organ (sada Odeljenje platnog prometa sa inostranstvom Ministarstva finansija FNRJ) u svim slučajevima, kada u smislu čl. 11 Deviznog pravilnika odobrava izdavanje punomoćja, takvo odobrenje snabde klauzulom da to odobrenje važi ukoliko imovina na koju se punomoćje odnosi ne predstavlja imovinu koju obuhvata propis čl. 2 Zakona o zaštiti jugoslovenske imovine i imovinskih prava i interesa u inostranstvu.

Član 12

1) Devizni poslovi mogu se obavljati isključivo na osnovu odobrenja nadležnih deviznih vlasti, ukoliko njihovo obavljanje nije dozvoljeno samim deviznim propisima.

2) Svi slučajevi izdavanja odobrenja, koji deviznim propisima nisu posebno predviđeni, spadaju u nadležnost Bankovno-valutnog odeljenja saveznog Ministarstva finansija.

3) Isto tako sve obaveze prema inostranstvu koje nisu izričito pomenute deviznim propisima, mogu se izmirivati samo na osnovu odobrenja Bankovno-valutnog odeljenja saveznog Ministarstva finansija.

1) Stav 1). — Umesto »deviznih vlasti«, trebalo bi prema sadašnjem Deviznom zakonu da stoji »deviznih organa«.

2) Stav 1). — Ovaj propis je u uskoj vezi s propisom čl. 1 ovog pravilnika. Oba propisa imaju sledeće značenje: ako je neki devizni posao dozvoljen na osnovu samih deviznih propisa i za njegovo vršenje nije predviđeno posebno odobrenje, ipak se taj posao mora vršiti u svemu u smislu deviznih propisa. Ako je potrebno ovo odobrenje, posao se sme vršiti samo u smislu pod uslovima označenim u samom odobrenju, ali naravno i u smislu ostalih deviznih propisa, koji se odnose na taj posao, a koje odobrenje ne mora uvek da sadrži.

3) Stavovi 2) i 3). — »Bankovno-valutno odeljenje« vodi tačku 3) komentara uz čl. 9 Deviznog zakona.

4) Stavovi 2) i 3). — Generalna nadležnost za izdavanje odobrenja rezervisana je, prema propisu ovog člana, Bankovno-valutnom odeljenju Ministarstva finansija FNRJ (sada Odeljenju platnog prometa sa inostranstvom Ministarstva finansija FNRJ). To znači da je ono nadležno za izdavanje odobrenja kad god za to nije po deviznim propisima nadležan neki drugi devizni organ. Prema tome, ono izdaje odobrenja:

a) kad god je to izričito predviđeno samim deviznim propisima;

b) kad god bi deviznim propisima bilo predviđeno odobrenje, ali ne bi bilo rečeno ko je za njegovo izdavanje nadležan, a to se ni po smislu propisa ne bi moglo zaključiti; i

c) za sve one devizne poslove, koji nisu posebno regulisani deviznim propisima, ali koji kao devizni poslovi podleže deviznoj kontroli, a nisu dozvoljeni na osnovu samih deviznih propisa.

5) Stav 3). — Za davanje odobrenja za izmirenje obaveza prema inostranstvu iz finansijskih poslova nadležna je Narodna banka (čl. 20 st. 7), 21 st. 2), 22 st. 4), 24 st. 2) i 4) Deviznog pravilnika) a iz robnog prometa nadležno je Ministarstvo spoljne trgovine (pre donošenja Ustava FNRJ — Uprava spoljne trgovine, čl. 29 st. 2) i 31 st. 2) Deviznog pravilnika), sa izuzetkom iz

čl. 29 st. 4) Deviznog pravilnika, po kome je bilo nadležno Bankovno-valutno odeljenje saveznog Ministarstva finansija (od 1 februara 1947 godine umesto njega Narodna banka a od 1 maja 1947 godine Odeljenje platnog prometa sa inostranstvom Ministarstva finansija FNRJ) za izdavanje odobrenja sa svako, smanjenje duga za uvezenu robu, ukoliko se otplata ne želi da obavi na način predviđen deviznim propisima za plaćanje po robnom osnovu.

6) Stav 3). — Prema tome je do 1 februara 1947 godine bilo nadležno Bankovno-valutno odeljenje saveznog Ministarstva finansija za davanje odobrenja i za plaćanje menica i čekova vučenih iz inostranstva na domaća lica za izmirenje obaveza prema inostranstvu, u svima slučajevima sem u onima u kojima je za to nadležna Narodna banka ili Ministarstvo spoljne trgovine. Počev od 1 februara 1947 godine za to je nadležna Narodna banka, osim u slučajevima u kojima je za to nadležno Ministarstvo spoljne trgovine. 1 maja 1947 godine ova nadležnost je prešla na Odeljenje platnog prometa sa inostranstvom Ministarstva finansija FNRJ.

Pri ovome treba imati u vidu propise čl. 40 Zakona o menici (»Službeni list« br. 104/46), koji se na osnovu čl. 23 tačka 5) Zakona o čeku (»Službeni list« br. 105/46) primenjuju i na ček, a koji glase:

»Kad je menica plativa u novcu koji nije u tečaju u mestu plaćanja, menična svota može se platiti novcem koji je tu u tečaju, a po vrednosti koju ima na dan dospelosti. Ako je dužnik u zadocnjenju, imalac menice može, po svom izboru, tražiti da se menična svota isplati domaćim novcem po kursu koji važi bilo na dan dospelosti bilo na dan isplate.

Vrednost stranog novca određuje se po običajima koji važe u mestu plaćanja, ali trasant može odrediti da se svota koju treba platiti, obračuna po kursu određenom u menici.

Ovi propisi ne primenjuju se kada je trasant odredio da se isplata izvrši baš u novcu označenom u menici (odredba efektivne isplate u stranom novcu).

Propisi st. 2 i 3 ovog člana primenjuju se ukoliko nisu u protivnosti sa važećim valutnim i deviznim propisima.

U mestima u kojima važe zvanično utvrđeni kursevi, ovakovo utvrđivanje kurseva smatra se običajem toga mesta.

Izraz »važeći valutni i devizni propisi« odnosi se na propise koji regulišu deviznu i valutnu (monetarnu) materiju, a važe u državi gde je menica plativa.

Devizni propisi u ovom slučaju imaju se tumačiti ekstenzivno kao i u slučaju čl. 7 ovog pravilnika. Oni obuhvataju ne samo propise u smislu čl. 8 Deviznog zakona, nego i odredbe sadržane u odobrenjima donetim na osnovu deviznih propisa u užem smislu.

Prilikom izdavanja odobrenja domaćem licu da isplati menicu ili ček vučene iz inostranstva koji glase na stranu valutu, devizni organ treba da odredi da se odnosna menica ili ček mogu isplatiti u našoj zemlji u efektivnoj stranoj valuti odnosno u domaćem novcu a po kursu koji je odredio trasant ili, po njegovom ovlašćenju, koji indosant, ili se pak ima isplatiti samo u domaćem novcu po utvrđenom kursu. U smislu sada važećih deviznih propisa u odobrenju bi trebalo propisati ovo poslednje.

Za »utvrđeni kurs« vidi primedbu pod 2) uz čl. 6 ovog pravilnika.

Član 13

- 1) Sva odobrenja deviznih vlasti izdaju se pismeno.
- 2) Odobrenja, u kojima nije označen drugi rok, važe dva meseca od dana izdavanja.
- 3) Poslove, vezane za odobrenje deviznih vlasti, mogu obavljati isključivo na osnovu originalnih odobrenja samo ona lica kojima su odobrenja izdata.

4) Za svaku izmenu u izdatim odobrenjima nadležna je ona devizna vlast koja je odobrenje izdala.

5) Odobrenje prestaje da važi i pre isteka roka, ako otpadne svrha u koju je izdato.

1) Umesto izraza »devizna vlast« u st. 1), 3) i 4), prebalo bi, prema sadašnjem Deviznom zakonu, da stoji »devizni organ«.

2) Stav 3). — Vidi napomenu uz čl. 10. Deviznog zakona.

3) Stav 4). — Ovde je reč samo o izmenama u odobrenjima izdatim od nadležnih deviznih organa. Drugo je pitanje izmene samog odobrenja od strane višeg deviznog organa ili izdavanje novog odobrenja od strane nadležnog deviznog organa na mesto odobrenja izdatog od nenadležnog deviznog organa. Ipak i u ovim slučajevima trebalo bi da postupak ide preko onog deviznog organa koji je izdao prvobitno odobrenje.

4) Stav 5). — Ako je neko, na pr., dobio odobrenje da kupi strane valute za putovanje u inostranstvo u cilju učestvovanja na nekom kongresu, odobrenje prestaje da važi ako odnosno lice ne otputuje iz bilo kog razloga (sprečenost, otkazivanja ili odgađanja kongresa na neodređeno vreme i sl.).

II OVLAŠĆENJA

1) Ovlašćenja za rad devizama i valutama

Član 14

1) Pod ovlašćenjem za rad devizama podrazumeva se ovlašćenje koje Narodna banka izdaje novčanim zavodima, da mogu poslovati devizama i valutama, u granicama i pod uslovima predviđenim u ovlašćenju, a u saglasnosti sa deviznim propisima (ovlašćeni novčani zavodi).

2) Pod ovlašćenjem za rad valutama podrazumeva se ovlašćenje koje izdaje Narodna banka, na osnovu

koga se mogu kupovati i prodavati samo strane efektivne valute i kovano zlato, u granicama i pod uslovima predviđenim u ovlašćenju, a u saglasnosti s deviznim propisima (ovlašćeni menjači).

1) Iz propisa ovoga člana proizlazi:

a) da Narodna banka, kao devizni organ, ima pravo rada devizama i valutama;

b) da Narodna banka može na osnovu svoje diskrecione vlasti, koja joj je izričito data ovim članom, to pravo dati drugim licima i ustanovama izdavanjem ovlašćenja, o kojima je reč u ovome članu;

c) da je Narodna banka, na osnovu toga što izdaje ovlašćenja za rad devizama i valutama, nadležna i za vršenje kontrole poslovanja, koje novčani zavodi i menjači vrše na osnovu dobivenih ovlašćenja (vidi čl. 19 stav 2) Deviznog pravilnika).

2) Stav 2). — Vidi Drugi deo, III, C, pod Ovlašćenja za rad valutama.

3) Pored ovlašćenja za rad devizama i ovlašćenja za rad valutama, postoje još sledeće vrste ovlašćenja izričito predviđene deviznim propisima:

ovlašćenja domaćih saobraćajnih preduzeća koja se bave ili posreduju pri prevozu robe i putnika između naše zemlje i inostranstva za obavljanje deviznih poslova koji su u vezi sa njihovom delatnošću (čl. 33 Deviznog pravilnika);

ovlašćenja koja izdaje Narodna banka kreditnim zavodima za primanje u depozit hartija od vrednosti inostranaca (čl. 22 Deviznog pravilnika) i

ovlašćenja za vršenje devizne kontrole (čl. 10 Deviznog zakona i čl. 19 Deviznog pravilnika).

Član 15

Ovlašćenja za rad devizama i za rad valutama važe samo za ono sedište ovlašćenog novčanog zavoda

44

ili ovlašćenog menjača na koje ovlašćenje glasi, s tim da se poslovi mogu obavljati samo u poslovnim prostorijama koje su u ovlašćenju navedene.

Kod ovlašćenja za rad valutama u izvesnim slučajevima u samom će odobrenju biti potrebno da se navede šta će se smatrati poslovnim prostorijama menjača (na pr. ako je reč o menjačima na stanici, ne bi se smelo dozvoliti da se takvi menjači po peronu ili po vagonima upuštaju s putnicima u trgovinje valutama).

Član 16

Svi ovlašćeni novčani zavodi i ovlašćeni menjači dužni su da vode uredne trgovačke knjige, a pored toga sve knjige i evidencije koje budu deviznim propisima predviđene. U pojedinim opravdanim slučajevima Narodna banka može pojedine ovlašćene menjače osloboditi vođenja trgovačkih knjiga, ukoliko po drugim zakonskim propisima nisu obavezni da ih vode.

1) Sva lica koja su dobila ovlašćenje u smislu čl. 14 dužna su na osnovu propisa Deviznog pravilnika voditi trgovačke knjige, bez obzira na to da li su i inače na to obavezna. Narodna banka ih može osloboditi vođenja tih knjiga samo ako i inače takva obaveza za njih ne postoji. Ali knjige i evidencije predviđene propisima Deviznog pravilnika moraju se u svakom slučaju voditi.

2) Koja su preduzeća obavezna na vođenje »trgovačkih« (t. j. poslovnih) knjiga određeno je u čl. 4 i 7 Zakona o jednoobraznom računovodstvu (»Službeni list« br. 94/46).

Član 17

1) Za pravo rada na osnovu ovlašćenja izdatih u smislu člana 14 ovog Pravilnika, ovlašćeni novčani za-

vodi i ovlašćeni menjači dužni su da plaćaju specijalni doprinos. Ovaj se doprinos polaže unapred neposredno Narodnoj banci u korist specijalnog računa saveznog Ministarstva finansija, i to najkasnije do kraja prvog meseca onog polugoda za koje se doprinos plaća. Prilikom izdavanja novih ovlašćenja doprinos se plaća odmah do kraja kalendarskog polugoda i to srazmerno broju meseci, računajući od meseca kada je ovlašćenje izdato pa do kraja odnosnog polugoda. Visinu doprinosa utvrđivaće savezni Ministar finansija.

2) U slučaju neplaćanja ovog doprinosa u predviđenim rokovima Narodna banka može ovlašćenim licima oduzeti izdato ovlašćenje.

1) Pravo rada na osnovu ovlašćenja iz čl. 14 ne zavisi od polaganja doprinosa predviđenog u članu 17.

2) Doprinos ovlašćenih menjača propisao je Ministar finansija Rešenjem VII br. 10491 od 31 decembra 1945 godine (»Službeni list« br. 5/46; vidi Drugi deo, III, C, pod Specijalni doprinos menjača).

Član 18

1) Ovlašćenja izdata u smislu člana 14 ovog Pravilnika prestaju da važe:

a) oduzimanjem od strane Narodne banke, u kome slučaju se odluka ima pismeno dostaviti ovlašćenom novčanom zavodu odnosno ovlašćenom menjaču kome se ovlašćenje oduzima;

b) u slučaju oduzimanja ovlašćenja za rad kao kazne po deviznim i drugim krivicama;

c) kada ovlašćeni novčani zavodi, odnosno ovlašćeni menjači vrate izdata ovlašćenja i Narodna banka to primi na znanje;

46.

d) u slučaju smrti fizičkih lica na koja ovlašćenja glase;

e) u slučaju otvaranja stečaja ili likvidacije preduzeća na čije ime ovlašćenje glasi.

2) Sva ranija izdata ovlašćenja prestaju da važe danom stupanja na snagu ovog Pravilnika.

1) Stav 1 pod a) — Ovlašćenje prestaje da važi od dana dostave odluke o oduzimanju ovlašćenja. Prema tome, bilo bi potrebno da Narodna banka ove odluke dostavlja preporučenim pismom sa povratnim receptom.

2) Stav 1 pod b) — Među kaznama za devizne prekršaje predviđeno je u čl. 16 st. 1 tačka

c) Deviznog zakona i »oduzimanje prava na obavljanje ma kog deviznog posla, bilo za izvesno vreme bilo trajno«, dok je u Zakonu o vrstama kazni (Službeni list br. 66/46) predviđeno u čl. 1 tačka 7 kao kazna za krivična dela i »zabrana bavljenja određenom delatnošću ili zanatom«.

3) Stav 1 pod c) — Izraz »primi na znanje« znači ne samo faktično primanje vraćenog ovlašćenja od strane Narodne banke, već i davanje svoje saglasnosti sa vraćanjem ovlašćenja. Dok se Narodna banka ne saglasi sa vraćanjem ovlašćenja, ovlašćeno lice dužno je da i dalje vrši poslovanje na osnovu i u smislu ovlašćenja (naravno ukoliko postoji faktična i pravna mogućnost za to).

4) Stav 1 pod d) — Sa smrću bi svakako trebalo izjednačiti gubitak pravne ili poslovne sposobnosti ovlašćenika.

2) Ovlašćenja za vršenje devizne kontrole

Član 19

1) Bankovno-valutno odeljenje saveznog Ministarstva finansija može izdavati ovlašćenja pojedinim licima za vršenje pregleda u svrhu devizne kontrole kod svih fizičkih i pravnih lica.

2) Narodna banka može izdavati ovlaštenja svojim službenicima za obavljanje pregleda kod ovlašćenih novčanih zavoda i ovlašćenih menjača u pogledu pravilnosti obavljanja deviznih poslova.

3) Uprava spoljne trgovine može izdavati ovlaštenja svojim službenicima za vršenje pregleda kod uvoznika i izvoznika.

1) Stav 1). — »Bankovno-valutno odeljenje« vidi tačku 3) komentara uz čl. 9 Deviznog zakona.

2) Stav 3). — Posle donošenja Ustava FNRJ ova nadležnost Uprave spoljne trgovine prešla je na Ministarstvo spoljne trgovine.

3) Lica ovlašćena na vršenje devizne kontrole moraju se legitimisati i pokazati pismeno ovlaštenje nadležnog deviznog organa. Bez toga niko nije dužan da dozvoli pregled u cilju vršenja devizne kontrole.

III. FINANSIJSKI POSLOVI

1) Učešće u kapitalu

Član 20

1) Za učešće inostranaca kapitalom u vlasništvu domaćih preduzeća, bilo delimično bilo u celosti, i to kako pri osnivanju novih preduzeća tako i u postojećim preduzećima, potrebno je odobrenje Narodne banke.

2) Za prenos inostranog vlasništva domaćih preduzeća u vlasništvo drugih inostranaca, kao i u vlasništvo domaćih lica, potrebno je odobrenje Narodne banke.

3) Sva odobrenja dužna su da pribavljaju domaća preduzeća u čijem vlasništvu nameravaju inostranci da učestvuju sa svojim kapitalom, odnosno domaća lica koja stiču inostrana učešća u vlasništvu domaćih preduzeća.

4) Isto važi i za učešće domaćeg kapitala u inostranstvu s tim da odobrenje pribavljaju domaća lica koja plasiraju kapital u inostrana preduzeća.

5) Domaća preduzeća dužna su da prijave Narodnoj banci sve slučajeve kada domaća lica koja su vlasnici kapitala, postanu inostranci u deviznom smislu ili obrnuto.

6) Svi postojeći slučajevi učešća inostranaca kapitalom u domaćim preduzećima moraju se prijaviti Narodnoj banci u roku od godině dana, računajući od dana stupanja na snagu ovog Pravilnika, radi pribavljanja naknadnog odobrenja.

7) Isplata dividende i tantiјeme inostrancima od strane domaćih preduzeća, bez obzira na način na koji se obavlja, kao i odobravanje u računima, može se vršiti samo na osnovu odobrenja Narodne banke.

1) Stav 1) i 3). — Ukoliko društvo još nije osnovano, odobrenje će tražiti osnivači.

2) Stav 6). — Prijava učešća inostranaca kapitalom u domaćem preduzeću u cilju pribavljanja naknadnog odobrenja imala su se izvršiti u određenom roku (tj. najkasnije do 25 septembra 1946 godine) i u slučaju da je ona već izvršena na osnovu Odluke Poverenika finansija o obaveznoj prijavi potraživanja i ostale imovine kao i dugovanja u inostranstvu br. 293 od 18 januara 1945 godine (vidi Drugi deo, I, 1). Narodna banka je sredinom avgusta 1946 godine objavila preko dnevne štampe upozorenje domaćim preduzećima da prijave do roka učešće inostranaca u kapitalu preduzeća. (Vidi Drugi deo, I, 3)

3) Stav 7). — Ovde je reč samo o dividendama (i tantiјemama). U strogom smislu reči, dividende su samo dobiti od učešća u kapitalu na akcije. Međutim, ne postoji nikakav oprav-

dani razlog, da se propis ovoga stava ne primeni i na dobiti od ostalih oblika učešća u kapitalu. Prema tome trebalo bi i za isplatu odnosno odobravanje u računima inostrancima tih dobiti tražiti odobrenje Narodne banke. Dosadašnja praksa potvrđuje izloženo shvatanje, t.j. da se sve dobiti iz učešća u kapitalu, bez obzira na formu u kojoj se kapital pojavljuje, u pogledu njihove isplate inostrancima, imaju tretirati u smislu propisa koji važe za dividende.

2) Finansijski zajmovi

Član 21

1) Zaduženja domaćih lica prema inostrancima i inostranaca prema domaćim licima u bilo kome obliku, izuzimajući slučajeve iz redovnog robnog prometa i poslovanja s tim u vezi, mogu se vršiti samo na osnovu odobrenja Narodne banke, na način i pod uslovima predviđenim u odobrenju (finansijski zajmovi).

2) Otplate glavnice i plaćanje kamata po ovoj vrsti zaduženja mogu se vršiti samo na osnovu odobrenja Narodne banke na način i pod uslovima predviđenim u odobrenju.

3) Za svaku promenu u vezi sa finansijskim zajmom (povećanje, smanjenje, konverzija ili otpis zajma, promena kamatne stope ili plana otplate, promena poverioca ili dužnika i dr.) potrebno je odobrenje Narodne banke.

4) Za sve finansijske zajmove, zaključene sa inostrancima pre stupanja na snagu ovog Pravilnika, imaju se u roku od godine dana, računajući od dana njegovog stupanja na snagu, podneti molbe Narodnoj banci za naknadno odobrenje ovih zajmova.

5) Domaća preduzeća i lica dužna su da prijave Narodnoj banci sve slučajeve kada njihovi poverioci ili dužnici po finansijskim zajmovima, postanu inostranci u deviznom smislu ili obrnuto.

1) Stav 1). — Izuzetak čini samo redovni robni promet; dakle plaćanje, koje se vrši prema uzansima koji važe za plaćanje kupovine ne smatra se finansijskim zajmom ni u slučaju da je rok duži, kao na pr. kod kupovine na otplatu. Zadoćenje u plaćanju takođe se smatra redovnim robnim prometom. Međutim, tu treba paziti, da dužnik na taj način ne pokušava da dugovani iznos faktički pretvori u finansijski zajam. Inače se svako utanačenje po kome se kupovina ima isplatiti u roku, koji prelazi uzanse trgovinskog prometa, ima smatrati finansijskim zajmom u smislu ovoga člana.

2) Stav 2). — A i inače u smislu deviznih propisa.

3) Stav 2). — Za slučaj da se otplata glavnice i plaćanje kamata po dugu domaćeg lica prema inostranstvu izmiruje plaćanjem menice ili čeka koji su vučeni iz inostranstva na domaće lica i koji glase na stranu valutu, vidi primedbu pod 6) uz čl. 12 ovog pravilnika.

4) Stav 4). — Molbe za naknadno odobrenje finansijskih zajmova, zaključenih sa inostranstvom pre stupanja na snagu Deviznog pravilnika, imale su se podneti u određenom roku (tj. najkasnije do 25 septembra 1946 godine), nezavisno od prijave izvršene na osnovu Odluke poverenika finansija o obaveznoj prijavi potraživanja i ostale imovine kao i dugovanja u inostranstvu br. 293 od 18 januara 1945 godine, (vidi Drugi deo, I, 1). Narodna banka je sredinom avgusta 1946 godine upozorila zainteresovane da do roka zatraže naknadno odobrenje finansijskih zajmova zaključenih sa inostrancima pre stupanja na snagu ovog pravilnika (vidi Drugi deo I, 3).

3) Hartije od vrednosti

Član 22

1) Sve hartije od vrednosti vlasništva inostranaca koje se nalaze u zemlji moraju biti deponovane kod ovlašćenih novčanih zavoda.

2) Ovlašćeni novčani zavodi ne smeju primati na čuvanje hartije od vrednosti vlasništva inostranaca u zapečaćenim omotima.

3) Za svako primanje i izdavanje, kao i za sve ostale promene depoa hartija od vrednosti inostranaca potrebno je odobrenje Narodne banke.

4) Dospеле kupone, amortizovane i izvučene hartije od vrednosti mogu ovlašćeni novčani zavodi zadržati u depou inostranaca kome pripadaju, a za slučaj naplate potrebno je odobrenje Narodne banke u pogledu postupka s naplaćenim iznosima.

1) Stav 1). — Ovlašćenje za rad devizama u smislu člana 14 stav 1) uključuje i ovlašćenje za primanje u depo hartija od vrednosti vlasništva inostranaca koje se nalaze u zemlji u smislu stava 1) ovoga člana. Međutim, ovlašćenje za primanje u depo pomenutih hartija od vrednosti može se dati i drugim novčanim zavodima, tj. i onima koji nemaju ovlašćenje za rad devizama. Prema tome, ovlašćeni novčani zavodi u smislu stava 1) člana 14 su uvek i ovlašćeni novčani zavodi u smislu stava 1) ovog člana, ali ne i obrnuto. Ovlašćenje za primanje u depo hartija od vrednosti vlasništva inostranaca daje Narodna banka.

2) Stav 2). — Novčani zavodi ne smeju primati te hartije od vrednosti u zapečaćenim kovčevima ni u sefove.

Član 23

Za iznošenje hartija od vrednosti u inostranstvo potrebno je odobrenje Bankovno-valutnog odeljenja saveznog Ministarstva finansija.

»Bankovno-valutno odeljenje« vidi tačku 3) komentara uz čl. 9 Deviznog zakona.

4) Dinarska potraživanja inostranaca

Član 24

1) Inostranci mogu imati dinarska potraživanja po računima samo kod ovlašćenih novčanih zavoda, izuzimajući slučajeve iz robnog prometa sa inostranstvom, kao i slučajeve u kojima bi bila izdata odobrenja od strane Narodne banke.

2) Ovlašćeni novčani zavodi mogu primati na dinarske račune inostranaca samo one iznose za koje je izdato odobrenje od strane Narodne banke bilo ovlašćenom zavodu, bilo polagaču. Ovo važi i za odobravanje kamata po takvim potraživanjima.

3) Ovlašćeni novčani zavodi dužni su da vode dinarska potraživanja inostranaca sređena po kategorijama koje budu utvrđene od strane Narodne banke.

4) Isplata sa dinarskih računa inostranaca smeju se vršiti samo po odobrenju Narodne banke i upotrebiti u svrhu označenu u odobrenju. Eventualno neiskorišćeni ostaci imaju se vratiti na isti račun kod istog ovlašćenog novčanog zavoda sa koga je isplata izvršena. Vraćanje ovih ostataka može se vršiti i preko drugih novčanih zavoda ili putem pošte.

5) U pogledu mogućnosti polaganja na dinarske račune inostranaca, kao i mogućnosti raspolaganja sa

pojedinih kategorijama dinarskih potraživanja, Narodna banka može izdavati i generalna uputstva.

1) Stav 1). — Narodna banka može dati odobrenje za primanje dinarskih potraživanja inostranaca i onim novčanim zavodima koji nemaju generalno ovlašćenje za rad devizama o kome je reč u članu 14 stav 1) Deviznog pravilnika.

2) Stav 4). — Ovdje je reč o isplatama u najširem smislu, tj. kako o isplatama u zemlji, tako i o isplatama u inostranstvu (transferi), kao i o kompenzacijama u zemlji i sa inostranstvom. Druga i treća rečenica ovoga stava odnose se, po prirodi stvari, samo na isplate u zemlji.

3) U vezi sa ovim članom vidi Drugi deo, VI, G.

5) Post-krediti

Član 25

Ovlašćeni novčani zavodi mogu odobravati post-kredite inostranim korespondentima i koristiti se post-kreditima koje im inostrani korespondenti odobre, samo uz odobrenje Narodne banke.

1) Post-krediti su sporazumi između banaka sa sedištim u različitim mestima da međusobne naloge za isplate izvršavaju na kredit, tj. i pre nego prispe pokriće koje banka-nalogodavac šalje banci-izvršiocu naloga u isto vreme kada izdaje nalog. Pošto se nalozi za isplatu daju i telegramom i telefonom, a pokriće ide većinom poštom, to banke u najnepovoljnijem slučaju kreditiraju jedna drugu za onoliko dana koliko treba pismu da iz mesta banke-nalogodavca stigne u mesto banke-izvršioca naloga. Stoga se ovi krediti i nazivaju post-kreditima (»poštanskim kreditima«). Pošto su post-krediti uzajamne usluge, oni su većinom beskatni.

2) Narodna banka može dati odobrenje za odobravanje postkredita i korišćenje njima i

onim novčanim zavodima koji nemaju generalno odobrenje za rad devizama o kome je reč u čl. 14 stav 1) Deviznog pravilnika.

6) Kaucije i garancije

Član 26

Polaganje kaucija i davanje garancija u ma kome obliku za račun inostranaca ili inostrancima može se vršiti samo na osnovu odobrenja Narodne banke.

Ovaj član se odnosi na kaucije i garancije koje daju domaća lica inostrancima kao i na one koje daju inostranci domaćim licima.

7) Osiguravajuća društva

Član 27

Savezni Ministar finansija regulisaće specijalnim rešenjima način poslovanja osiguravajućih društava sa inostranstvom.

Vidi Drugi deo, IX.

IV. ROBNII PROMET*

Član 28

1) Sva plaćanja iz robnog prometa sa inostranstvom (plaćanja uvezene robe i naplata izvezenog robe) mogu se vršiti samo na osnovu pribavljenih odobrenja od nadležnih deviznih vlasti (čl. 29 i 30 ovog Pravilnika), a u smislu deviznih propisa, i to posredstvom ovlašćenih novčanih zavoda. Na isti način plaćaće

*) U vezi sa članovima 28—31 koji regulišu platni promet sa inostranstvom po robnom osnovu, vidi i napomene u komentaru Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom.

se i naplaćivaće se i troškovi koji su neposredno u vezi sa izvozom i uvozom robe kao što su: troškovi podvoza, osiguranja, provizije i slično, ukoliko u odobrenju za plaćanje nije predviđen drugi način.

2) Sva rešenja koja se odnose na regulisanje platnog prometa po robnom osnovu sa inostranstvom, donosi savezni Ministar finansija u saglasnosti sa saveznim Ministrom trgovine i snabdevanja, a sva rešenja u pogledu nadzora nad uvozom i izvozom robe u inostranstvo donosi savezni Ministar trgovine i snabdevanja u saglasnosti sa saveznim Ministrom finansija.

1) Stav 1). — Ukoliko se radi o uvozu, smatra se da se ovde govori o odobrenju za plaćanje a ne o odobrenju za uvoz, koje se mora prethodno pribaviti u smislu čl. 2 Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom. Naprotiv, kod izvoza, izvoznik pribavlja samo odobrenje za izvoz u kome je označen iznos čijim unošenjem u zemlju izvoznik pravda svoju obavezu datu u smislu čl. 30 st. 4).

2) Stav 1). — Ukoliko u odobrenju za plaćanje robe nije drukčije predviđeno, sporedni troškovi iz robnog prometa dele sudbinu same kupovnine.

3) Stav 1). — Umesto »deviznih vlasti« trebalo bi, prema sadašnjem Deviznom zakonu, da stoji »deviznih organa«.

4) Stav 2). — Na osnovu člana 86 Ustava osnovano je Ministarstvo spoljne trgovine FNRJ. U nadležnost ovoga Ministarstva ušla je u celosti nadležnost dotadašnje Uprave spoljne trgovine koja se nalazila u sastavu saveznog Ministarstva trgovine i snabdevanja. Prema tome je i nadležnost saveznog Ministarstva trgovine i snabdevanja određena ovim stavom prešla na Ministarstvo spoljne trgovine.

5) Uporedi čl. 1, 4, 5, 7, 8 i 9 Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom.

Član 29

1) Uvoz robe iz inostranstva može se vršiti samo na osnovu odobrenja za uvoz, izdatih od strane Uprave spoljne trgovine.

2) Za svako pojedino plaćanje uvoza robe iz inostranstva (bilo po izvršenom uvozu, bilo unapred), kao i plaćanje troškova koji su neposredno u vezi sa uvozom, uvoznici su dužni da pribavljaju odobrenje za plaćanje od Uprave spoljne trgovine, s tim da je za ovlašćene novčane zavode merodavno u ovim slučajevima jedino odobrenje za plaćanje Uprave spoljne trgovine koje im uvoznici budu podnosili za pravdanje pojedinog plaćanja. Uvozni dokumenti služe kao podloga za Upravu spoljne trgovine pri izdavanju odobrenja za plaćanje.

3) Po nalogima domaćih uvoznika, a na osnovu odobrenja za plaćanje Uprave spoljne trgovine, ovlašćeni novčani zavodi mogu sprovoditi naloge za isplatu samo inostranim korisnicima označenim u odobrenju, a u smislu odredaba postojećih platnih sporazuma sa zemljom u kojoj se plaćanje vrši, kao i izdavati naloge za isplate neposredno preko svojih inostranih veza u slučajevima u kojima platni sporazumi ne postoje. Ni u kome slučaju ovlašćeni novčani zavodi ne mogu izdavati čekove domaćim uvoznicima radi neposrednog dostavljanja inostrancima.

4) Za svako smanjenje duga za uvezenu robu iz inostranstva, ukoliko se otplata ne želi da obavi na način predviđen deviznim propisima za plaćanje po robnom osnovu, potrebno je odobrenje Bankovno-valutnog odeljenja saveznog Ministarstva finansija. O svakom ovako izdatom odobrenju za plaćanje, Bankovno-valutno odeljenje saveznog Ministarstva finansija obaveštavaće Upravu spoljne trgovine.

5) Na svakom pojedinom odobrenju za plaćanje ovlašćeni novčani zavod dužan je da vidno označi da je odobrenje za plaćanje iskorišćeno. Ova klauzula o korišćenju odobrenja za plaćanje glasi: »Iskorišćeno za plaćanje«, uz naznačenje broja i datuma pod kojima je plaćanje zavedeno u kontrolnik izvršenih plaćanja i overavanjem ove klauzule svojim potpisima.

1) »Uprava spoljne trgovine« — posle donošenja Ustava FNRJ: Ministarstvo spoljne trgovine.

2) Stav 1). — Uporedi čl. 1, 7 i 8 Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom.

3) Stav 2). — Otpada takozvano pravdanje kod novčanih zavoda u smislu ranijih deviznih propisa. Uredno izdato »odobrenje za plaćanje« od strane Ministarstva spoljne trgovine dovoljna je podloga da novčani zavod primi od izvoznika iznos za transfer u inostranstvo.

4) Stav 2). — »Prema tumačenju Ministarstva spoljne trgovine u aktu H/1 br. 30522 od 29 jula 1946 godine, na osnovu dozvole za plaćanje uvoza robe, plaćanje celog iznosa na koji dozvola glasi, ima se, po pravilu izvršiti *odjednom*, u okviru određenog roka. Plaćanja u ratama ne mogu se vršiti. — Međutim, ukoliko uvoznik želi, može se primiti uplata manja od iznosa na koji dozvola glasi. I u tom slučaju, pošto se prethodno konstatuje izvršeno plaćanje, sa dozvolom se ima dalje postupiti kao da je u celosti iskorišćena« (Cirkular Narodne banke, Devizna direkcija br. 142/57 od 8 avgusta 1946 godine). To znači da je za svako pojedino plaćanje uvoza — bilo da to plaćanje predstavlja samo delimično plaćanje uvoza (na pr. jednu ratu ili samo cenu robe, a ne sporedne troškove ili samo jedan deo troškova) ili plaćanje celokupne sume koju uvoznik duguje — potrebno zasebno odobrenje za plaćanje.

5) Stav 2). — Za slučaj da se obaveza domaćeg lica prema inostranstvu po osnovu prometa

robe izmiruje isplatom menice ili čeka koji su vučeni iz inostranstva na domaće lice i koji glase na stranu valutu, vidi primedbu pod 6) uz čl. 12 ovog pravilnika. U ovom slučaju odobrenje za plaćanje daje Ministarstvo spoljne trgovine, pošto se radi o plaćanju po osnovu prometa robe. Ovo odobrenje za plaćanje menice ili čeka ne mora se izdati u posebnom aktu, nego se može uneti u odobrenje za plaćanje uvoza.

6) Stav 3). — Nalozi za isplatu mogu se, naravno, inostranim korisnicima sprovoditi preko njihovih bankarskih ili nekih drugih veza, ali kao stvarni korisnik mora biti označeno lice koje je kao takovo u odobrenju navedeno.

7) Stav 4). — Ovde je reč o »svakom smanjenju duga«, što obuhvata i slučajeve otpisa, prebijanja, darovanja itd.

8) Stav 4). — »Bankovno-valutno odeljenje« — vidi tačku 3) komentara uz čl. 9 Deviznog zakona.

9) Posle stupanja na snagu Ustava FNRJ celokupna nadležnost Uprave spoljne trgovine prešla je na Ministarstvo spoljne trgovine.

Član 30

1) Izvoz robe iz naše zemlje u inostranstvo može se vršiti samo na osnovu odobrenja za izvoz, izdatih od strane Uprave spoljne trgovine

2) Izvoznici su dužni da unesu u zemlju celokupnu postignutu odgovarajuću vrednost izvezeno robe, a najmanje vrednost označenu u odobrenju za izvoz, na način koji je postojećim deviznim propisima predviđen za unošenje iz zemlje u koju je roba izvezena, i to najkasnije u roku od tri meseca, računajući od dana izvršenog izvoza, ukoliko u pojedinim odobrenjima za izvoz nije predviđen drugi rok. Ukoliko izvoznik ne bi, iz opravdanih razloga, uneo u zemlju protivvrednost izvezeno robe naznačenu u odobrenju za izvoz, potre-

bito je da se obrati molbom Upravi spoljne trgovine radi pravljanja razlike.

3) Za produženje roka za unošenje odgovarajuće vrednosti u zemlju potrebno je odobrenje Uprave spoljne trgovine. Ukoliko Uprava spoljne trgovine bude smatrala da je traženo produženje roka neumesno, prijavljuje slučaj Bankovno-valutnom odeljenju saveznog Ministarstva finansija radi nadležnog postupka.

4) Za svaki isplaćeni iznos pojedinom izvozniku ovlašćeni novčani zavodi dužni su da izdaju pismene potvrde izvoznicima sa klauzulom da se isplaćeni iznos može upotrebiti za pravljanje obaveze koju je izvoznik predao Upravi spoljne trgovine, bilo generalno bilo po svakom pribavljenom odobrenju za izvoz.

5) Ukoliko bi inostranci dobili saglasnost Uprave spoljne trgovine za konkretan slučaj izvoza robe iz naše zemlje u inostranstvo, odobrenje za izvoz na svoje ime mogu dobiti samo na osnovu unosa odgovarajuće vrednosti u našu zemlju, na način i u roku koji bude propisala Uprava spoljne trgovine.

1) Uporedi čl. 1 i 9 Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom.

2) Stav 2). — Sve što izvoznik postigne za izvezenu robu dužan je uneti u zemlju. Ukoliko postignuti iznos ne bi dostigao sumu označenu u odobrenju, izvoznik je dužan to opravdati kod Ministarstva spoljne trgovine. (Vidi Uputstvo za uvoznike i izvoznike u vezi sa nadzorom spoljne trgovine, III, 3, st. 4).

3) Stav 3). — Misli se na postupak u smislu čl. 15 odnosno 22 Deviznog zakona (Kaznene odredbe).

4) Stav 3). — »Bankovno-valutno odeljenje« vidi tačku 3) komentara uz čl. 9 Deviznog zakona.

5) Stav 4). — Uporedi čl. 11 st. 2) i 3) Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom.

6) Stav 5). — Iz formulacije ovoga stava proističe, da se inostranac ne može baviti izvozom iz naše zemlje kao svojim redovnim zanimanjem. Uporedi čl. 10 stav 4) Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom kao i primedbu uz taj stav.

7) Inače vidi i napomene uz prethodni član.

Član 31

1) Pri obavljanju robnih kompenzacionih poslova dužni su uvoznici i izvoznici da vode strogo računa da se kompenzacija može obaviti samo u granicama i na način na koji su im izdata odobrenja.

2) Na osnovu odobrenja za obavljanje robnih kompenzacija domaći uvoznici mogu vršiti neposredno isplate domaćim izvoznicima sa kojima obavljaju kompenzacioni posao, istovremeno sa izdavanjem naloga od strane uvoznika za isplatu inostranom poveriocu preko domaćeg izvoznika.

3) Izuzetno od odredaba iz čl. 30 st. 2 pri obavljanju robnih kompenzacija, a na osnovu uredno priobavljenih odobrenja od Uprave spoljne trgovine, izvoznici mogu zadržavati u inostranstvu odgovarajuću vrednost izvezeno robe i ovu stavljati na raspoloženje onom inostranom korisniku koga im saopšte domaći uvoznici sa kojima obavljaju kompenzacioni posao u konkretnom slučaju.

1) Uporedi čl. 6 Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom.

2) Stav 2). — Ovde nije reč o jednom odobrenju za obavljanje kompenzacija, već o posebnim odobrenjima za uvoz i za izvoz, koja su me-

dusobno povezana (vidi čl. 6 stav 1) Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom).

3) Stav 3). — Ovo je također izuzetak od propisa čl. 9 Deviznog pravilnika.

4) Vidi napomenu 9) uz čl. 29 Deviznog pravilnika.

Član 32

Podvoz na tranzitnu robu kroz našu zemlju ne može se plaćati u našoj zemlji bez odobrenja Narodne banke.

1) Pošto se na osnovu međunarodnih ugovora salda između pojedinih železničkih uprava u internacionalnom saobraćaju redovno izmiruju u devizama, plaćanje tranzitne robe u dinarima bilo bi na štetu našeg platnog bilansa.

2) Prema propisima ovoga člana ne sme se bez odobrenja Narodne banke vršiti pretovaranje tranzitne robe na našoj ulaznoj stanici. Drugim rečima zabranjena je izmena tovarnih listova na ulaznoj stanici i plaćanje dalje vozarine u dinarima. Ovo bi, naime, bilo izigravanje propisa ovoga člana.

V: SAOBRAĆAJ

Član 33

Sva domaća saobraćajna preduzeća koja se bave, ili posreduju pri prevozu robe i putnika između naše zemlje i inostranstva dužna su da pribave od Bankovno-valutnog odeljenja saveznog Ministarstva finansija ovlašćenja za obavljanje deviznih poslova koji su u vezi sa njihovom delatnošću.

1) »Bankovno-valutno odeljenje« — vidi tačku

3) komentara uz čl. 9 Deviznog zakona.

2) Vidi Drugi deo, VIII. 1).

Član 34

1) Sva društva i preduzeća u zemlji koja se bave prodajom vozničkih karata za strane relacije (željezničkih, brodskih, avionskih, za kola za spavanje i slično) mogu obavljati ove poslove samo ukoliko pribave ovlaštenja za obavljanje ovog posla od Narodne banke.

2) Sva društva, ustanove i lica koja pribave ova ovlaštenja za prodaju vozničkih karata za strane relacije, dužna su da obavljaju ovaj posao na način koji u samom ovlaštenju bude propisan od strane Narodne banke.

3) Sva ova društva dužna su da vode propisane kontrolnike i ostale evidencije na način koji bude propisala Narodna banka.

Stav 2). — A i u smislu deviznih propisa.

1) Pomorski saobraćaj

Član 35

1) Sva domaća pomorska broderska društva dužna su da unesu u zemlju sve viškove deviza koji im nisu neophodni za održavanje redovne plovidbe s inostranstvom ili u inostranstvu.

2) Savezni Ministar finansija u sporazumu sa saveznim Ministrom saobraćaja (Glavna uprava pomorstva) regulisaće posebnim rešenjima sve detalje u vezi s deviznim poslovanjem ovih društava.

3) Isto tako savezni Ministar finansija u sporazumu sa saveznim Ministrom saobraćaja (Glavnom upravom pomorstva) regulisaće posebnim rešenjima i poslovanje predstavništava i agencija stranih pomor-

skih brodarskih društava kao i poslovanje stranih brodova koji dolaze u naše vode.

1) Stav 1). — Posebnim rešenjem ustanovice se šta će se smatrati neophodnim za održavanje redovne plovidbe s inostranstvom ili u inostranstvu.

2) Stavovi 2) i 3). — Na osnovu čl. 86 Ustava osnovano je Ministarstvo pomorstva. U nadležnost ovoga Ministarstva ušla je u celosti nadležnost dotadašnje Glavne uprave pomorstva, koja se nalazila u sastavu Ministarstva saobraćaja. Prema tome je i nadležnost Ministra saobraćaja u pogledu donošenja propisa u smislu ovoga člana kao ministra, u čiju je nadležnost spadala Glavna uprava pomorstva, prešla posle donošenja Ustava FNRJ na Ministra pomorstva.

3) Stavovi 2) i 3). — Vidi Drugi deo, VIII, 2).

2) Rečni saobraćaj

Član 36

1) Sva domaća društva rečnog brodarstva dužna su da unesu u zemlju sve viškove deviza koji im nisu neophodni za održavanje redovne plovidbe s inostranstvom ili u inostranstvu.

2) Savezni Ministar finansija u sporazumu sa saveznim Ministrom saobraćaja (Glavnom upravom rečnog saobraćaja) regulisaće posebnim rešenjima sve detalje u vezi sa deviznim poslovanjem ovih društava.

3) Isto tako savezni Ministar finansija u sporazumu sa saveznim Ministrom saobraćaja (Glavnom upravom rečnog saobraćaja) regulisaće posebnim rešenjima i poslovanje predstavništava i agencija stranih društava rečnog brodarstva kao i poslovanje stranih

64

brodova i plovnih objekata koji dolaze u naša pristaništa ili prolaze kroz našu zemlju.

- 1) Vidi napomenu 1) uz prethodni član.
- 2) Stav 2). — Vidi drugi deo, VIII, 3).

3) Vazdušni saobraćaj

Član 37

1) Sva domaća vazduhoplovna društva dužna su da unesu u zemlju sve viškove deviza koji im nisu neophodni za održavanje redovne vazdušne plovidbe s inostranstvom ili u inostranstvu.

2) Savezni Ministar finansija u sporazumu sa resornim saveznim ministrom regulisaće posebnim rešenjima sve detalje u vezi s deviznim poslovanjem ovih društava.

3) Isto tako savezni Ministar finansija u sporazumu sa resornim saveznim ministrom regulisaće posebnim rešenjima i poslovanje predstavništava i agencija stranih vazduhoplovnih društava kao i poslovanje stranih vazduhoplova koji pristaju na našim aerodromima i hidroavionskim bazama.

- 1) Vidi napomenu 1) uz čl. 35 ovoga Pravilnika.

- 2) Stav 2). — Vidi Drugi deo, VIII, 4).

4) Putnički i poštanski saobraćaj

Član 38

1) Ukoliko bi se želelo da se unete vrednosti iz inostranstva smatraju i po unosu u našu zemlju vlasništvom inostranaca, potrebno je pribaviti odobrenje od Narodne banke, uz podnošenje dokaza da su vrednosti unete u zemlju.

2) Za dokazivanje unosa bilo kojih vrednosti iz inostranstva putem pošte, potrebno je odnosne pošiljke

podnositi najbližim sedištim Narodne banke radi komisijskog otvaranja i konstatovanja sadržine.

3) Kao dokaz o unosu vrednosti izvan poštanskog saobraćaja služiće specijalne pismene potvrde koje će izdavati carinski granični organi ako to putnik zahteva.

1) »Vrednosti« — sve vrste hartija od vrednosti (čl. 6 st. 3 Deviznog zakona).

2) Stav 2). — Vidi Drugi deo, VIII, 5).

3) Vrednosti koje se nalaze u zemlji mogu se smatrati vlasništvom inostranca:

a) ako su postale vlasništvom inostranca u saglasnosti sa deviznim propisima;

b) ako su njegovo originalno vlasništvo, tj. ako su bile njegovo vlasništvo i pre unosa u zemlju, što se dokazuje:

komisijskim otvaranjem poštanske pošiljke kod nekog sedišta Narodne banke ili

potvrdom carinskih graničnih organa o unosu vrednosti iz inostranstva.

Međutim nije isključen i drugi način dokazivanja.

a) Odlazak u inostranstvo

Član 39

1) Pravo kupovine stranih sredstava plaćanja za potrebe odlaska u inostranstvo imaju samo domaća lica na osnovu uredno viziranih putnih isprava. Kupovina se može vršiti samo na način i u granicama predviđenim za zemlje u koje odnosno lice putuje.

2) Prodava sredstva plaćanja, bez obzira u kome su obliku (valute, čekovi, doznake i slično), moraju se ubeležiti u putnu ispravu od strane ovlašćenih novčanih zavoda ili ovlašćenih menjača koji su prodaju izvršili, ili od deviznih vlasti odnosno deviznih organa.

3) Inostranci koji putuju iz naše zemlje u inostranstvo mogu nabavljati strana sredstva plaćanja samo u izuzetnim slučajevima, ukoliko pribave odobrenje Bankovno-valutnog odeljenja saveznog Ministarstva finansija.

4) U slučajevima iz st. 1 i 3 ovog člana prodaju, odnosno transfer, stranih sredstava plaćanja mogu vršiti samo ovlašćeni novčani zavodi, odnosno ovlašćeni menjači, s tim da ovlašćeni menjači mogu vršiti samo prodaju efektivnih stranih valuta.

5) Prilikom povratka u zemlju domaća lica su dužna neutrošene iznose stranih sredstava plaćanja da prijave carinarnici koja će im ove iznose beležiti u putnu ispravu. Ove iznose dužni su putnici u roku od 15 dana ponuditi na otkup ovlašćenim novčanim zavodima odnosno ovlašćenim menjačima ako su u pitanju valute.

6) Isto važi i za sva strana sredstva plaćanja, ukoliko do putovanja ne bi došlo.

7) Ovlašćeni novčani zavodi i ovlašćeni menjači dužni su da proveravaju po putnim ispravama da li je putnik, kome prodaju strana sredstva plaćanja, u ranijim slučajevima postupio u smislu stava 5 i 6 ovog člana. Ukoliko konstatuju nepravilnost, ne smeju mu prodati strana sredstva plaćanja, a slučaj će prijaviti Bankovno-valutnom odeljenju saveznog Ministarstva finansija.

1) Stav 1). — Izraz »pravo kupovine stranih sredstava plaćanja« ne treba shvatiti apsolutno, t. j. da se domaćem licu koje putuje u inostranstvo moraju u svakom slučaju staviti na raspoloženje strana sredstva plaćanja potrebna za odlazak u inostranstvo. Ovo pravo treba pre shvatiti kao mogućnost kojom se domaća lica mogu koristiti u granicama raspoloživih stranih sred-

stava plaćanja kod deviznih organa i pomoćnih deviznih organa.

2) Stav 1). — Iznosi koji se mogu prodavati putnicima, kursevi stranih valuta, kao i način transfera određuju se:

a) odredbama sporazuma sa drugim zemljama;

b) rešenjima odnosno naredbama Ministra finansija FNRJ.

3) Stav 2). — Umesto izraza »od deviznih vlasti odnosno deviznih organa« trebalo bi, u smislu terminologije sadašnjeg Deviznog zakona od 23 oktobra 1946 godine da stoji »od deviznih organa i pomoćnih deviznih organa«.

4) Stav 3). — »Bankovno-valutno odeljenje« vidi tačku 3) komentara uz čl. 9 Deviznog zakona.

5) Stav 6). — Rok se računa od momenta kada je sigurno da do putovanja neće doći. U krajnjem slučaju od dana isteka vize koja nije produžena.

6) Stav 7). — S obzirom na propis ovoga člana potrebno je otkup stranih valuta u smislu st. 5) i 6) takođe ubeležiti u putnu ispravu.

7) Stav 7). — Vidi napomenu pod 4).

Član 40

1) Sve nedozvoljene količine sredstava plaćanja, koje pojedina lica pokušaju da bez prijave graničnim vlastima iznesu u inostranstvo, zapleniće se u korist saveznog Ministarstva finansija, prijavljene količine koje prelaze iznose čije je iznošenje dozvoljeno, oduzeće se i deponovaće se na račun odnosnih lica kod Narodne banke.

2) Na svaku zaplenjenu odnosno oduzetu količinu ovih vrednosti granične vlasti izdaće urednu priznanicu licu od koga su vrednosti oduzete.

68

3) O raspolaganju deponovanim vrednostima rešavaće Bankovno-valutno odeljenje saveznog Ministarstva finansija.

4) Propisi ovog člana važe analogno i za slučajeve iznošenja vrednosti u inostranstvo drugim načinom (noštom i slično).

1) Stav 1). — Reč je o sredstvima plaćanja, dakle i o dinarima.

2) Stavovi 2), 3) i 4). — Izraz »vrednosti«, s obzirom da se odnosi na stav 1) ovog člana, ne znači u ovom slučaju »sve vrste hartija od vrednosti« (čl. 6 st. 3) Deviznog zakona), nego sredstva plaćanja.

3) Stav 3). — »Bankovno-valutno odeljenje« vidi tačku 3) komentar uz čl. 9 Deviznog zakona.

4) Stav 3). — Ukoliko su u pitanju domaća lica, po prirodi stvari ne bi bilo potrebno rešenje Bankovno-valutnog odeljenja (sada Odeljenja platnog prometa sa inostranstvom) Ministarstva finansija FNRJ za raspolaganje sredstvima plaćanja deponovanim na osnovu stava 1).

b) Dolazak inostranaca i tranzitni putnici

Član 41

1) Inostrani putnici mogu, za vreme boravka u zemlji, prodavati uneta strana sredstva plaćanja samo ovlašćenim novčanim zavodima odnosno ovlašćenim menjačima.

2) Inostranci imaju pravo da uneta strana sredstva plaćanja realizuju u smislu stava 1 ovog člana prodajom za dinare u celosti ili delimično, s tim da eventualne ostatke neprodanih stranih sredstava plaćanja mogu izneti pri odlasku iz zemlje, ukoliko imaju urednu potvrdu o unosu. Isti postupak važi i za one iznose stra-

nih sredstava plaćanja koje inostranci prime iz inostranstva za vreme svog boravka u zemlji, ukoliko imaju uredne potvrde od strane nadležnih deviznih vlasti odnosno organa. Iznošenje ovih ostataka dozvoljeno je samo u visini koja je verovatna s obzirom na trajanje boravka u zemlji.

3) Inostranci mogu uneti strana sredstva plaćanja menjati kod ovlašćenih novčanih zavoda, odnosno ovlašćenih menjača, za strana sredstva plaćanja koja glase na drugu valutu, s tim da ovlašćeni novčani zavodi i menjači smeju davati slobodne devize i valute samo za preuzete slobodne devize i valute.

1) Reč je o inostrancima u deviznom smislu (vidi čl. 13 stav 1) Deviznog zakona).

2) Stav 2). — Ako inostrancu prilikom povratka u inostranstvo ostane od prodatih inostranih sredstava plaćanja više dinara nego što sme izneti iz zemlje, ti mu se dinari mogu zameniti za valutu koju je svojevremeno prodao:

a) ako dokaže da je tu valutu prodao za dinare, ali

b) samo u onom iznosu, za koji je verovatno da predstavlja ostatak, s obzirom na trajanje boravka u zemlji.

3) Stav 3). — Naravno, samo ako postoji stvarna potreba za to, na pr. u cilju putovanja u drugu zemlju. Pri tome novčani zavod treba da pazi da nije u pitanju špekulacija na kursu. U načelu, inostranac će takvu zamenу moći izvršiti samo jedanput.

Član 42

1) Iznosi primljeni putem pojedinih kliringa ili u smislu turističkih sporazuma ukoliko ne bi bili utrošeni u zemlji, mogu se vratiti u inostranstvo samo onim putem kojim su uneti u zemlju.

2) Neupotrebljeni iznosi, primljeni u zemlji po bilo kome drugom osnovu, moraju se polagati kod ovlašćenih novčanih zavoda na račune inostranih banke. Ovlašćeni novčani zavod dužan je da odmah pribavi odobrenje od Narodne banke u pogledu kategorisanja ovih potraživanja (čl. 24 st. 3 ovog Pravilnika).

Stav 2). — Reč je o iznosima primljenim u zemlju, dakle ne o iznosima primljenim iz inostranstva, za koje važe propisi stava 2) čl. 41.

Član 43

Tranzitni putnici mogu iznositi samo one iznose u stranim valutama i devizama za koje su im izdate potvrde od strane naših carinskih vlasti pri ulasku u zemlju, a ni u kom slučaju veće iznose.

Propis ovog člana ima se primenjivati samo na putnike koji se ne zadržavaju u zemlji, koji dakle samo proputuju kroz našu zemlju. Ukoliko se tranzitni putnik zadrži u našoj zemlji, treba prema njemu primeniti propis poslednje rečenice stava 2) čl. 41.

Član 44

Za iznose primljene putem kliriga i platnih sporazuma mogu inostranci kupovati putne karte (železničke, parobrodarske, avionske, karte za spavaća kola, karte za prtljag i sl.) za strane relacije samo u cilju direktnog povratka u svoju zemlju.

Znači da tranzitni putnik ne sme za takve iznose kupiti putne karte za strane relacije.

Član 45

1) Sve nedozvoljene količine efektivnih dinara, koje pojedina lica pokušavaju da bez prijave graničnim vlastima unesu u zemlju, zapleniće se u korist saveznog Ministarstva finansija. Prijavljene količine koje prelaze iznose čije je unošenje dozvoljeno, oduzeće se i deponovati na račun odnosnih lica kod Narodne banke.

2) Na svaku zaplenjenu odnosno oduzetu količinu ovih iznosa granične vlasti izdaće urednu priznanicu licu od koga su ovi iznosi oduzeti.

3) O raspolaganju deponovanim iznosima rešavaće Bankovno-valutno odeljenje saveznog Ministarstva finansija.

4) Propisi ovog člana važe analogno i za slučajeve unošenja efektivnih dinara u zemlju drugim načinom (poštom i sl.).

1) Propis ovoga člana je analogan propisu čl. 42 s razlikom da se prilikom unosa ograničavaju samo iznosi domaće valute, dok je unošenje stranih valuta u načelu dozvoljeno.

2) Stav 1). — Propis ovoga stava je donekle izmenjen Naredbama saveznog Ministra finansija VII br. 16338 od 12. septembra 1946 god. i VII br. 17858 od 9 novembra 1946 godine. (Vidi Drugi deo, II, 1.)

Prema prvoj naredbi se ulaznim putnicima-inostrancima mogu vraćati prilikom izlaska iz naše zemlje ili naknadno slati u inostranstvo uredno prijavljeni viškovi efektivnih dinara prilikom unošenja u zemlju koji prelaze dozvoljene sume za unos, samo onda ako su ovi viškovi u apoenima novčanica od 50.— din. ili manjim. U slučaju da su apoeni novčanica veći od 50.— din. carinski organi će ih konfiskovati bez obzira na njihovu ukupnu sumu. — Prema drugoj naredbi konfiskuju se ulaznim putnicima-domaćim licima sve novčanice veće od 50.— din kao i sve

količine efektivnih dinara preko iznosa dozvoljenog za unošenje.

3) Stav 3). — »Bankovno-valutno odeljenje« vidi tačku 3) komentara uz čl. 9 Deviznog zakona.

4) Stav 3). — Vidi napomene uz isti stav čl. 40.

VI. PLEMITI METALI*

Član 46

Zabranjen je izvoz u inostranstvo plemenitih metala u neprerađenom i kovanom obliku.

1) »Neprerađeni oblik« = poluga (vidi čl. 49 stav 4) Deviznog pravilnika i napomenu pod 7) uz čl. 2 Deviznog zakona).

2) »Kovani oblik« znači kovani novac (vidi napomenu pod 7) uz čl. 2. Deviznog zakona).

3) Prema propisu ovoga člana je izvoz plemenitih metala u drugom obliku (polupreradevine i lom) dozvoljen, ali samo uz odobrenje Odeljenja platnog prometa sa inostranstvom Ministarstva finansija FNRJ, a izvoz izradevina od plemenitih metala, ukoliko su roba, uz odobrenje Ministarstva spoljne trgovine.

Član 47

1) Pravo otkupa celokupne proizvodnje plemenitih metala u zemlji ima Narodna banka u ime države.

2) Savezni Ministar finansija regulisaće posebnim rešenjem kontrolu proizvodnje plemenitih metala u zemlji.

1) Stav 1). — Proizvodnja plemenitih metala u smislu ovog člana postoji ne samo onda, kada se ti metali dobijaju u čistom stanju, već i onda kada se iz zemlje vade kao sastavni deo neke rude. Prema tome, ako se u rudama ili u koncentratima koji se izvoze nalazi i zlato, potrebno

* Vidi Drugi deo, IV

je odobrenje Narodne banke u pogledu postupanja i raspolaganja s tim količinama zlata.

2) Stav 2). — Dosada je savezni Ministar finansija regulisao samo kontrolu ispiranja zlata iz zlatonosnih reka Naredbom VII br. 12109 od 10 jula 1946 godine (vidi Drugi deo, IV, 4).

Član 48

Zabranjeno je topljenje kovanog zlata (zlatnika). Topljenje i pretapanje zlata drugoga oblika dozvoljeno je samo zanatskim i industrijskim preduzećima u delokrugu njihovog rada.

Prema propisima ovoga člana, zanatska i industrijska preduzeća, pa ni zubni lekari i zubni tehničari, ne smeju pretapati zlatnike u zanatske, industrijske i zubo-tehničke izradevine.

Član 49

1) Isključivo pravo kupovanja kovanog zlata, tj. zlatnika, bez obzira na to da li su oni zakonsko sredstvo plaćanja u nekoj zemlji ili nisu, kao i plemenitih metala u polugama ima Narodna banka.

2) Pravo otkupa zlatnika može Narodna banka preneti i na ovlašćene novčane zavode i ovlašćene menjače.

3) Sva ostala lica mogu kupovati zlatnike samo po odobrenju Narodne banke.

4) Pod polugom se podrazumeva svaki oblik neprerađenih plemenitih metala.

1) Stav 1). — Pravo prodaje odnosno kupovanja poluga može se odobriti pojedinim zanatskim ili industrijskim preduzećima u smislu stava 2) čl. 51

2) Stav 2). — Ovo pravo Narodna banka prenosi na ovlašćene zavode i menjače kao deo ovlašćenja o kojima je reč u čl. 14 Deviznog pravilnika.

Član 50

1) Kupovinu lomljenog zlata mogu vršiti samo ona zanatska i industrijska preduzeća koja za to dobiju odobrenje Narodne banke.

2) Pod lomljenim zlatom podrazumevaju se sve vrste izradovina od zlata, koje se kupuju odnosno prodaju po težini i ceni čistoga zlata, ne uzimajući u obzir vrednost izrade.

Za pojam lomljenog zlata (»bruh zlata«) je jedino merodavna definicija koju daje stav 2) ovog člana, bez obzira na eventualni trgovački pojam te vrste zlata, koji bi se razlikovao od ove definicije.

Član 51

1) Zanatska i industrijska preduzeća mogu za potrebe sopstvene zanatske odnosno industrijske prerade kupovati one količine i vrste zlata, koje budu naznačene u posebnim odobrenjima pribavljenim od Narodne banke. Ovu kupovinu mogu vršiti samo u svojim poslovnim prostorijama.

2) Poluge koje dobiju topljenjem ovog zlata mogu upotrebiti samo za dalju preradu u svom sopstvenom preduzeću. Prodaja ovih poluga može se, na osnovu odobrenja Narodne banke, vršiti samo drugim zanatskim i industrijskim preduzećima koja se bave preradom zlata.

3) Zanatska i industrijska preduzeća dužna su da vode kontrolnik o kupljenom, prerađenom i utrošenom zlatu na način koji bude za njih predviđen propisima koje će izdati savezni Ministar finansija.

4) Kupovina zlata u naučne i ostale svrhe može se vršiti samo po odobrenju Narodne banke.

1) Stav 1). — Ovim odobrenjem Narodna banka propisuje i uslove pod kojima zanatska i

industrijska preduzeća mogu vršiti kupovinu tih vrsta zlata.

2) Stav 3). — Način evidencije (kontrolnik) o kupljenom prerađenom i utrošenom lomljenom zlatu i zlatnom limu propisao je savezni Ministar finansija Rešenjem VII br. 9363 od 3 decembra 1945 godine (vidi Drugi deo, IV, 5).

Član 52

1) Zubni lekari i zubni tehničari snabdevaće se za potrebe svoje ordinacije zlatnim polufabrikatima od za to ovlašćenih zanatskih i industrijskih preduzeća.

2) Zubni lekari i zubni tehničari smeju od svojih pacijenata kupovati samo stare zubotehničke izradevine (krune, mostove, zlatne zube, zlatne proteze i sl.), s tim da ovako kupljene količine zlata u ovim slučajevima mogu upotrebiti bilo za neposrednu preradu u svojoj ordinaciji, bilo radi ustupanja ovlašćenim zanatskim i industrijskim preduzećima.

3) Zubni lekari i zubni tehničari dužni su da vode kontrolnik o kupljenom, prerađenom i utrošenom zlatu na način koji bude za njih propisan od strane saveznog Ministra finansija.

1) Stav 2). — Smisao ovog propisa je u tome da pacijent može deo svoga računa platiti na taj način, što će zubnom lekaru ustupiti stare zubotehničke izradevine od zlata, čime se uostalom smanjuje i potrošnja zlata. Zubni lekar se inače u smislu deviznih propisa, ne sme baviti kupovinom takvih preradevina kao zanimanjem.

2) Stav 3). — Način evidencije (kontrolnik) o kupljenom, prerađenom i utrošenom zlatu propisao je savezni Ministar finansija Rešenjem VII br. 10490 od 31 decembra 1945 godine (vidi Drugi deo, IV 6).

76

Član 53.

Zabranjeno je davanje i primanje u zalogu zlatnika, zlatnih polufabrikata i zlatnih poluga.

Za zalaganje lomljenog zlata vidi Drugi deo, IV, 9.

VII. ZAVRŠNE ODREDBE

Član 54

Ovaj Pravilnik stupa na snagu danom objavljenja u »Službenom listu Demokratske Federativne Jugoslavije«.

Ovaj pravilnik stupio je na snagu 25 septembra 1945 godine, pošto je toga dana objavljen u »Službenom listu«.

N A R E D B A

O PRENOŠENJU DEVIZNE KONTROLE IZ NADLEŽNOSTI BANKOVNO-VALUTNOG ODELJENJA MINISTARSTVA FINANSIJA FNRJ U NADLEŽNOST NARODNE BANKE FNRJ*

Svi poslovi devizne kontrole, koji su spadali u nadležnost Bankovno-valutnog odeljenja Ministarstva finansija FNRJ po propisima Deviznog pravilnika, naredaba i specijalnih rešenja, prelaze, počev od 1 februara 1947 godine, u nadležnost Narodne banke FNRJ.

1) Ova naredba prestala je da važi 1 maja 1947 godine. Vidi sledeću naredbu.

2) Komentar uz ovu naredbu vidi u tački 3) komentara iz čl. 9 Deviznog zakona.

* Ovu naredbu izdao je zastupnik Ministra finansija pod VIE br. 2202 od 31 januara 1947 godine, a objavljena je u br. 13. »Službenog lista FNRJ« od 14 februara 1947 godine.

N A R E D B A

O PRENOŠENJU POSLOVA DEVIZNE KONTROLE SA NARODNE BANKE FNRJ U NADLEŽNOST ODELJE- NJA PLATNOG PROMETA SA INOSTRANSTVOM MI- NISTARSTVA FINANSIJA FNRJ*

Prestaje da važi Naredba Ministra finansija FNRJ
br. 2202 od 31 januara 1947 godine, s tim da svi po-
slovi po pomenutoj naredbi predu, počev od 1 maja
1947 godine, u nadležnost Odeljenja platnog prometa
sa inostranstvom Ministarstva finansija FNRJ.

Komentar uz ovu naredbu vidi u tački 3) ko-
mentara uz čl. 9 Deviznog zakona.

* Ovu naredbu izdao je Ministar finansija pod br. 13961 od 24
aprila 1947 god., a objavljena je u br. 38 »Službenog lista FNRJ«
od 6 maja 1947 godine.

REŠENJE

O OVLAŠĆENJU NARODNE BANKE FNRJ DA MOŽE I BEZ PRETHODNOG ODOBRENJA MINISTARSTVA FINANSIJA FNRJ PRODAVATI STRANA SREDSTVA PLAĆANJA*

1) Narodna banka FNRJ može, i bez prethodnog odobrenja Ministarstva finansija FNRJ, prodavati strana sredstva plaćanja svima ministarstvima, ustanovama i preduzećima, kako saveznim tako i republikanskim za njihove potrebe službenih putovanja u inostranstvo, kao i za potrebe redovnih prnadležnosti njihovih stalnih predstavnika u inostranstvu, u granicama odobrenih deviznim planom za II polugode 1947 godine.

2) Ministarstva, ustanove i preduzeća, kako savezna tako i republikanska, mogu izdavati Narodnoj banci FNRJ naloge za prodaju stranih sredstava plaćanja za njihove potrebe iz tač. 1) ovog rešenja, samo do visine deviznim planom odobrenih iznosa za II polugode 1947 godine.

3) Prekoračenje deviznim planom odobrenih iznosa kao i virmanisanje, bez prethodnog odobrenja Ministarstva finansija FNRJ, povlači odgovornost naredbodavca.

4) Narodna banka FNRJ vodiće evidenciju izvršenja deviznog plana po strukama državne uprave, po osnovima, po valutama kao i po zemljama u kojima se plaćanja imaju vršiti, tako da na zahtev Ministarstva finansija FNRJ može dostavljati pregledne izveštaje o izvršenju deviznog plana.

1) Ma da je važnost ovoga rešenja po samom tekstu ograničena na II polugode 1947 godine, de-

* Ovo rešenje doneo je savezni Ministar finansija pod br. 36.595 od 21. avgusta 1947 godine, a objavljeno je u br. 74 »Službenog lista FNRJ« od 29. avgusta 1947 godine.

82

vizni organi i dalje postupaju prema principima koji su u njemu izloženi.

2) U vezi s primenom ovog rešenja Narodna banka je raspisom od 22 novembra 1947 godine skrenula pažnju zainteresovanim da prilikom izdavanja naloga za nabavku stranih sredstava plaćanja koja su im predviđena u deviznom planu naznačuju:

a) na teret koje ustanove predviđene u deviznom planu se vrši dotična nabavka stranih sredstava plaćanja;

b) osnov plaćanja, odnosno svrha, tačno prema predviđenim pozicijama u deviznom planu.

c) ukoliko nije u pitanju nabavka planski predviđenih iznosa potrebno je da to u nalogu bude naznačeno, kao i na osnovu koga odobrenja se vrši nabavka.

Narodna banka skreće pažnju da se bez odobrenja Ministarstva finansija FNRJ ne mogu vršiti virmanisanja sa jednog osnova na drugi kao ni sa jedne valute u drugu.

U R E D B A
O STAVLJANJU UVOZA I IZVOZA POD NADZOR
DRŽAVE*

Član 1.

Uvoz i izvoz svih vrsta robe iz zemlje u inostranstvo i iz inostranstva u zemlju stavlja se pod nadzor države. Ovaj nadzor vrši Ministarstvo trgovine i snabdevanja preko svoje Uprave spoljne trgovine.

1) Načelo državnog nadzora nad spoljnom trgovinom, koje je prvobitno ustanovljeno ovom Uredbom, potvrđeno je članom 14 stav 4) Ustava FNRJ.

2) Na osnovu člana 86 Ustava osnovano je Ministarstvo spoljne trgovine. U nadležnost ovog Ministarstva ušla je u celosti nadležnost dotadašnje Uprave spoljne trgovine, koja se nalazila u sastavu Ministarstva trgovine i snabdevanja. Prema tome i nadzor o kome je reč u ovom članu spada posle donošenja Ustava u nadležnost Ministarstva spoljne trgovine.

3) Nadzor nad spoljnom trgovinom koji vrši Ministarstvo spoljne trgovine (ranije Uprava spoljne trgovine) je u okviru državne spoljne trgovinske politike. Međutim, s obzirom da robni promet sa inostranstvom ima najjačeg uticaja na razvoj platnog bilansa naše zemlje (čl. 1 Devi-

* Ovu uredbu propisao je Privredni savet Vlade FNRJ, a objavljena je u br. 14 "Službenog lista" od 20 marta 1945 godine.

84

znog zakona), to čl. 9 Deviznog zakona određuje i Ministarstvo spoljne trgovine za devizni organ koji vrši deviznu kontrolu na području prometa robom sa inostranstvom.

Član 2

Ministar trgovine i snabdevanja propisuje Pravilnikom način državnog nadzora i uslove pod kojima će se vršiti uvoz i izvoz robe.

Pravilnik o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom propisao je savezni Ministar trgovine i snabdevanja 31 oktobra 1945 godine (»Službeni list« br. 87/45). Pošto ovaj Pravilnik sadržava devizne propise, on je donet u saglasnosti sa saveznim Ministrom finansija kao najvišim deviznim organom u smislu čl. 9 Deviznog zakona. Ovaj pravilnik otštampan je u ovoj zbirci iza ove uredbe.

Član 3.

Ova Uredba stupa na snagu danom obnarodovanja.

Uredba je stupila na snagu 20 marta 1945 godine, pošto je toga dana objavljena u »Službenom listu«.

P R A V I L N I K
O SPROVOĐENJU NADZORA NAD UVOZOM I
IZVOZOM*

I. Opšte odredbe

Član 1

Uvoz i izvoz svih vrsta robe može se obaviti samo na osnovu odobrenja za uvoz, odnosno izvoz, koja izdaje Uprava spoljne trgovine Ministarstva trgovine i snabdevanja u Beogradu odnosno njena predstavništva u federalnim jedinicama.

1) Na osnovu člana 86 Ustava osnovano je Ministarstvo spoljne trgovine. U nadležnost ovog Ministarstva ušla je u celosti nadležnost dotadašnje Uprave spoljne trgovine, koja se nalazila u sastavu Ministarstva trgovine i snabdevanja. Prema tome kad god se u propisima donetim pre

* Ovaj pravilnik propisao je savezni Ministar trgovine i snabdevanja u saglasnosti sa saveznim Ministrom finansija 31 oktobra 1945 godine a objavljen je u br. 87 »Službenog lista« od 9 novembra 1945 godine; a Pravilnik o izmeni čl. 14 Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom propisao je savezni Ministar spoljne trgovine u saglasnosti sa saveznim Ministrom finansija 24 decembra 1946 godine, a objavljen je u br. 5 »Službenog lista FNRJ« od 17 januara 1947 godine. U ovoj zbirci otštampan je izmenjeni tekst ovog pravilnika.

Primerba priređivača:

Ovaj pravilnik sačinjava celinu sa Deviznim zakonom i Deviznim pravilnikom. Prema tome, svi devizni poslovi u vezi sa robnim prometom vrše se odnosno kontrolišu se i po propisima ovoga pravilnika.

stupanja na snagu Ustava FNRJ pominje Uprava spoljne trgovine ima se posle stupanja na snagu Ustava smatrati kao da je reč o Ministarstvu spoljne trgovine.

2) Ovaj član predstavlja opšti propis, kojim se nadzor nad uvozom i izvozom koncentriše kod Uprave spoljne trgovine, odnosno posle stupanja na snagu Ustava kod Ministarstva spoljne trgovine, koji taj nadzor vrše bilo neposredno bilo preko svojih predstavništva (sađa komiteta za spoljnu trgovinu) u pojedinim narodnim republikama.

3) Nadzor koji Uprava spoljne trgovine odnosno posle donošenja Ustava Ministarstvo spoljne trgovine, vrše nad trgovinom sa inostranstvom davanjem odnosno uskraćivanjem odobrenja za uvoz odnosno izvoz je i akt devizne kontrole, koju oni vrše u smislu propisa čl. 9 stav 1) Deviznog zakona.

4) Odobrenje za uvoz odnosno izvoz je i odobrenje u smislu deviznih propisa (čl. 10 st. 1) Deviznog zakona). Prema tome, u nedostatku takvog odobrenja ugovor o kupoprodaji robe nije pravovaljan (čl. 3 Deviznog zakona).

Član 2

1) Bez odobrenja za uvoz odnosno izvoz organi Odeljenja carina Ministarstva finansija Savezne vlade neće dozvoljavati uvoz ni izvoz robe.

2) Isto tako bez odobrenja za izvoz železnička, brodarska i ostala saobraćajna preduzeća neće moći primiti robu na utovar za otpremu za inostranstvo.

Izuzeci od ovoga propisa mogući su u okviru propisa čl. 3.

Član 3

1) Izuzetno od propisa čl. 1 ovog Pravilnika izvoz odnosno uvoz može se obavljati bez odobrenja, i to:

a) ratnog materijala, koji se uvozi odnosno izvozi sa odobrenjem Ministarstva narodne odbrane;

b) putničkog prtljaga, koji služi za neposredne lične potrebe dotičnog putnika.

2) Ministar trgovine i snabdevanja Savezne vlade može posebnim rešenjem dozvoliti uvoz robe i bez odobrenja.

- o Stav 2). — Nadležnost iz ovog stava prešla je posle donošenja Ustava FNRJ na Ministarstvo spoljne trgovine.

II. Odobrenja za uvoz i izvoz

Član 4

1) Odobrenja za uvoz odnosno izvoz Uprava spoljne trgovine odnosno njena predstavništva izdaju na osnovu molbe podnete na propisanom obrascu. Predstavništva Uprave spoljne trgovine izdavaće odobrenja za uvoz odnosno izvoz samo u okviru ovlašćenja Uprave spoljne trgovine.

2) Odobrenja za uvoz važe 2 meseca, a odobrenja za izvoz 1 mesec, ukoliko na odobrenju nije označen drugi rok.

3) U slučaju da je roba stranog porekla, izvoznik je dužan navesti prilikom podnošenja molbe za izvoz zemlju porekla i način kako je ista plaćena prilikom uvoza.

4) Prilikom svakog pojedinačnog carinjenja uvoza odnosno izvoza, carinske vlasti ubeležiće na originalu odobrenja, a na određenom mestu, sve potrebne podatke, kojie će potvrditi nadležna carinarnica:

1) Stav 1). — Vidi tač. 2) u komentaru uz čl. 3 Deviznog zakona.

2). Stav — 3.) — Ova obaveza izvoznika postoji i u slučaju kad je u pitanju roba stranog rekla, koja je u zemlji fazonirana, obrađena, doradena, opnavljena ili prerađena.

Član 5

1) Odobrenja za uvoz odnosno izvoz glase na određenog uvoznika odnosno izvoznika.

2) Za prenos odobrenja na drugoga, za produženje važnosti odobrenja, ili za izmene na kojeg od uslova i podataka koja odobrenje sadrži, potrebna je naknadna odluka spoljne trgovine, odnosno onog predstavništva, koje je odobrenje izdalo. U takvom slučaju izdaje se novo odobrenje bez naplate doprinosa u smislu čl. 14 ovog Pravilnika. Ukoliko je u pitanju povećanje vrednosti, doprinos se naplaćuje samo za razliku.

Stav 2). — Za svaku izmenu, osim za produženje roka za unošenje protivvrednosti za uvezenu robu, potrebno je podneti novu molbu na obrascu U 1 odnosno I 1. Za produženje roka za unošenje protivvrednosti molba će se podneti na obrascu N 1 (vidi Uputstvo za uvoznike i izvoznike u vezi s nadzorom spoljne trgovine pod V, 4).

III. Odobrenja za kompenzaciju

Član 6

1) Prilikom odobravanja kompenzacionih poslova sa inostranstvom Uprava spoljne trgovine odnosno njenom predstavništvu izdaje posebna odobrenja za uvoz i posebna odobrenja za izvoz, koja će biti međusobno povezana.

2) Uvoznik odnosno izvoznik dužan je da posle obavljanja kompenzacionog posla podnese Upravi spoljne trgovine odnosno njenom predstavništvu, koje je kompenzaciju odobrilo, sva dokumenta (zaključnice, račune i sl.) na uvid.

1) Vidi čl. 31 Deviznog pravilnika.

2) Stav 1). — Ovim se propisom olakšava rad oko obavljanja kompenzacionih poslova, jer se

uvoz i izvoz blagodareći ovom postupku mogu obavljati istovremeno preko raznih carinarnica.

IV. Odobrenja za plaćanje

Član 7

1) Odobrenje za plaćanje izdaje Uprava spoljne trgovine, odnosno njeno predstavništvo, koje je izdalo i odobrenje za uvoz. Na osnovu odobrenja za plaćanje uvoznik može da vrši plaćanje za uvezenu robu na način i u roku označenom u odobrenju. Tom prilikom Narodna banka, odnosno novčani zavod, preko kojeg plaćanje bude obavljeno, zadržaje jedan primerak odobrenja za plaćanje za svoju arhivu, a drugi uz potvrdu obavljenog plaćanja vratiće uvozniku.

2) Plaćanje unapred za poručenu robu iz inostranstva može se vršiti na osnovu posebnog odobrenja, koje izdaje Uprava spoljne trgovine odnosno njenia predstavništva istovremeno sa izdavanjem odobrenja za uvoz.

1) Stav 1). — Ovom odredbom predviđa se kao novina izdavanje naročitih odobrenja za plaćanje po osnovu robnog prometa, što prema ranijim deviznim propisima nije bio slučaj. Vidi čl. 28. stav 1) i čl. 29 Deviznog pravilnika.

2) Odobrenje za plaćanje uvezene robe je odobrenje u smislu deviznih propisa (čl. 10 stav 1) Deviznog zakona).

Član 8

1) Ukoliko troškovi podvoza, kao i drugi sporedni troškovi za uvezenu robu nisu obuhvaćeni u fakturi inostranog prodavca robe, plaćanje se može vršiti samo na osnovu posebnog odobrenja Uprave spoljne

trgovine odnosno njenog predstavništva, koje je izdalo i odnosno odobrenje za uvoz.

2) U pogledu načina plaćanja podvoza (frankiranja) pri uvozu robe važe odredbe postojećih sporazuma sa odnosnom zemljom. Ukoliko ovakvi sporazumi ne postoje, roba se može uvoziti bilo franko mesto opredeljenja u zemlji, bilo franko jugoslovenska granica. Izuzetke od ovog može odobriti Uprava spoljne trgovine odnosno njena predstavništva.

3) U pogledu načina plaćanja podvoza (frankiranja) pri izvozu robe takode važe odredbe postojećih sporazuma sa odnosnom zemljom. Ukoliko ovakvi sporazumi ne postoje, prodaja robe će se vršiti bilo franko utovarna stanica u zemlji, bilo franko jugoslovenska granica. Izuzetke od ovog može odobriti Uprava spoljne trgovine odnosno njena predstavništva.

1) Odobrenja iz ovog člana su odobrenja u smislu deviznih propisa (čl. 10 stav 1) Deviznog zakona).

2) Uporedi čl. 28, stav 1) i čl. 30 Deviznog pravilnika.

V. Naplata izvezene robe

Član 9

1) Izvoznik je dužan da unese u zemlju najmanje vrednost robe koja je označena u odobrenju za izvoz. U slučaju da za izvezenu robu postigne veću vrednost od označene u odobrenju, dužan je da unese celokupnu postignutu vrednost izvezene robe.

2) Izvoznik je dužan da ovu vrednost unese na način predviđen u samom odobrenju za izvoz, i to odmah po izvršenoj naplati, ali najkasnije u roku od tri

meseca računajući od dana izvršenog izvoza, ukoliko u pojedinim odobrenjima za izvoz nije predviđen drugi rok.

3) Za pravdanje manje unetih iznosa vrednosti izvezeno robe nadležna je Uprava spoljne trgovine odnosno njeno predstavništvo, koje je izdalo odobrenje za izvoz.

4) Najkasnije u roku od 5 dana po isteku roka za unos odgovarajuće vrednosti izvezeno robe izvoznik je dužan da prijavi Upravi spoljne trgovine odnosno njenom predstavništvu razlog neunošenja vrednosti robe u zemlju. Prijave će se vršiti na propisanom obrascu.

5) Kumulativno pravdanje unosa vrednosti izvezeno robe na osnovu više izdatih odobrenja za izvoz može se vršiti na molbu izvoznika samo na osnovu odobrenja Uprave spoljne trgovine odnosno njenog predstavništva.

1) Stav 1). — Izvoznik je dužan da unese u zemlju celokupnu vrednost izvezeno robe. Minimum koji se mora uneti je iznos označen u odobrenju za izvoz. Unese li manje od ovog iznosa, izvoznik je dužan da to pravda Upravi spoljne trgovine odnosno posle donošenja Ustava Ministarstvu spoljne trgovine, kao deviznom organu, pod uslovima propisa ovog člana.

2) Stav 2). — Izvoznik nije ovlašćen da naplati protivvrednost izvezeno robe drži u inostranstvu do isteka roka od tri meseca. Naprotiv, čim naplati protivvrednost, ili makar i deo protivvrednosti izvezeno robe, dužan je da naplaćeni iznos bez odlaganja unese u zemlju. Ali ako u roku od tri meseca ne unese protivvrednost, onda je dužan da u daljem roku od pet dana u smislu stava 4) prijavi razlog neunošenja, bez obzira na to da li je neunošenje posledica činjenice što protivvrednost nije uopšte naplatio ili postoji neki drugi razlog, zbog koga je propustio da unese protivvrednost.

3) Stavovi 1) i 2). — Izuzetak kod kompenzacija. Vidi čl. 31 stav 3) Deviznog pravilnika.

4) Vidi čl. 28 stav 1) i čl. 30 stavove 2) i 3) Deviznog pravilnika.

VI. Registrovanje uvoznika i izvoznika

Član 10

1) Preduzeća i firme koje se bave uvozom ili izvozom moraju biti upisane u registar uvoznika ili izvoznika kod Uprave spoljne trgovine, odnosno kod njenih predstavništava u federalnim jedinicama.

2) Isto tako moraju biti upisani u registar uvoznika ili izvoznika i sva ostala preduzeća i firme koje neposredno izvoze proizvode sopstvene proizvodnje ili uvoz sirovine, polupreradevine, instalacije i ostali materijal potreban za sopstvenu proizvodnju.

3) Ostala lica, preduzeća, ustanove ili nadležstva moći će povremeno i izuzetno uvoziti ili izvoziti pod uslovima koje će Uprava spoljne trgovine, odnosno njena predstavništva u svakom konkretnom slučaju utvrđivati.

4) Inostrancu se može izdati odobrenje za izvoz samo na osnovu prethodno unete odgovarajuće vrednosti u smislu deviznih propisa.

Stav 4). — Inostrancu se može samo izuzetno dati odobrenje za izvoz, ali uz uslov da protivvrednost robe koju namerava izvesti prethodno unese u zemlju. Prema tome se inostranac ne može baviti izvozom iz naše zemlje, kao svojim redovnim zanimanjem, što je i razlog da se on ne registruje u smislu stavova 1) i 2) ovoga člana.

Član 11

1) Uvoznik odnosno izvoznik dužan je da podnese prilikom zavođenja u registar uvoznika i izvoznika shodno čl. 10 ovog Pravilnika:

a) overen prepis dozvole ili ovlašćenja za obavljanje radnje;

b) overen izvod iz Trgovačkog registra odnosno prepis oglasa o protokolaciji firme; i

c) poslednji bilans svoga preduzeća.

2) Svaki uvoznik odnosno izvoznik kada bude podnosio podatke u smislu stava 1) ovog člana, podneće i propisanu pismenu obavezu da će se u svemu pridržavati postojećih deviznih propisa i posebnih uputstava o uvozu i izvozu robe, o načinu plaćanja kod uvoza, kao i po rokovima i načinu unosa vrednosti izvezeno robe.

3) Pismenu obavezu iz stava 2) ovog člana podnosiće prilikom podnošenja molbe za uvoz odnosno izvoz i lica, preduzeća, ustanove i nadležstva navedena u stavu 3) čl. 10 ovog Pravilnika.

4) Uvozniku odnosno izvozniku izdaće se potvrda o registraciji.

Član 12

Svako registrovano preduzeće i firma dužna je da na zahtev Uprave spoljne trgovine odnosno njenih predstavništava saopšti svaki traženji podatak iz delokruga njenog poslovanja.

Izraz »njenog poslovanja« odnosi se na preduzeće odnosno firmu, a ne na Upravu spoljne trgovine, kao što bi na prvi pogled po formulaciji moglo izgledati. Umesto »njenog poslovanja« trebalo bi da stoji ispravno »svog poslovanja«.

VII. Kontrolnici, dokumenata i izveštaji

Član 13

1) Uvoznik odnosno izvoznik dužan je da vodi propisane kontrolnike o izvozu odnosno uvozu, u koje će

94

se ubelježivati svi podaci sadržani u odobrenju, kao i podaci o izvršenom carinjenju, plaćanjima i naplatama u vezi sa pojedinim odobrenjima.

2) Uvoznik i izvoznik dužan je da čuva sva uvozna i izvozna dokumenta i dokumenta o plaćanju i naplati (račune, zaključnice i sl.) i da iste, kao i kontrolnike o uvozu i izvozu, podnosi na uvid kada to zatraže organi Uprave spoljne trgovine odnosno njenih predstavništava ili organi Ministarstva finansija.

3) Uvoznik odnosno izvoznik dužan je da najkasnije do 5-og u mesecu dostavi izveštaj Upravi spoljne trgovine odnosno njenom predstavništvu o iskorišćenju svih odobrenja u proteklom mesecu. Na isti način i u istom roku obaveštavaće upravu spoljne trgovine odnosno njeno predstavništvo i o izvršenim plaćanjima odnosno nplatama.

Obaveza vođenja kontrolnika i čuvanja dokumenata u smislu propisa ovoga člana nikoliko ne dira u eventualne obaveze uvoznika ili izvoznika u pogledu vođenja knjiga i čuvanje dokumenata po drugim zakonskim propisima.

VIII. Troškovi nadzora

Član 14

1) Za pokriće troškova nadzora Uprave spoljne trgovine odnosno njena predstavništva naplaćuju prilikom izdavanja odobrenja za uvoz odnosno izvoz doprinos u visini od 0.3%* od vrednosti robe.

2) Doprinos za pokriće troškova nadzora neće se naplaćivati prilikom izdavanja odobrenja koja se odnose:

*) Do 17 januara 1947 godine: 0,5%. Izmena propisana Pravilnikom o izmeni člana 14 Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom (Službeni list br. 5/1947).

- a) na oduzimanje ili vraćanje zavoja ili sudova u kojima se roba otprema; i
- b) na seobu kućanstva.

1) Naplata troškova u vezi s nadzorom vrši se na osnovu ovlašćenja iz čl. 14 Deviznog zakona.

2) Stav 2) tač. a). — Reč je o ambalaži (kao što su zavoji, sudovi, kutije, sanduci itd.), koja se šalje da bi se roba mogla otpremiti ili se vraća u zemlju odnosno u inostranstvo po izvršenom izvozu odnosno uvozu.

Član 15

1) Prilikom odobravanja kompenzacionih poslova doprinos će se naplaćivati kako na vrednost uvezene, tako i na vrednost izvezene robe.

2) Kod privremenog uvoza predmeta na opravku, obradu ili doradu, kao i kod privremenog uvoza sirovina ili polupreradevina na preradu, doprinos će se naplaćivati prilikom izvoza i to samo na vrednost izvršene opravke, obrade, dorade ili prerade. Ovako će se postupiti i u slučaju privremenog izvoza. Uprava spoljne trgovine odnosno njena predstavništva će po svom nahodjenju oslobadati privremeni uvoz, odnosno izvoz od plaćanja doprinosa.

1) Stav 2. — Privremeni uvoz postoji samo onda kada se opravljani, obrađeni ili doradani predmeti odnosno prerađene sirovine ili polufabrikat; izvoze u istu zemlju iz koje su uvezeni. Prema praksi Ministarstva spoljne trgovine doprinos se plaća prilikom izdavanja odobrenja za uvoz na vrednost uvezene robe. Prilikom izvoza po izvršenoj opnavci, obradi, doradi ili preradi, Ministarstvo spoljne trgovine odnosno komiteti za spoljnu trgovinu u narodnim republikama, vrše stranci definitivni obračun, oslobađajući privremeni uvoz doprinosa za pokriće troškova nad-

96

zora u smislu ovoga člana. Analogno se postupa prilikom privremenog izvoza.

2) Rečenica »Ovako će se postupiti i u slučaju privremenog izvoza« ima se razumeti tako da će se doprinos u smislu ovoga stava naplatiti prilikom uvoza privremeno izvezene robe.

Član 16

Na molbu korisnika, a uz podnošenje dokaza, Uprava spoljne trgovine odnosno njena predstavništva mogu odlučiti da se naplaćeni doprinos vrati potpuno ili delimično, po odobrenjima za uvoz ili po odobrenjima za izvoz, koja u celosti ili delimično nisu iskorišćena, ukoliko steknu uverenje, da je do neiskorišćenja odobrenja došlo usled više sile ili kakvih drugih opravdanih razloga.

IX. Koordinacioni odbor

Član 17

U svrhu koordinacije u primeni doprinosa o nadzoru nad uvozom i izvozom i propisa o regulisanju plaćanja sa inostranstvom, sva pitanja koja se u vezi s tim budu pojavila izneće se na pretres pred Koordinacioni odbor, osnovan u smislu čl. 13 Pravilnika o organizaciji Uprave spoljne trgovine. U pretresu ovih pitanja učestvovaće i predstavnik Narodne banke sa svim pravima člana ovog Odbora.

Čl. 13 Pravilnika o organizaciji Uprave spoljne trgovine br. 139 od 2 aprila 1945 godine (»Službeni list« br. 18/45) glasi: »U svrhu koordinacije po pitanjima poslova spoljne trgovine osniva se pri Upravi spoljne trgovine Koordinacioni odbor. U ovaj odbor ulaze kao članovi predstavnici mini-

stava narodne odbrane, trgovine i snabdevanja, spoljnih poslova, industrije, finansija, saobraćaja, poljoprivrede, šuma, ruda, zdravlja i Komisije za privrednu obnovu zemlje».

X. Stručni odbor

Član 18

1) Kao savetodavni organ pri Upravi spoljne trgovine osniva se Stručni odbor za administrativno-tehničko sprovođenje nadzora nad uvozom i izvozom. Stručni odbor ima za zadatak da predlaže način i postupak oko izvršenja propisa o nadzoru uvoza i izvoza kao i propisa o regulisanju platnog prometa sa inostranstvom, te da predlaže potrebne mere.

2) U stručni odbor ulaze predstavnici Uprave spoljne trgovine, Bankovno-valutnog odeljenja i Odeljenja carina Ministarstva finansija, kao i predstavnik Narodne banke. O proširenju ovog Odbora odlučuje Ministar trgovine i snabdevanja Savezne vlade.

3) Stručni odbor se sastaje po potrebi.

Posle stupanja na snagu Ustava FNRJ nadležnost Ministra trgovine i snabdevanja Savezne vlade iz ovog člana prešla je na Ministra spoljne trgovine FNRJ.

XI. Kaznene sankcije

Član 19

Svi prekršaji propisa ovog Pravilnika potpadaju pod kaznene odredbe Zakona o regulisanju platnog prometa sa inostranstvom.

Vidi čl. 15—23 Deviznog zakona.

98
22

XII. Završne odredbe

Član 20
Uprava spoljne trgovine daje uputstva o primeni ovog Pravilnika.

X. Odbor

Ovaj Pravilnik stupat na snagu kada se objavi u «Službenom listu Demokratske Federativne Jugoslavije».

Ovaj Pravilnik stupat na snagu kada se objavi u «Službenom listu Demokratske Federativne Jugoslavije».

3) Stručni odbor se sastaje po potrebi.

Posle stupanja na snagu Ustava FNRJ nadležnost Ministarstva spoljne trgovine i snabdjevanja je na Ministarstvu spoljne trgovine FNRJ.

XI. Kaznene sankcije

Član 19

2) Prekršaji propisa ovog Pravilnika podležu kaznenim odredbama Zakona o regulisanju prometa sa inostranstvom.

Vidi čl. 15—23 Deviznog zakona.

U P U T S T V O

ZA UVOZNIKE I IZVOZNIKE U VEZI SA NADZOROM SPOLJNE TRGOVINE*

I. REGISTROVANJE

1) Propisi o registrovanju sadržani su u čl. 10, 11 i 12 Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom.

2) Sve trgovačke firme i preduzeća kako državna tako i privatna i zadružna koja se redovno bave uvozom i izvozom moraju biti upisana u registar uvoznika i izvoznika kod Uprave spoljne trgovine** odnosno kod njenih predstavništava u federalnim jedinicama.***

3) Isto tako moraju biti upisana u registar uvoznika i izvoznika sva zanatska, industrijska, rudarska i topionička preduzeća koja se redovno bave izvozom proizvode sopstvene proizvodnje ili uvozom sirovina, polupreradevina, instalacija i ostalog materijala potrebnog za sopstvenu proizvodnju.

4) Ostala lica, preduzeća, ustanove i nadležstva moći će povremeno i izuzetno uvoziti ili izvoziti pod uslo-

*) Ovo uputstvo propisala je Uprava spoljne trgovine i snabdevanja pod li/1 br. 9562 od 6 decembra 1945 godine, a objavljeno je u br. 97 Službenog lista od 14. decembra 1945 godine.

**) Posle donošenja Ustava PNRJ osnovano je Ministarstvo spoljne trgovine na koje je prešla u celosti nadležnost Uprave spoljne trgovine.

***). Sada: komiteta za spoljnu trgovinu u narodnim republikama.

100

vima, koje će Uprava spoljne trgovine odnosno njeno predstavništvo* u svakom konkretnom slučaju utvrđivati.

5) Za registrovanje su nadležna:

a) za lica, firme i ustanove sa sedištem prema protokolaciji na teritoriji federativne jedinice Srbije privremeno Uprava spoljne trgovine u Beogradu;

b) za lica, firme i ustanove sa sedištem prema protokolaciji na teritoriji ostalih federalnih jedinica — predstavništva* Uprave spoljne trgovine u odnosnim federalnim jedinicama.

6) Filijale, ispostave, zastupništva i sl. koja vrše uvoz ili izvoz u svoje ime moraju biti zasebno registrovani kod teritorijalno nadležnog sedišta Uprave spoljne trgovine.

7) Jedanput obavljeno registrovanje važi za teritoriju cele države.

8) Uz molbu za registrovanje (obrazac R 1) treba priložiti sledeća dokumenta:

a) overen prepis dozvole ili ovlašćenja za obavljanje radnje;

b) overen izvod iz trgovačkog registra, odnosno prepis oglasa o protokolaciji firme;

c) poslednji bilans preduzeća koji će se i nadalje dostavljati svake godine;

d) obavezu (obrazac O 1) da će se pridržavati svih postojećih deviznih propisa kao i specijalnih propisa i uputstava Uprave spoljne trgovine.

9) Rešenje po molbama za registrovanje donosiće se pismeno (obrazac R 2). U slučaju brisanja uvoznika ili izvoznika iz registra, iz ma kojeg razloga, rešenje

*) Sada: komiteti za spoljnu trgovinu u narodnim republikama.

o registrowanju mora se vratiti Upravi spoljne trgovine odnosno njenom predstavništvu,* koje je isto izdalo.

II. U V O Z

Opšte odredbe u pogledu uvoza propisane su u čl. 20** Deviznog pravilnika i čl. 1, 2 i 3 Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom.

1) Molbe za uvoz

1) Molbe za uvoz (obrazac U 1) podnoseće se pri-
vremeno Upravi spoljne trgovine za područje federal-
ne jedinice Srbije, odnosno onom predstavništvu* u
čiju nadležnost spada područje, na koje se roba uvozi,
bez obzira kod kojeg sedišta je dotični uvoznik regi-
strovani.

2) Molbe se imaju podnositi posebno za svaku zem-
lju i za svaki artikal koji se želi uvesti, uz tačno na-
značenje vrste, trgovačkog naziva robe i broja uvozne
carinske tarife.

2) Odobrenja za uvoz

1) Propisi o odobrenjima za uvoz sadržani su u
čl. 4 i 5 Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom
i izvozom.

2) Pre zaključenja posla treba imati u vidu da se
uvoz robe može obavljati samo na osnovu odobrenja
za uvoz.

3) Odobrenje za uvoz služi kao dokumenat za ca-
rinjenje pri uvozu robe. Carinski organi su dužni da
na odobrenju za uvoz u označenim rubrikama stave
tačne podatke o izvršenom carinjenju i da ih overe
svojim potpisom i pečatom. Potom će original odobre-
nja vratiti uvozniku.

*) Sada: komiteti za spoljnu trgovinu u narodnim republikama.

**) Ovde bi trebalo da stoji ispravno: čl. 29.

4) Odobrenje za uvoz važi 2 meseca, ukoliko u samom odobrenju nije predviđen drugi rok.

3) Plaćanje uvoza

1) Popisi koji se odnose na plaćanje uvoza sa-
držani su u čl. 28 i 29 Deviznog pravilnika i čl. 1, 2 i 3
Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i iz-
vozom.

2) Za svako pojedino plaćanje i to iznosa koji se
želi da isplati odmah u celini, uvoznik je dužan da pod-
nese molbu (obrazac U 3) privremeno Upravi spoljne
trgovine u Beogradu za područje federalne jedinice
Srbije, odnosno onom predstavništvu* od koga je dobio
odobrenje za uvoz na koje se plaćanje odnosi.

3) Uz svaku molbu za plaćanje uvoznik je po pra-
vilu dužan da priloži:

a) originalno odobrenje za uvoz sa podacima ca-
rinarnice o izvršenom uvozu;

b) originalnu fakturu inostranog prodavca snabde-
venu potvrdom carinskih vlasti o obavljenom cari-
njenju; i

c) carinsku deklaraciju.

4) Odobrenje za plaćanje (obrazac P 1) izdavaće
se uvozniku u duplikatu, a tom prilikom biće mu vra-
ćena i dokumenta iz stava 3). Plaćanje na osnovu tih
odobrenja Uprave spoljne trgovine ili njenih pretstav-
ništava* može da se vrši samo putem ovlašćenog nov-
čanog zavoda. Novčani zavod zadržaće predviđen pri-
merak odobrenja za plaćanje za sebe, a drugi primerak
vratice uvozniku, pošto na njemu prethodno naznači
podatke o izvršenom plaćanju.

5) Odobrenje za plaćanje važi do roka, koji je u
njemu označen.

* Sada: komiteti za spoljnu trgovinu u narodnim republikama

4) Plaćanje unapred

1) Ako se ukaze potreba plaćanja unapred (pre uvoznog carinjenja) molba se podnosi na istom obrascu, kao i za plaćanje po izvršenom uvozu.

2) Uz ovu molbu imaju se, po pravilu, priložiti sledeća dokumenta:

a) originalno odobrenje, za uvoz (radi zavođenja izdatog odobrenja za plaćanje);

b) privremena faktura i zaključnica.

3) Carinska deklaracija, originalna faktura sa potvrdom carinskih organa o obavljenom carinjenju imaju se podneti na uvid odmah po izvršenom carinjenju.

4) Ako je uvoznik obavezan na plaćanje unapred, pre nego je pribavio odobrenje za uvoz, podneće molbu za plaćanje unapred istovremeno sa molbom za uvoz.*

5) Plaćanje podvoza, osiguranja i drugih troškova**

1) Propisi o plaćanju, podvoza, osiguranja i drugih troškova sadržani su u čl. 28, 29 i 32 Deviznog pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom.

2) Odvojeno plaćanje podvoza, osiguranja i sl. odobriće se, po pravilu, samo u tom slučaju, ako odgovara uslovima izdatog odobrenja.

3) Molbu za ova plaćanja treba podneti na istom obrascu, kao i molbe za plaćanje same robe (obrazac P 1) uz prilog dokumenata zaključnice o zakupu broskog prostora, kopije konosmana, receptisa dotičnog broskog prostora.

* Smisao ove tačke je sledeći: Ako je, u prethodnim pregovorima između domaćeg uvoznika i inostranstva predviđeno plaćanje unapred, onda će uvoznik molbu za plaćanje unapred podneti isto vreme sa molbom za uvoz. — Pr. priređivača.

** Ova uputstva vrede i za eventualna plaćanja podvoza, osiguranja i drugih troškova prilikom izvoza robe, ma da se nalaze samo u poglavlju koje nosi naslov „Uvoz“. Naravno, ovo važi samo onda ako u samom odobrenju za izvoz nije odobrena naplata protivnosti po odbitku ovih troškova. — Pr. priređivača.

nog rečnog brodarskog društva duplikat tovarnog lista, polise osiguranja, originalnog odobrenja za uvoz odnosno izvoz itd., iz kojih se može utvrditi obaveza uvoznika odnosno izvoznika i visina iznosa za plaćanje.

6) Kontrolnik za uvoznika

1) Vodenje kontrolnika za uvoznika propisano je čl. 13 Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom.

2) U kontrolnik se imaju uneti sva primljena odobrenja za uvoz, a po tom hronološkim redom podaci po obavljenom uvozu, na osnovu podataka ubeleženih na pojedinim odobrenjima od strane carinskih organa, kao i podaci o izvršenim plaćanjima.

III. I Z V O Z

Opšte odredbe u pogledu izvoza propisane su čl. 30 Deviznog pravilnika i u čl. 1, 2 i 3 Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom.

1) Molbe za izvoz

1) Molbe za izvoz (obrazac I 1) podnosiće se privremeno Upravi spoljne trgovine za područje federalne jedinice Srbije, odnosno onom predstavništvu* u čiju nadležnost spada teritorija sa koje se roba izvozi, bez obzira kod koga je sedišta registrovan dotični izvoznik.

2) Molbe se imaju podnositi posebno za svaku zemlju i svaki pojedini artikal, pozivom na broj uvozne carinske tarife, uz tačno naznačenje vrste i trgovačkog naziva robe.

* Sada: komitetu za spoljnu trgovinu.

2) Odobrenja za izvoz

1) Propisi o odobrenjima za izvoz sadržani su u čl. 30 Deviznog pravilnika i čl. 4 i 5 Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom.

2) Pre zaključenja posla treba imati u vidu da se izvoz robe može obavljati samo na osnovu odobrenja za izvoz.

3) Odobrenje za izvoz služi kao dokumenat za carinjenje pri izvozu robe. Carinski organi su dužni da na odobrenju za izvoz u označenim rubrikama stave tačne podatke o izvršenom carinjenju i da ih overe svojim potpisom i pečatom. Po tom će original odobrenja vratiti izvozniku.

4) Odobrenje za izvoz važi jedan mesec, ukoliko u samom odobrenju nije predviđen drugi rok.

3) Naplata

1) Propisi o naplati protivvrednosti izvezeno robe sadržani su u čl. 30 Deviznog pravilnika i čl. 9 Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom.

2) Izvoznik je dužan da unese u zemlju celokupnu protivvrednost izvezeno robe, koju postigne za prodatu robu, a ne samo onu vrednost koja je označena na odobrenju za izvoz.

3) Vrednost izvezeno robe ima da se unese na način predviđen u odobrenju za izvoz, i to odmah po naplati u inostranstvu, a najkasnije u roku od tri meseca, računajući od dana izvršenog izvoza, ukoliko na pojedinim odobrenjima za izvoz nije predviđen drugi rok.

4) Izvoznik je dužan da prijavi (obrazac N 1) Upravi spoljne trgovine odnosno njenom predstavništvu, od kojeg je dobio odobrenje za izvoz, svaki slučaj u kome ne unese odgovarajuću protivvrednost u propisa

106

nom roku u zemlju. Ove prijave imaju se dostaviti najkasnije u roku od pet dana po isteku roka za unošenje, u protivnom slučaju postoji čin deviznog prekršaja i kažnjava se prema kaznenim sankcijama Deviznog zakona.*

4) Otpisi neunesenih iznosa po odobrenjima za izvoz

1) Pitanja u vezi sa otpisima regulisana su čl. 9 Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom.

2) Molbi (obrazac N 4) izvoznik mora priložiti takva originalna dokumenta (potvrdu ili izveštaj Trgovinskog predstavnika u zemlji izvoza, presudu Berzanskog suda, uverenje Trgovinske komore i sl.) iz kojih se može nesumnjivo utvrditi opravdanost manje unete svote.

3) Nepodnošenje molbe za pravdanje neunetih iznosa smatra se deviznim prekršajem i podleže kaznenim sankcijama.**

5) Kontrolnik za izvoznike

1) Vođenje kontrolnika za izvoznike propisano je u čl. 13 Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom.

2) U kontrolnik se imaju uneti sva primljena odobrenja za izvoz, a zatim hronološkim redom podaci o obavljenom izvozu, na osnovu podataka ubeleženih u pojedinim odobrenjima od strane carinskih vlasti, kao i podaci o izvršenim naplatama.

*) Čl. 22 Deviznog zakona.

**) Ovaj propust sam za sebe ne mora biti devizni prekršaj, već eventualno poslovna neurednost u smislu čl. 22 Deviznog zakona. Samo neunošenje protivvrednosti može biti kvalifikovano kao devizni prekršaj. — Pr. priređivača

IV. K O M P E N Z A C I J A

1) Slučajevi kompenzacije predviđeni su čl. 6 Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom.

1) Molbe za kompenzaciju

1) Pri obavljanju kompenzacionih poslova zainteresovani uvoznici i izvoznici (bilo da su različita preduzeća, bilo da je u pitanju isto preduzeće) dužni su da podnose odvojene molbe za uvoz i izvoz, kao i u redovnim slučajevima, s tom razlikom što će se u obe molbe u rubrici načina plaćanja odnosno načina naplate navesti da je u pitanju kompenzacija, pozivajući se na drugu molbu (veza).

2) Molbe za uvoz i izvoz, koje se odnose na kompenzaciju, imaju se podneti onom organu Uprave spoljne trgovine kod kojeg je registrovana firma ili preduzeće koje molbu podnosi.*

2) Plaćanje i naplata kod kompenzacija

1) Protivvrednost uvezene robe putem kompenzacije uvoznik može da uplati u korist izvoznika samo putem ovlašćenog novčanog zavoda, a na osnovu odobrenja za plaćanje Uprave spoljne trgovine odnosno nadležnog predstavništva.**

2) Ako je uvoznik identičan sa izvoznikom, on je dužan da posle obavljanja kompenzacije podnese sva dokumenta (odobrenje za uvoz i izvoz, zaključnicu, račune, carinsku deklaraciju i sl.) na uvid.

3) U svima slučajevima u kojima ne bi bilo u pitanju kompenziranje u celini izvoza sa uvozom nego

*) U slučaju da se radi o dvema firmama sa područja koja spadaju u nadležnost raznih komiteta za spoljnu trgovinu, odnosno jednog komiteta i područja za koje je nadležno samo Ministarstvo spoljne trgovine, prema već ustanovljenoj praksi molbe se upućuju samom Ministarstvu.

**) Sada: komiteta za spoljnu trgovinu.

108

bi se pojavljivali viškovi bilo uvoza nad izvozom, bilo obrnuto, uvoznici odnosno izvoznici dužni su da postupaju u pogledu plaćanja odnosno naplate ovih viškova potpuno na isti način kao i u redovnim slučajevima uvoza i izvoza.

V. OPŠTE ODREDBE

1) Obrasci

1) Molbe i izveštaje Upravi spoljne trgovine i njenim predstavništvima* u federalnim jedinicama treba podneti na obrascima, ukoliko su za pojedine slučajeve predviđeni.

2) Propisani obrasci mogu se dobiti kod Uprave spoljne trgovine i njenih predstavništava* uz naplatu troškova.

3) Registrovani uvoznik ili izvoznik dužan je da označi na svakoj molbi, izveštaju i dopisu kojima se obraća Upravi spoljne trgovine i njenim predstavništvima* svoj broj registracije.

2) Čuvanje dokumenata

1) Čl. 13 Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom propisuje da se sva uvozna i izvozna dokumenta moraju čuvati i podnositi na uvid, kada to zatraže organi Uprave spoljne trgovine odnosno njenih predstavništava* (ili organi Ministarstva finansija).

2) Pod uvoznim i izvoznim dokumentima podrazumevaju se sva odobrenja za uvoz, izvoz i plaćanja, carinske deklaracije, originalne fakture liferanata, kopije faktura inostranim kupcima, zaključnice, izveštaji, kopije konosmana, recepisa, tovarnih listova i sl.

*) Sada: komitetu za spoljnu trgovinu.

3) Svaka vrsta odobrenja i izveštaja mora biti odložena u zasebnom dosijeu i sređena po rednim brojevima.

4) Sva ostala dokumenta imaju se čuvati grupisana prema odobrenjima na koja se odnose.

5) Ukoliko su pojedina odobrenja iskorišćena u odvojenim partijama, dokumenta moraju biti sređena i po partijama.

6) Ako se ma koji od dokumenata dostavlja bilo kojoj vlasti na uvidaj, na njegovom mestu ima se čuvati kopija sprovednog pisma kao revers.

7) Sva uvozna i izvozna dokumenta moraju da budu na vidnom mestu obeležena sa brojem odobrenja na koje se odnose.

8) Rok za čuvanje dokumenata je deset godina.

3) Doprinos za troškove nadzora nad uvozom i izvozom

1) Prema čl. 14 Pravilnika o sprovođenju nadzora nad izvozom i uvozom, na svako odobrenje za uvoz i izvoz plaća se na ime doprinosa za troškove nadzora nad uvozom i izvozom $\frac{1}{4}\%$.

2) Ovaj doprinos ima se platiti u gotovom prilikom uručjenja odobrenja, ako se isto šalje u unutrašnjost poštom doprinos se ima unapred doznačiti preko čekovnog računa ili drugim putem Upravi spoljnegovine odnosno onom predstavništvu koje treba da izda dotično odobrenje, a može se obračunati i na teret kaucije koja se u tu svrhu polaže.

3) Ostali propisi o doprinosu sadržani su u čl. 15 i 16 Pravilnika.**

*) Od 17 januara 1947 godine: 0.3%.

**) Ostali propisi o doprinosu sadržani su ne samo u čl. 15 i 16 već i u st. 2 čl. 14 Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom.

4) Molbe za izmenu u uslovima pojedinih odobrenja i produženja roka za unos protivvrednosti izvezene robe

1) Prema čl. 5 Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom potrebna je naknadna odluka Uprave spoljne trgovine odnosno njenih predstavništava za izmenu ma kojeg od uslova u izdatim odobrenjima.

2) U tu svrhu uvoznik odnosno izvoznik mora da podnese Upravi spoljne trgovine odnosno njenom predstavništvu,* prema tome ko je izdao dotično odobrenje, molbu iz koje će se videti da je u pitanju samo izmena u uslovima jednog već ranije izdatog i još, bilo u celosti bilo delimično, neiskorišćenog odobrenja (označiti u rubrici primedaba). Originalno odobrenje se mora priložiti molbi radi poništenja i biće vraćeno stranci u prilogu novog odobrenja.

3) Izuzetak čini samo produženje roka za unos protivvrednosti (čl. 30 Deviznog pravilnika i čl. 5 Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom), ako je izvozno odobrenje već iskorišćeno, pa se usled toga ne može izdati novo odobrenje. Za produženje roka za unos protivvrednosti treba podneti molbu po obrascu N 1, kako je već propisano u uputstvima u pogledu naplate.

4) Ako se želi odstupanje od normalnih uslova, pod kojim se izdaju odobrenja, svaki slučaj treba prijaviti već prilikom podnošenja molbe sa jasno istaknutim obrazloženjem.

5) Mesečni izveštaj

1) Prema st. 3 čl. 13 Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom uvoznik odnosno izvoznik dužan je najkasnije do petog u mesecu uputiti izveštaj.

* Sada: Komitetu za spoljnu trgovinu.

o primanju i iskorišćenju odobrenja u proteklom mesecu kao i izvršenim plaćanjima i naplatama.

2) Ovaj izveštaj treba podneti na obrascima MI 1 i 2, sa podacima:

a) o primljenim odobrenjima za uvoz, izvoz i plaćanja;

b) o carinjenim količinama robe;

c) o izvršenim plaćanjima i

d) o nplatama.

3) Ukoliko uvoznik ili izvoznik iz opravdanih razloga (na primer: ako se carinjenje vrši na jednoj udaljenoj carinarnici krajem meseca i izveštaj ne može da stigne do roka) ne bi bio u mogućnosti da unese u ovaj izveštaj sve podatke za dotični mesec, on će iste u najkraćem roku naknadno podneti.

6) Kaznene sankcije

1) Kaznene sankcije su predviđene u čl. 15—24 Deviznog zakona («Službeni list» br. 68 od 7 septembra 1945 godine).*

*) U novom Deviznom zakonu od 23 oktobra 1946 godine («Službeni list» br. 86/46) kaznene odredbe su sadržane u čl. 15—23.

Z A K O N

O ZAŠTITI JUGOSLOVENSKE IMOVINE I IMOVINSKIH PRAVA I INTERESA U INOSTRANSTVU*

Član 1

Radi zaštite jugoslovenske imovine i imovinskih prava i interesa u inostranstvu kao i raspolaganja njima osniva se pri Ministarstvu finansija Federativne Narodne Republike Jugoslavije »Ured za zaštitu jugoslovenske imovine u inostranstvu«.

1) Izraz »imovina i imovinska prava i interesi« se upotrebljava u novijim međunarodnim ugovorima. Imovinski »interesi« u ovom izrazu treba da obuhvate one materijalne interese koji

* Ovaj zakon koji je donela Narodna skupština FNRJ proglasio je Prezidium Narodne skupštine FNRJ 4 februara 1946 godine, a objavljen je u br. 12 »Službenog lista FNRJ« od 8 februara 1946 godine.

Primerdba priredivača:

Još pre drugog svetskog rata postojala je u inostranstvu znatna imovina domaćih fizičkih i pravnih lica (domaćih u deviznom smislu), koja je nastala iz njihove delatnosti na jugoslovenskoj teritoriji sa inostranstvom. Jedan deo sopstvenika ove imovine je još pre rata ili u toku okupacije napustio jugoslovensku teritoriju i ostao u inostranstvu. Izvestan deo takvih fizičkih lica — sopstvenika imovine u inostranstvu — poginuo je ili umro za vreme rata u zemlji ili u inostranstvu. Sem ovoga znatan broj lica stekao je imovinu u inostranstvu iz svoje delatnosti na jugoslovenskoj teritoriji za vreme rata. Ovo se naročito odnosi na pripadnike okupatorskih država i domaće kvislince koji su pred oslobođenje napustili zemlju.

Na čitavoj ovoj imovini je naša država zainteresovana. Na imovini lica koja su u međuvremenu izgubila život ili nestala dr-

se ne bi mogli definisati ni imovinom ni imovinskim pravima. Zakonodavac je verovatno upotrebio ovaj izraz 1) što ga upotrebljava međunarodno pravo i 2) što se njime daje najšire objektivno prostiranje Zakona. Pošto u našoj pravnoj teoriji ne postoji razlikovanje pojedinih imovinskih prava u smislu citirane zakonske formulacije, to se izraz »imovina i imovinska prava i interes« ima uzeti kao celina (ne diskriminirajući njegove pojedine delove kao tehničke termine) sa značenjem celokupnosti imovinskih prava i obaveza.

2) Pojam »jugoslovenske imovine itd.« utvrđen je u čl. 2 Zakona.

Član 2

Ured za zaštitu jugoslovenske imovine u inostranstvu zaštićuje i raspolaze svom imovinom i svim imovinskim pravima i interesima jugoslovenskih deviznih ob-

žava ima interes da je pronade i sačuva za račun naslednika. Na imovini ratnih zločinaca i narodnih neprijatelja zainteresovana je da se ona pronade, pošto je konfiskovana za opšte narodne ciljeve. Pored toga, u svim takvim slučajevima država je zainteresovana i sa deviznog gledišta.

S druge strane, dok je Jugoslavija bila za vreme rata okupirana od neprijatelja, jugoslovenska imovina u savezničkim zemljama bila je blokirana. Posle proterivanja neprijatelja iz zemlje, ova imovina treba da bude oslobođena. Međutim, da bi država koja je bila okupirana od neprijatelja mogla da u ime svojih državljana pregovara o oslobođenju imovine svojih građana u savezničkim državama, neke savezničke države (kao Velika Britanija) traže da ova država ima punomoćje da zastupa svoje građane u ovom pogledu. Najjednostavniji način da se ovo pitanje reši je donošenje zakona o osnivanju jednog nadležstva za zaštitu imovine građana u inostranstvu koje bi imalo potrebno punomoćje na osnovu samoga zakona. Prve države koje su zakonom obrazovale nadležstva za čuvanje nacionalne imovine u inostranstvu bile su Holandija i Norveška i ovo su bile prve države kojima je vraćena imovina njihovih građana od strane Velike Britanije.

Verovatno je da su ovo bili motivi za donošenje ovoga zakona.

veznika koji su proistekli iz njihove delatnosti na jugoslovenskoj teritoriji sa inostranstvom.

Pod deviznim obveznicima iz prethodnog stava podrazumevaju se fizička i pravna lica čija je delatnost na jugoslovenskoj teritoriji sa inostranstvom bila podvrgnuta deviznim propisima koji su važili 1 aprila 1941 godine.

U nadležnost Ureda za zaštitu jugoslovenske imovine u inostranstvu spada pored sredstava pobrojanih u stavu prvom ovoga člana, još i:

1) imovina, imovinska prava i interesi lica iz stava 2 ovoga člana koji su proistekli iz njihove delatnosti u inostranstvu sa sredstvima iz stava prvog ovoga člana;

2) imovina, imovinska prava i interesi svih drugih lica koji su proistekli iz njihove delatnosti za vreme rata na jugoslovenskoj teritoriji sa inostranstvom.

1) Stav 1. — Iza reči »svom imovinom i svim imovinskim pravima i interesima« nedostaju reči »u inostranstvu«. Ovo proizilazi iz čl. 1.

2) Stav 1. — Izraz »jugoslovenski devizni obveznik« je nov pojam u našem deviznom pravu. On je specifičan za ovaj zakon. Za preciziranje ovoga pojma potrebno je propis stava 2 ovoga člana dovesti u vezu s propisima tačaka 1) do 3) člana 2. Pravilnika za izvršenje ovoga zakona.

3) Stav 1. — Izraz »delatnost« treba tumačiti najšire, tj. svaki način sticanja imovine i imovinskih prava i interesa, bez obzira da li je ovo sticanje nastalo u skladu sa deviznim propisima ili protivno njima.

4) Stav 1. — Zakon nije vremenski ograničio delatnost jugoslovenskih deviznih obveznika, na osnovu koje nastala imovina i imovinska prava i interesi potpadaju pod zaštitu i raspolaganje Ureda za zaštitu jugoslovenske imovine u inostranstvu.

U pogledu imovine i imovinskih prava i interesa svih drugih lica Zakon određuje da oni spadaju u nadležnost Ureda za zaštitu jugoslovenske imovine u inostranstvu onda ako su proistekli iz delatnosti tih lica na jugoslovenskoj teritoriji sa inostranstvom za vreme rata (stav 3 tačka 2 ovog člana). Međutim, Zakon ni ovde ne kaže koje se vreme ima smatrati kao vreme rata.

Ni u ranijem Pravilniku o izvršenju ovoga zakona VII br. 3729 od 5 marta 1946 godine («Službeni list» br. 21/46) nije bilo rečeno šta se ima smatrati pod izrazom »vreme rata«. Ali iz propisa t. 4 člana 2 sadašnjeg Pravilnika za izvršenje ovoga zakona XII br. 12932 od 18 oktobra 1946 godine («Službeni list» br. 86 od 25 oktobra 1946 godine) može se zaključiti da se pod »vremenom rata« podrazumeva vreme od 6 aprila 1941 do 9 maja 1945 godine.

5) U stavu 3 su imovina i imovinska prava i interesi označeni skupnim izrazom »sredstva«. Ovaj izraz se u ovom smislu više puta upotrebljava u daljem tekstu Zakona.

6) Stav 3. — Umesto reči »imovina, imovinska prava i interesi« u tački 1) i 2) ovog stava, bilo bi, u smislu čl. 1, ispravnije da stoji: »imovina i imovinska prava i interesi u inostranstvu«.

7) Stav 3. — Stav 3 tačka 1) odnosi se na delatnost u inostranstvu pre ili za vreme rata sa sredstvima proisteklim iz delatnosti pre ili za vreme rata na jugoslovenskoj teritoriji sa inostranstvom.

8) Subjektivno prostiranje ovog zakona koje je utvrđeno propisima ovoga člana prošireno je propisom čl. 9 ovog zakona.

9) U čl. 2 Pravilnika pobliže su označena lica, na čiju se imovinu i imovinska prava i interese odnose odredbe ovoga zakona, odnosno koja su fizička i pravna lica obuhvaćena propisima čl. 2 Zakona.

Pored toga propisi ovoga zakona odnose se u smislu čl. 9 Zakona i na imovinu i imovinska

prava i interese jugoslovenskih državljana koji su ih stekli izvan svoje delatnosti na jugoslovenskoj teritoriji sa inostranstvom, u slučaju da su imaoći nestali a njihovi pravni sledbenici ne mogu pribaviti pravo raspolaganja, kao i u slučaju da, su imaoći odnosno njihovi pravni sledbenici u nemogućnosti da ostvaruju svoja prava, ukoliko Ministar finansija FNRJ ovlasti Ured da se u svojstvu punomoćnika na osnovu ovog zakona stara o ovoj imovini i imovinskim pravima i interesima.

Prema tome, u nadležnost Ureda ne spada imovina i imovinska prava i interesi u inostranstvu fizičkih i pravnih lica — jugoslovenskih deviznih obveznika, u smislu čl. 2 st. 2, ako su ih stekli na koji način iz svoje delatnosti u inostranstvu, sem u slučajevima iz čl. 2 st. 3 tač. 1) i iz čl. 9 Zakona. Tako na pr. u nadležnost Ureda ne spada imovina koju su jugoslovenski državljani stekli u inostranstvu nasledom ili radom u inostranstvu, sem u slučaju čl. 9 ovoga zakona.

10) Sasvim je zaseban slučaj zastupanje jugoslovenske imovine u inostranstvu od strane Ureda u smislu čl. 4 stav 3) Pravilnika za izvršenje ovoga zakona. Odnos između Ureda i našeg državljanina u tome slučaju osniva se na ugovoru. Na taj slučaj se onda ne primenjuju ni propisi ovoga zakona ni propisi Pravilnika za izvršenje ovoga zakona.

Član 3

Svi imaoći imovine i imovinskih prava iz člana 2 ovoga Zakona mogu ovim sredstvima raspolagati samo preko Ureda za zaštitu jugoslovenske imovine u inostranstvu (čl. 4, tač. 1).

1) Ovaj član se odnosi i na imovinske interese koji nisu u tekstu pomenuti. Ovaj zaključak se izvodi iz pozivanja na član 2 Zakona kao i iz upotrebe izraza »sredstva« koji pored imovine i imovinskih prava obuhvata i imovinske interese.

2) Izraz »sredstva« protumačen je u komentaru uz čl. 2 st. 3 pod 5).

3) Iako se ovaj član poziva na čl. 4 tač. 1 (prijava imalaca sredstava), on se odnosi i na sredstva imalaca koji propuste rok za prijavu ovih sredstava Uredu koji je propisan u čl. 5 tač. 2). Ovo proizlazi iz propisa čl. 4 tač. 2 i čl. 5 tač. 2).

Član 4

Ured za zaštitu jugoslovenske imovine u inostranstvu preduzeće kao punomoćnik sve potrebne mere za zaštitu i raspolaganje sredstvima iz čl. 2 ovoga Zakona, i to:

- 1) po prijavi imalaca sredstava;
- 2) po službenoj dužnosti na osnovu ovoga Zakona.

1) Punomoćje Ureda za zaštitu i raspolaganje sredstvima proizilazi iz samog Zakona i za ovo punomoćje nije potreban nikakav formalni akt sopsivenika. Ovo punomoćje je opšte i stupa u dejstvo a) samom prijavom sopsivenika sredstava Uredu koja je učinjena u roku propisanom u čl. 5 tač. 2) i b) u slučaju da sopsvenici sredstava ne izvrše prijavu u propisanom roku. U ovom drugom slučaju punomoćje stupa u dejstvo danom isteka roka za prijavu i za sva ona sredstva o čijem je postojanju Ured na bilo koji način a ne na osnovu prijave sopsivenika ranije obavješten. Ali u slučaju kada postoji opasnost gubitka sredstava ili nepopravljive štete na njima, Ured može nastupiti kao punomoćnik i pre isteka roka. Po prirodi same stvari u pogledu onih sredstava za čije postojanje Ured tek kasnije dozna, punomoćje stupa u dejstvo tek danom saznanja. (Vidi čl. 5). — Ova napomena, naravno, ne važi za punomoćje koje se izdaje Uredu u smislu stava 3 člana 4 Pravilnika za izvršenje ovoga zakona.

2) Izraz »sredstva« protumačen je u komentaru uz čl. 2 st. 3) pod 5).

Član 5

Ured za zaštitu jugoslovenske imovine u inostranstvu preduzimaće potrebne mere po službenoj dužnosti:

- 1) u slučaju kada postoji opasnost gubitka ili nepopravive štete na sredstvima iz čl. 2;
- 2) u slučaju da se imaoći sredstava iz čl. 2 ne obraće Uredu za zaštitu jugoslovenske imovine u inostranstvu radi zaštite i raspolaganja ovim svojim sredstvima u roku koji bude propisao Ministar finansija Federativne Narodne Republike Jugoslavije. Ovaj rok ne može biti duži od tri meseca od stupanja na snagu ovog Zakona.

1) Izraz »potrebne mere« odnosi se na mere potrebne za zaštitu i raspolaganje sredstvima (vidi čl. 4).

2) S obzirom na najšire obuhvatanje u tač. 2) ovog člana, tačka 1) se odnosi na slučajeve opasnosti gubitka ili nepopravljive štete na sredstvima koja bi mogla nastati pre isteka roka propisanog za prijavu u tački 2.)

3) Izraz »sredstva« protumačen je u komentaru uz čl. 2 st. 3) pod 5).

4) Rok za prijavu iz tačke 2) istekao je 8 maja 1946 godine, pošto je Ministar finansija FNRJ članom 6 ranijeg Pravilnika o izvršenju ovoga zakona VII br. 3729 od 5 marta 1946 godine (»Službeni list« br. 21/46) bio propisao rok od 3 meseca računajući od dana stupanja na snagu ovoga zakona, tj. od 8 februara 1946 godine; kada je ovaj zakon objavljen u »Službenom listu FNRJ« koga je dana, po propisu samoga Zakona, stupio na snagu.

Ma da je gornji Pravilnik stavljen van snage članom 13 sadašnjeg Pravilnika, rok je već ranije istekao, tako da nije bilo potrebno da ga novi Pravilnik ponovo propiše. Uostalom raniji Pravilnik je ustanovio najduži Zakonom propisani rok, tako da nije bilo ni zakonske mogućnosti za propisivanje novoga roka.

Član 6 ranijeg Pravilnika glasio je:

Svi imaoći sredstava iz čl. 2 Pravilnika dužni su prijaviti ih u roku od tri meseca od dana stupanja na snagu Zakona Uredu i navesti ove podatke:

- 1) potraživanja;
- 2) imovinu i imovinska prava; i
- 3) dugovanja vezana za sredstva iz tač. 1 i 2 ovoga člana.

Tome članu je u I. izdanju ove zbirke bio dat sledeći komentar:

»Tačka 2) trebalo bi da glasi: »ostalu imovinu i imovinska prava i interese«, pošto s jedne strane i tačka 1) obuhvata imovinu, a s druge strane je uvek reč i o interesima kad se govori u Zakonu o imovini i imovinskim pravima«.

U vezi s ovom prijavom objavljen je krajem meseca oktobra 1946 godine u dnevnoj štampi poziv Ministarstva finansija FNRJ, XII 13170/46, za naknadnu prijavu, koji je otštampan u drugom delu ove zbirke, I, 4.

Prijave deviza i stranih vrednosti izvršene na osnovu propisa čl. 6 ranijeg Pravilnika i poziva na naknadnu prijavu smatraju se ponudom na otkup Narodnoj banci u smislu službenog saopštenja objavljenog u »Službenom listu« br. 15 od 21 februara 1947 godine pod naslovom »Obaveza nudenja na otkup deviza i stranih vrednosti Narodnoj banci FNRJ« (Vidi Drugi deo, III, B, 5).

5) Potraživanja prema okupacionim vlastima ne smatraju se potraživanjima u inostranstvu i prema tome se ne prijavljuju Uredu. Takva potraživanja predstavljaju ratnu štetu.

Član 6

Ured za zaštitu jugoslovenske imovine u inostranstvu kao punomoćnik postupaće u smislu odnosnih za-

konskih propisa, po kojima će imaćima sredstava iz člana 2 i odgovarati.

»Odnosni zakonski propisi« su oni koji se odnose na punomoćje.

Član 7

Dužnici odnosno sadašnji punomoćnici imalaca sredstava na koja se odnosi ovaj Zakon razrešavaju se svih obaveza prema svojim poveriocima isplatom Uredu za zaštitu jugoslovenske imovine u inostranstvu odnosno likvidacijom tih obaveza s Uredom za zaštitu jugoslovenske imovine u inostranstvu ma u kom drugom obliku.

1) »Sadašnji punomoćnici« su punomoćnici imalaca sredstava do stupanja u dejstvo punomoćja Ureda na osnovu čl. 4 i 5.

2) Izraz »sredstva« u ovom članu ima šire prostiranje nego što mu daje čl. 2 st. 3) u kome se obimu inače upotrebljava ovaj izraz u Zakonu. Izraz »sredstva« u ovome članu odnosi se i na svu imovinu i imovinska prava i interese u inostranstvu iz čl. 9.

Član 8

Ministar finansija Federativne Narodne Republike Jugoslavije može u smislu postojećih deviznih propisa odrediti način i svrhu za koju se mogu upotrebiti sredstva iz člana 2, kao i narediti obaveznu ponudu ovih na otkup Narodnoj banci Federativne Narodne Republike Jugoslavije, uz naknadu protivvrednosti u dinarima po zvaničnom kursu.

1) Prema propisu čl. 8 bilo bi sporno pitanje da li Ministar finansija FNRJ može narediti obaveznu ponudu Narodnoj banci svih sredstava

na koja se odnosi ovaj zakon. S obzirom na to da se ovaj član poziva na postojeće devizne propise, treba zaključiti da se ovlaštenje Ministra finansija odnosi samo na imovinu i imovinska prava i interese u onoj meri u kojoj ih devizni propisi obuhvataju. Prema tome bi Ministar finansija FNRJ mogao, na pr., narediti obaveznu ponudu na otkup inostranih potraživanja ili zlata koje se nalaze u inostranstvu, ali ne kuća ili patenata. Ovo proizlazi takođe iz činjenice što je u ovome članu reč o ponudi na otkup Narodnoj banci FNRJ koja po zakonu samo izuzetno i u tačno predviđenim slučajevima može kupovati nepokretnosti a osim toga i iz činjenice da se protivvrednost naknadije po službenom tečaju koji mogu da imaju samo strane valute i plemeniti metali, a ne kuće ili patenti. Ali ovlaštenje iz čl. 8 ovog zakona daje pravo Ministru finansija FNRJ da može narediti obaveznu ponudu na otkup Narodnoj banci deviza, valuta, stranih vrednosti i plemenitih metala prema čl. 11 Deviznog zakona i onda ako inače nije za ostale slučajeve na osnovu gornjeg propisa Deviznog zakona specijalnim deviznim propisom (na pr. rešenjem Ministra finansija) naređena obavezna ponuda. To znači da Ministar finansija FNRJ može na osnovu ovlašćenja iz čl. 11 Deviznog zakona narediti obaveznu ponudu kao generalnu meru za jednu kategoriju sredstava ili lica, dok na osnovu ovlašćenja iz čl. 8 ovoga zakona može narediti obaveznu ponudu za pojedine konkretne slučajeve, što se može zaključiti i iz činjenice da je odnos između Ureda i pojedinih sopstvenika sredstva na koja se odnose propisi ovoga zakona osnovan na individualnim punomoćijima. Inače ostali načini raspolaganja od strane Ureda sredstvima na koja se ne odnose devizni propisi osnivaju se na njegovom svojstvu punomoćnika u smislu ovoga zakona.

2) Članom 10 sadašnjeg pravilnika za izvršenje ovoga zakona ovo pitanje je rešeno u smislu gornjih izlaganja.

Član 9

Ministar finansija Federativne Narodne Republike Jugoslavije može ovlastiti Ured za zaštitu jugoslovenske imovine u inostranstvu da se, u svojstvu punomoćnika na osnovu ovog Zakona, stara o zaštiti svake druge imovine, prava i interesa jugoslovenskih državljana u inostranstvu koji su nastali izvan njihove delatnosti na jugoslovenskoj teritoriji s inostranstvom, u slučaju da su imaoći te imovine, prava i interesa nestali, a njihovi pravni sledbenici ne mogu pribaviti pravo raspolaganja, kao i u slučaju da su imaoći te imovine, prava i interesa odnosno njihovi pravni sledbenici u nemogućnosti da svoja prava ostvaruju.

1) Ovim članom je prošireno subjektivno prostiranje Zakona iz čl. 2.

2) Umesto reči »imovine, prava i interesa jugoslovenskih državljana u inostranstvu« trebalo bi da stoji: »imovine i imovinskih prava i interesa u inostranstvu jugoslovenskih državljanak

Član 10

Ovaj Zakon ne odnosi se na imovinu, prava i interese u inostranstvu Narodne banke Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Propis ovoga člana protumačen je članom 12 Pravilnika za izvršenje ovoga zakona tako, da se ne odnosi ni na imovinu, imovinska prava i interese bivše Srpske narodne banke i Hrvatske državne banke, koje Narodna banka FNRJ likvidira.

Član 11

Prekršaji ovoga Zakona kazniće se u smislu Zakona o regulisanju platnog prometa sa inostranstvom od 7 septembra 1945 godine.

1) Zakon o regulisanju platnog prometa sa inostranstvom (Devizni zakon) koji je objavljen u »Službenom listu« 7 septembra 1945 godine, potvrđen je i izmenjen na osnovu čl. 136 Ustava FNRJ i proglašen ukazom Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ. U br. 561 od 23 oktobra 1946 godine (»Službeni list FNRJ« br. 86/46; vidi na početku ove zbirke).

2) Propis ovoga člana treba razumeti tako, da se za prekršaje propisa ovoga zakona primenjuju ne samo kazne predviđene Deviznim zakonom, već shodno i svi ostali propisi, sadržani u čl. 15 do 23 Deviznog zakona, tj. svi propisi sadržani u glavi Deviznog zakona koja nosi naslov »Kaznene odredbe«.

Član 12

Ministar finansija Federativne Narodne Republike Jugoslavije propisuje pravilnik za izvršenje ovoga Zakona, kao i pravilnik o poslovanju i organizaciji Ureda za zaštitu jugoslovenske imovine u inostranstvu.

Ministar finansija FNRJ propisao je Pravilnik o izvršenju ovog Zakona pod VII br. 3729 od 5 marta 1946 godine (»Službeni list« br. 21 od 12 marta 1946 godine) i Pravilnik o poslovanju i organizaciji Ureda za zaštitu jugoslovenske imovine u inostranstvu pod VII br. 9278 od 28 maja 1946 godine (»Službeni list« br. 47 od 11 juna 1946 godine).

Međutim, pod XII br. 12932 od 18 oktobra 1946 godine Ministar finansija je doneo novi Pravilnik za izvršenje ovoga zakona, kojim je prvi Pravilnik za izvršenje ovog zakona stavljen

125

van snage. Ovaj drugi Pravilnik za izvršenje ovoga zakon objavljen je u br. 86 »Službenog lista FNRJ« od 25 oktobra 1946 godine, koga dana je i stupio na snagu (vidi u nastavku).

Član 13

Ovaj Zakon stupa na snagu kad se objavi u »Službenom listu FNRJ«.

Ovaj zakon stupio je na snagu 8 februara 1946 godine, pošto je toga dana objavljen u »Službenom listu FNRJ«.

P R A V I L N I K
ZA IZVRŠENJE ZAKONA O ZAŠTITI JUGOSLOVEN-
SKE IMOVINE I IMOVINSKIH PRAVA I INTERESA
U INOSTRANSTVU*

Član 1

Ured za zaštitu jugoslovenske imovine u inostranstvu, u daljem tekstu »Ured«, osniva se pri Ministarstvu finansija FNRJ sa zadatkom da štiti jugoslovensku imovinu, imovinska prava i interese u inostranstvu i raspolaže njima u smislu odredaba Zakona i ovog pravilnika.

Član 2

Odredbe Zakona o zaštiti jugoslovenske imovine i imovinskih prava i interesa u inostranstvu primenjuju se na imovinu i imovinska prava i interese:

- 1) svih fizičkih i pravnih lica jugoslovenskog državljanstva, koja su bila na dan 6 aprila 1941 godine domaća lica u smislu Deviznog zakona;
- 2) svih fizičkih i pravnih lica jugoslovenskog državljanstva, čija imovina i imovinska prava i interesi proističu iz njihove delatnosti za vreme rata i pre rata na jugoslovenskoj teritoriji sa inostranstvom;

*) Ovaj pravilnik propisao je Ministar finansija FNRJ pod XII br. 12932 od 18 oktobra 1946 god. a objavljen je u br. 86 »Službenog lista FNRJ« od 25 oktobra 1946 godine.)

3) svih inostranih državljana, koji su na dan 6 aprila 1941 godine bili domaća lica u smislu deviznih propisa, osim ako ne postoji mogućnost primene Zakona na njihovu imovinu zato što su docnije prestala da budu domaća lica u smislu deviznih propisa;

4) svih ostalih lica, čija su imovina, imovinska prava i interesi proistekli iz njihove delatnosti na jugoslovenskoj teritoriji sa inostranstvom za vreme rata, a mogla su u smislu Deviznog zakona da imaju svojstvo domaćih lica ma u kom periodu od 6 aprila 1941 godine do 9 maja 1945 godine. U pogledu lica stranog državljanstva primena ove tačke može biti ograničena sporazumima koji će se zaključiti s njihovim vladama.

1) Propisi tačaka 1) do 3) preciziraju pojam »deviznog obveznika« iz čl. 2 Zakona.

2) Tačka 1) — Ovom tačkom tumače se stavovi 1) i 2) člana 2 Zakona, ukoliko se odnose na lica jugoslovenskog državljanstva, koja su istovremeno bila i domaća lica u deviznom smislu.

3) Tačka 2) — Ovom tačkom tumače se stavovi 1) i 2) člana 2 Zakona, ukoliko se odnose na lica jugoslovenskog državljanstva, koja nisu istovremeno bila i domaća lica u smislu deviznih propisa.

4) Tačka 3) — Ovom tačkom tumače se stavovi 1) i 2) člana 2 Zakona, ukoliko se odnose na inostrane državljane, koji su istovremeno bili i domaća lica u smislu deviznih propisa. U pogledu tih lica ova tačka suzuje pomenute propise Zakona ukoliko, što isključuje i one strane državljane prema kojima ne postoji mogućnost primene propisa Zakona usled toga, što su naknadno izgubili svojstvo domaćih lica u smislu deviznih propisa.

5) Tačka 4) — Ovom tačkom tumači se po bliže poslednji stav tačke 2) člana 2 Zakona. Iz propisa ove tačke proizlazi:

a) da »vreme rata« u smislu Zakona pretstavlja period od 6 aprila 1941 godine do 9 maja 1945 godine;

b) da se zakonski propisi odnose na ova lica samo onda, ako su u smislu Deviznog zakona mogla u tome periodu da imaju svojstvo domaćih lica. Ova formulacija »mogla su« je bila potrebna stoga, što je Jugoslavija za vreme rata bila, od neprijatelja rasparčana u više raznih teritorija s potpuno različitim statusima (»nezavisna«, »okupirana«, »anektirana« teritorija). Zbog toga bi se mogao postaviti prigovor, da usled toga rasparčavanja jugoslovenske teritorije pojedina lica, čija imovina bi imala potpasti pod propise ovoga zakona, uopšte nisu mogla da budu jugoslovenska domaća lica u smislu deviznih propisa. Ovim propisom zakonodavac je stao na gladište, da se, faktičko rasparčavanje Jugoslavije s pravnog gledišta ne može priznati, i prema tome se propisi Zakona odnose na sva lica, koja bi bila smatrana domaćim licima u deviznom smislu, da su se devizni propisi za vreme od 6 aprila 1941 do 9 maja 1945 godine mogli stvarno primenjivati. (Za pojam domaćeg lica u deviznom smislu vidi propis čl. 7 Deviznog zakona).

c) Izuzeci od ovog propisa dozvoljeni su ukoliko su predviđeni međunarodnim sporazumima za one državljane, s čijim se vladama sporazum sklapa.

Član 3

Odredbe člana 2 Pravilnika primenjuju se na svu imovinu i imovinska prava i interese, koji su nastali do 9 maja 1945 godine, kao i na sve prihode od ove imovine do dana njene predaje Uredu.

Odredbe člana 2 Pravilnika ne primenjuju se na imovinu lica koja su kao iseljenici pre 6 aprila 1941 godine, na redovan način, napustila jugoslovensku teritoriju i izgubila svojstvo domaćih lica u smislu deviznih propisa.

Član 4

Pravo raspolaganja imovinom i imovinskim pravima i interesima iz člana 2 Pravilnika, koja su pri-

130

javljena Uredu od njihovih imalaca, ili je Ured postao njihov punomoćnik po službenoj dužnosti, pripada Uredu po uputstvima Ministra finansija FNRJ na osnovu člana 8 Zakona, ukoliko prema postojećim propisima nije za to nadležan neki drugi organ državne uprave.

U pogledu zaštite imovine i imovinskih prava i interesa iz člana 2 Zakona Ured će odlučiti u svojoj nadležnosti da li će se primiti njihove zaštite. Ukoliko Ured odbije ovu zaštitu, zainteresovanim licima je slobodno da preduzmu sve mere za zaštitu svojih prava i interesa. Ako zainteresovano lice, imalac imovine, ostvari svoje pravo, može sa istim da raspolaže jedino preko Ureda u smislu člana 3 i 4 Zakona.

Za svu ostalu imovinu imovinska prava i interese jugoslovenskih državljanâ u inostranstvu, koji nisu obuhvaćeni članom 2, Ured može preuzeti njihovu zaštitu u inostranstvu pod uslovima o kojima se prethodno sporazume sa vlasnicima imovine i imovinskih prava i interesa.

1) Stav 3) — Propisom ovoga stava ovlašćuje se Ured, da se može primiti zaštite jugoslovenske imovine u inostranstvu i u slučajevima, koji nisu predviđeni ni čl. 2 ni čl. 9 Zakona. Ali u tome slučaju Ured zastupa izdavaoca punomoćja na osnovu međusobnog ugovora i njegov položaj je u tome odnosu privatnopravne prirode, tako da se ni u čemu ne razlikuje od položaja bilo koga drugoga zastupnika.

2) Vidi i napomenu 10) uz čl. 2 Zakona.

Član 5

Punomoćje Ureda u pogledu imovine i imovinskih prava i interesa iz člana 2 je generalno, uključujući ta i pravo opterećenja i raspolaganja. Punomoćje

Ureda u pogledu ostale jugoslovenske imovine i imovinskih prava i interesa u inostranstvu utvrdiće se u svakom konkretnom slučaju po sporazumu sa vlasnicima imovine i imovinskih prava i interesa, čije je zastupanje povereno Uredu. Ukoliko su vlasnici ili pravni sledbenici nestali, nepoznati, ili ne mogu pribaviti pravo raspolaganja, punomoćje koje Ured dobije po ovlašćuju Ministra finansija FNRJ, iz člana 9 Zakona, je generalno kao u pogledu imovine i imovinskih prava i interesa iz člana 2.

Član 6

Svi efektivni troškovi učinjeni radi zaštite pomenute imovine i imovinskih prava i interesa padaju na teret njihovih vlasnika.

Član 7

U slučaju preuzimanja zaštite imovine i imovinskih prava i interesa od strane Ureda, kako je predviđeno u članu 4 Pravilnika, dosadašnji punomoćnici dužni su da zastupaju poverena im prava i interese sve dok ih Ured izrično ne razreši ove obaveze. Prilikom prestanka njihovog punomoćja oni su dužni da podnesu izveštaj o svom radu, merama koje su preduzimali za zaštitu poverenih im prava i interesa i da polože račun o učinjenim izdacima. Likvidaciju ovih izdataka vrši Ured u vezi sa realizacijom dotične imovine, prava i interesa.

Član 8

Ured će vršiti zaštitu preko svojih organa; a, po potrebi, može angažovati u tu svrhu naročito stručna lica u zemlji i inostranstvu.

132

Član 9

Ured je ovlašćen da po naknadnoj prijavi vlasnika uzme u zaštitu i onu imovinu i imovinska prava i interese koje vlasnici iz opravdanih razloga nisu mogli prijaviti u roku koji je određen Zakonom.

Član 10

U smislu člana 8 Zakona Ministar finansija FNRJ može u svakom konkretnom slučaju preko Ureda narediti realizaciju imovine i imovinskih prava i interesa iz člana 2 i onih iz člana 9, ukoliko je za to u smislu člana 9 ovlašćen Ured. Ministar finansija može u smislu deviznih propisa narediti obaveznu ponudu Narodnoj banci FNRJ za otkup realizovanih sredstava, bez obzira da li u smislu člana 8 Deviznog zakona postoji opšta obaveza ponude ovih sredstava.

1) Svi ovde navedeni članovi, za koje se ne kaže odakle su, članovi su iz Zakona o zaštiti jugoslovenske imovine u inostranstvu.

2) Pozivanje na čl. 8 Deviznog zakona odnosi se na raniji Devizni zakon (od 2 septembra 1945. godine, »Službeni list« br. 68/45), koji odgovara članu 11 sadašnjeg Deviznog zakona (vidi na početku ove zbirke).

Član 11

Ovlašćenje iz člana 9 Zakona donosiće Ministar finansija FNRJ bilo po službenoj dužnosti, bilo po molbi zainteresovanih lica.

»Zainteresovana lica« u smislu propisa ovoga člana su ne samo lica navedena u članu 9 Zakona (pravni sledbenici nestalih imalaca, koji ne mogu pribaviti pravo raspolaganja; imaoći odnosno njihovi pravni sledbenici, koji su u nemogućnosti da

svoja prava ostvaruju), već i sva druga lica, koja mogu dokazati svoj pravni interes u preuzimanju zaštite od strane Ureda.

Član 12

Zakon o zaštiti jugoslovenske imovine i imovinskih prava i interesa u inostranstvu ne odnosi se na imovinu, prava i interese Narodne banke FNRJ u inostranstvu, kao ni Srpske narodne banke, ni Hrvatske državne banke.

Propisom ovoga člana protumačen je propis člana 10 Zakona, tako da se on primenjuje i na dve okupacijske novčanične banke koje likvidira Narodna banka FNRJ.

Član 13

Ovaj pravilnik stupa na snagu kad se objavi u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije« i njime se stavlja van snage Pravilnik o izvršenju Zakona o zaštiti jugoslovenske imovine i imovinskih prava i interesa u inostranstvu od 5 marta 1946 godine VII br. 3729 (»Službeni list FNRJ« br. 21 od 12 marta 1946 godine).

Ovaj Pravilnik stupio je na snagu 25 oktobra 1946 godine, pošto je toga dana objavljen u »Službenom listu FNRJ«.

NEVAŽEĆI PROPISI

(Ovde su navedeni samo nevažeći propisi koji bi prema redakciji ove zbirke, kao opšti, spadali u njen prvi deo.)

Rešenje o prometu zlatom, platinom, devizama i valutama, VII br. 1248 od 4 aprila 1945 godine (»Službeni list« br. 20 od 10 aprila 1945 godine). Stupilo na snagu 10 aprila 1945 godine; prestalo da važi 25 septembra 1945 godine (stupanjem na snagu Deviznog pravilnika).

Rešenje o kontroli Narodne banke nad devizno-valutnim poslovima i platnim prometom sa inostranstvom VII br. 4879 od 8 avgusta 1945 godine (»Službeni list« br. 60 od 14 avgusta 1945 godine). Stupilo na snagu 14 avgusta 1945 godine; prestalo da važi 25 septembra 1945 godine (stupanjem na snagu Deviznog pravilnika).

Zakon o regulisanju platnog prometa sa inostranstvom (Devizni zakon) od 2 septembra 1945 godine (»Službeni list« br. 68 od 7 septembra 1945 godine). Stupio na snagu 7 septembra 1945 godine; prestao da važi od 2 novembra 1946 godine (stupanjem na snagu Zakona o potvrđi i izmeni Zakona o regulisanju platnog prometa sa inostranstvom (Deviznog zakona).

Pravilnik o izvršenju Zakona o zaštiti jugoslovenske imovine i imovinskih prava i interesa u inostranstvu, VII br. 3729 od 5 marta 1946 godine («Službeni list» br. 21 od 12 marta 1946 godine). Stupio na snagu 12 marta 1946 godine; prestao da važi 25 oktobra 1946 godine (stupanjem na snagu novog Pravilnika).

Naredba o prenošenju devizne kontrole iz nadležnosti Bankovno-valutnog odeljenja Ministarstva finansija FNRJ u nadležnost Narodne banke FNRJ, VII br. 2202 od 31 januara 1947 godine («Službeni list» FNRJ» br. 13 od 14 februara 1947 godine). Stupila na snagu 1 februara 1947 godine; prestala da važi 1 maja 1947 godine (stupanjem na snagu Naredbe br. 13961 od 24 aprila 1947 godine). Vidi Prvi deo, III.

DRUGI DEO
POSEBNI DEVIZNI PROPISI I UPUTSTVA

**I. OBAVEZNA PRIJAVA POTRAŽIVANJA I
OSTALE IMOVINE KAO I DUGOVANJA U
INOSTRANSTVU**

**1) ODLUKA O OBAVEZNOJ PRIJAVI POTRAŽIVANJA
I OSTALE IMOVINE KAO I DUGOVANJA
U INOSTRANSTVU**

*(Objavljena u br. 3 »Službenog lista« od 9 februara
1945. godine, a doneo je Poverenik finansija NKOJ-a
pod br. 293 od 18 januara 1945. godine).*

Član 1

Sva fizička i pravna lica, koja imaju stalno mesto boravljenja, odnosno sedište firme na teritoriji Jugoslavije, dužna su podneti prijavu svih potraživanja u inostranstvu, ukoliko ona već nisu obračunata od strane Narodne banke, bez obzira da li su ova potraživanja prijavljena Narodnoj banci ili ne.

Član 2

Sva fizička i pravna lica, koja imaju stalno mesto boravljenja, odnosno sedište firme na teritoriji Jugoslavije, dužna su podneti prijavu sve svoje druge imovine u inostranstvu, ukoliko ona nije obuhvaćena čl. 1 ove Odluke.

Član 3

Sva fizička i pravna lica, koja imaju stalno mesto boravljenja, odnosno sedište firme na teritoriji Jugo-

140

slaviije, dužna su podneti prijavu svih svojih dugovanja prema inostranstvu.

Član 4

Prijava potraživanja i imovine u inostranstvu, kao i dugovanja prema inostranstvu ima se izvršiti bez obzira na način postanka istih.

Član 5

Prijavu prima Narodna banka i organi koje ona odredi u federalnim jedinicama.

Član 6

Prijava se ima obaviti u roku od 20 dana. Početak trajanja roka za područje svake federalne jedinice određuje Narodna banka.

Član 7

Kod fizičkih lica za mesto prijave merodavno je stalno mesto boravljenja poverioca, sopstvenika, odnosno dužnika, a kod pravnih lica sedište firme.

Član 8

Ova Odluka stupa na snagu danom objavljivanja.

2) UPUTSTVO ZA PRIJAVE POTRAŽIVANJA I OSTALE IMOVINE KAO I DUGOVANJA U INOSTRANSTVU

Na osnovu Odluke o obaveznoj prijavi potraživanja i ostale imovine kao i dugovanja u inostranstvu, Narodna banka je u toku 1945 godine objavila pozive za prijavu u pojedinim federalnim jedinicama. Međutim, pošto se, većinom usled neobaveštenosti prouzrokovane neredovnim prilikama, nisu sva lica, na koja su se pozivi odnosili, odazvala ovim pozivima, Narodna banka je krajem godine ponovo uputila opšti poziv svim licima u zemlji,

da, ukoliko prijavu nisu učinili na osnovu ranijih poziva; naknadne prijave izvrše najkasnije do 31 decembra 1945 godine.

Uputstvo za prijave glasi:

Prijave se imaju podneti po sledećim obrascima:

1) POTRAŽIVANJE U INOSTRANSTVU

Izveštavamo vas da imamo sledeća potraživanja u _____
(zemlja)

a) Iznos i valuta:	b) Ime i adresa dužnika	c) Kada je i kako otraživanje nastalo:	d) Vrsta potraživanja i rok dospelosti:
--------------------	-------------------------	--	---

2) POKRETN, NEPOKRETN I OSTALA IMOVINA U INOSTRANSTVU

Izveštavamo vas da imamo sledeću imovinu u _____
(zemlja)

a) Vrednost:	b) Gde se i kod koga nalazi:	c) Vrsta imovine	d) Kada se i kako došlo u posed:
--------------	------------------------------	------------------	----------------------------------

3) DUGOVANJE PREMA INOSTRANSTVU

Izveštavamo vas da imamo sledeća dugovanja prema _____
(zemlja)

a) Iznos i valuta:	b) Ime i adresa poverioca:	c) Vrsta dugovanja i rok dospelosti:	d) Kada je i kako dugovanje nastalo:
--------------------	----------------------------	--------------------------------------	--------------------------------------

U vezi s gornjim daju se sledeća uputstva za popunjavanje prijave:

a) Ako isto lice ima i dugovanja i potraživanja mora podneti posebnu prijavu za dugovanja, a posebnu za potraživanje. Ako ima potraživanja u više zemalja, mora za svaku zemlju podneti posebnu prijavu. Isto tako i za dugovanja. Potraživanje u više valuta u jednoj zemlji može se prijaviti na jednoj prijavi, ali prvo

142

navesti sva potraživanja u jednoj valuti, pa sabrati, zatim u drugoj valuti itd. Ako u jednoj zemlji ima više dužnika i poverilaca, sve dužnike uneti u jednu prijavu, a poverioce u drugu. Iznosi moraju biti na kraju sabrani.

b) Iznose naznačiti u valuti u kojoj se potraživanje ili dugovanje danas stvarno vodi. Ako se ranije vodilo u drugoj valuti, navesti to na kraju pisma ili u napomeni.

c) U rubrici »Kada i kako je potraživanje (dugovanje) nastalo« naznačiti datum kada je potraživanje ili dugovanje nastalo, kao po i kome osnovu (na primer za prodatu robu, za kupljenu robu, plaćeno unapred za robu, podvoz, carina, refakcije, provizije, finansijski zajam, dividenda i tako dalje).

d) U slučaju da se neki podatak ne može navesti, onda na kraju pisma objasniti zašto se ne može navesti. Ako se neki podatak može navesti samo približno, onda ga tako navesti, a na kraju pisma objasniti razlog.

e) Ne treba podnositi prijave o potraživanju od Nemačkog Rajha ili drugih država na ime ratne štete.

f) Kod prijave ostale imovine domaćih lica, koja se nalaze u inostranstvu po obrascu br. 2, imaju se prijaviti, pored pokretne i nepokretne imovine, i razna prava kao, na primer, istražna prava, jemstva, hipoteke itd. Po ovom obrascu imaju se prijaviti i hartije od vrednosti sa naznačenjem njihovog nominalnog iznosa, vrste i količine.

g) Kod označavanja vrednosti imovine ima se označiti ona vrednost koja je bila pre 6 aprila 1941 godine.

h) Inostranstvom se smatraju sva mesta izvan granica predratne Jugoslavije.

i) Pod inostrancem podrazumevaju se sva fizička i pravna lica koja imaju svoje stalno boravište ili sedište u inostranstvu, bez obzira na državljanstvo fizičkih lica i na vlasništvo preduzeća. U istom smislu, pod domaćim licima podrazumevaju se fizička i pravna lica koja imaju svoje boravište, sedište i mesto uprave u zemlji, bez obzira na državljanstvo fizičkih lica i na vlasništvo preduzeća.

j) Prijave se podnose Narodnoj banci, Opštem odeljenju Devizne direkcije, Beograd, i to: lica iz Srbije podnoseće neposredno centrali Narodne banke, Beograd, lica iz Vojvodine preko filijale Narodne banke u Novom Sadu, lica iz Hrvatske preko filijale Narodne banke u Zagrebu, lica iz Makedonije preko filijale Narodne banke u Skoplju, lica iz Slovenije preko filijale Narodne banke u Ljubljani, lica iz Bosne i Hercegovine preko filijale Narodne banke u Sarajevu, a lica iz Crne Gore preko Privredne banke za Crnu Goru na Cetinju.

k) Nepodnošenje prijave ili navođenje pogrešnih podataka podleži kazni.

Napominje se da Narodna banka nema štampanih formulara za ove prijave. Prema tome, prijave se imaju izvršiti na običnoj hartiji, ali prema obrascu koji je naveden u gornjim uputstvima.

Ako i pored naknadnog poziva pojedinim licima, koja su bila dužna da izvrše prijavu, ti pozivi nisu došli do znanja, ova su lica obavezna da prijavu naknadno izvrše i da navedu razloge zbog kojih nisu bila u mogućnosti da to na vreme učine.

Primerba uz tačku g). — Ima se prijaviti samo imovina koja u vremenu prijavljenja postoji, ali prema vrednosti te imovine pre 6 aprila 1941 godine. Na primer, ako je neko bio vlasnik jedne kuće u inostranstvu, koja je posle 6 aprila 1941 godine uništena, on neće prijaviti vrednost celog neoštećenog imanja, nego samo vrednost onoga što je u momentu prijavljivanja u njegovom vlasništvu (dakle zemljišta i eventualno građevinskog materijala), a to po cenama pre 6 aprila 1941 godine.

Prijave deviza i stranih vrednosti izvršene na osnovu ove Odluke smatraju se ponudom za otkup Narodnoj banci u smislu službenog saopštenja objavljenog u »Službenom listu« br. 15 od 21 februara 1947 godine pod naslovom »Obaveza nudenja na otkup deviza i stranih vrednosti Narodnoj banci FNRJ« (Vidi Drugi deo, III, B, 5).

Uputstvo za prijavu imovine, imovinskih prava — potraživanja, interesa kao i dugovanja od strane lica sa područja pripojenog FNR Jugoslaviji po ugovoru o miru sa Italijom vid. pod 5) na kraju ove glave.

3) PRIJAVE RADI PRIJAVLJIVANJA ODOBRENJA ZA UČEŠĆA U KAPITALU I ZA FINANSISKE ZAJMOVE

Čl. 20. i 21. Deviznog pravilnika propisuje da je za učešće inostranaca kapitalom u vlasništvu domaćih preduzeća odnosno za učešće domaćih lica kapitalom u inostranstvu kao i za zaduženja domaćih lica prema inostrancima i inostranaca prema domaćim licima po bilo kom osnovu, sem iz robnog prometa, (finansijski zajmovi), potrebno odobrenje Narodne banke. Za učešća inostranaca kapitalom u domaćim preduzećima koja su nastala, kao i za sve finansijske zajmove koji su postojali pre stupanja na snagu Deviznog pravilnika (25. septembra 1945. godine), pomenuti članovi Pravilnika propisuju da treba u roku od godine dana (do 25. septembra 1946. godine) podneti molbe Narodnoj banci za naknadno odobrenje. Narodna banka je pre isteka ovog roka, u avgustu i septembru 1946. godine, pozvala zainteresovane preko dnevne štampe da na vreme podnesu prijave. Za ovu svrhu je Banka otšampala specijalne formulare kojima su snabdevene sve bančine poslovne jedinice. Bančina Devizna direkcija je ovlastila sve poslovne jedinice (cirkularom br. 149/62 od 16. avgusta 1946. godine) da mogu primati ove prijave i posle 25. septembra 1946. godine dostavljati ih bančinoj Glavnoj centrali.

Prijave se vrše po sledećim kategorijama za koje postoje posebni formulari, i to:

- 1) Dugovanja prema inostranstvu — Učešća inostranaca u kapitalu domaćih firmi (neakcionarskim preduzećima).
- 2) Dugovanja prema inostranstvu — Učešća inostranaca u kapitalu domaćih akcionarskih društava.
- 3) Dugovanja prema inostranstvu — Finansijski zajmovi u inostranstvu.
- 4) Potraživanja u inostranstvu — Domaća učešća u kapitalu inostranih firmi.
- 5) Potraživanja u inostranstvu — Finansijski zajmovi inostranaca.

Za popunjavanje formulara data su u pomenutom cirkularu sledeća uputstva:

1) Popunjavanje formulara bi po mogućnosti trebalo vršiti pisačom mašinom.

2) U rubrici »domaći dužnik« odnosno »poverilac«, ukoliko je u pitanju firma, potrebno je pored tačnog naziva firme naznačiti i da li je ona u likvidaciji, pod prinudnom ili privremenom upravom i sl., kao i kako je glasio naziv firme pre rata, ukoliko je u tom pogledu nastala promena.

3) Domaći dužnici i poverioci naznačiće takođe da li su izvršili valorizaciju ili ne. U slučaju da je valorizacija izvršena uneće se pored valorizovanog iznosa duga ili potražavanja takođe i poslednje stanje pre valorizacije.

4) Formulari pod 3), 4) i 5) odnose se na jedan zahtev odnosno jedno učešće. Prema tome stranka će ispuniti onoliko broj odgovarajućih formulara koliko je zaključila zajmova u inostranstvu ili dala zajmova inostrancima ili koliko ima inostranih firmi u čijem kapitalu učestvuje.

Primerdba uz tačku 3). — Ovde se sigurno misli ne samo na valorizaciju investicija i robe u smislu Zakona o valorizaciji koja ima uticaja samo na vrednost učešća inostranaca u domaćim preduzećima, nego i na preračunavanje obaveza i potraživanja u starim jugoslovenskim dinarima na osnovu Zakona o regulisanju predratnih obaveza, što se odnosi na finansijske zajmove u dinarima.

4) PRIJAVA IMOVINE, PRAVA I INTERESA U INOSTRANSTVU

Zakon o zaštiti jugoslovenske imovine i imovinskih prava i interesa u inostranstvu propisuje u čl. 5 i raniji Pravilnik o izvršenju ovog zakona propisivao je u čl. 6 da su imaoći svih sredstava na koja se odnosi Zakon dužni da ih prijave Uredu za zaštitu jugoslovenske imovine u inostranstvu u roku od 3 meseca od dana stupanja na snagu Zakona (do 8 maja 1946 godine). U slučaju da imaoći ovih sredstava ne izvrše prijavu u roku, Ured preduzima sve potrebne mere za zaštitu i raspolaganje ovim sredstvima po službenoj dužnosti na osnovu samog Zakona.

Ured za zaštitu jugoslovenske imovine u inostranstvu uputio je krajem oktobra 1946 godine preko dnevne štampe pod XII br. 13170 od 22 oktobra 1946 godine sopstvenicima sredstava na koja se odnosi ovaj zakon, a koja Uredu nisu bila prijavljena, sledeći Poziv za prijavljivanje imovine, prava i interesa u inostranstvu:

Pozivaju se sva fizička i pravna lica koja iz ma kakvih razloga nisu do danas prijavila svoja potraživanja koja imaju po ma kome osnovu u inostranstvu, da to odmah prijave Uredu za zaštitu jugoslovenske imovine u inostranstvu, Beograd, poštanski fah br. 455.

Kod novčanih potraživanja treba da bude označeno: iznos i valuta, ime i adresa stranog dužnika, datum kada je potraživanje nastalo, vrsta potraživanja, eventualne primedbe (objašnjenja). Kod robnih potraživanja: o kojoj se radi (vrsta robe), vrednost robe, ime i adresa stranog dužnika, datum kada je potraživanje nastalo, da li, koliko i preko koga je izvršeno plaćanje unapred (ako se radi o poručenoj robi pre i za vreme rata), preko koga je vršena naplata dokumenata (ako se radi o izliferovanoj robi), eventualne primedbe (objašnjenja). Uz prijavu porudžbina gde roba nije stigla u zemlju, treba priložiti prepise (u dva primerka) zaključnice ili fakture i potvrde o uplaćenju protivvrednosti, a ukoliko bi neki od ovih dokumenata nedostajao, treba priložiti prepise korespondencije iz koje se vide podaci za koje nedostaju drugi dokazi. Tačnost prepisa neka podnosioci overe pod svojim potpisom.

Prijavu treba podneti i za hartije od vrednosti, koje se nalaze u inostranstvu, za nepokretnosti, za postojeća osiguranja i druga imovinska prava i interese.

Prijave treba da su sastavljene za svaku zemlju posebno.

Ovo se ne odnosi na ona lica koja su svoja potraživanja u inostranstvu već ranije prijavila Narodnoj banci FNRJ, Ministarstvu spoljne trgovine FNRJ ili Ministarstvu finansija neposredno, ali je potrebno da i ova lica odmah dostave napred označene prepise dokumenata Uredu, ukoliko ih nisu dostavila, pošto je Ured na osnovu Zakona o zaštiti jugoslovenske imovine, imovinskih prava i interesa u inostranstvu preuzeo sve prijave od navedenih ustanova u svoju nadležnost.

Prijave deviza i stranih vrednosti izvršene na osnovu ovog poziva smatraju se ponudom za otkup Narodnoj banci u smislu službenog saopštenja objavljenog u »Službenom listu« br. 15 od 21 februara 1947 godine pod naslovom »Obaveza nudenja na otkup deviza i stranih vrednosti Narodnoj banci FNRJ« (Vidi Drugi deo, III, B, 5).

5) PRIJAVA IMOVINE, IMOVINSKIH PRAVA — POTRAŽIVANJA, INTERESA KAO I DUGOVANJA PREMA INOSTRANSTVU OD STRANE LICA SA PODRUČJA PRIPOJENOG F.N.R. JUGOSLAVIJI PO UGOVORU O MIRU SA ITALIJOM

Posle stupanja na snagu ugovora o miru sa Italijom i proširenja važnosti pravnih propisa FNRJ na područje pripojeno po ovom ugovoru, Narodna banka FNRJ objavila je pod br. 1123 od 14 oktobra 1947 godine u br. 91 »Službenog lista FNRJ« od 25. oktobra 1947 godine sledeći

P o z i v

za prijavu Narodnoj banci FNRJ imovine, imovinskih prava — potraživanja, interesa kao i dugovanja prema inostranstvu od strane fizičkih i pravnih lica sa područja pripojenog teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije po ugovoru o miru sa Italijom

Narodna banka FNRJ poziva sva domaća fizička i pravna lica koja na dan objave ovoga poziva imaju svoje mesto boravka ili sedište na području pripojenom teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije po Ugovoru o miru sa Italijom od 10 februara 1947 godine, da najdalje do 25 novembra 1947 godine podnesu Narodnoj banci FNRJ — Glavnoj centrali u Beogradu pismene prijave o:

- I svojoj imovini u inostranstvu;
- II svojim imovinskim pravima — potraživanjima i interesima u inostranstvu; i
- III svojim dugovanjima u inostranstvu,

148

i to prema svima zemljama inostranstva (tu uključujući Italiju sa granicama po Ugovoru o miru od 10 februara 1947 godine i Slobodnu Teritoriju Trsta).

Ovaj se poziv odnosi i na sva domaća fizička i pravna lica koja su boravila ili imala sedište na pripojenoj teritoriji pre objavljivanja ovog poziva, a sada se nalaze u bilo kome mestu Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Prijave će se podnositi prema sledećim obrascima:

I

Narodnoj banci FNRJ
Glavnoj centrali — deviznoj službi:

Beograd

Imovina u inostranstvu — — — — — 1947 g.

(zemlja)

U vezi s vašim traženjem da vam se prijavi sva imovina u inostranstvu, izveštavam-o vas da imam-o sledeću imovinu u — — — — — (zemlja)

- 1) U čemu se imovina sastoji i njena vrednost u stranoj valuti — — — — —
- 2) Gde se imovina nalazi — — — — —
- 3) Tačan datum kada je stečena svojina na toj imovini — — — — —
- 4) Kojom delatnošću podnosioca prijave je ta imovina stečena — — — — —
- 5) Eventualna objašnjenja — — — — —

(Ime i tačna adresa podnosioca prijave)

Uputstvo uz obrazac I

U rubrici pod 1) i 2) ovog obrasca treba prijaviti svaku vrstu imovine u inostranstvu sa naznačenjem gde se nalazi.

Na primer:

Nepokretnosti (za iste označiti mere, granice i mesto gde se nalaze, kao i — po mogućstvu — izvod iz zemljišnih knjiga);

149

hartije od vrednosti (za njih označiti tačan naziv, komade i nominalnu vrednost) itd.

U rubrici pod 4) naznačiti da li je imovina stečena radom isključivo u inostranstvu ili radom na pripojenom području s inostranstvom, nasledem i sl.

II

Narodnoj banci FNRJ
Glavnoj centrali — deviznoj službi.

Beograd

Imovinska prava — potraživanja — — — 1947 g.
i interesi u — — — — —
(zemlja)

U vezi s vašim traženjem da vam se prijave sva imovinska prava — potraživanja i interesi u inostranstvu, izveštavam o vas da imam o sledeće imovinsko pravo — potraživanje i interes u inostranstvu, u — — — — —

(zemlja)

1) a) Iznos, valuta i vrsta novčanog potraživanja — — — — —

b) U slučaju robnog potraživanja o kojoj se radi (vrsta robe) i vrednosti radi — — — — —

2) Ime i tačna adresa inostranog dužnika — — — — —

3) Tačan datum kada je potraživanje nastalo — — — — —

4) U slučaju robnog potraživanja da li je, koliko i preko koga izvršeno plaćanje unapred (ako se radi o poručenoj robi pre i za vreme rata) — — — — —

5) Preko koga je vršena naplata dokumenata (ako se radi o izliferovanoj robi) — — — — —

6) Eventualna objašnjenja — — — — —

• (Ime i tačna adresa podnosioca prijave)

Uputstvo uz obrazac II

Uz prijavu porudžbina, gde roba nije stigla u zemlju, treba priložiti prepise (u dva primerka) zaključnice ili fakture i potvrde o plaćenju protivvrednosti, a ukoliko bi neki od ovih dokumenata nedostajao, treba pri-

150

ložiti prepise korespondencije iz koje se vide podaci za koje nedostaju drugi dokazi. Tačnost prepisa neka potvrdi podnosilac prijave pod svojim potpisom.

Za novčana potraživanja označiti njihovu vrstu: uložiti na štednju, tekući računi i dr.

III

Narodnoj banci FNRJ
Glavnoj centrali — deviznoj službi

Beograd

Dugovanja prema — — — — — 1947. g.

(zemlja)

U vezi s vašim traženjem da vam se prijave sva dugovanja prema inostranstvu, izveštavam-o vas da imam-o sledeće dugovanje prema — — — — —

(zemlja)

- 1) Iznos i valuta — — — — —
- 2) Ime i tačna adresa poverioca — — — — —
- 3) Tačan datum kada je dug nastao — — — — —
- 4) Na koji je način dug nastao (osnov duga) — — — — —
- 5) Eventualna objašnjenja — — — — —

(Ime i tačna adresa podnosioca prijave)

Uputstvo uz obrazac III

U rubrici pod 4) obrasca potrebno je tačno naznačiti po kome je osnovu dug nastao (na pr.: za kupljenu robu, primljenu akontaciju, podvoz, proviziju, finansijski zajam, dividendu itd.).

Prema ovom obrascu podnosiće se i prijave učešća inostranaca u kapitalima domaćih privrednih preduzeća, s tim što će se pod tač. 1) naznačiti nominalna vrednost akcija odnosno iznos inostranog udela. Pod tačkom 5) obrasca potrebno je naznačiti koji iznos predstavlja glavnica domaćeg preduzeća.

Opšta uputstva za podnošenje prijave po sva tri obrasca

a) Za svaku zemlju inostranstva ima se podneti posebna prijava, i to odvojeno prijava po obrascu I. odvojena po obrascu II, i odvojena po obrascu III.

b) Iznose naznačiti u valuti u kojoj su imovina, imovinsko pravo — potraživanje, interes i dugovanje prema inostranstvu nastali, i to u iznosu na dan posljednjeg stanja, a u objašnjenju naznačiti sadašnju vrednost i valutu u kojoj se vode.

c) U slučaju da se neki podatak ne može navesti, potrebno je u objašnjenju objasniti zašto se ne može navesti. Ako se neki podatak može navesti samo približno, onda ga tako navesti, a u objašnjenju reći razlog.

d) Prijave moraju podneti sva fizička i pravna lica, bez obzira da li su ih do sada ma kome podnosila ili ne.

e) Inostranstvom se smatraju sva mesta izvan granica Federativne Narodne Republike Jugoslavije po Ugovoru o miru sa Italijom od 10 februara 1947 godine.

f) Pod domaćim licima podrazumevaju se sva fizička i pravna lica sa prebivalištem odnosno sedištem u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji, bez obzira na državljanstvo fizičkih lica. U istom smislu pod inostrancima podrazumevaju se sva fizička i pravna lica sa prebivalištem odnosno sedištem u inostranstvu, bez obzira na državljanstvo fizičkih lica.

g) Prijave se imaju predavati Narodnoj banci FNRJ odnosno Gospodarskoj banci za Istru, Rijeku i Slovensko Primorje, Rijeka, bilo neposredno bilo preko njihovih sedišta. Po isteku roka za prijavljivanje, sedišta Narodne banke FNRJ odnosno Gospodarske banke za Istru, Rijeku i Slovensko Primorje dostaviće podnete prijave neposredno Narodnoj banci FNRJ — Glavnoj centrali u Beogradu.

h) Nepodnošenje prijava ili davanje netačnih podataka smatra se deviznim prekršajem i, prema tome, podleži kazni u smislu kaznenih odredaba Deviznog zakona.

Lica na koja se odnos ovaj poziv a koja u propisanom roku (do 25 novembra 1947 godine) nisu izvršila prijavu dužna su da je izvrše naknadno, uz obrazloženje zadocnjenja. Devizna direkcija je ovlastila poslovne jedinice Narodne banke (cirkularom br. 262/74 od 24 oktobra 1947 godine) da mogu primiti i naknadne prijave i dostavljati ih bančnoj glavnoj centrali.

II. UNOŠENJE U ZEMLJU I IZNOŠENJE IZ ZEMLJE EFEKTIVNIH SREDSTAVA PLAĆANJA

1) ZABRANA IZNOŠENJA I UNOŠENJA IZ INOSTRANSTVA NOVČANICA DINARA DFJ

Rešenje o zabrani iznošenja i unošenja iz inostranstva novčanica dinara Demokratske Federativne Jugoslavije (objavljeno u br. 36 »Službenog lista« od 29 maja 1945 godine, a propisao ga je savezni Ministar finansija pod VII br. 1799 od 11 maja 1945 godine.)

1) Svako unošenje i iznošenje iz zemlje novčanica dinara DFJ zabranjuje se.

2) Izuzetno od propisa iz tač. 1 putnici sa uredno viziranim putnim ispravama mogu izneti najviše do iznosa od 200.— dinara* po osobi, s tim da pojedini apoeni ne smeju biti veći od 50.— dinara. Isto tako, putnici sa urednim putnim ispravama mogu uneti iz inostranstva u zemlju najviše do 200.— dinara* u apoenima ne većim od 50.— dinara.

3) Carinski i drugi pogranični organi dužni su da prilikom prelaska granice skrenu pažnju svim putnicima na sadržinu ovog Rešenja i da ih pozovu da predaju u depozit granične carinarnice sve iznose efektivnih dinara koji prelaze dozvoljeni iznos (uz izdavanje potvrde). Na ovaj način deponovani dinarski iznosi mogu se vratiti odnosnim licima prilikom po-

* Od 5 jula 1946 godine 500.— dinara. Vidi Rešenje br. 11168/46 u ovoj tački.

154

vratka u zemlju, odnosno u inostranstvo, uz povraćaj izdate potvrde, i to bilo putem liste carinarnice kod koje su novac deponovali ili kod druge carinarnice, ukoliko se putnik ne vraća istim smerom.*

Iznose dinarskih novčanica koji podleže zabrani iznosa odnosno unosa i koji budu nađeni prilikom pretresa kod putnika, carinski organi će konfiskovati i o tome izdati potvrdu. Tom prilikom će sačiniti zapisnik koji treba da sadrži sledeće podatke:

- a) ime, prezime i tačna adresa putnika;
- b) iznos oduzetih novčanica;
- c) zemlja iz koje se novčanice unose;
- d) način na koji je odnosno lice došlo u posed novčanica i kome stvarno one pripadaju;
- e) svrha u koju se novčanice žele da upotrebe;
- f) ostale izjave imaoca u vezi sa tim slučajem.

4) Konfiskovane novčanice slaće carinarnice Narodno banci koja će ih odobravati računu Ministarstva finansija — Bankovno-valutno odeljenje,** a zapisnike Ministarstvu finansija — Bankovno-valutnom odeljenju.**

5) Propisi ovog Rešenja ne odnose se na pogranični i dvovlasnički saobraćaj.

6) Ovo Rešenje stupa na snagu kad se objavi u »Službenom listu«.

Ovo rešenje izmenjeno je Rešenjem o unošenju i iznošenju dinara preko granice koje je doneo Ministar finansija FNRJ pod VII br. 11.168 od 29 juna 1946 godine (»Službeni list« br. 54 od 5 jula 1946 godine), a koje glasi:

rešavam da se iznos od 200.— dinara, koliko je ranije bilo dozvoljeno putnicima uneti i izneti iz zemlje, povisi na iznos od 500.— dinara po osobi u apoenima ne većim od 50.— dinara.

U vezi sa ovim rešenjima videti čl. 40 i 45 Deviznog pravilnika, kao i napomene uz te članove.

* Ovaj propis je delimično izmenjen Naredbom VII br. 16338/46. Vidi na kraju ove tačke.

** Sada: Odeljenje platnog prometa sa inostranstvom.

U vezi sa čl. 45 Deviznog pravilnika i sa rešenjima br. 1799/45 i 11168/45, savezni Ministar finansija propisao je postupak sa prijavljenim novčanicama dinara DFJ većim od 50.— din. koje ulazni putnici-inostranci unose u zemlju, Naredbom VII br. 16338 od 12 septembra 1946 godine (Cirkular Narodne banke, Devizna direkcija br. 23/5 od 24 januara 1947 godine) koja glasi:

Da se ulaznim putnicima-inostrancima uredno prijavljeni viškovi efektivnih dinara — preko dozvoljene sume za unos — mogu vraćati prilikom izlaska iz naše zemlje ili naknadno slati u inostranstvo, ali samo ako su ovi viškovi u apoenima novčanica od 50.— din. ili manjim. U slučaju da su apoeni novčanica veći od 50.— din. carinski organi će ove viškove konfiskovati i dalje postupiti u smislu čl. 45 Deviznog pravilnika.

Ovom naredbom donekle je izmenjena tačka 3) Rešenja br. 1799/45 (str. 153). Konfiskovanje svake količine novčanica većih od 50.— din. koje se unose u zemlju, pa makar bile i uredno prijavljene, opravdano je, s obzirom na zabranu njihovog iznošenja iz zemlje. Znači, konfiskuju se one novčanice koje su prethodno iznete iz zemlje na nedozvoljen način.

Postupak sa novčanicama dinara DFJ čije unošenje, u pogledu apoeni ili u pogledu količina, nije dozvoljeno, a koje domaća lica unesu u zemlju, propisao je savezni Ministar finansija Naredbom VII br. 17858 od 9 novembra 1946 godine (Cirkular Narodne banke, Devizna direkcija br. 23/5 od 24 januara 1947 godine) koja glasi:

1) da se sve novčanice veće od 50.— dinara, koje domaća lica unesu u našu zemlju iz inostranstva, konfiskuju uz urednu potvrdu;

2) da se sve količine efektivnih dinara, preko dozvoljene sume za unošenje koje domaća lica unesu u našu zemlju, iz inostranstva, konfiskuju uz urednu potvrdu;

3) sve konfiskovane iznose iz tač. 1 i 2 ove Naredbe, carinarnice će dostavljati Narodnoj banci FNRJ u korist »Računa Ministarstva finansija FNRJ za sprovođenje devizne kontrole«.

Primedba uz Naredbu VII br. 16338 odnosi se i na ovu naredbu. Konfiskovanje i novčanica od 50 dinara i

156

manjih od domaćih lica koje je propisano ovom naredbom vrši se stoga što domaća lica se ne vraćaju u inostranstvo da bi im se prilikom napuštanja zemlje ove novčanice mogle vratiti.

Rešenje VII br. 1799 ne odnosi se na prenošenje dinara preko jugoslovensko-albanske granice koje je neograničeno. Vidi pod 4) u ovoj glavi.

2) OBAVEZNO NUĐENJE NA OTKUP STRANIH VALUTA, ČEKOVA I ZLATNIKA KOJI SE UNESU IZ INOSTRANSTVA

regulisano je Rešenjem o otkupu stranih valuta saveznog Ministra finansija VII br. 5660 od 24 avgusta 1945 godine (objavljenim o br. 68 »Službenog lista« od 7 septembra 1945 godine), koje glasi:

U vezi Rešenja VII br. 1248 od 4 aprila 1945 godine, imaju se nuditi Narodnoj banci na otkup sve količine stranih valuta koje se unose iz inostranstva u našu zemlju, ukoliko unošenje vrše domaća lica ili se unošenje vrši u njihovu korist. Obaveza nudenja u smislu ovog Rešenja odnosi se ne samo na efektivne strane valute, nego takode i na čekove. Pored nudenja stranih valuta, u istim slučajevima i na isti način ima se postupiti i sa kovanim zlatom.

Narodna banka u slučajevima reflektiranja na otkup obavljaće ovaj posao preko svoje centrale i filijala ili i preko ostalih novčanih zavoda koje bude ovlastila u tu svrhu.

U vezi s ovim rešenjem videti čl. 3 Deviznog pravilnika sa kojim ovo rešenje čini celinu i napomene uz ovaj član, kao i napomene uz čl. 14 Deviznog pravilnika. Prema tome se unete valute mogu u propisanom roku od 15 dana po unošenju u zemlju ponuditi na otkup i ovlašćenim menjačima.

Ovo rešenje ne propisuje rok u kome se kovano zlato (zlatnici) mora ponuditi na otkup. S obzirom da čl. 3 Deviznog pravilnika propisuje za nudenje na otkup unetih deviza i valuta rok od 15 dana, to bi ovaj isti rok trebalo primeniti i na nudenje na otkup unetih zlatnika.

3) POSTUPAK SA STRANIM VALUTAMA I DINARIMA KOJI SU DEPONOVANI KOD CARINARNICA

Prema čl. 40 Deviznog pravilnika, sve nedozvoljene količine sredstava plaćanja (stranih i domaćih) koje se bez prijave pokušavaju da iznesu u inostranstvo carinarnice zaplenjuju, a prijavljene količine oduzimaju i deponuju kod Narodne banke. Na isti način se postupa sa dinarima koje ulazni putnici unose u zemlju, pod uslovima iz propisa koji su navedeni u tački 1) ove glave.

Postupak sa uredno prijavljenim sredstvima plaćanja koja su deponovana kod Narodne banke je sledeći (prema cirkularu Narodne banke, Glavna centrala, br 184/78 od 16 oktobra 1946 godine, tačka 21):

Uredno prijavljene strane valute koje carinarnice zadržavaju izlaznim putnicima, s obzirom da nisu imali odobrenje za njihovo iznošenje, Narodna banka otkupljuje, ukoliko dolaze u obzir za otkup; ukoliko ne dolaze u obzir za otkup, Narodna banka ih stavlja u depo. Prijavljene dinarske iznose kao i dinarske iznose dobivene otkupom stranih valuta Narodna banka isplaćuje izlaznom putniku, kada se isti vrati u zemlju i obratno: molbom za isplatu, odnosno vraća mu originalnu valutu koju Banka ne otkupljuje.

Zadržane dinarske iznose Banka vraća ulaznom putniku, samo na osnovu odobrenja saveznog Ministarstva finansija. Stoga je potrebno da se, za odobrenje isplate ovih iznosa, ulazni putnik obrati saveznom Ministarstvu finansija, Odeljenju platnog prometa sa inostranstvom.

Razume se da Odeljenje platnog prometa sa inostranstvom može odobriti ovo vraćanje samo u slučaju da ne postoji devizni prekršaj.

4) PRENOŠENJE DINARA I LEKA PREKO GRANICE

regulisano je na sledeći način (cirkular Narodne banke FNRJ, Direkcije deviznih poslova br. 299/87 od 12 decembra 1947 godine):

1) Dozvoljava se iznošenje od strane putnika iz Jugoslavije neograničenih efektivnih dinarskih iznosa u Albaniju.

158

Isto tako, od strane nadležnih albanskih vlasti preduzete su mere u cilju dozvoljavanja iznošenja iz Albanije neograničenih iznosa albanskih leka od strane putnika koji odlaze u Jugoslaviju.

2) Efektivni dinari i lekovi, uneti u FNRJ, odnosno u NR Albaniju, po prethodnoj tački, mogu se menjati za domaću valutu isključivo, i to: u FNRJ kod svih sedišta Narodne banke FNRJ i ovlašćenih sedišta društva »Putnik« a u NR Albaniji kod svih sedišta Albanske državne banke i drugih mesta koja ova ovlasti.

4) Nadležne vlasti FNRJ neće dozvoljavati iznošenje efektivnih novčanica leka sa teritorije FNRJ u bilo koju zemlju, izuzev u Albaniju, u iznosima i apoenima koji nisu u saglasnosti sa deviznim propisima važećim u NR Albaniji (tj. preko 500.— leka po osobi u apoenima većim od 50.— leka).

Isto tako, nadležne vlasti NR Albanije neće dozvoljavati iznošenje efektivnih dinarskih novčanica sa teritorije NR Albanije u bilo koju zemlju, izuzev u FNRJ, u iznosima i apoenima koji nisu u saglasnosti sa deviznim propisima važećim u FNRJ (tj. preko 500.— dinara po osobi u apoenima većim od 50.— dinara).

Gornji propisi stupaju na snagu odmah.

5) UNOŠENJE U ZEMLJU I IZNOŠENJE IZ ZEMLJE EFEKTIVNIH SREDSTAVA PLAĆANJA U PUTNIČ- KOM PROMETU

a) Domaći putnici

1) Nabavka stranih sredstava plaćanja. *Vidi Drugi deo, III, C, 1, B (Prodaja).*

2) Neupotrešeni iznosi u inostranstvu. *Propisima pojedinih zemalja određen je većinom najveći iznos koji se može iz te zemlje izneti u nacionalnoj valuti. Taj iznos mahom se poklapa sa iznosom dozvoljenim za unošenje. (Vidi Drugi deo, III, C, 1, D). Potrebno je radi toga da se putnik pre odlaska iz strane zemlje tačno obavesti koji iznos u nacionalnoj valuti može*

sobom poneti i u kojim novčanicama. Neutrošeni ostatak naplaćenog čeka ili kreditnog pisma putnik treba da povratj banci u inostranstvu kod koje ga je naplatio, radi prijema protivvrednosti u dinarima u Jugoslaviji, a sobom da ponese najviše onaj iznos koji se po propisima te zemlje može izneti.

3) Uneti iznosi strane valute imaju se ponuditi na otkup Narodnoj banci u roku od 15 dana od unošenja.

b) Strani putnici

1) Unošenje platnih sredstava. Slobodno je unošenje u Jugoslaviju neograničenih količina stranih sredstava plaćanja: u novčanicama, čekovima i kreditnim pismima. — Putnik može uneti novčanica na dinare najviše do 500.— dinara u komadima od 50.— dinara i manjim. Unošenje većih dinarskih novčanica nije dozvoljeno, kao što nije dozvoljeno ni iznošenje iz zemlje.

2) Prijava na carinarnici. U interesu je inostranih putnika da na ulaznoj carinarnici prijave sve valute i devize koje unose. Od carinskih organa dobiće potvrdu na prijavljene količine i vrste stranih valuta i deviza.

3) Prodaja platnih sredstava. Prodaja stranih valuta, realizovanje čekova i kreditnih pisama može se vršiti samo kod svih poslovnih jedinica Narodne banke FNRJ i društva »Putnik«.

4) Neutrošeni iznosi u Jugoslaviji. Pri odlasku iz Jugoslavije inostrani putnici mogu da iznesu neutrošeni iznos stranih sredstava plaćanja samo na osnovu carinske potvrde o unosu, i to u roku od 3 meseca računajući od dana izdanja potvrde. Posle toga roka novac se ne može izneti bez specijalnog odobrenja. — Putnik može da iznese novčanica na dinare najviše do 500.— dinara u komadima od 50.— dinara i manjim.

6) REŠENJE O ZABRANI UNOSA IZ INOSTRANSTVA NOVČANICA KOJE GLASE NA JUGOSLOVESKE ODNOSNO SRPSKE DINARE I HRVATSKE KUNE

(Objavljeno u br. 19 »Službenog lista« od 6 aprila 1945 godine, a doneo ga je savezni Ministar finansija pod VII br. 1095 od 30 marta 1945 godine.)

1) Da se zabrani unos iz inostranstva novčanica koje glase na jugoslovenske dinare u svakom iznosu, zatim novčanica koje glase na srpske dinare u iznosima preko 5.000.— dinara, i novčanica koje glase na hrvatske kune u iznosima preko 10.000.— kuna;

2) putnici koji donesu novčanice jugoslovenskog dinara ili novčanice srpskih dinara i hrvatskih kuna u iznosu većem od onoga koji je dozvoljen u tački 1, mogu ih deponovati u graničnoj carinarnici uz revers. Deponovane novčanice vrate se putnicima prilikom izlaska iz zemlje preko iste carinarnice, uz povraćaj reversa;

3) carinski i drugi pogranični organi dužni su upoznati putnike sa gornjom zabranom i skrenuti im pažnju da, ukoliko nose sa sobom novčanice u zabranjenim iznosima, iste mogu vratiti u inostranstvo ili deponovati u smislu tač. 2 ovog Rešenja. U protivnom će im se novčanice preko dozvoljenog iznosa iz tač. 1 ovog Rešenja konfiskovati.

Posle opomene carinski i drugi pogranični organi pristupiće pretresu putnika iz inostranstva, bez obzira da li su domaća lica ili inostranci.

Iznose novčanica, koji podleže zabrani unosa koji budu nađeni prilikom pretresa, pošto ih imao ci nisu deponovali, carinski organi će konfiskovati i o tome izdati potvrdu. Istovremeno će sačiniti zapisnik koji mora sadržavati sledeće podatke:

- a) ime, prezime i tačna adresa putnika;
- b) iznos oduzetih novčanica;
- c) zemlja iz koje se novčanice unose;
- d) na koji se način došlo u posed novčanica i kome stvarno pripadaju;
- e) u koju se svrhu novčanice žele upotrebiti, i
- f) ostale izjave imao ca novčanica u vezi sa ovim slučajem;

4) konfiskovane novčanice slaće carinarnice Narodnoj banci koja će ih odobravati računu Ministarstva finansija — Bankovno-valutno odeljenje, a zapisnike Ministarstvu finansija — Bankovno-valutnom odeljenju.

161

Umesto Bankovno-valutnog odeljenja sada je Odeljenje platnog prometa sa inostranstvom.

Ovo rešenje nije nikakvim docnijim propisom ukinuto i prema tome je i dalje na snazi.

7) NEVAŽEĆI PROPISI

Rešenje o zabrani unosa iz inostranstva bugarskih leva i bugarskih državnih bonova, albanskih leka, italijanskih lira, mađarskih penga i nemačkih maraka VII br. 1116 od 31 marta 1945 godine («Službeni list» br. 20 od 10 aprila 1945 godine). Stupilo na snagu 10 aprila 1945 godine; prestalo da važi 10 jula 1945 godine (prvi dan po izvršenoj zameni okupacijskih novčanica na celoj državnoj teritoriji).

III PROMET DEVIZAMA I VALUTAMA

A. Kursevi deviza i valuta

Narodna banka, ovlašćeni novčani zavodi i ovlašćeni menjači primenjuju prilikom kupovine i prodaje deviza i valuta sledeće kurseve (Kursna lista Narodne banke br. 5 od 27 oktobra 1947 godine):

Z E M L J A	V A L U T A	Kurs u dinarima
Albanija — — — —	100 leka	100,—
Austrija — — — —	100 austr. šilinga	200,—
Belgija — — — —	100 belg. franaka	114,083
Bugarska — — — —	100 bug. leva	17,544
Čehoslovačka — — — —	100 čeh. kruna	100,—
Danska — — — —	100 dan. kruna	1.041,39
Egipat — — — —	1 eg. funta	206,66
Engleska — — — —	1 engl. funta	201,50
Francuska — — — —	100 franc. franaka	41,979
Holandija — — — —	100 hol. forinti	1.884,658
Italija — — — —	100 metro-lira — »A«	15,—
Kanada — — — —	1 kan. dolar	50,—
Mađarska — — — —	100 mađ. forinti	425,—
Nemačka — — — —	100 nem. maraka	200,—
Norveška — — — —	100 norv. kruna	1.007,05
Palestina — — — —	1 pal. funta	201,90
Poljska — — — —	100 polj. zlota	14,—
Rumunija — — — —	100 rum. leja	33,33
S. A. D. — — — —	1 amer. dolar	50,—
Švajcarska — — — —	100 švajc. franaka	1.162,75
Švedska — — — —	100 šved. kruna	1.390,82
Turska — — — —	100 tur. lira	1.776,83
Zona »B« — — — —	100 lira »B«	30,—

NAPOMENA:

1. — navedeni kursevi primenjuju se za obračunavanje deviza i efektivnih valuta, uz naplatu provizije i troškova na osnovu propisane tarife;

164

2 — navedeni kursevi predstavljaju srednje kurseve koji se primenjuju i pri kupovinama i pri prodajama, bez ma kakvih drugih dodavanja ili odbijanja. Prema tome, pored srednjih kurseva nisu u upotrebi kupo-prodajni kursevi;

3 — kurs za poljski zloti i nemačku marku primenjuje se samo za kupo-prodaju efektivnih zloti i nemačkih maraka i za nerobna plaćanja.

Napomena priređivača:

Kurs za albanske leke odnosi se samo na nove novčanice puštene u opticaj zamenu novčanica koja je izvršena u avgustu 1947 godine po kursu zamene: 1 albanski franak = 9 novih leka.

Kurs za rumunske leje odnosi se samo na novčanice novog leja puštene u opticaj prilikom valutne reforme i zamene novčanica, koji su izvršeni u avgustu 1947 godine po kursu zamene: 20.000 starih rumunskih leja = 1 novi rumunski lej.

B. Promet devizama

1) PROMET DEVIZAMA PREKO NARODNE BANKE

Do sada Narodna banka nije nijednom novčanom zavodu izdala ovlašćenje za rad devizama, sem Jugoslovenskoj izvoznj i kreditnoj banci, Beograd, za određene devizne poslove. Prema tome za sada sve doznake deviza iz inostranstva ili za inostranstvo moraju se vršiti preko Narodne banke, odnosno u određenim slučajevima preko Jugoslovenske izvozne i kreditne banke, Beograd.

Glavni korespondenti u inostranstvu sa kojima je Narodna banka posle rata ponova uspostavila računske odnose su sledeći:

Albanija

Banque de l'Etat Albanais Tirana

Belgija

Banque Nationale de Belgique Bruxelles

Banque de Paris et des Pays-Bas „

Brazilija

Banco de Brasil Rio de Janeiro

165

<i>Bugarska</i>	
Banque Nationale de Bulgarie	Sofia
<i>Čehoslovačka</i>	
Narodny Banka Československa	Praha
Živnostenska banka	Praha
Pražska úvěrní banka	Praha
Ustřední banka pro Čechy a Moravie	Praha
Sedlácká Banka	Bratislava
<i>Danska</i>	
Danmarks Nationalbank	Kjebenhavn
Kjebenhavns Handelsbank	Kjebenhavn
<i>Egipt</i>	
National Bank of Egypt	Cairo
<i>Francuska</i>	
Banque de France	Paris
Banque de l'Union Parisienne	"
Crédit Lyonnais	"
Comptoir National d'Escompte de Paris	"
Société Général pour favoriser le développement du commerce et de l'industrie en France	"
Société Financière d'Orient	"
Banque Franco-Serbe	"
Banque Ottomane	"
Banque des Pays de l'Europe Centrale	"
Banque de Paris et des Pays-Bas	"
Banque Nationale pour l'Industrie et le Commerce	"
Union Européenne Industrielle et Financière	"
<i>Finska</i>	
Banque de Finlande	Helsinki
<i>Holandija</i>	
Nederlandsche Bank	Amsterdam
Banque de Paris et des Pays-Bas	"
Nederlandsche Handel Maatschappij	"
Handel Maatschappij H. Albert de Rary & Co	"
Amsterdamsche Bank	"
Twentsche Bank	"

166

	Rotterdamsche Bank	Rotterdam
	Nederlandsch-Indische Handelsbank	Amsterdam
<i>Kanada</i>		
	Bank of Montreal	Montreal
	The Royal Bank of Canada	"
<i>Madarska</i>		
	Banque Nationale d'Hongrie	Budapest
	Donautaler Bank & Handels A. G.	"
	Banque Commerciale Hongroise de Pest	"
<i>Nemačka</i>		
	Garantie- und Kreditbank	Berlin
<i>Norveška</i>		
	Norges Bank	Oslo
<i>Poljska</i>		
	Narodowy Bank Polski	Warszawa
	Bank Góspodarstwa Krajowego	"
	Bank Handlowy w Warszawie	"
<i>Rumunija</i>		
	Banque Nationale de Roumanie	Bucarest
	Banca Romaneasca	"
<i>Savez Sovjetskih Socijalističkih Republika</i>		
	Gosudarstvenij bank SSSR	Moskva
	Bank dlja vnješnjej toigovlji	"
<i>Sjedinjenje Američke Države</i>		
	Irving Trust Company	New-York
	The Chase National Bank of the City of New-York	"
	The National City Bank of New-York	"
	Bank of Montreal	"
	Guaranty Trust Company of New-York	"
	American Express Company	"
	Manufacturers Trust Company	"
	Amalgamated Bank	"
	Swiss Bank Corporation	"
	Bank of America, National Trust and Savings Association	San Francisco
<i>Švajcarska</i>		
	Banque Nationale Suisse	Zürich
	Société de Banque Suisse	"
	Union de Banques Suisses	"
	Crédit Suisse	"

Banque de Paris et des Pays-Ras	Genève
Banque des Règlements Internationaux	Bâle
<i>Švedska</i>	
Sveriges Riksbank	Stockholm
Skandinaviska Banken Aktiebolaget	"
Aktiebolaget Svenska Hudelsbanken	"
Stockholms Enskilda Bank	"
<i>Turska</i>	
Banque Centrale de la République de	
Turquie	Ankara
Banque Centrale de la République de	
Turquie	Istanbul
<i>Velika Britanija</i>	
Bank of England	London
Barclays Bank	"
Barclays Bank (D. C. O.)	"
Midland Bank	"
Westminster Bank	"
Lloyds Bank	"
National Provincial Bank	"
Swiss Bank Corporation	"
Banque Franco-Serbe	"
The Standard Bank of South Africa	"
Bank of New South Wales	"

Računi Narodne banke kod njenih inostranih korespondenata vode se pod imenom Banque Nationale de la République Populaire Fédérative de Yougoslavie.

2) ISELJENIČKE DOZNAKE

a) Iz prekomorskih zemalja

U smislu izloženog gore pod 1) i sve dozname, koje naši iseljenici iz prekomorskih zemalja vrše u korist lica u našoj zemlji, moraju se obavljati polaganjem na račune Narodne banke kod njenih korespondenata. Narodna banka je preko nadležnih ustanova obavestila u tome smislu naše iseljenike, naročito u SAD i Kanadi, i pri tome navela da se polaganja novca za doznaku u otadžbinu mogu vršiti kod njenih korespondenata ili njihovih filijala odnosno bankovnih veza u prekomorskim zemljama. Doznake iz SAD treba slati preko jed-

nog od korespondenata Narodne banke u New-York-u, iz Kanade preko korespondenata u Montreal-u, iz ostalih zemalja britanskog carstva preko korespondenata u Londonu, a iz ostalih prekookeanskih zemalja preko korespondenata Narodne banke u New-York-u ili London-u.

b) Iz evropskih zemalja

Za doznake naših iseljenika iz evropskih zemalja u nekoliko platnih sporazuma, izričito je predviđena mogućnost njihovog transfera (bilo da se ove doznake izričito navode kao iseljeničke, bilo da se mogu podvesti pod pojam pomoći, izdržavanja porodice i sl.).

To su sporazumi sa sledećim zemljama:

Albanija (vidi str. 228)

Bugarska (vidi str. 234)

Francuska (vidi str. 249)

Italija (vidi str. 256)

Mađarska (vidi str. 260)

Norveška (vidi str. 264)

Švajcarska (vidi str. 276).

Ukoliko u pojedinim platnim sporazumima iseljeničke doznake nisu naročito pomenute, one se imaju tretirati kao i sve ostale doznake, ukoliko su ove u sporazumu naročito predviđene.

U slučaju kada sa odnosnom zemljom ne postoji nikakav sporazum o plaćanju ili se sporazum odnosi samo na robna plaćanja, za iseljeničke doznake važe opšti devizni propisi te zemlje.

3) DOZNAKE POVRATNIKA IZ FRANCUSKE

U smislu postignutog sporazuma između vlade FNRJ i francuske vlade o repatriiranju naših državljana iz Francuske, diplomatska predstavništva FNRJ u Francuskoj prikupila su od naših repatriiraca (povratnika) francuske franke, kojom prilikom su repatriircima izdate potvrde na položene iznose.

Postupak sa isplatom u zemlji ovih potvrda je, na osnovu ovlašćenja saveznog Ministra finansija VII br. 21397 od 27 novembra 1946 godine, sledeći (prema cirkularu Narodne banke, Devizna direkcija br. 232/94 od 30 novembra 1946 godine):

Ove potvrde mogu repatrirci naplatiti kod najbliže filijale Narodne banke pod sledećim uslovima:

1) potvrde se isplaćuju po zvaničnom kursu, tj. za položene francuske franke isplaćuje se odgovarajući iznos dinara po kursu od 100 francuskih franaka = 41,979 dinara;

2) pošto je Ministarstvo rada isplaćivalo repatrircima akontacije u zemlji na osnovu potvrda i date akontacije ubeležavalo u odnosne potvrde, Narodna banka prilikom isplate odbija od protivvrednosti položenog iznosa francuskih franaka na koji glasi potvrda isplaćene akontacije za račun Ministarstva rada;

3) repatrirci su dužni da na potvrdama naznače da su u celosti izmireni;

4) repatrircima koji se lično prijave u filijali Narodne banke, isplate se vrši tek pošto se budu dovoljno legitimisali;

5) ukoliko neki repatrirac ne dode lično, nego se obrati filijali Narodne banke pismeno, potrebno je da filijali pošalje originalnu potvrdu o predatim francima diplomatskom predstavništvu FNRJ na kojoj će naznačiti da je u celosti izmiren, sa naznačenjem tačne adrese na koju želi da mu se doznači protivvrednost u dinarima. U ovom slučaju će identitet odnosnog repatirca utvrditi pošta, prilikom isplate doznačenog iznosa.

6) Prilikom isplate potvrda, Narodna banka naplaćuje 1% provizije (minimum 10.— dinara).

4) DOZNAKE POVRATNIKA IZ SJEDINJENIH AMERIČKIH DRŽAVA I KANADE

Naši iseljenici u Sjedinjenim američkim državama i Kanadi koji se vraćaju u Jugoslaviju prenose svoju uštedevinu pomoću sertifikata koji glase na dolare i koje povratnici naplaćuju u Jugoslaviji u dinarima. Postoje tzv. njujorški i kanadski sertifikati.

Njujorški sertifikati. U Njujorku je osnovano »Američko udruženje za obnovu Jugoslavije« (American Association for Reconstruction in Yugoslavia) koji od članova prima uloge i na svaku uloženu sumu izdaje priznanicu i sertifikat na američke dolare. Ulozi se isplaćuju povratnicima u Jugoslaviji uz povraćaj prizna-

nice i certifikata. Svakom certifikatu pripada i odgovarajuća priznanica. Priznanica nosi jedan potpis, a certifikat dva potpisa; i priznanica i certifikat izdati su na obrascu formata čeka, a snabdeveni su suvim pečatom u donjem levom uglu.

Ove certifikate primaju na naplatu sve poslovne jedinice Narodne banke i dostavljaju ih radi otkupa bančnoj Glavnoj centrali.

Kanadski certifikati. Naši iseljenici iz Kanade koji nameravaju da dođu u otadžbinu organizovali su u Kanadi udruženja pod imenom »Veće Kanadskih Južnih Slovena u Torontu« (Council of Canadian South Slavs, Toronto) koje prima od iseljenika dolare i izdaje im certifikate na iznose od 50, 100, 500 i 1.000.— dolara. Certifikati su štampani, glase na ime, nose serije i brojeve i potpisani su od strane dva lica tog udruženja. Ove certifikate otkupljuju centrala Narodne banke u Zagrebu i filijala na Sušaku, dok ih sve ostale jedinice Narodne banke primaju na naplatu i dostavljaju Glavnoj centrali Banke radi otkupa.

Prilikom predaje i jedne i druge vrste certifikata na otkup odnosno naplatu, lice na čije ime certifikat glasi potpisuje certifikat na poledini, a poslovna jedinica Narodne banke će ispod potpisa zabeležiti njegovu sadašnju adresu, kao i broj i datum lične isprave (pasoš, lična karta i sl.).

Saglasno aktu Ministarstva finansija br. 23905 od 14 juna 1947 god. otkup certifikata vrši se bez naplate provizije.

(Prema cirkularima Narodne banke, Devizne direkcije br. 80/16 od 7 aprila 1947 godine i br. 164/38 od 12 jula 1947 godine.)

5) OTKUP ODNOSNO PRIJEM ZA NAPLATU OD STRANE NARODNE BANKE ČEKOVA I DEVIZA U DRUGOM OBLIKU

Narodna banka i sve njene filijale vrše otkup odnosno primaju na naplatu čekove i devize u drugom obliku na sledeći način (prema cirkularima Narodne banke: Glavna centrala br. 185/79 od 16 oktobra 1946 godine, Devizna direkcija br. 195/84 od 28 oktobra

1946 godine, br. 235/96 od 2 decembra 1946 g., br. 247/102 od 12 decembra 1946 godine, br. 256/106 od 17 decembra 1946 godine; br. 16/3 od 20 januara 1947 godine; br. 245/72 od 7 oktobra 1947 godine.

A. OTKUP ČEKOVA

a) Čekovi na dolare ili funte izdati u više primeraka

1) Čekovi (ili menice) na dolare ili funte koji sadrže u tekstu čeka oznaku

Original (duplicate being unpaid) ili (duplicate unpaid) — Duplicate (original being unpaid) ili (original unpaid) — Duplicate (original being unpaid) ili (Second unpaid) — Second of exchange (First being unpaid) ili (First unpaid)

ili sličnu, znači da su izdati u više primeraka. Ukoliko Narodnoj banci bude podnet samo jedan primerak ovakvog čeka ili menice, Banka će ga primiti samo na naplatu.

2) Otkup čekova izdatih u više primeraka. Samo u slučajevima ukoliko bi podnosilac podneo Narodnoj banci sve primerke, ako je ček ili menica izdata u većem broju primeraka, dolazi eventualno u obzir i definitivni otkup. Ipak, Narodna banka neće izvršiti otkup ako nije iz bilo kojih razloga sigurna da su joj predati svi primerci. Za slučaj otkupa, podnosilac je dužan da dađe pismenu izjavu kao i pri otkupu čekova i menica u jednom primerku (vidi A-f-4 ovih uputstava).

b) Otkup običnih čekova na dolare

1) Za otkup dolaze u obzir samo čekovi vučeni od strane banaka iz S. A. D., Kanade, Južne Amerike, Vel. Britanije, Francuske, Australije, Novog Zelanda i Afrike (ne fizičkih lica) na banke u S. A. D. i Kanadi, kao i čekovi vučeni na Treasurer of the United States od strane United States Army.

Bitni uslov za otkup čeka na dolare jeste datum izdanja: Narodna banka otkupljuje samo ček izdat posle 29 maja 1945 godine;

Narodna banka ne otkupljuje čekove koji nose žiro lica ili preduzeća iz Nemačke, Japana, Portugalijske, Špa-

nije, Švedske, Švajcarske, Lihtenštajna, Italije, Bugarske, Mađarske i Rumunije.

Narodna banka otkupljuje od jednog podnosioca čekove koji dolaze u obzir za otkup najviše do iznosa od 200.— dolara; po čeku koji glasi na veću sumu ili po više manjih čekova čiji ukupan iznos prelazi 200.— dolara, Banka isplaćuje podnosiocu, uz priznanicu, akontacije u protivvrednosti za 200 dolara, a ostatak tek po naplati čeka.

2) Čekovi vučeni na Treasurer of the United States plativi su bez posebne procedure ako se Treasurer-u podnose na naplatu najkasnije do isteka finansijske godine koja sleduje finansijskoj godini u kojoj je ček izdat (finansiska godina počinje 1. VII, a završava se 30. VI sledeće kalendarske godine).

Prema tome, ček vučen na Treasurer dolazi u obzir za otkup samo ako Narodnoj banci bude podnet najmanje dva meseca pre isteka druge finansijske godine. Praktično to znači da dolaze u obzir za otkup: čekovi sa datumom izdanja od 1. VII. 1945 do 30. VI. 1946 god. ako budu podneti Banci najkasnije do 30. IV. 1947 godine; čekovi sa datumom izdanja od 1. VII. 1946 do 30. VI. 1947 god. ako budu podneti najkasnije do 30. IV. 1948 god. itd.

Čekove koji ne bi bili podneti u vremenu kao što je gore označeno Banka prima samo na naplatu. Tom prilikom potrebno je da korisnik-podnosilac zajedno sa čekom preda i molbu (na engleskom ili francuskom jeziku) upućenu Treasurer-u. Molba treba da nosi naslov: Secretary of the Treasury Washington, D. C. Division of Bookkeeping and Warrants.

U molbi će podnosilac navesti: 1) podatke o čeku, 2) iz kojih razloga dosada ček nije podnet na naplatu (ratni događaji, poštanski saobraćaj itd.), 3) da moli da se ček isplati i pored toga što je protekla finansiska godina.

3) Narodna banka ne otkupljuje t. zv. vojne platne certifikate koji služe kao instrumenat plaćanja između vojnih ustanova vojske S. A. D. Na licu i poledini ovih certifikata je ispisano na engleskom jeziku: „Vojni platni certifikat” i legenda: „za upotrebu jedino u voj-

nim ustanovama S. A. D. od strane personala ovlašćenog od S. A. D. u saglasnosti sa pravilima za primenu.

c) Otkup običnih čekova na funte

Za otkup dolaze u obzir samo čekovi vučeni od strane banaka (ne fizičkih lica) na banke u Velikoj Britaniji i Egiptu.

Bitni uslov za otkup čeka na funte jeste datum izdanja i klauzula da se njime može trgovati u Jugoslaviji, t. j. da se iznos čeka može odobriti jugoslovenskom računu. Banka otkupljuje samo ček novijeg datuma izdanja, t. j. izdanja posle 3 decembra 1945. godine, ukoliko sadrži jednu od sledećih klauzula:

Form S. A. completed and forwarded for Credit to a Yugoslav special a/.

F. E. (or its local equivalent) signed authorizing payment through Yugoslav account.

For an authorizing payment over Yugoslav account held.

Approval of Australian Monetary Control held for despatch to Yugoslavia.

Approval for Credit to Yugoslav account held by London office.

Rembursement Yugoslav account.

For payment only through a Yugoslav special or registered account.

Narodna banka ne otkupljuje čekove koji nose žiro lica ili preduzeća sa sedištem u državi koja je bila u ratu sa Velikom Britanijom ili pod kontrolom takve države.

Narodna banka ne otkupljuje jedan primerak čeka izdatog u više primeraka (vidi tač. A—a—1 i '2).

Narodna banka otkupljuje ček, ili više čekova od istog podnosioca, najviše do ukupno 50 funti; po čeku koji glasi na veću sumu, ili po više manjih čekova čiji ukupan iznos prelazi 50 funti, Banka isplaćuje podnosiocu, uz priznanicu akontaciju u protivvrednosti za 50 funti, a ostatak tek po naplati čeka.

d) Otkup travelers čekova na dolare

1) Pošto travelers čekovi ne nose datum izdanja, Narodna banka otkupljuje travelers čekove na dolare do ukupne sume od 200 dolara samo ukoliko podnositelac

174

uz prezentaciju knjižice čekova dokaže da ih je, od banke koja ih je izdala, nabavio posle 29 maja 1945 godine.

2) Prema dobivenim podacima utvrđeno je da se u mnogim zemljama nalaze u optičaju lažni odnosno falsifikovani travelers (putnički) čekovi izdanja American Express Company. Ovo se uglavnom odnosi na čekove od 100 dolara.

Stoga je prilikom otkupa ovih čekova potrebno, prema saopštenju koje je Narodna banka dobila od American Express Company izvršiti sledeća proveravanja:

— pokvašenim prstom trljati lice travelers čeka. Ako se napravi mrlja ili pega, ček je original. Ako se ne napravi mrlja ili pega, treba ček naknadno proveriti još na sledeći način:

— prilikom držanja prema svetlosti vidi se vodeni znak Am. Ex. Co., koji se nalazi samo na originalnim čekovima, dok falsifikovani čekovi nemaju ovaj znak;

— obojadesani krugovi (raznobojni) utisnuti na hartiji originalnih čekova pojavljuju se na hartiji, kada se ček drži prema svetlosti, kao mutne — neprozirne — nejasne ili tamne mrlje. Falsifikovani čekovi imaju obojadesane krugove otštampane na površini čeka koji se ne vide kroz masu hartije, tj. ne pokazuju se kao mutne — nejasne mrlje.

3) Prilikom otkupa travelers čekova Narodna banka traži od podnosioca da svoj — drugi — paralelni potpis stavi u prisustvu službenika koji preuzima ček, a koji će ga sravniti sa ranijim potpisom. Ukoliko se ček podnosi sa oba potpisa, od podnosioca se traži da ga potpiše na poledini a bančin službenik je dužan da sravni ovaj potpis sa dva potpisa na licu čeka. Ako se ček podnosi na otkup od trećeg lica, od podnosioca se uzimaju podaci iz lične karte, pasoša i drugih dokumenata, kao i tačna adresa, da bi se, u eventualnom slučaju, mogla od njega tražiti ošteta.

Čekove koji bi ma po čemu bili sumnjivi prima Narodna banka samo na naplatu, dok kod slučaja nesumnjivog falsifikata, od podnosioca se oduzima ček i traži izjava: od koga, kada, kojim putem i po kome

osnovu je primio ček, a po potrebi, već prema konkretnom slučaju, podnosioc se privodi narodnim vlastima radi dalje istrage. Oduzete falsifikovane čekove sa svima podacima o podnosiocu filijale Narodne banke šalju bančnoj Glavnoj centrali.

e) Otkup travelers čekova na funte

Travelers čekovi na funte, koji se nude Narodnoj banci na otkup, moraju biti snabdeveni klauzulom da se njima može trgovati u Jugoslaviji (vidi tač. A—c). Od jednog podnosioca Banka otkupljuje ovih čekova do ukupnog iznosa od 50 funti.

f) Žiriranje čekova i pismene izjave

Svi čekovi (obični i travelers), koje Narodna banka otkupljuje ili prima za naplatu, moraju biti žirirani od strane podnosioca, ukoliko iz reda žira na čeku proizlazi da je podnosilac vlasnik čeka. Pored toga podnosilac je dužan da preda Banci i pismenu izjavu prema niže izloženim uputstvima pod 3).

1) Žiriranje običnih čekova

Podnosilac (vlasnik) čeka potpisuje ček na poleđini u prisustvu bančnog činovnika na šalteru, i to tako da se iznad potpisa može ispuniti pun prenos (žiro). Ako ček ne sadrži na poleđini nikakav potpis, podnosilac može biti samo lice po čijoj je naredbi ček izdat (remitent). Ako sopstvenik pošalje Banci poštom ček koji nije žiriran, Banka će ček vratiti pošiljaocu radi naknadnog žiriranja.

Da bi bile otklonjene nezgode oko naplate čekova na dolare i funte, potrebno je obratiti pažnju da potpis prvog žiranta na čeku bude ispisn tačno onako kako je njegovo ime označeno na licu čeka. Ako na primer na licu čeka piše Stjepan Mrkchic, — na poleđini čeka potpis ne sme da glasi: Stepan Mrkšić ili Mrkšić St. nego Stjepan Mrkchic.

2) Žiriranje travelers čekova

Ako travelers ček podnosi prvobitni korisnik (čiji se potpis već nalazi na licu čeka u gornjem levom uglu) potrebno je da on potpiše ček u prisustvu bančnog činovnika na šalteru na određenom mestu na licu čeka (u donjem levom uglu). Ovaj potpis mora biti istovetan sa potpisom koji se nalazi iznad njega.

176

U tom slučaju nije potreban potpis na polednji čeka. Ovi čekovi nemaju datum izdavanja pa je potrebno na određenom mestu na licu čeka ispuniti datum označujući dan kada korisnik stavlja potpis i ček predaje banci.

Ukoliko travelers ček već nosi obadva potpisa prvobitnog korisnika (koji se moraju slagati), ali naredba nije popunjena, potrebno je popuniti naredbu imenom lica koje ček podnosi; to lice žirira ček, na poledini u prisustvu činovnika, uz legitimaciju, kao što je već rečeno pod 2).

Ukoliko je travelers ček potpuno popunjen, t. j. na njemu se već nalaze potpisi prvobitnog korisnika (koji se moraju slagati) i označena naredba i datum, postupak je kao i sa ostalim čekovima, t. j. potrebno je da ga žirira lice na čiju naredbu glasi.

3) Pismena izjava

Prilikom predaje čekova bilo na otkup bilo na naplatu podnosilac je dužan da preda Banci pismenu izjavu da ostaje u obavezi prema Narodnoj banci za vreme od 6 godina. Na izjavi, pored potpisa, mora biti označena i tačna adresa. Identitet podnosioca čeka i ispravnost adrese utvrđuje se prema legitimaciji, pasošu ili drugoj verodostojnoj ispravi. Ako se čekovi šalju poštom, mora se takođe poslati prednja izjava, a ukoliko ukupan iznos čekova koji jedan podnosilac šalje poštom prelazi 100 dolara ili 25 funti, istinitost potpisa i adrese na izjavi mora biti overena od nadležnog mesnog odbora.

g) Provizija

Pri otkupu čekova na zdrave valute naplaćuje se 1½% provizije, minimum 10 dinara. Za više čekova otkupljenih od jedne stranke provizija se računa na ukupnu sumu, a ne po svakom čeku posebno. Po čekovima po kojima se isplaćuje akontacija provizija se obračunava pri definitivnom obračunu, po naplati čeka.

B. PRIJEM ČEKOVA ZA NAPLATU

1) Narodna banka ne otkupljuje već uzima samo za naplatu svakog ček koji ma u čemu ne ispunjava po-

trebne uslove za otkup (t. j. uslove izložene pod A.) ili ako postoji makakva sumnja u pogledu njegove ispravnosti ili mogućnosti njegove naplate.

2) U pogledu žiriranja i davanja pismene izjave važi sve kao i za čekove koji se otkupljuju (vidi tačku A—f). U pogledu naplate provizije vidi tačku A—g.

3) Na osnovu sporazuma Ministarstva finansija FNRI sa Ministarstvom finansija SAD omogućena je naplata čekova na američke dolare koji su se pre 2. IX. 1945 nalazili na teritoriji neprijateljskih zemalja ili na teritoriji zemalja okupiranih ili kontrolisanih od strane Nemačke ili Japana, ukoliko po njima nije zainteresovana Vlada niti fizičko ili pravno lice-podanik bilo koje države koja je bila u ratu sa Ujedinjenim nacijama. Prilikom predaje na naplatu čekova na dolare izdatih pre 29. V. 1945 potrebno je da podnosioc preda Narodnoj banci pismenu izjavu sledeće sadržine:

»Predajem Banci radi naplate ček br. — — — na Am. dolara — — — — — s molbom da mi po naplati isplati protivvrednost u dinarima.

Ujedno izjavljujem da u gore označenim platežnim sredstvima nema nikakvog interesa nijedno fizičko ili pravno lice-podanik bilo koje države koja je bila u ratu sa Ujedinjenim nacijama, niti vlada takve države, kao i da navedena platežna sredstva nisu izdata ni preneti prevarom niti silom.

3) Narodna banka ne prima na naplatu vojne platne certifikate vojske Sjedinjenih američkih država (vidi tačku A—b—3).

C. ČEKOVI NA DOLARE VUČENI NA NARODNU BANKU

Narodna banka ima sporazum sa Chase National Bank, New York, da pomenuta Banka i njeni korespondenti iz SAD mogu vući čekove na dolare na bančine poslovne jedinice u Beogradu, Zagrebu, Ljubljani, Skoplju, Splitu, Sarajevu i Sušaku.

Ovi čekovi mogu se naplatiti samo kod one bančine poslovne jedinice na koju su vučeni i na osnovu primljene avize od Chase National Bank, a kod ostalih poslovnih jedinica mogu se samo predati na naplatu.

178

Banka naplaćuje proviziju za ove čekove od 1½% minimum dinara 15.—.

**D. KREDITNA PISMA AMERIČKIH I ENGLJSKIH
BANAKA**

Narodna banka vrši isplate po kreditnim pismima svih većih banaka iz Sjedinjenih američkih država, Kanade i Engleske.

Kreditna pisma Harris Trust and Savings Bank, Chicago isplaćuju bančine poslovne jedinice: Beograd, Zagreb, Ljubljana, Skoplje, Split, Sušak, Subotica;

Kreditna pisma Lloyds Bank Ltd., London isplaćuju bančine poslovne jedinice: Beograd, Zagreb, Ljubljana, Sarajevo, Skoplje, Split, Sušak, Novi Sad;

Kreditna pisma Westminster Bank Ltd., London isplaćuju bančine poslovne jedinice: Beograd, Zagreb, Ljubljana, Sarajevo, Skoplje, Sušak, Split;

Kreditna pisma Midland Bank Ltd., London isplaćuju bančine poslovne jedinice: Beograd, Zagreb, Ljubljana, Sarajevo, Skoplje, Split, Sušak, Novi Sad.

Kreditna pisma sledećih banaka isplaćuje samo Glavna centrala u Beogradu:

iz Sjedinjenih američkih država:

National City Bank of New-York,	New-York
The Chase National Bank of the City of New-York,	"
Irving Trust Company,	"
Guaranty Trust Company of New-York,	"
Amalgamated Bank of New-York,	"
American Express, Company,	"
Manufactures Trust Company,	"

iz Kanade:

Bank of Montreal,	Montreal
Royal Bank of Canada,	"

iz Engleske:

Barclays Bank Limited,	„
Lloyds Bank Limited,	„
Midland Bank Limited,	„
National Provincial Bank Limited,	„
Standard Bank of South Africa Limited,	„
Banque Franco-Serbe,	„
Swiss Bank Corporation,	„
Westminster Bank Limited,	„

Isplate po kreditnim pismima se vrše pod sledećim uslovima:

- a) isplata se vrši samo licu na koje glasi kreditno pismo;
- b) isplata se vrši samo po kreditnim pismima po kojima nije protekao rok važenja;
- c) kreditno pismo na engl. funte treba da bude snabdeveno klauzulom o plativosti u Jugoslaviji (vidi pod A—c);
- d) pri isplati podnosilac potpisuje priznanicu u duplikatu na određenom bančinom obrascu;
- e) potpis na priznanici mora se slagati sa potpisom korisnika na posebnoj ispravi koju mu je izdala inostrana banka uz kreditno pismo (Letter of indication);
- f) isplaćeni iznos se beleži na određenom mestu na poledeni kreditnog pisma;
- g) ukoliko se isplatom iscrpljuje iznos kreditnog pisma, Banka kreditno pismo zadržava;
- h) isplata se vrši po određenom kursu, uz naplatu 1½% provizije, minimum Din. 15.—.

E. PRIJEM NA NAPLATU ULOŽNIH KNJIŽICA NA FUNTE I DOLARE

Narodna banka prima na naplatu uložne knjižice izdate od strane novčanih zavoda iz SAD, Kanade i zemalja sterilnog bloka.

Prilikom predaje uložne knjižice za naplatu, podnosilac je dužan da preda Banci pismo kojim predaje uložnu knjižicu u kome će navesti sledeće podatke:

- a) narodnost i državljanstvo korisnika-imaoца uloga ili salda računa u Engleskoj ili Americi;

180

b) od kada korisnik stalno boravi u Jugoslaviji — t. j. dužna vremena njegovog boravka — i da li se smatra da je stalno nastanjen u našoj zemlji;

c) tačno poreklo novca, t. j. uloga, za čiji saldo moli da se prenese u Jugoslaviju; i

d) da li raspolaže još nekom imovinom u funtama — dolarima. Ukoliko raspolaže da li se ista nalazi kod njega, u čemu se sastoji, ili se nalazi kod nekog drugog na njegovo ime.

Banka proverava na osnovu legitimacije da li je podnosilac vlasnik uložne knjižice.

Istovremeno podnosilac predaje Banci pismo na engleskom ili na francuskom jeziku kojim daje nalog inostranoj banci da mu potraživanje po uložnoj knjižici doznači preko računa Narodne banke kod jednog od njenih inostranih korespondenata.

6) OBAVEZNO NUĐENJE NA OTKUP DEVIZA I STRANIH VREDNOSTI

U „Službenom listu”, br. 15 od 21 februara 1947 godine i u lokalnoj dnevnoj štampi u glavnim mestima narodnih republika objavljeno je sledeće službeno saopštenje Narodne banke (cirkular Devizne direkcije broj 48/9 od 15 februara 1947 godine):

Obaveza nudenja na otkup deviza i stranih vrednosti Narodnoj banci FNRJ

Na osnovu člana 11 i 24 Deviznog zakona i čl. 8 Zakona o zaštiti jugoslovenske imovine i imovinskih prava i interesa u inostranstvu, Ministar finansija FNRJ pod VII br. 19258 od 12 novembra 1946 godine ovlastio je Narodnu banku FNRJ da može u svakom momentu, kada nađe za potrebno, zahtevati od svih domaćih lica, koja se kao takva smatraju u smislu Deviznog zakona, kao i od svih jugoslovenskih deviznih obveznika u smislu čl. 2 Zakona o zaštiti jugoslovenske imovine i imovinskih prava i interesa u inostranstvu, da joj ponude na otkup sve svoje devize i strane vrednosti u roku i pod uslovima koje Narodna banka FNRJ odredi.

Na osnovu pomenutog ovlašćenja Ministra finansija FNRJ Narodna banka FNRJ poziva sva fizička i pravna

lica, koja se smatraju kao domaća po postojećim deviznim propisima, da joj ponude na otkup sve devize i strane vrednosti sa kojima raspolazu, bez obzira kada su i po kome osnovu postale njihovo vlasništvo.

Domaća lica, koja su u svoje vreme prijavila sve devize i strane vrednosti, sa kojima raspolazu, Uredu za zaštitu jugoslovenske imovine u inostranstvu, ne treba da ih nude Narodnoj banci FNRJ na otkup. Ovo se odnosi i na prijave koje su u svoje vreme podnete Narodnoj banci FNRJ, koje su po donošenju Zakona o zaštiti jugoslovenske imovine i imovinskih prava i interesa predate od strane Narodne banke FNRJ pomenutom Uredu. U vezi čl. 8 Zakona o zaštiti jugoslovenske imovine i imovinskih prava i interesa u inostranstvu, ove prijave smatraće se kao ponuda na otkup Narodnoj banci FNRJ.

Ovaj poziv odnosi se i na fizička i pravna lica čija je delatnost na jugoslovenskoj teritoriji sa inostranstvom bila podvrgnuta deviznim propisima koji su bili u važnosti 6 aprila 1941 godine, u smislu čl. 2 Zakona o zaštiti jugoslovenske imovine i imovinskih prava i interesa u inostranstvu.

Ponuda na otkup Narodnoj banci FNRJ ima se učiniti pismeno najbližem sedištu Narodne banke FNRJ, bez dostavljanja odnosnih vrednosti, u roku od 30 dana od dana objavljivanja ovog poziva u „Službenom listu FNRJ”.

Nepodnošenje ponude na otkup Narodnoj banci FNRJ u vezi ovog poziva povlači kaznu u smislu kaznenih odredaba Deviznog zakona.

Pod devizama se podrazumevaju sva potraživanja u inostranstvu po bilo kome osnovu, u bilo kojoj valuti, bez obzira koji instrument služi kao dokaz vlasništva (ček, menica, uputnica, nalog za isplatu, uložna knjižica, dospeli kuponi ili ma koja druga potvrda o postojanju potraživanja).

Pod stranim vrednostima se podrazumevaju sve vrste hartija od vrednosti koje glase na stranu valutu.

Ujedno se skreće pažnja svima zainteresovanim licima da, ukoliko Narodna banka FNRJ za sada ne bude reflektirala na otkup ponuđenih deviza i stranih vredno-

sti, iste ne smeju otuđivati već ih moraju zadržati u svome posedu, pošto se prodaja istih po postojećim propisima može izvršiti samo Narodnoj banci FNRJ.

IV br. 23.307. — Iz Narodne banke FNRJ — Glavne centrale, 12 februara 1947 godine.

1) U vezi s ovim pozivom vidi čl. 11 Deviznog zakona, čl. 3 Deviznog pravilnika, čl. 8 Zakona o zaštiti jugoslovenske imovine i imovinskih prava i interesa u inostranstvu, čl. 10 Pravilnika za izvršenje Zakona o zaštiti jugoslovenske imovine i imovinskih prava i interesa u inostranstvu, Drugi deo ove zbirke, I, pod Prijava imovine, prava i obaveza u inostranstvu i III, B pod Obavezno nudenje na otkup efektivnih stranih valuta i komentare uz te propise.

2) U ovom propisu se ne kaže ništa o tome, kako se ima postupati u slučaju naknadnog sticanja deviza i stranih vrednosti. Da bi se to pitanje rešilo tumačenjem i analogijom, potrebno je razlikovati devize, koje se naknadno steknu, ali ne unesu u zemlju, i strane hartije od vrednosti od deviza, koje se naknadno steknu i unesu u zemlju.

a) Ukoliko se devize naknadno, tj. posle objave ovoga poziva steknu, ali se ne unesu u zemlju (na primer, neko stekne uložnu knjižicu, koja se nalazi u inostranstvu), onda, analogno gornjem propisu, te devize treba u roku od 30 dana od dana sticanja, odnosno saznanja o sticanju ponuditi na otkup Narodnoj banci. Isto važi i za strane hartije od vrednosti, bez obzira na to da li se nalaze u inostranstvu ili se unesu u zemlju.

b) Ukoliko se devize naknadno, tj. posle objave ovoga poziva, steknu i unesu u zemlju u roku od 30 dana od dana sticanja, odnosno saznanja o sticanju, onda se obaveza nudenja prosuđuje prema propisima člana 3 Deviznog pravilnika. Po sebi se razume, da se ponuda može izvršiti u ovom slučaju i pre unosa u zemlju, a u smislu gornjeg saopštenja, usled čega onda otpada potreba nudenja posle unošenja u zemlju u smislu čl. 3 Deviznog pravilnika.

3) Obaveza nudenja u smislu ovoga propisa, koji je opšteg karaktera, ne odnosi se na one slučajeve

posjedovanja deviza, koji se regulišu specijalnim propisima (kao na primer slučajevi iz čl. 35, stav 1, čl. 36 stav 1 i čl. 37 stav 1 Deviznog pravilnika), odnosno za devize, koje se stiču na osnovu naročitog odobrenja, u kojim slučajevima važe i odnosi specijalni propisi, odnosno odredbe sadržane u odobrenju.

4) Od hartija od vrednosti, za koje u smislu ovog saopštenja postoji obaveza nudenja, izuzimaju se u smislu cirkulara Devizne direkcije Narodne banke br. 52/11 od 19 februara 1947 godine, obveznice državnih spoljnih zajmova (Bler, Seligman itd.) — (Vidi u nastavku).

5) Od naročite je važnosti poslednji stav gornjeg saopštenja, kojim se zabranjuje otuđivanje svih deviza i stranih vrednosti, na koje se odnosi obaveza nudenja, što važi i za slučaj, da Narodna banka po izvršenoj ponudi od strane imalaca iste ne otkupi.

Gornje saopštenje Narodna banka je dopunila cirkularom Devizne direkcije br. 52/11 od 19 februara 1947 godine koji glasi:

U dopunu cirkulara br. 48/9 K. br. 159 od 15 o. m izveštavate se da se pod stranim vrednostima ne podrazumevaju i obveznice državnih spoljnih zajmova (Bler, Seligman itd.) na koje se, prema tome, ne odnosi obaveza nudenja na otkup Narodnoj banci.

C. Promet valutama

1) KUPOVINA I PRODAJA VALUTA OD STRANE NARODNE BANKE

Poslovne jedinice Narodne banke (Glavna centrala, centrale, glavne filijale i filijale) vrše kupovinu i prodaju valute na sledeći način (prema cirkularima Narodne banke, Direkcije deviznih poslova br. 184/78 od 16 oktobra 1946 god., br. 194/83 od 24 oktobra 1946 god., br. 197/85 od 31 oktobra 1946 god., br. 207/88 od 4 novembra 1946 god., br. 214/91 od 14 novembra 1946 god., br. 219/93 od 16 novembra 1946 god., br. 244/100 od 9 decembra 1946 god., br. 248/103 od 12 decembra 1946 god., br. 254/104 od 17 decembra 1946 god.,

184

br. 32/6 od 31 januara 1947 god., br. 39/8 od 5 februara 1947 god., br. 68/14 od 19 marta 1947 god., br. 70/15 od 21 marta 1947 god., br. 95/19 od 30 aprila 1947 god., br. 118/21 od 29 maja 1947 god., br. 120/22 od 30 maja 1947 god., br. 135/29 od 12 juna 1947 god., br. 142/30 od 16 juna 1947 god., br. 169/41 od 9 jula 1947 god., br. 179/46 od 26 jula 1947 god., br. 181/47 od 31 jula 1947 god., br. 186/49 od 5 avgusta 1947 god., br. 194/52 od 9 avgusta 1947 god., br. 202/54 od 18 avgusta 1947 god., br. 205/57 od 22 avgusta 1947 god., br. 207/59 od 26 avgusta 1947 god., br. 208/60 od 26 avgusta 1947 god., br. 217/64 od 3 septembra 1947 god., br. 219/66 od 3 septembra 1947 god., br. 242/70 od 4 oktobra 1947 god., br. 253/73 od 17 oktobra 1947 god., br. 286/84 od 21 novembra 1947 god., br. 299/87 od 12 decembra 1947 god., br. 301/89 od 13 decembra 1947 god., br. 308/95 od 20 decembra 1947 god., br. 318/97 od 31 decembra 1947 god.* I Deviznim uputstvima za domaće i strane putnika od 1 januara 1947 godine.

A. KUPOVINA

a) Opšte odredbe

1) U smislu čl. 3 Deviznog pravilnika domaća lica su dužna da sve strane valute ponude Narodnoj banci na otkup u roku od 15 dana od dana unošenja u zemlju, bilo da su ih unela lično ili primila poštom iz inostranstva.

Prema tome, strane valute moraju se ponuditi u roku od 15 dana, a mogu ih nuditi samo lica koja raspolazu dokazima da su ih unela iz inostranstva (potvrde izdate od strane carinskih organa) ili dokazima da su ih na svoje ime primila iz inostranstva preko pošte (pismo iz inostranstva, omot amanetne pošiljke itd.).

Kod valuta na čiji otkup Narodna banka nije ranije reflektirala kao dokaz u smislu prednje odredbe

* U sledećem tekstu ovi cirkulari su označeni samo brojem i datumom.

može poslužiti pismeni izveštaj Narodne banke da u svoje vreme nije reflektirala na otkup.

Ukoliko postoji znatnija ponuda pojedinih valuta koje se otkupljuju u ograničenim količinama, da ne bi bila dovedena u pitanje primena ograničenog otkupa, otkupljeni iznosi se ubeležavaju u putnu ispravu.

2) Oštećene novčanice se primaju samo na naplatu i dostavljaju Glavnoj centrali.

3) Strani kovani novac (izuzev zlatnog i srebrnog) ne dolazi u obzir za otkup, izuzev švajcarskog franka, dolara, engleske funte i mađarske forinte.

(184/78 od 16. 10. 1946 i 205/57 od 22. 8. 1947)

b) Količina efektivnih valuta koje se otkupljuju i uslovi otkupa

Narodna banka otkupljuje samo one količine i vrste stranih valuta koje po deviznim propisima pojedinih zemalja putnici mogu izneti iz odnosne zemlje.

Albanski lekovi — u neograničenim količinama. Otkupljuju se samo novi lekovi pušteni u opticaj zamenom novca izvršenom u avgustu 1947 godine (299/87 od 12. 12. 1947).

Austriski šilinzi — ne otkupljuju se (286/84 od 21. 11. 1947).

Belgiski franci — do 5.000 franaka po osobi. Za otkup belgiskih franaka od povratnika (repatriiraca) iz Belgije data su pojedinim poslovnim jedinicama Narodne banke posebna uputstva (142/30 od 16. 6. 1947).

Bugarski levovi — do 2.000 levova po osobi, u apoenima od 250 leva i manjim, ali samo od lica koja dolaze iz Bugarske (181/47 od 31. 7. 1947).

Čehoslovačke krune — do 500 kruna po osobi u apoenima od 50.— kruna i manjim, od naših i čehoslovačkih državljana (184/78 od 16. 10. 1946).

Danske krune — do 200 kruna po osobi u apoenima od 10 kruna i manjim (184/78 od 16. 10. 1946).

Egipatske funte — u neograničenim iznosima (184/78 od 16. 10. 1946).

Engleske funte — neograničeno u apoenima od 5.— funti (izdanja posle 2 septembra 1944 godine) i

manjim. Od stranaka se uzima izjava (sa popisom brojeva i serija novčanica) u pogledu naknade štete zbog eventualnih falsifikata (184/78 od 16. 10. 1946).

Prilikom otkupa novčanica od 1 engleske funte, mora se radi falsifikata, izvršiti sledeće proveravanje: Ispravne novčanice, gledane prema svetlosti, na levoj polovini imaju vertikalnu metalnu traku koja se održava crno. Falsifikati, ma da dobro izrađeni, nemaju ovu metalnu traku. Prema tome, poslovne jedinice Narodne banke otkupljuje samo novčanice na engleske funte koje imaju opisanu metalnu traku; novčanice bez ove trake primaju na naplatu, uz popis serija i brojeva. (301/89 od 13. 12. 1947).

Francuski franci — od naših državljana do 4.000.— franaka po osobi. Od lica nastanjenih u Francuskoj ne otkupljuju se efektivni francuski franci, sem ukoliko bi se iz putne isprave moglo utvrditi da je tome putniku dozvoljeno iznošenje iz Francuske iznosa većeg od 4.000.— franaka, kada se može otkupiti samo taj višak, s obzirom da se pretpostavlja da mu je iznos od 4.000.— franaka potreban za troškove prilikom povratku u Francusku. I u ovom slučaju otkup ne može preći 4.000.— franaka od osobe (184/78 od 16. 10. 1946 i 244/100 od 9. 12. 1946).

Holandski florini — do 50 florina po osobi (184/78 od 16. 10. 1946).

Italijanske lire (metro-lire izdanja Banca d'Italia) — neograničeno, ali od novčanica od 1.000.— lira od kojih postoje dva tipa, poslovne jedinice otkupljuju samo novčanicu manjeg formata, dok onu većeg formata (tamno crvenu na blede žutoj hartiji) primaju samo na naplatu i šalju Glavnoj centrali radi otkupa (118/21 od 29. 5. 1947).

Kanadski dolari — neograničeno u apoenima od 10.— dolara i manjim. Veće apoene poslovne jedinice Narodne banke primaju samo na naplatu i dostavljaju Glavnoj centrali. Pri otkupu kao i pri prijemu na naplatu od stranaka se uzima izjava (sa popisom serija i brojeva novčanica) u pogledu naknade štete zbog eventualnih falsifikata (184/78 od 16. 10. 1946).

Mađarske forinte — samo kovani novac i novčanice od 10 forinti (184/78 od 16. 10. 1946, 208/60 od 26. 8. 1947 i 318/97 od 31. 12. 1947).

Nemačke marke — do 500.— maraka po osobi samo od lica koja dolaze iz Nemačke što se mora dokazati urednim putnim ispravama. Izuzetno mogu se otkupljivati i veći iznosi od 500.— maraka, ukoliko lice, koje ih podnese na prodaju, dokaže da je taj iznos dobilo od Narodne banke prilikom odlaska u Nemačku, ili da ih je u Nemačkoj steklo na dozvoljen način (ostatak prinadležnosti, putnih troškova, zarade i sl.)

Ako neko lice podnese na naplatu iznose za koje ne može dokazati da ih je steklo na dozvoljen način, ili ne može dokazati da je došlo iz Nemačke, takva lica se imaju kratko saslušati i njihova izjava dostaviti Ministarstvu finansija FNRJ — Odeljenju platnog prometa sa inostranstvom, preko Glavne centrale Narodne banke, radi daljeg postupka a podnete marke na naplatu će se zadržati i staviti u depo Ministarstva do rasprave (219/66 od 3. 9. 1947).

Norveške krune — do 50.— kruna po osobi (184/78 od 16. 10. 1946).

Palestinske funte — neograničeno (184/78 od 16. 10. 1946).

Rumunski lej — ne otkupljuju se, pošto je po rumunskim propisima zabranjeno iznošenje i unošenje (217/64 od 3. 9. 1947).

SAD dolari — neograničeno novčanice od 100.— dolara zaključno, sem novčanica od 50.— dolara i onih za koje se posumnja da su falsifikati. Novčanice od 50.—, 500.— i 1.000.— dolara primaju poslovne jedinice Narodne banke samo na naplatu i dostavljaju Glavnoj centrali, koja ih šalje korespondentima u SAD. U ovom slučaju stranke predaju dolarske novčanice od 50.—, 500.— do 1.000.— dolara bančnim poslovnim jedinicama na inkaso sa svojim pismom u tri primerka u kome navode serije i brojeve novčanica koje predaju za naplatu (135/29 od 12. 6. 1947 i 308/95 od 20. 12. 1947).

T. zv. gold certificate, novčanice na SAD dolare u apoen'ima od 10 dolara i većim, koji su povučeni iz opticaja, Narodna banka ne otkupljuje nego prima na naplatu. Ove novčanice su na naličju narandžasto-žute, na licu sadrže oznaku »dollars in gold coin« a na naličju »gold certificate« (186/49 od 5. 8. 1947).

Sovjetske rublje — ne mogu se otkupljivati, pošto je po sovjetskim propisima zabranjeno kako iznošenje tako i unošenje rubalja u SSSR (184/78 od 16. 10. 1946).

Švajcarski franci — novčanice manje od 100.— franka neograničeno. Novčanice od 100.— i 1.000.— franka poslovne jedinice Narodne banke primaju samo na naplatu i dostavljaju Glavnoj centrali (184/78 od 16. 10. 1946 i 70/15 od 21. 3. 1947).

Švedske krune — 99 kruna po osobi (184/78 od 16. 10. 1946).

Turske lire — do 25 turskih lira po osobi u apoen'ima od 5.— turskih lira i manjim (214/91 od 14. 11. 1946).

B. PRODAJA

1) Narodna banka prodaje putnicima strana sredstva plaćanja samo na osnovu uredno viziranih putnih isprava za zemlje u koje odlaze, ali samo za vreme službenog (uredovnog) radnog vremena u Banci.

2) U izuzetno opravdanim slučajevima, ako putnici iz bilo kojih razloga ne mogu da podnesu Narodnoj banci urednu putnu ispravu (ako se istog dana pribavljaju vize ili i sama putna isprava), Narodna banka će prodavati strana sredstva plaćanja i bez putne isprave; u ovom slučaju putnici su dužni da podnesu Narodnoj banci akt nadležstva ili preduzeća po čijem nalogu odlaze u inostranstvo, s tim da u aktu ili pismu mora biti naveden broj i datum rešenja o putovanju, kao i naziv resora ili mesta koje je ovo rešenje donelo. Na taj način i u ovim slučajevima putnici će biti u mogućnosti da nabavljaju potrebna sredstva kod Narodne banke blagovremeno i za vreme njenih uredovnih časova, bez obzira na to kada će doći u posed vizirane putne isprave.

3) Na osnovu urednih viziranih putnih isprava ili akta nadležstva, u smislu prethodne tačke, putnici mogu nabavljati kod Narodne banke, bez ikakvih drugih dozvola, odgovarajuću vrednost do 3.000.— dinara, s dodatkom po 1.500.— dinara za svakog člana u zajedničkoj putnoj ispravi ispod 16 god., ako odlaze u sledeće zemlje: Belgiju, Bugarsku, Čehoslovačku, Dansku, Finsku, Francusku, Holandiju, Italiju, Mađarsku, Norvešku, Poljsku, Rumuniju, SSSR i Švedsku.

4) Pri odlasku za Albaniju, vidi Drugi deo, II, 4.

5) Pri odlasku u Švajcarsku, Švedsku, SAD i Englesku, kao i za nabavku dolara, engleskih funti, švajcarskih franaka i švedskih kruna uopšte, potrebna je dozvola Ministarstva finansija FNRJ, tako da se kupovina ni najmanjeg iznosa ovih valuta ne može vršiti samo na osnovu putne isprave.

6) Isto tako kupovina iznosa preko 3.000.— iz tač. 3 može se vršiti samo na osnovu dozvole Ministarstva finansija FNRJ, koja mora biti podneta zajedno sa putnom ispravom ili sa pomenutim aktom, ako se putna isprava ne podnosi.

7) U slučajevima u kojima putnici podnose dozvole Ministarstva finansija FNRJ za nabavku većih iznosa stranih sredstava plaćanja, nego što su iznosi koji se mogu nabaviti na osnovu putne isprave, i ukoliko u ovim dozvolama nije predviđena nikakva druga klauzula, — poslovne jedinice Narodne banke prodaju samo iznos koji je u specijalnoj dozvoli naznačen, tako da se u ovim slučajevima ne može nabaviti pored toga i iznos koji je inače predviđen za nabavku na osnovu same putne isprave.

8) Samo u slučajevima u kojima je u specijalnim dozvolama Ministarstva finansija izrično predviđena klauzula da putnik može nabaviti ne samo iznos označen u dozvoli, nego pored toga i iznos koji se inače može nabaviti na osnovu same putne isprave, — poslovne jedinice Narodne banke prodaju putnicima iznose predviđene u dozvoli, a pored toga i iznos po opštim propisima na osnovu same putne isprave.

9) Prodaja stranih valuta može se vršiti samo u granicama dozvoljenim za unošenje u odnosnu zemlju (tač. D.) i u valuti odnosne zemlje, s tim što je za pro-

daju zdravih valuta (tač. B-5) potrebno i pismeno odobrenje Ministarstva finansija FNRJ.

10) Prodaju izvršenu na osnovu odobrenja Ministarstva finansija FNRJ potrebno je zabeležiti na samom odobrenju, kao oznaku da je odobrenje iskorišćeno. Potpuno iskorišćeno odobrenje poslovna jedinica Narodne banke zadržava za svoju arhivu; delimično iskorišćeno, ili odobrenje koje se koristi periodično, poslovna jedinica vraća stranci sve do poslednje prodaje po tom odobrenju, kada ga zadržava. Treba obratiti pažnju na rok odobrenja; ukoliko rok nije izrečno naznačen, odobrenje važi dva meseca od dana izdanja.

11) U svakom slučaju, iznos prodate valute se beleži u pasoš (na poslednjoj stranici: iznos i datum, uz štambilj i potpis činovnika) na osnovu čega carinski organi dozvoljavaju iznošenje valute iz zemlje. Kao što se ne sme prodati iznos efektivne valute veći nego što ga odnosna država dozvoljava da se unese, ne sme se ni u pasoš ubeležiti veći iznos od onoga koji se dozvoljava za unos u tu zemlju. Videti niže pod D.

12) U slučaju prodaje valuta na osnovu akta nadležstva u smislu tač. B-2, Narodna banka će izdavati specijalan obračun o prodaji stranih platnih sredstava radi upotrebe kod carinskih vlasti, s tim što će ovaj obračun biti snabdeven klauzulom da odnosno lice na odgovarajući pasoš ne može nabaviti ili izneti strane valute.

(184/78 od 16. 10. 1946; 194/52 od 9. 8. 1947; 253/73 od 17. 10. 1947)

C. PROVIZIJE

1) Pri kupovini i prodaji stranih valuta Narodna banka naplaćuje 5‰ (pet od hiljade) provizije, minimum 5.— dinara, po obračunima do 100.— dinara minimum 2.— dinara, a po obračunima do 20.— dinara, franko provizija.

2) Pri otkupu valuta ovlašćenih menjača, kao i pri prodaji valuta ovlašćenim menjačima, Banka naplaćuje na ime provizije polovinu stavova predviđenih u prethodnoj tački. (184/78 od 16. 10. 1946).

D. KOLIČINA I VRSTE NACIONALNIH EFEKTIVNIH
VALUTA KOJE POJEDINE DRŽAVE DOZVOLJAVAJU
DA SE IZNOSE I UNOSE

Albanija

iznošenje i unošenje: preko jugoslovensko-albanske
granice: neograničeno (299/87
od 12. 12. 1947); u odnosu na
ostale države: do 500.— leka
po osobi u apoenima od 50
leka i manjim (179/46 od 26.
7. 1947).

Austrija

iznošenje i unošenje: 25 austrijskih šilinga po osobi
u novčanicama izdanja Au-
striske narodne banke. U ok-
viru pomenutog iznosa može
se unositi i iznositi i sitan ko-
vani novac (u komadima 1, 2,
5, 10 i 50 rajhspeniga, koji
cirkulišu kao groševi), s tim
da iznos u kovanom novcu ne
može preći 10 šilinga u ukup-
nom iznosu od 25 šilinga
(39/8 od 5. 2. 1947).

Belgija

unošenje: neograničeno.

Bugarska

iznošenje i unošenje: do 2.000 leva po osobi u nov-
čanicama od 250 leva i manjim
(181/47 od 31. 7. 1947).

Čehoslovačka

unošenje: do 500 čehoslovačkih kruna, u
apoenima od 50 kruna i ma-
njim (184/78 od 16. 10. 1946).

Danska

unošenje: do 200 danskih kruna u nov-
čanicama od 10 danskih kru-
na i manjim (184/78 od 16.
10. 1946).

192

Egipat

unošenje: do 20 egipatskih funti (184/78 od 16. 10. 1946).

Finska

iznošenje i unošenje: zabranjeno (Devizna uputstva za domaće i strane putnike od 1. 1. 1947).

Francuska

iznošenje i unošenje: do 4.000 francuskih franaka po osobi (184/78 od 16. 10. 1946).

Holandija

unošenje: do 50 holandskih florina (184/78 od 16. 10. 1946).

Italija

unošenje: do 5.000 italijan. lira (184/78 od 16. 10. 1946).

Kanada

unošenje: do 25 kanadskih dolara (184/78 od 16. 10. 1946).

Mađarska

iznošenje i unošenje: do 200 mađarskih forinti, i to samo u novčančama od 10 forinti i u kovanom novcu.

Norveška

unošenje: do 50 norveških kruna (184/78 od 16. 10. 1946).

Poljska

iznošenje i unošenje: 2.000 poljskih zloti po osobi (39/8 od 5. 2. 1947).

Rumunija

iznošenje i unošenje: zabranjeno je (242/70 od 4. 10. 1947).

*Savez Sovjetskih
Socijalističkih
Republika*

iznošenje i unošenje: zabranjeno je (184/78 od 16. 10. 1946).

193

*Sjedinjene Američke
Države*

unošenje: *neograničeno (135/29 od 12.
6. 1947).*

Švajcarska

unošenje: *neograničeno (184/78 od 16.
10. 1946)*

Švedska

unošenje: *99 švedskih kruna (184/78 od
16.10. 1946).*

Turska

iznošenje i unošenje: *do 25 turskih lira u apoenima
od 5 turskih lira i manjim
(184/78 od 16. 10. 1946 i 214/91
od 14. 11. 1946).*

Velika Britanija

iznošenje i unošenje: *bez naročitog odobrenja do 5
engleskih funti po osobi
(207/59 od 26. 8. 1947).*

2) OVLAŠĆENJA ZA RAD VALUTAMA

Poslovanje »Putnik«-a

*Usled spajanja Narodne banke s republikanskim
državnim bankama, prestala su da važe ovlašćenja za
rad valutama, koja su imale ove ustanove i neke nji-
hove filijale. Pošto pomenute ustanove od momenta
spajanja s Narodnom bankom funkcionišu kao republi-
kanske Centrale odnosno filijale Narodne banke, nji-
hovo ovlašćenje za rad devizama i valutama proizilazi
iz same činjenice, što su one njene poslovne jedinice.*

*Do sada je Narodna banka izdala samo ovlašćenje
za rad valutama u smislu čl. 14 st. 2 Deviznog pravilnika*

*»Putnik«-u, preduzeću za saobraćaj putnika i tu-
rista, Beograd*

i sledećim njegovim filijalama:

*Bled
Celje
Divča*

Zbirka br. 4

14

194

Jesenice
Kranj
Ljubljana
Ljubljana — glavni kolodvor
Maribor
Maribor — železnička stanica
Novo Mesto
Opatija
Rijeka
Rogaška Slatina
Sarajevo
Skoplje
Split
Subotica
Sušak
Trbovlje
Zagreb
Zemun — aerodrom

S obzirom na specijalan delokrug ovog preduzeća — posredovanje u saobraćaju putnika i turista, Ministar finansija FNRJ svojim rešenjem br. 21947 od 13 juna 1947 godine proširio je ovlašćenje »Putnika« da pored kupovine i prodaje valuta može da vrši izvesne devizne poslove koji su u vezi sa putničkim platnim prometom.

Pomenuto rešenje glasi (cirkular Narodne banke, Direkcije deviznih poslova, br. 196/50 od 11 avgusta 1947 godine):

1) da »Putnik« — preduzeće za saobraćaj putnika i turista, Beograd, kao i sva njegova sedišta koja — u smislu čl. 14 Deviznog pravilnika — imaju ovlašćenje za rad valutama, mogu svima putnicima, na urednu putnu ispravu prodavati efektivne strane valute i putničke čekove do iznosa od 3.000.— dinara po osobi, za sve one zemlje sa kojima su zaključeni platni sporazumi, pod istim uslovima pod kojima to vrši Narodna banka FNRJ;

2) da »Putnik« — preduzeće za saobraćaj putnika i turista, kao i sva njegova sedišta koja, u smislu čl. 14 Deviznog pravilnika — imaju ovlašćenje za rad valutama, mogu putnicima koji putuju za Čehoslovačku prodavati čekove i kreditna pisma koje vuče na Čeho-

slovački putnički biro »Čedok«, Prag, preko iznosa Dinara 3.000.— po osobi, po prethodnom odobrenju Ministarstva finansija FNRJ;

3) da »Putnik« — preduzeće za saobraćaj putnika i turista, kao i sva njegova sedišta koja — u smislu čl. 14 Deviznog pravilnika imaju ovlašćenja za rad valutama, mogu putnicima koji dolaze iz Čehoslovačke vršiti isplate čekova vučenih od Čehoslovačkog putničkog biroa »Čedok«, Prag, na »Putnik«;

4) da se »Putnik« — preduzeće za saobraćaj putnika i turista, Beograd, kao i sva njegova sedišta koja — u smislu čl. 14 Deviznog pravilnika — imaju ovlašćenje za rad valutama oslobode plaćanja specijalnog doprinosa predviđenog mojim rešenjem VII br. 10491 od 31 decembra 1945.

Rešenje VII br. 10491 vidi niže pod 4) str. 197.

3) KUPOVINA I PRODAJA VALUTA OD STRANE OVLAŠĆENIH NOVČANIH ZAVODA I MENJAČA

Uputstva za kupovinu i prodaju valuta sadržana su u cirkularu Narodne banke br. 38830/red. br. 143 od 26 decembra 1945 godine, koji glasi u izvodu:

Pri kupovini i prodaji efektivnih stranih valuta ovlašćeni novčani zavodi i menjači dužni su da se pridržavaju sledećih odredaba:

I. Kursevi

(Vidi str. 163)

II. Kupovina

(Vidi str. 184)

III. Prodaja

(Vidi str. 188)

IV. Evidencije

1) Ovlašćeni menjači dužni su da vode posebnu knjigu — kontrolnik — u koju će hronološkim redom

196

ubelažavati podatke o svakoj kupovini odnosno prodaji valuta, i to:

- a) datum kupovine, odnosno prodaje;
 - b) ime, prezime i tačnu adresu prodavca odnosno kupca;
 - c) broj dokumenta na osnovu koga je prodaja izvršena i ime nadležstva koje je dokumenat izdalo.
- 2) Ovlašćeni menjači dužni su da petnaestodnevno šalju Narodnoj banci izveštaje o stanju valuta preko teritorijalno nadležnih bančnih filijala. Stanja će sačinjavati petnaestog i poslednjeg dana u mesecu.

V. Uslovi rada

- 1) Poslove kupoprodaje valuta radiće ovlašćeni menjači za svoj račun. Prema tome, rizik na kursu snose sami.
- 2) Ovlašćeni menjači pri kupoprodaji valuta mogu naplaćivati na ime provizije 5‰ (pet od hiljade) minimum 2.50 dinara*; na obračune ispod 100.— dinara naplaćivaće 1.— dinar* a ispod 20.— dinara franko.
- 3) Prilikom kupovine valuta od Narodne banke ili prodaje Narodnoj banci ovlašćeni menjači plaćaću banci 2½‰ na ime provizije (minimum kao pod 2).
- 4) Pri kupoprodaji valuta menjači su dužni sačinjavati propisan obračun u duplikatu. Original će izdavati stranci, a kopiju zadržavati za svoju arhivu.

VI. Napomene

- 1) Sva eventualno postavljena pitanja od svojih veza iz inostranstva, bilo u pogledu kurseva ili kog drugog deviznog posla, ovlašćeni menjači dostavljaju na rešavanje Narodnoj banci, Beograd.
- 2) Strani kovani novac za sada ne dolazi u obzir za kupoprodaju.** Ukoliko su međutim, u pitanju zlatni komadi kovanog novca (bilo stranog ili domaćeg), me-

* Izmenjeno Naredbom Ministra finansija FNRJ o maksimalnim provizijama i troškovima na usluge u bankarskim poslovima VII br. 8270 od 15 maja 1946 godine («Službeni list» br. 42/46), glava X, tačka 3a:

minimum 5.— din., kod iznosa do 100.— din. minimum 2.— din.

** Izuzetke vidi na str. 185 tačka 3).

menjači će upućivati zainteresovane na Narodnu banku.

.....
4) Ovlašćenim menjačima radi znanja i obaveštavanja zainteresovanih saopštava se sledeće:

.....
c) Pored određenog iznosa u stranoj valuti, putnici mogu nositi u inostranstvo i do 200.— efektivnih dinara*, ali ne u apoenima većim od 50.— dinara.

4) SPECIJALNI DOPRINOS MENJAČA

regulisan je Rešenjem o plaćanju specijalnog doprinosa od strane ovlašćenih menjača (objavljenim u br. 5 »Službenog lista» od 15 januara 1946 godine, a propisao ga je savezni Ministar finansija pod VII br. 10491 od 31 decembra 1945 godine) koje glasi:

1) da ovlašćeni menjači — za pravo rada po ovlašćenju koje im izdaje Narodna banka na osnovu čl. 7 Deviznog zakona u vezi sa čl. 14 Deviznog pravilnika — plaćaju neposredno Narodnoj banci u korist specijalnog računa saveznog Ministarstva finansija specijalni doprinos, i to:

a) menjači u Beogradu, Zagrebu- i Ljubljani po Din 3.000.— godišnje,

b) menjači u Sarajevu, Skoplju, Novom Sadu po Din 2.000.— godišnje,

c) menjači u ostalim mestima po Din 1.000.— godišnje.

2) Narodna banka će preduzeti potrebne mere da se ovaj doprinos uredno naplaćuje i da o tome obaveštava savezno Ministarstvo finansija.

5) OBAVEZNO NUĐENJE NA OTKUP EFEKTIVNIH STRANIH VALUTA

Na osnovu čl. 8 i 25 Deviznog zakona Ministar finansija FNRJ pod VII br. 3804 od 26 marta 1946 godine izdao je Naredbu o obaveznoj ponudi za otkup Narodnoj banci FNRJ stranih valuta (»Službeni list» br. 27 od 2 aprila 1946 godine), koja glasi:

*) Od 5 jula 1946. godine 500.— dinara. Vidi Rešenje br. 11163/46 na strani 154.

198

1) Svi imaoči efektivnih stranih valuta, bez obzira na to kada su i po kome osnovu došli u posed istih, obavezni su da ih ponude na otkup Narodnoj banci FNRJ, njenim filijalama ili novčanim zavodima ovlašćenim za rad stranim valutama, u roku od 30 dana, računajući od dana objavljivanja ove Naredbe u »Službenom listu FNRJ«.

2) Narodna banka će odrediti koje će strane valute otkupljivati.

Ova naredba ne odnosi se ni na zlatnike ni na čekove (za koje vidi čl. 3 Deviznog pravilnika i komentar uz ovaj član):

Povodom ove naredbe, Narodna banka je preko dnevne štampe dala sledeće saopštenje:

Na osnovu tač. 2 Naredbe Ministra finansija VII br. 3804 od 26 marta 1946 godine, Narodna banka obaveštava zainteresovane da za sada ne otkupljuje nemačke marke, mađarske penge, bugarske leve, austrijske šilinge i grčke drahme.

Isto tako Narodna banka ne otkupljuje ni novčanice izdate od strane savezničkih vojnih vlasti na oslobođenim ili okupiranim teritorijama.

Narodna banka obaveštava interesente da je, po sovjetskim propisima, zabranjeno unošenje u SSSR efektivnih rubalja, pa prema tome Narodna banka nije za sada u mogućnosti da ih otkupljuje.

Prednje saopštenje ne treba razumeti tako da Narodna banka otkupljuje sve valute osim onih koje je navela da ne otkupljuje. Narodna banka kao devizni organ ravna se prilikom otkupa valuta ne samo konkretnim prilikama već i opštim smernicama devizne politike.

U međuvremenu, od objavljivanja ovog saopštenja Narodne banke do objavljivanja ove zbirke, Narodna banka je počela da otkupljuje i neke od valuta koje prema saopštenju nije otkupljivala. Tako banka otkupljuje u izvesnim slučajevima nemačke marke, mađarske forinte i bugarske leve (vidi str. 187 i 185).

6) NEVAŽEĆI PROPISI

Rešenje o određivanju kursa danske kune VII br. 366 od 18 januara 1946 godine (*»Službeni list«* br. 8 od 25 januara 1946 godine). Stupilo na snagu 18 januara 1946 godine; prestalo da važi 18 novembra 1946 godine (dan izdanja kursne liste Narodne banke br. 1 kojom je ovaj kurs izmenjen).

Rešenje o određivanju kursa švajcarskog franka VII br. 8948 od 18 juna 1946 godine (*»Službeni list«* br. 52 od 28 juna 1946 godine). Stupilo na snagu 18 juna 1946 godine; prestalo da važi 14 novembra 1946 godine (dan izdanja kursne liste Narodne banke br. 1 kojom je ovaj kurs izmenjen).

Rešenje o određivanju kursa rumunskog leja VII br. 27701/3 od 31 decembra 1946 godine (*»Službeni list«* br. 3 od 10 januara 1947 godine). Stupilo na snagu 1 januara 1947 godine; prestalo da važi 17 jula 1947 godine, kada je Narodna banka bila prestala da beleži kurs za ovu valutu (dan izdanja kursne liste Narodne banke br. 3).

IV. PLEMENITI METALI

1) CENA ZLATA

Rešenje o određivanju cene zlatu (objavljeno u br. 8 »Službenog lista« od 25 januara 1946 godine, a propisao ga je savezni Ministar finansija pod VII br. 497 od 11 januara 1946 godine):

Da se za sve kupovine i prodaje zлата određuje cena od Din. 56.300.— za 1 kg. čistog zлата.

Na osnovu ovoga rešenja cene svih predmeta od zлата (kao što su polufabrikati, zlatni lim, zubotehničke izradevine, zlatni nakit itd.) imaju se određivati na taj način, što će se kao baza uzeti sadržina čistoga zлата, koja će se računati po gornjoj ceni, i tome dodati eventualno vrednost primese, proizvodnih i drugih troškova i zarada u zakonom određenim granicama. Cena od dinara 56.300.— za 1 kg. čistoga zлата važi i za lomljeno zлатo, pod kojima se u smislu čl. 50 stav 2) Deviznog pravilnika podrazumevaju sve vrste preradevina od zлата, koje se kupuju, odnosno prodaju po težini i ceni čistoga zлата ne uzimajući u obzir vrednost izrade (vidi Rešenje VII br. 9363 od 3 decembra 1945 godine u tački 5) ove glave).

Cene zlatnika. Na osnovu cene od 56.300.— dinara za 1 kg. čistog zлата, punomerni komadi zlatnika, koji se uglavnom nude kod nas na otkup, imaju sledeće cene:

V R S T A	Bruto grama	Fiņoća	Neto grama	Cena u dina- rima
1 napoleon (= 20 fr., cela nekadašnja latin- ska unija	6,45	899	5,79	326

202

V R S T A	Bruto g. ama	Finoca	Neto grama	Cena dijel rima
10 američkih dolara	16,718	899	15,02	846
25 austrijskih šilinga	5,88	899	5,28	297
20 austro-ugarskih kruna	6,77	899	6,08	342
1 dukat veliki (= 4 mala dukata)	13,96	985,11	13,75	774
1 dukat mali	3,49	985,11	3,43	193
1 engleska funta	7,98	914,66	7,29	410
20 nemačkih maraka	7,96	898	7,14	402
1 turska lira	7,21	914,66	6,59	371
10 holandskih forinti	6,72	898,50	6,03	339
25 argentinskih pezosa	8,06	899	7,24	408
10 ruskih rubalja do 1886 godine	13,08	914,66	11,96	673
5 ruskih rubalja do 1886 godine	6,54	914,66	5,98	337
10 ruskih rubalja od 1886 — 1896 godine	12,90	899	11,59	652
5 ruskih rubalja od 1886 — 1896 godine	6,45	899	5,79	326
15 ruskih rubalja od 1897 i docnijih godina	12,90	899	11,59	652
10 ruskih rubalja od 1897 i docnijih godina	8,60	899	7,73	435
7,5 ruskih rubalja od 1897 i docnijih godina	6,45	899	5,79	326
5 ruskih rubalja od 1896 i docnijih godina	4,30	899	3,86	217

U napoleondore se računa cela latinska unija. Isto tako komadi od 5 ruskih rubalja izdanja 1886—1896 godine i 7,5 ruskih rubalja izdanja 1897 i docnijih godina računaju se kao 1 napoleondor, a komadi od 10 ruskih rubalja izdana 1886—1896 godine, odnosno 15 ruskih rubalja izdanja 1897 i docnijih godina računaju se kao 2 napoleondora. Komadi od 10 i 5 ruskih rubalja izdanja do 1886 godine računaju se kao „ruski imperijali“, a komadi od 10 i 5 rubalja izdanja 1897 godine i docnije nazivaju se »ruske rublje«.

Cena zlatnog franka. U međunarodnim konvencijama pominje se katkad zlatni franak. Ovde se misli na franak nekadašnje latinske unije, koji danas služi samo kao obračunska valuta. Pošto je 1 zlatni franak sadržavao 0,2903222 grama čistog zlata, to, na osnovu cene od 56.300.— dinara za 1 kg. čistog zlata, 1 zlatni franak vredj 16,345 dinara.

2) CENA PLATINE

S obzirom da se veoma retko pojavljuju slučajevi kupoprodaje platine, do sada cena za ovaj plemeniti metal nije specijalno ni utvrđivana. Stoga poslovne jedinice Narodne banke šalju sve ponudene količine platine Glavnoj centrali, radi analize, određivanja cene i obračuna.

3) KUPOVINA I PRODAJA PLEMITIH METALA OD STRANE NARODNE BANKE

Prema članu 49 Devlznog pravilnika Narodna banka ima isključivo pravo kupovanja kovanog zlata (zlatnika), kao i plemenitih metala u polugama. Narodna banka vrši kupovine i prodaje plemenitih metala pod sledećim uslovima (prema cirkularu Narodne banke, Glavna direkcija br. 186/80 od 16 oktobra 1946 godine):

Kupovina zlata

Zlatnike kupuju sve bančine poslovne jedinice prema ceni čistog zlata, punomernoj težini i finoći (vidi cenu na str. 201). Izlizane, bušene i oštećene zlatnike ot-

204

kupljuju bančine poslovne jedinice, koje raspolažu preciznim vagama, merenjem. Poslovne jedinice, koje ne raspolažu ovim vagama, primaju takve komade samo na naplatu i dostavljaju ih republikanskim Centralama ili Glavnoj centrali u Beogradu na obračun.

Lomljeno zlato primaju sve poslovne jedinice Narodne banke samo na naplatu i šalju ga Glavnoj centrali u Beograd radi analize i obračuna.

Zlato od proizvođača. Proizvođači zlata (rudnici i privatna lica koja ispiraju zlato iz reka) dužni su da sve proizvedeno zlato dostavljaju na otkup Glavnoj centrali u Beogradu.

Kupovina platine

Platinu primaju sve poslovne jedinice Narodne banke samo na naplatu i dostavljaju Glavnoj centrali, Beograd, radi analize i obračuna.

Prodaja plemenitih metala

Narodna banka prodaje plemenite metale (zlato i platinu) samo po odobrenjima saveznog Ministarstva finansija.

Provizije

Pri kupovini plemenitih metala (zlata i platine) u ma kom stanju i obliku, Narodna banka ne naplaćuje nikakvu proviziju ni troškove. Prilikom prodaje plemenitih metala, Banka naplaćuje proviziju koja se primenjuje prilikom predaje valuta, tj. 5%.

4) ISPIRANJE ZLATA

Naredba o načinu vršenja ispiranja zlata iz zlatonosnih reka (objavljena u br. 59. »Službenog lista« od 23 jula 1946 godine, a doneo je Ministar finansija FNRJ pod br. VII. 12109 od 10 jula 1946 godine).

1) Lica, koja su u smislu čl. 13 Deviznog zakona smatraju domaćim licima, mogu vršiti ispiranje zlata iz zlatonosnih reka samo po predhodnom odobrenju mini-

starstva Industrije i rudarstva one narodne republike na čijoj se teritoriji ispiranje zlata vrši;

2) Ministarstvo industrije i rudarstva odnosno narodne republike dužno je da, prilikom izdavanja odobrenja iz tačke 1 ove Naredbe, izvrši procenu o tome, koliku količinu zlata odnosno proizvođač može da ispere mesečno, i da podatke o tome kao i o svakom izdatom odobrenju, dostavi Narodnoj banci FNRJ;

3) Svu količinu proizvedenog zlata dužan je proizvođač — u smislu st. 1 čl. 47 Deviznog pravilnika — ponuditi na otkup Narodnoj banci FNRJ ili njenim filijalama, po utvrđenoj ceni od 56.300.— dinara za 1 kilogram čistog zlata.

5) ZANATSKA I INDUSTRIJSKA PREDUZEĆA KOJA SE BAVE PRERADOM ZLATA

Rešenje o ceni i načinu kupovine lomljenog zlata i zlatnog lima (objavljeno u br. 7 »Službenog lista« 22 januara 1946 godine, a doneo ga je savezni Ministar finansija pod VII br. 9363 od 3 decembra 1945 godine).

1) U vezi čl. 50 Deviznog pravilnika zanatska i industrijska preduzeća koja pribave odobrenje od Narodne banke za kupovinu lomljenog zlata, mogu ove kupovine vršiti samo na bazi cene od 56.300.— dinara za 1 kg. čistog zlata.

2) Ista preduzeća dužna su da vode detaljnu evidenciju o svim količinama kupljenog lomljenog zlata, kao i o načinu na koji su kupljene količine upotrebljene. Iz ove evidencije ima da se vidi: datum, ime prodavca, količina čistog zlata, otkupna cena, ukupna vrednost kupljenog zlata, i to za svaku pojedinu kupovinu. Pored podataka o kupovini ista preduzeća dužna su da vode evidenciju o upotrebi otkupljenih količina lomljenog zlata, sa naznačenjem datuma i detaljne svrhe u koje je upotrebljena pojedina količina zlata.

3) Do štampanja specijalnih kontrolnika zainteresovana preduzeća vodiće predviđenu evidenciju u prethodnim tačkama u posebnim knjigama koje budu sama nabavila i prethodno overila kod nadležnih vlasti.

4) Zanatska i industrijska preduzeća, mogu — na osnovu odobrenja Narodne banke — prodavati zlatni lim po ceni koja ne sme biti veća od cene lomljenog zlata sa dodatkom troškova izrade i primerne zarade, no s tim da ova zarada ne sme biti veća od zakonom propisane zarade.

5) Zanatska i industrijska preduzeća, dužna su da u smislu tač. 2 i 3 ovog Rešenja vode detaljnu evidenciju o svim količinama prodatog zlatnog lima.

U vezi s prednjim rešenjem, Narodna banka je krajem decembra 1945 godine uputila preko dnevne štampe sledeće Saopštenje zanatskim i industriskim preduzećima koja se bave preradom zlata:

Skreće se pažnja zanatskim i industrijskim preduzećima koja se bave preradom zlata da na osnovu čl. 50 Deviznog pravilnika (*»Službeni list«* br. 73/45), kupovinu lomljenog zlata mogu vršiti samo ako za to dobiju odobrenje od Narodne banke.

Prema tome, kupovina lomljenog zlata bez odobrenja Narodne banke nije dozvoljena i zanatska i industrijska preduzeća koja imaju potrebe za kupovinom lomljenog zlata treba da se obrate za odobrenje Deviznoj direkciji preko teritorijalno nadležne filijale Narodne banke.

U molbi treba da se navede:

- 1) tačno ime i adrese firme koja traži odobrenje;
 - 2) kada je firma osnovana i ko je sadašnji vlasnik;
 - 3) kojom vrstom posla se firma bavi;
 - 4) koja količina lomljenog zlata dolazi u obzir za preradu mesečno;
 - 5) kojim mašinama firma raspolaže i njihov kapacitet;
 - 6) koliko je pomoćnog osoblja zaposleno sa naznačenjem njihovog stručnog znanja;
 - 7) da li će lomljeno zlato biti upotrebljeno za preradu u fabrikate, polu-fabrikate i koje, kao i da li za sopstvene potrebe ili za prodaju i kome.
- Firme koje su već podnele sličnu molbu Narodnoj banci ne treba da se obraćaju.

Napred propisani postupak je donekle izmenjen raspisom Ministra finansija FNRJ pod VII br. 2962 od 8 marta 1946 godine upućenim ministarstvima finansija narodnih republika, u kome između ostalog stoji:

Da bi postupak oko podnošenja molbi za odobrenja kupovine lomljenog zlata bio jednoobrazan i da bi kontrola oko izdavanja ovih odobrenja bila efikasna, a kako zanatska i industrijska preduzeća potpadaju pod nadzor republikanskih ministarstava industrije, to će ova preduzeća svoje molbe za odobrenja kupovine lomljenog zlata upućivati Narodnoj banci preko republikanskih ministarstava industrije, koja će uz odnosnu molbu dostavljati Narodnoj banci i svoje mišljenje, da li molbiocu treba izdati odobrenje ili ne.

Na isti način treba da postupaju i ona preduzeća koja su već ranije podnela molbu neposredno Narodnoj banci, a to i onda kada su po ovim molbama dobila rešenje.

O ovoj izmeni postupka prilikom podnošenja molbi za odobrenje kupovine lomljenog zlata obaveštena su zainteresovana zanatska udruženja u mestima u kojima postoje filijale Narodne banke.

6) ZUBNI LEKARI I ZUBNI TEHNIČARI

Poslovanje zubnih lekara i zubnih tehničara u vezi sa zlatom regulisano je Rešenjem o obavezi zubnih lekara da vode evidenciju o kupljenom, prerađenom i utrošenom zlatu (objavljenim u br. 5 »Službenog lista« od 15 januara 1946 godine, koje je doneo savezni Ministar finansija pod VII br. 10490 od 31 decembra 1945 godine) koje glasi:

U vezi čl. 52 Deviznog pravilnika zubni lekari i zubni tehničari mogu kupovati od svojih pacijenata stare zubotehničke izradevine (krune, mostove, zlatne zube, zlatne proteze i sl.) samo na bazi cene od dinara 56.300.— za 1 kg. čistog zlata.

Zubni lekari i zubni tehničari dužni su da vode detaljnu evidenciju o svima količinama kupljenog, prerađenog i utrošenog zlata, i to kako o polufabrikatima nabavljenim od zanatskih i industrijskih preduzeća, tako i o gore pobrojanim predmetima kupljenim od paci-

208

jenata. Iz ove evidencije mora da se vidi datum kupovine, ime prodavca, količina čistog zlata, otkupna cena, ukupna vrednost kupljenog zlata, i to za svaku pojedinu kupovinu. Pored podataka o kupovini, zubari su dužni voditi evidenciju i o upotrebi otkupljenih količina sa naznačenjem datuma i detaljne svrhe u koju je upotrebljena pojedina količina zlata.

Do štampanja specijalnih kontrolnika, zubni lekari i zubni tehničari vodiće evidenciju, predviđenu u prethodnoj tački, u posebnoj knjizi koju će sami nabaviti i koju će prethodno overiti kod nadležnih vlasti.

7) PRERADA I ZAMENA LOMLJENOG ZLATA ZA ZLATNI LIM U CILJU OPRAVKE ZUBA

Da bi omogućio opravku zuba onima koji imaju lomljenog zlata, Ministar finansija FNRJ je propisao pod VII br. 22291/3 od 24 decembra 1946 godine sledeću Naredbu o preradi i zameni lomljenog zlata za zlatni lim u cilju opravke zuba (objavljenu u »Službenom listu« br. 106 od 31 decembra 1946 godine):

1) Rafinerija dragih kovin, Ljubljana, može — u cilju proizvodnje zlatnog lima za zubotehničke potrebe — vršiti preradu lomljenog zlata u zlatni lim za zubotehničke potrebe;

2) Rafinerija dragih kovin, kao i njene filijale, može izraditi zlatni lim prodavati za zubotehničke potrebe, s tim da kupci ovog lima imaju predati Rafineriji dragih kovin odnosno njenim filijalama, u zamenu odgovarajuću količinu lomljenog zlata, uračunavajući u tu količinu normalni rastur lomljenog zlata pri izradi zlatnog lima, troškove izrade i propisane zarade, a eventualni višak u lomljenom zlatu Rafinerija dragih kovina, kao i njene filijale naknadiće kupcima u efektivnom domaćem novcu po propisanoj ceni za čisto zlato;

3) Rafinerija dragih kovin odnosno njene filijale dužne su da vode detaljnu evidenciju o svima količinama prerađenog i zamenjenog lomljenog zlata, kao i zamenjenog zlatnog lima iz koje treba da se vidi: datum izvršene prerade i dobivena količina zlatnog lima, datum izvršene zamene, ime i tačna adresa kupca, koli-

čina primljenog lomljenog zlata, količina izdatog zlatnog lima, iznos razlike isplaćene u dinarima;

4) Do štampanja specialnih kontrolnika, Rafinerija dragih kovin kao i njene filijale dužne su nabaviti posebnu knjigu i istu prethodno overiti kod nadležnih vlasti, u kojoj imaju da vode odnosnu evidenciju predviđenu u tač. 2) ove Naredbe;

5) Rafinerija dragih kovin kao i njene filijale dužne su da dostavljaju Narodnoj banci FNRJ tromesečne izveštaje do 5-og dana u idućem tromesečju o svima količinama prerađenog kao i primljenog lomljenog zlata, a isto tako i o svim količinama izdatog zlatnog lima;

6) Ovom Naredbom stavlja se van snage Rešenje VII br. 13162 od 15 avgusta 1946 god.

Zamena zlatnika za lomjeno zlato u svrhu opravke zuba. Mnogi kojima je potrebna opravka zuba nemaju lomljenog zlata nego kovanog (zlatnika). Međutim zlatnici se ne smeju pretapati (čl. 48 Deviznog pravilnika) a prodavati se mogu samo Narodnoj banci (čl. 49 st. 1 Deviznog pravilnika). Da bi se i sopstvenicima zlatnika omogućila opravka zuba zlatnim zubotehničkim izrađevinama, Ministarstvo finansija FNRJ je u aktu VII br. 18911 od 30 oktobra 1946 godine ovlastilo Narodnu banku da u svrhu popravke zuba može zamenjivati kovano zlato za lomjeno. Ovaj akt glasi (cirkular Narodne banke, Devizna direkcija br. 198/86 od 31 oktobra 1946 godine):

U odgovoru na vaš akt br. 79667-III/1 od 26 o. m. po gornjem predmetu, Ministarstvo finansija vam ovim odobrava da možete od pojedinih lica primiti kovano zlato i ovim licima u zamenu za kovano zlato, koje vam predaju, davati odgovarajuću količinu lomljenog zlata u svrhu popravke zuba.

Ukoliko se iz tehničkih razloga ne bi mogla predati tačno odgovarajuća količina lomljenog zlata, prema težini i finoci, predaja se može vršiti manje, uz obračun razlike u dinarima.

8) BELI METAL OD PALADIJUMA I ZLATA (»PALADOR«) ZA ZUBOTEHNIČKE POTREBE

Naredba o izradi, prometu i upotrebi belog metala od paladijuma i zlata (»paladora«) za zubotehničke po-

210

trebe, kao kontroli nad ovim (objavljena u br. 46 »Službenog lista FNRJ« od 3 juna 1947 godine, a doneo je Ministar finansija FNRJ pod br. 18710 od 26 maja 1947 godine):

1) Glavna uprava za medicinsku proizvodnju »Gumpro«, Beograd, ovlašćuje se da može za zubotehničke potrebe izrađivati beli metal od paladijuma i zlata (»paladora«) u preduzeću koje ima ovlašćenje za preradivanje plemenitog metala. Ovako izrađeni beli metal Glavna uprava za medicinsku proizvodnju dodeljivaće preduzećima za nabavku i raspodelu lekova svake narodne republike.

2) Preduzeća za nabavku i raspodelu lekova svake narodne republike dodeljeni im beli metal iz tač. 1 ove naredbe prodavaće državnim zdravstvenim zubnim ustanovama, zdravstvenim zubnim ustanovama socijalnog osiguranja i zubnim lekarima i dentistima koji vrše zubarsku praksu, u onim količinama koje su im, po oceni ministarstva za narodno zdravlje odnosno narodne republike, dovoljne za njihove zubotehničke potrebe, mesečno odnosno svakom licu koje podnese uput jedne od državnih zdravstvenih zubnih ustanova ili zdravstvenih zubnih ustanova socijalnog osiguranja da mu je ovaj beli metal potreban za opravku zuba.

3) Glavna uprava za medicinsku proizvodnju »Gumpro«, Beograd, dužna je da vodi detaljnu evidenciju o svim količinama izrađenog kao i dodeljenog belog metala pojedinim preduzećima za nabavku i raspodelu lekova iz koje treba da se vidi: datum i količina izrađenog belog metala (»paladora«), zatim datum dodeljivanja, dodeljena količina, naziv preduzeća za nabavku i raspodelu lekova kao i cena po kojoj se ovaj beli metal ima prodavati.

4) Preduzeća za nabavku i raspodelu lekova svake narodne republike dužna su da vode detaljnu evidenciju o svim količinama belog metala koji im je dodeljen kao i o svim količinama prodatog belog metala iz koje treba da se vidi: datum dodeljivanja, količina dodeljenog belog metala, nabavna cena, ime i tačna adresa prodavca, zatim datum, količina prodatog belog metala, prodajna cena, ime i tačna adresa kupca, i ako se prodaja vrši privatnom licu i broj njegove lične

karte i naziv državnog organa koji je ličnu kartu izdao.

5) Državne zdravstvene zubne ustanove, zdravstvene zubne ustanove socijalnog osiguranja, zubni lekari i dentisti, koji vrše zubarsku praksu, koji nabavljaju beli metal od preduzeća za nabavku i raspodelu lekova odnosne narodne republike, dužni su da vode detaljnu evidenciju o svim količinama nabavljenog i upotrebljenog belog metala iz koje treba da se vidi: datum kupovine, ime i tačna adresa prodavca, količina kupljenog belog metala, kupovna cena, razlog upotrebe ovog belog metala za njihov zubotehnički rad, zatim podatke o upotrebi nabavljenog belog metala, datum upotrebe, upotrebljena količina, ime i tačna adresa pacijenta, broj njegove lične karte i naziv državnog organa koji je ličnu kartu izdao, i detaljna svrha u koju je odnosna količina belog metala upotrebljena, i to za svakog pacijenta pojedinačno.

6) Državne zdravstvene zubne ustanove, kao i zdravstvene zubne ustanove socijalnog osiguranja, dužne su da vode detaljnu evidenciju o svim količinama po uputima za kupovinu odobrenog (tač. 2 ove naredbe) i primljenog belog metala od svojih pacijenata, kao i utrošenog, iz koje treba da se vidi: datum izdavanja uputa za kupovinu belog metala, ime i tačna adresa lica kome se uput daje, broj njegove lične karte i naziv državnog organa koji je ličnu kartu izdao, količina belog metala odobrena uputom, kao i količina primljenog i upotrebljenog belog metala, i to za svakog pacijenta pojedinačno. Isto tako dužne su da sve slučajeve izdatih a, u roku od mesec dana računajući od dana izdanja, neiskorišćenih uputa dostave do 5-og dana idućeg meseca Narodnoj banci FNRJ, sa naznačenjem: datuma izdanja uputa, odobrenje za kupovinu, količine belog metala, kao i imena i tačne adrese lica kome je uput izdat, broj njegove lične karte i naziv državnog organa koji je ličnu kartu izdao.

7) Do štampanja specijalnih kontrolnika Glavna uprava za medicinsku proizvodnju, preduzeća za nabavku i raspodelu lekova svake narodne republike, državne zdravstvene zubne ustanove, zdravstvene zubne ustanove socijalnog osiguranja, kao i zubni lekari i

dentisti, koji vrše zubarsku praksu, dužni su nabaviti posebne knjige i iste prethodno overiti kod nadležnih državnih organa, u kojima imaju da vode odnosnu evidenciju predviđenu u tač. 3, 4 i 5 odnosno 6 ove naredbe.

8) Sva lica, preduzeća i ustanove na čije se poslovanje odnosi ova naredba, dužna su da dostavljaju Narodnoj banci FNRJ tromesečne izveštaje, do 5-og dana u idućem tromesečju, o svima količinama izrađenog, dodeljenog, prodatog, kupljenog, primljenog i upotrijebljenog belog metala (»paladora«).

9) ZALOŽNI I AUKCIONI ZAVODI

Poslovanje državnih mesnih kreditnih preduzeća (gradskih i mesnih štedionica) kao založnih i aukcionih zavoda zlatom i zlatnim predmetima regulisano je Naredbom o poslovanju državnih mesnih kreditnih preduzeća kao i založnih i aukcionih zavoda zlatom i zlatnim predmetima, koju je na osnovu čl. 25 Deviznog zakona i čl. 32 Zakona o uređenju i delovanju kreditnog sistema izdao savezni Ministar finansija pod VII br. 9394 od 24 juna 1946. godine (»Službeni list FNRJ« br. 54 od 5 jula 1946. godine), a koja glasi:

1) Državna mesna kreditna preduzeća kao založni zavodi mogu primati u zalogu i u slučaju potrebe izlagati javnoj prodaji zlatan nakit i druge izradvine od zlata, izuzev zlatnika, zlatnih poluga i zlatnih polupreradevina (čl. 53 Deviznog pravilnika);

2) Državna mesna kreditna preduzeća kao založni zavodi mogu primati u zalogu lomljeno zlato, no s tim da isto ne mogu izlagati javnoj prodaji, već ga u slučaju potrebe imaju ponuditi na otkup Narodnoj banci po određenoj ceni od 56.300.— dinara za jedan kilogram čistog zlata, što su prilikom primanja zaloge dužni naznačiti na samoj založnici i o tome upozoriti zalagača. Državna mesna kreditna preduzeća kao založni zavodi dužni su da vode detaljnu evidenciju o svima količinama lomljenog zlata koje prime u zalogu iz koje treba da se vidi: datum prijema, broj založnice, količina lomljenog zlata i ukupna vrednost lomljenog

zlata i sve ove podatke krajem svakog meseca dostavljati Narodnoj banci FNRJ;

3) Aukcioni zavodi (zavodi za javne prodaje) kod državnih mesnih kreditnih preduzeća mogu primati zlatan nakit i druge izradevine od zlata radi izlaganja na javnim dobrovoljnim prodajama, izuzev zlatnika, zlatnih poluga, zlatnih polupreradevina (čl. 53 Deviznog pravilnika) i lomljenog zlata.

Po ovoj naredbi trebalo bi postupati i u pogledu drugih plemenitih metala (na pr. platine).

10) POSTUPAK SA ZLATOM ZAPLENJENIM OD STRANE DRŽAVNIH ORGANA

Prema raspisu Ministarstva finansija FNRJ VII br. 8503 od 20 maja 1946 godine, narodni odbori i drugi državni organi dužni su da traže obaveštenje od Narodne banke ili njenih filijala u pogledu postupka sa zaplenjenim zlatnim predmetima. Narodna banka je dala sledeća uputstva svojim poslovnim jedinicama (u cirkularima Devizne direkcije br. 150/63 od 16 avgusta 1946 godine i Glavne direkcije br. 186/80 od 16 oktobra 1946 godine) kojih se poslovne jedinice imaju pridržavati prilikom davanja ovih obaveštenja.

1) Zlatni predmeti (zlatni nakit i druge izradevine od zlata) koji se nalaze zaplenjeni kod narodnih odbora, carinarnica ili drugih organa državne vlasti mogu se prodavati državnim privrednim preduzećima po cenama koje odredi Savezni ured za cene ili izložiti na javnim prodajama preko aukcionih zavoda kod državnih mesnih kreditnih preduzeća u smislu Naredbe Ministra finansija FNRJ VII br. 9394 od 24 juna 1946 (»Službeni list« br. 54/46 — vidi str. 212).

2) Zlatnici, zlatne poluge, zlatne polupreradevine (čl. 53 Deviznog pravilnika) i lomljeno zlato imaju se ponuditi na otkup samo Narodnoj banci.

11) POSTUPAK SA PLEENITIM METALIMA I PREDMETIMA IZRADENIM OD OVIH METALA KOJI SE NALAZE NA ČUVANJU KOD DRŽAVNIH ORGANA

propisao je savezni Ministar finansija Naredbom o postupku sa plemenitim metalima i predmetima izrade-

nim od ovih metala koji se po bilo kome osnovu nalaze na čuvanju kod državnih organa pod br. 17953 od 8 jula 1947 godine (*»Službeni list FNRJ«* br. 60 od 18 jula 1947) a koja glasi:

1) Svi državni organi kod kojih se po bilo kome osnovu nalaze na čuvanju plemeniti metali ili predmeti izrađeni od ovih metala imaju iste odmah predati Narodnoj banci FNRJ, Glavnoj centrali, Beograd.

2) Narodna banka kad primi predmete iz tač. 1 ove naredbe, ukoliko su isti definitivno postali svojina države, isplatiće dosadašnjim držaocima određenu protivvrednost za one predmete koji su od interesa za nju, a ostale staviti u depo i čuvati do dalje naredbe.

3) Ukoliko ovi predmeti nisu postali definitivno svojina države, Narodna banka FNRJ staviće iste u depo do konačne odluke o svojini, a potom će sa istima postupiti u smislu donete odluke odnosno u smislu tač. 2 ove naredbe.

4) Ova naredba dobija obaveznú snagu danom objavljivanja u *»Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije«*.

U cilju izvršenja prednje naredbe, savezni Ministar finansija propisao je pod br. 32802 od 13 avgusta 1947 godine i dostavio državnim organima sledeće

Uputstvo o postupku sa plemenitim metalima i predmetima izrađenim od ovih metala, koji se po bilo kome osnovu nalaze na čuvanju kod narodnih vlasti:

1) Da se pod plemenitim metalima i predmetima izrađenim od ovih metala podrazumevaju samo zlato i platinu pa se prema tome i ovakvi predmeti imaju dostaviti u depo kod Narodne banke FNRJ, Glavna centrala, Beograd, bez obzira u kome se obliku nalaze: neprerađene u polugama, polupreradene, kovane, lomljene ili u obliku gotovih izradevina (radni nakit, satovi i sl.).

Predmeti izrađeni od srebra ne smatraju se kao predmeti izrađeni od plemenitog metala.

2) Vrednosti od plemenitih metala koje se predaju u depo Glavne centrale Narodne banke moraju se predavati u zatvorenim omotima, zapečaćenim od ustanove ili organa koji ih predaje u depo;

3) Zapečaćeni omoti u smislu prethodne tačke, imaju se dostavljati Glavnoj centrali Narodne banke sa sprovednim aktom ustanove ili organa koji deponovanje vrši, s tim da u ovom aktu mora biti izričito naznačeno:

a) detaljna specifikacija predmeta od plemenitih metala u zapečaćenom omotu, koja može biti — ukoliko je broj predmeta veliki — naznačena i na zasebnom spisku koji se uz akt prilaže sa naznačenjem i opisom što je moguće približnijeg izgleda predmeta;

b) u samom zapečaćenom omotu, zajedno sa predmetima od plemenitih metala, mora takođe biti upakovan, ili primerak spiska vrednosti ili kopija akta ukoliko su u samom aktu vrednosti naznačene;

4) Omoti sa vrednostima, zajedno sa sprovednim aktom, mogu se predavati najbližem sedištu Narodne banke u cilju dostavljanja Glavnoj centrali Narodne banke.

5) Sedište bančino kome bude izvršena predaja omota sa sprovednim aktom, izdavaće privremene priznanice u kojima će potvrditi prijem zapečaćenog omota, kao i prijem sprovednog akta. U ovoj privremenoj priznanci mora biti naznačen broj i datum sprovednog akta i potvrđen prijem omota, na kome ustanova ili organ mora sa svoje strane da udari štambilj i naznači broj i datum sprovednog akta. Glavna centrala bančina, po prijemu sprovednog akta sa zapečaćenim omotom od pojedinih sedišta, potvrđivaće definitivni prijem ustanovi ili organu zasebnom priznaticom, kojom prilikom će navesti broj depozita pod kojim se primljeni omot čuva, s tim što će ova definitivna potvrda zameniti prvobitnu privremenu priznaticu.

6) Ukoliko pojedini organi ne raspolažu svojim pečatima, dužni su da sve vrednosti od plemenitih metala do kojih dodu po bilo kome osnovu, dostave svome neposredno pretpostavljenom organu, koji će postupiti po prednjim uputstvima.

7) Po prijemu definitivnih potvrda o deponovanju vrednostima od strane Glavne centralne Narodne banke, ustanove i organi koji su deponovanje izvršili, obavljaće svu prepisku sa Glavnom centralom Narodne ban-

ke, pozivajući se u svakom svom aktu na broj i datum definitivne potvrde, kao i na broj depozita koji je u definitivnoj potvrdi naznačen.

8) Po prestanku potrebe daljieg držanja vrednosti od plemenitih metala u depozitima, deponent (organ, ustanova) u svojim nalogima Glavnoj centrali Narodne banke o daljieg postupku sa deponovanim vrednostima, ovlastiće istovremeno Narodnu banku da može komisij-ski otvoriti omot i izvršiti nalog.

9) Po prijemu naloga od deponenta, u smislu prethodne tačke, za likvidaciju depozita Glavna centrala Narodne banke potvrdiće pismeno prijem dostavljenog joj naloga, koja će potvrda za deponenta značiti da je nalog izvršen.

10) Sve vrednosti od plemenitih metala koje su već prešle u državnu svojinu (po sudskim presudama i dr.) imaju se dostaviti Glavnoj centrali Narodne banke na isti način (u zapečaćenim omotima) zajedno sa sprovednim aktom u kome mora Narodna banka biti ovlašćena da otvori omot i postupi u smislu saopštenog joj rešenja, presude ili odluke.

V. SREBRO

1) CENA SREBRA

Prema postojećim deviznim propisima srebro nije plemeniti metal. Međutim, prema sporazumu sklopljenom u Bretton Woods-u postoji mogućnost da se srebro od strane pojedinih država članica može upotrebiti kao zaloga za dobijanje zajma. Na ovaj način srebro dobija specijalno značenje i sa deviznog gledišta.

Osim toga, srebro može da posluži kao glavni metal za kovanje sitnog novca većih nominalnih vrednosti, tako da i u tome pogledu ima izvesni značaj.

S tih razloga Narodna banka, na osnovu rešenja Ministra finansija FNRJ VII br. 9231 od 3 decembra 1945 godine i VII br. 2896 od 23 februara 1946 godine, otkupljuje srebro po ceni od 1.000.— dinara za 1 kg: čistog srebra, i to:

- 1) proizvedeno srebro od proizvođača u zemlji; i*
- 2) srebrni novac po vrednosti sadržine čistog srebra u njemu.*

Izračunate cene za pojedine vrste srebrnog kovanog novca koji se najčešće nudi Narodnoj banci na otkup, zajedno sa pregledom punomernih bruto i neto težina i finoća, su sledeće:

218

V R S T A	Bryto grama	Finoća	Neto grama	Cena u dinari- ma
<i>Stari jugoslovenski novac</i>				
od 50 din. 1932 god.	23.—	750	17,25	17.—
od 50 din. 1938 god.	15.—	750	11,25	11.—
od 20 din. 1931 god.	14.—	500	7.—	7.—
od 20 din. 1938 god.	9.—	750	6,75	7.—
od 10 din. 1931 god.	7.—	500	3,50	3,50
<i>Nemačke marke od 1934 i dalje</i>				
od 5.— RM.	13,88	900	12,49	12,50
od 2.— RM.	8.—	625	5.—	5.—
<i>Novac od pre prvog svetskog rata</i>				
<i>Nemačke marke od 5.—</i>				
od 5.—	27,77	900	24,99	25.—
od 3.—	16,66	900	14,95	15.—
od 2.—	11,11	900	10.—	10.—
od 1.—	5,55	900	4,99	5.—
od 0,50	2,77	900	2,49	2,50
<i>Austriske krune i crno- gorski perperi od 5.—</i>				
od 5.—	24.—	900	21,60	21,50
<i>Latinska unija i srpski dinari od 5.—</i>				
od 5.—	25.—	900	22,50	22,50
<i>Austriske krune, perperi, latinska unija i srpski dinari od 2.—</i>				
od 2.—	10.—	835	8,35	8.—
isto od 1.—	5.—	835	4,17	4.—
isto od 0,50	2,50	835	2,08	2.—
<i>Talirni Marije Terezije i kom.</i>				
i kom.	28,066	833,33	23,38	23.—

Pored navedenih srebrnjaka Narodna banka otkupljuje i ostali srebrni kovani novac po težini i finoći, a na osnovu gornje cene.

2) KUPOVINA I PRODAJA SREBRA OD STRANE NARODNE BANKE

Narodna banka kupuje i prodaje srebro pod sledećim uslovima (prema cirkularu Narodne banke, Glavna direkcija br. 186/80 od 16 oktobra 1946 godine):

Kupovina srebra

Kovano srebro otkupljuju sve bančine poslovne jedinice prema ceni čistog srebra, punomernoj težini i finocći (vidi cene na str. 216). Vzlizane, bušene i oštećene komade otkupljuje Banka samo na osnovu merenja; i to poslovne jedinice, koje raspolažu preciznim vagama, otkupljuju te komade neposredno, a one, koje ne raspolažu tim vagama, primaju ih samo na naplatu i šalju svojoj Centrali ili Glavnoj filijali na obračun.

Lomljeno srebro Narodna banka ne otkupljuje.

Srebro od proizvođača. Proizvođači srebra imaju da dostavljaju proizvedeno srebro na otkup neposredno Narodnoj banci Glavnoj centrali u Beogradu.

Prodaja srebra

Narodna banka prodaje srebro samo na osnovu odobrenja saveznog Ministarstva finansija.

Provizije

Pri kupovini i prodaji srebra Narodna banka naplaćuje proviziju, koju primenjuje i kod valuta, tj. 5‰. Pri likom otkupa srebra od proizvođača, Banka ne naplaćuje nikavku proviziju ni troškove.

*

* *

Prema postojećim deviznim propisima ne postoji obaveza nudenja srebra ni srebrnog novca. Isto tako, po deviznim propisima ne postoji zabrana prometa srebrom i srebrnim novcem. Po sebi se razume da se ni ovaj promet, kao ni promet drugom robom, ne sme obavljati u suprotnosti s propisima Zakona o potvrđi i izmenama Zakona o suzbijanju nedopuštene špekulacije i privredne sabotaze (»Službeni list« br. 56 od 12 jula 1946 godine).

VI. PLATNI PROMET SA INOSTRANSTVOM

A. Opšti propisi

Celokupni platni promet s inostranstvom podleži deviznoj kontroli, bez obzira na to, da li s dotičnom zemljom postoji sporazum o međusobnim plaćanjima ili ne. Tu deviznu kontrolu regulišu opšti devizni propisi, sadržani u Deviznom zakonu, Deviznom pravilniku, Pravilniku o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom, kao i u rešenjima i uputstvima opšte prirode. Oni uglavnom važe i za plaćanja sa zemljama, s kojima postoje platni sporazumi. Treba, naime, imati u vidu da platni sporazumi u prvom redu regulišu međusobne odnose između domaćeg i stranog platnog mesta — obično centralnih banaka — čime je uveliko olakšan platni promet s dotičnom zemljom, ali da ti sporazumi redovno ne diraju u domaće devizne propise pojedinih zemalja.

Ovde ćemo ukratko navesti te opšte propise devizne kontrole u vezi s tehničkom stranom platnog prometa s inostranstvom.

1) Platni promet po robnom osnovu

a) Uvoz robe. — Uvoziti se može samo na osnovu odobrenja za uvoz Ministarstva spoljne trgovine FNRJ. — Isto tako se i plaćanje robe može izvršiti samo na osnovu odobrenja za plaćanje istog Ministarstva. Ali ukoliko je u pitanju plaćanje u neklirinške zemlje, potrebno je osim toga i odobrenje Odeljenja platnog prometa s inostranstvom Ministarstva finansija FNRJ, odnosno Ministarstva spoljne trgovine FNRJ ukoliko su u pi-

222

tanju sredstva stvorena izvozom robe. — Plaćanje se vrši samo kod Narodne banke (odnosno u izvesnim slučajevima kod Jugoslovenske izvozne i kreditne banke) polaganjem protivvrednosti u dinarima i to po utvrđenom kursu (bilo sporazumno s dotičnom zemljom, bilo od strane naših deviznih organa). — Prilikom uplate uvoznik ne treba da podnosi nikakva druga dokumenta, osim odobrenja za plaćanje.

b) Izvoz robe. — Sav izvoz robe vrši se samo na osnovu odobrenja za izvoz Ministarstva spoljne trgovine FNRJ. — Protivrednost u dinarima isplaćuje Narodna banka na osnovu naloga, koje prima od svojih korespondenata u inostranstvu. — Prilikom primanja odnosnog iznosa izvoznik dobija obračun s klauzulom, da se isplaćeni iznos može upotrebiti za pravdanje izvoznčke obaveze.

2) Platni promet po putničkom osnovu

a) Odlazak u inostranstvo — Domaća lica koja putuju u inostranstvo mogu po pravilu nabavljati platežna sredstva samo uz uredno vizirane putne isprave. — Bez naročitog odobrenja mogu nabavljati samo platežna sredstva zemlje u koju putuju, i to do protivvrednosti od Din 3.000 po osobi za sve klirinške zemlje osim Albanije (za koju se može bez naročitog odobrenja nabavljati i do protivvrednosti od Din. 5.000.—) i Švajcarske (za koju vidi naročite propise na str. 276).

Za nabavku platnih sredstava za neklirinške zemlje, za Švajcarsku i za klirinške zemlje preko predviđenih iznosa potrebo je specijalno odobrenje Odeljenja platnog prometa s inostranstvom Ministarstva finansija FNRJ. — Svaka prodaja stranih sredstava plaćanja ubeležava se u putnu ispravu. (Vidi opširnije na str. 190 tač. 11).

b) Dolazak iz inostranstva. — Glavna centrala, centrale i filijale Narodne banke i filijale »Putnik«a otkupljuju od putnika koji dolaze iz inostranstva strana sredstva plaćanja po propisima, koji važe za otkup efektivne strane valute, odnosno po propisima iz sporazuma s pojednim zemljama. (Vidi opširnije na str. 184 i sled.)

3) Ostala plaćanja

Sva ostala nerobna plaćanja u inostranstvo, ukoliko nisu obuhvaćena pojedinim platnim sporazumima ili regulisana specijalnim propisima nadležnih deviznih organa, mogu se vršiti samo na osnovu odobrenja Odeljenja platnog prometa s inostranstvom Ministarstva finansija FNRJ i to na način predviđen u samom odobrenju odnosno na način koji je predviđen za plaćanja u odnosnu zemlju. — Za sitna plaćanja u inostranstvo vidi str. 292.

B. Klirinške zemlje

One zemlje, s kojima je sklopljen aranžman u pogledu plaćanja, nazivaju se klirinške zemlje, bez obzira na to, da li je odnosni aranžman klirinški sporazum u tehničkom smislu reči. Sve ostale zemlje nazivaju se neklirinške ili devizne zemlje.

Do sada su zaključeni platni sporazumi sa sledećim zemljama (klirinške zemlje):

Albanija
Austrija
Belgija i Luksemburg
Bugarska
Čehoslovačka
Danška
Finska
Francuska
Holandija
Italija
Mađarska
Nemačka — Sovjetska okupaciona zona
Norveška
Poljska
Rumunija
SSSR
Švajcarska
Švedska

ALBANIJA

Sa Narodnom Republikom Albanijom potpisan je 22. juna 1947 godine Sporazum za međusobna plaćanja po raznim osnovama.

U vezi s tim sporazumom, Narodna banka je izdala cirkular (Direkcija deviznih poslova br. 200/58 od 25 avgusta 1947 godine), koji glasi:

I. ROBNA PLAĆANJA

Sva tekuća plaćanja iz direktnog robnog prometa sa Albanijom obavljaće se preko računa: Br. 1/47 — račun u dinarima »robni«, koji će se voditi kod Narodne banke FNRJ — Glavne centrale u Beogradu i Albanske državne banke u Tirani.

a) Plaćanje uvezene robe

Plaćanja uvezene robe iz Albanije od strane jugoslovenskih uvoznika vršiće se na sledeći način:

1 — Na osnovu rešenja Ministra finansija FNRJ br. 33795 od 14-VIII-1947 god. »plaćanja uvoza robe iz Narodne Republike Albanije, plaćanja troškova koji su u neposrednoj vezi sa uvozom iz NR Albanije, kao i plaćanja radova i usluga izvršenih u NR Albaniji, — ukoliko su domaći uvoznici i albanski izvoznici, kao i domaći poručioi i albanski izvršioci radova i usluga državna privredna preduzeća, resori ili državne ustanove, — mogu se vršiti bez odobrenja za plaćanje Ministarstva spoljne trgovine, odnosno Komiteta za spoljnu trgovinu u narodnim republikama«. Prema tome, sva bankina sedišta primaće u navedenim slučajevima dinarske iznose i sprovoditi Glavnoj centrali u korist računa br. 1/47 — račun u dinarima »robni«, ako je u nalogima za plaćanje naznačeno da se plaćanje odnosi na plaćanje robe i troškova neposredno u vezi sa robnim prometom, bez podnošenja od strane domaćih nalogodavaca dozvole za plaćanje ili ma kakvih drugih dokumenata.

2 — Svi ostali uvoznici dužni su i dalje da pribavljaju dozvole za plaćanja od Ministarstva spoljne trgovine, odnosno Komiteta za spoljnu trgovinu u narodnim republikama, tako da u ovim slučajevima ban-

čina sedišta mogu primati uplate u korist pomenutog računa br. 1 samo na osnovu dozvola za plaćanje.

4 — Podaci na obrascima za uplate moraju se popunjavati mašinom za pisanje na francuskom jeziku. U rubrici »primedbe« potrebno je navesti broj dozvole za plaćanje, ukoliko je za pojedino plaćanje ova dozvola predviđena.

5 — Naročito se naglašava da na obrascima za uplate mora biti vidno označen račun koji je naveden u konkretnom nalogu domaćeg uvoznika, odnosno u konkretnoj dozvoli za plaćanje u slučajevima u kojima je ova dozvola potrebna.

6 — U slučajevima iz prethodnog stava sva bančina sedišta mogu primati odgovarajuću vrednost u dinarima od domaćih uvoznika samo na osnovu dozvole za plaćanje Ministarstva spoljne trgovine, odnosno Komiteta za spoljnu trgovinu po republikama, u kojoj bude navedena klauzula da se uplata može izvršiti u korist računa br. 3/47 Albanske državne banke, Tirana, u određenoj stranoj valuti. Odgovarajuća vrednost u dinarima naplaćivaće se po važećim kursovima u našoj zemlji za valutu koja je naznačena u dozvoli za plaćanje. U ovim slučajevima domaći uvoznici neće podnositi bančnim sedištim nikakve druge dokumente, izuzev dozvole za plaćanje, a uplate mogu vršiti samo do iznosa u stranoj valuti na koji dozvola glasi i u korist računa br. 3/47 u istoj stranoj valuti.

Plaćanje robnim čekovima. — Ukoliko bi pojedina jugoslovenska lica tražila izdavanje »robnih čekova«, čije je izdavanje predviđeno za nabavke manjih količina robe u slobodnom prometu, kao i za isplate manjih radova i usluga, na osnovu ranije pomenutog rešenja Ministra finansija FNRJ br. 33795 od 14-VIII-1947 god., predviđen je sledeći postupak:

8 — sva bančina sedišta, koja su ovlašćena i za izdavanje čekova u putničkom prometu i koja su izmejala spesimene potpisa sa Albanskom državnom ban-

226

kom, mogu na zahtev domaćih lica izdavati čekove na albanske leke, vučene na Albansku državnu banku, Tirana, bez dozvola za plaćanje, kao i bez podnošenja ma kakvih drugih dokumenata;

9 — čekovi se mogu izdavati na iznose od najviše 10.000 leka po osobi;

10 — čekovi će se izdavati na redovnim obrascima za izdavanje čekova, s tim što na svakom ovakvom čeku mora biti vidno označeno pisaćom mašinom »Cheque marchandise«;

b) Naplata izvezene robe

Naplata izvezene robe u Albaniju vršiće se:

12 — svima jugoslovenskim izvoznicima u dinarima na osnovu primljenih naloga od Albanske državne banke, Tirana, i to preko nadležnih bančinih sedišta kojima će Služba kliringa Direkcije deviznih poslova iz Glavne centrale izdavati neposredno naloge za isplatu;

Naplata u robnim čekovima. — Sva bančina sedišta, koja su ovlašćena za isplatu putničkih čekova Albanske državne banke, Tirana, i koja raspolažu njenim spesimenima potpisa, mogu isplaćivati i bez primljenog aviza od Albanske državne banke »robne čekove« koje im budu prezentirali za naplatu albanski državljani:

16 — ako su čekovi izdati od strane Albanske državne banke, Tirana, i ukoliko savnjivanjem utvrde da su potpisi na čeku ispravni;

17 — ako čekovi ne glase na veći iznos od 10.000 dinara;

18 — ako se na čekovima nalazi vidna oznaka »robni čekovi«;

II. ROBNE KOMPENZACIJE

20 — Robne kompenzacije mogu obavljati domaći uvoznici i izvoznici, ukoliko su u pitanju državna preduzeća, resori i ustanove, bez ikakvih dozvola za njihovo sprovođenje, s tim što će uvoznici vršiti polaganja kod

Narodne banke dinarskog iznosa iz kompenzacije koji se ima da isplati domaćem izvozniku. Prilikom polaganja dinara u ovim slučajevima domaći uvoznici su dužni da istovremeno izdaju Banci nalog za isplatu domaćem izvozniku sa kojim kompenzaciju obavljaju. Sva bančina sedišta mogu primiti dinare od uvoznika po kompenzacionim poslovima koje će dostavljati Službi kliringa zasebnim izveštajem i pismenim nalogom u kome će vidno označiti: »Albanske kompenzacije — račun br. 7/47«. Naplaćuje se redovna klirinška provizija od uvoznika i od izvoznika.

III. RADOVI I USLUGE

Sva plaćanja između Jugoslavije i Albanije, koja se odnose na izvršene radove i učinjene usluge, vrše se preko računa u dinarima »radovi i usluge« br. 2/47. Ovaj račun vodiće Narodna banka FNRJ, Glavna centrala u Beogradu i Albanska državna banka, Tirana.

a) Plaćanje radova i usluga

Jugoslovenski dužnici vrše plaćanja u Albaniji za radove i usluge:

21 — U istim slučajevima, u kojima je tač. 1 ovog cirkulara predviđena mogućnost plaćanja za uvezenu robu bez dozvole za plaćanje, istim rešenjem Ministra finansija FNRJ predviđena je mogućnost i plaćanje bez dozvole za plaćanje i za isplatu radova i usluga. Prema tome u navedenim slučajevima bančina sedišta će primiti uplate od domaćih dužnika i sprovođiti ih Glavnoj centrali — Službi kliringa Direkcije deviznih poslova u korist računa u dinarima »radovi i usluge« br. 2/47.

22 — Svi ostali dužnici dužni su da pribavljaju dozvole za plaćanja Ministarstva spoljne trgovine, odnosno Komiteta za spoljnu trgovinu po republikama, tako da bančina sedišta u ovim slučajevima mogu primiti uplate u korist pomenutog računa br. 2/47 samo na osnovu dozvola za plaćanje.

228

b) Naplata radova i usluga

Jugoslovenski izvršioći radova i usluga naplaćivaće odnosna svoja potraživanja:

24 — Svima poveriocima u Jugoslaviji za naplatu izvršenih radova i učinjenih usluga, Narodna banka FNRJ vršiće isplate na osnovu primljenih naloga od Albanske državne banke, Tirana, i to preko nadležnih bančnih sedišta kojima će Služba kliringa Direkcije deviznih poslova Glavne centrale izdavati neposredno naloge za isplatu.

IV. NEROBNA PLAĆANJA

Prema postignutom Sporazumu nerobna plaćanja obuhvataju: troškove putnika i turista, članova kulturno-prosvetnih, masovnih i sportskih organizacija, izdržavanje studenata, lečenja bolesnih, penzije i rente, poreze, takse i ostale dažbine, honorare, pretplate na novine i časopise, doznake radnika, iseljenika i nameštenika, troškove pretovara tranzitne robe i ostale troškove u vezi s tim, lučke takse i pilotaže, troškove izdržavanja jugoslovenskih i albanskih brodskih posada i manje opravke brodova, autorska prava i licence, prihode od kapitala i drugih investicija, salda iz PTT, pomorskog i vazdušnog saobraćaja, premije osiguranja i reosiguranja i druga plaćanja po prethodnom sporazumu nadležnih vlasti obeju zemalja.

Nerobne isplate (doznake). — Nerobne isplate u Albaniji vršiće se preko računara u lekovima »putnički« br. 6/47:

25 — Na osnovu rešenja Ministra finansija FNRJ br. 34667 od 21-VIII-1947 g., sva savezna i republikanska ministarstva, državne ustanove i preduzeća mogu vršiti plaćanja neograničenih iznosa albanskih lekova u Albaniji, *bez odobrenja za plaćanje*, ukoliko se plaćanja vrše po nerobnom osnovu. Prema tome sva bančna sedišta mogu primati u navedenim slučajevima pismene naloge i sprovođiti ih Službi kliringa Direkcije deviznih poslova u Glavnoj centrali radi isplate u Albaniji.

26 — U svima ostalim slučajevima za nerobne dozname za Albaniju potrebna je dozvola za plaćanje Ministarstva finansija FNRJ, ako su u pitanju iznosi od preko 5.000 dinara, a za plaćanja do navedenog iznosa dozvole Glavne centrale bančine.

Nerobne naplate. — Nerobne naplate iz Albanije vršće se preko računa u dinarima »putnički« br. 5/47:

27 — Isplate domaćim korisnicima po nerobnom osnovu vršće se samo na osnovu naloga Albanske državne banke, Tirana, i to preko nadležnih bančinih sedišta kojima će Služba kliringa Direkcije deviznih poslova u Glavnoj centrali izdavati *neposredno* naloge za isplatu.

28 — Obe strane, prilikom izdavanja naloga za isplate po nerobnom osnovu, dužne su da u nalogu navedu sve podatke koji su potrebni za identifikovanje korisnika i izvršenja isplate po primljenom nalogu.

Putnički promet. — U putničkom prometu sa Albanijom predviđen je sledeći postupak:

29 — na osnovu uredno viziranih putnih isprava, putnici koji odlaze u Albaniju mogu nabavljati albanske lekove do 500 dinara, s tim što će čekove i kreditna pisma moći da nabavljaju samo kod sedišta bančinih koja su za to ovlašćena. Sva sedišta mogu prodavati po putnim ispravama efektivne albanske lekove samo do iznosa od 500 leka u komadima od 50 leka i manjim;

30 — sva bančina sedišta koja raspolažu specimenima potpisa Albanske državne banke, mogu vršiti isplate putničkih čekova koje izdaje Albanska državna banka na iznose do najviše 25.000 dinara bez prethodnog aviza pomenute banke, a čekove na iznose preko toga samo ukoliko su primila avizo Albanske državne banke, Tirana. Sedišta koja ne raspolažu specimenima potpisa primaće putničke čekove samo za naplatu i dostavljati ih neposredno Glavnoj centrali bančinoj na inkaso;

31 — sve isplaćene putničke čekove na dinare sedišta će dostavljati sa zasebnim izveštajem Glavnoj centrali — Službi kliringa, sa naznačenjem na čekovima da su već isplaćeni.

V. NAPLATA PROVIZIJE I TROŠKOVA

32 — Za uplate i isplate naplaćivače se 1% klirinške provizije, minimum Din 10.—, za telegrafске uplate naplaćivače se 1,5% provizije, minimum Din 30.—. Prilikom isplata telegrafskih naloga iz Albanije u korist domaćih lica i firmi, naplaćivače se samo 1% provizije, minimum Din 15.—.

33 — Prilikom uplata u kliring naplaćivače se za obrazac po Din 3.— od svake uplate.

U vezi sa tačkama 29, 30 i 31 ovog cirkulara (Putnički promet), vidi »Prenošenje dinara i lica preko granice« na str. 157.

AUSTRIJA

I. ROBNII PROMET

Plaćanja po robnom osnovu između FNR Jugoslavije i Austrije vrše se na osnovu sporazuma zaključenog između Jugoslovenske izvozne i kreditne banke, Beograd, i Austrijske narodne banke, Beč. U vezi s tehničkim sprovođenjem ovih plaćanja, Narodna banka je u cirkularu Direkcija državnih poslova br. 296/83 od 9 decembra 1947 godine izdala sledeća uputstva:

1) likvidacija (plaćanje i naplate) po konkretnim kompenzacionim poslovima obavljaće se preko zasebnih dolarskih računa za svaki pojedini kompenzacioni posao koji će biti otvoren kod Jugoslovenske izvozne i kreditne banke, Beograd, i Austrijske narodne banke, Beč;

2) jugoslovenski uvoznici robe iz Austrije po konkretnim kompenzacionim poslovima vršiće polaganje odgovarajuće vrednosti u dinarima na osnovu dozvole Ministarstva spoljne trgovine kod Jugoslovenske izvozne i kreditne banke, Beograd, koja će na osnovu primljenih dinarskih iznosa izdavati nalog Austrijskoj narodnoj banci za isplatu austrijskom izvozniku. Isplate domaćim izvoznicima po konkretnim kompenzacionim poslovima vršiće Jugoslovenska izvozna i kreditna banka na osnovu primljenih naloga od Austrijske narodne banke;

3) obostrane isplate po zasebnim kompenzacionim računima vršiće obe banke odmah po prijemu naloga, a u granicama sporazumom predviđenih recipročnih kredita;

4) svi pojedinačni računi u SAD dolarima koji budu otvoreni kod obeju banaka za svaki pojedini kompenzacioni posao sačinjavaju jedinstven kompenzacioni zbirni račun na koji se odnosi i predviđeni recipročni kredit;

5) sva plaćanja iz robnog prometa izvan kompenzacija obavljaće se na isti način, s tim što će se za ove slučajeve otvoriti kod obeju banaka zaseban račun u SAD dolarima pod imenom »razna plaćanja«. Isplate u ovom slučaju vršiće se obostrano po prijemu naloga, a u granicama recipročnog kredita koji je predviđen po ovim računima;

6) sve uplate od strane domaćih uvoznika za Austriju bančina sedišta će dostavljati Jugoslovenskoj izveznoj i kreditnoj banci, Beograd, sa nalogom i odobrenjem za plaćanje u slučajevima kada nije u pitanju kompenzacioni posao, a u slučajevima kada je u pitanju kompenzacioni posao, dozvolu za plaćanje zamenjuje odobrenje za uvoz. Napominje se da pomenuta banka ima račun kod Centrale 1 u Beogradu.

BELGIJSKO-LUKSEMBURŠKA EKONOMSKA UNIJA

S Belgijsko-Luksemburškom ekonomskom unijom sklopljen je sporazum o plaćanju od 6 juna 1946 godine.

U vezi s tim je Narodna banka izdala svojim filijalama cirkular (Devizna direkcija br. 164/70 od 10 septembra 1946 godine) koji glasi:

I.

1) Za primenu ovog sporazuma dolazi u obzir monetarna belgijska zona, koja obuhvata sledeće teritorije:

- Belgija,
- Vel. Vojvodstvo Luksemburg,
- Belgijski Kongo,
- mandatske teritorije Ruanda—Urundi.

232

2) Belgijska narodna banka otvoriće na ime Narodne banke FNRJ račun u belg. francima preko koga će se vršiti plaćanja i naplate između naše zemlje i Belgije, predviđene ovim cirkularom.

3) Kurs: Sva plaćanja preko ovog računa preračunavaće se po zvaničnom kursu za bel. franke, koji za sada iznosi 100 belg. franaka = 114,08 dinara.

II. PLAĆANJE UVOZA

4) Sav uvoz iz Belgije može se vršiti samo na osnovu dozvola za uvoz pribavljenih od Ministarstva spoljne trgovine ili njegovih predstavništava* u zemlji.

5) Plaćanje uvezene robe iz Belgije može se vršiti samo na osnovu dozvole za plaćanje Ministarstva spoljne trgovine ili njegovih predstavništava* u zemlji (u tri primerka) polagnjem odgovarajuće vrednosti u dinarima za iznos belg. franaka, na koji budu glasile fakture, na bazi kursa za belg. franke u smislu tačke 4 ovog cirkulara.

6) Uplate u Jugoslaviji mogu se za sada vršiti samo kod Narodne banke u Beogradu ili njenih filijala u zemlji.

7) Prilikom uplata uvoznici neće podnositi nikakve druge dokumente, osim dozvole za plaćanje, pošto se isti moraju podnositi prilikom pribavljanja dozvole za plaćanje.

9) Svi podaci na obrascima za uplate imaju se popunjavati mašinom za pisanje (latinicom) na francuskom jeziku. U »Primerke« pomenutog obrasca potrebno je da bude označen broj odnosno dozvole za plaćanje.

III. NAPLATA IZVOZA

1) Sav izvoz u zonu belgijskog franka može se vršiti samo na osnovu prethodne dozvole za izvoz pribavljene od Ministarstva spolje trgovine ili njegovih predstavništava* u zemlji.

* Sada: komiteta za spoljnu trgovinu u narodnim republikama.

11) Isplate odgovarajuće vrednosti izvezeno robe vršće se domaćim izvoznicima u dinarima, a prema nalogima primljenim od Belgijske narodne banke.

12) Prilikom isplata flijala će davati obračun sa klauzulom da se isplaćeni iznos (ukoliko se odnosi na izvoz robe) može upotrebiti za pravdanje obaveze na osnovu koje je domaći izvoznik pribavio potrebnu dozvolu za izvoz robe u Monetarnu zonu belg. franka.

IV. PLAĆANJE PO PUTNIČKOM PROMETU

13) Svi putnici, koji putuju u monetarnu zonu belg. franka, mogu, uz uredno viziranu putnu ispravu, dobiti, bez prethodne dozvole saveznog Ministarstva finansija, kod Narodne banke u Beogradu odgovarajuću vrednost belg. franka za dinara 3.000 (tri hiljade) po osobi* bilo u kreditnom pismu (kod bančine Centrale u Beogradu), čeku ili doznaci, bilo dozvoljeni deo u efektivnim belg. francima (dozvoljen unos u Belgiju do belg. fr. 1.000.—). Za iznos preko Din. 3.000.— (tri hiljade) potrebno je prethodno pribaviti dozvolu za plaćanje od Saveznog Ministarstva finansija, Bankovno-valutnog odeljenja.**

V. OSTALA NEROBNA PLAĆANJA

14) Za sva druga plaćanja, po nerobnom osnovu, potrebno je pribaviti prethodnu dozvolu za plaćanje od Saveznog Ministarstva finansija, Bankovno-valutnog odeljenja.**

VI. NAPLATA PROVIZIJE I TROŠKOVA

15) Na uplate i isplate po platnom sporazumu sa belgijsko-luksemburškom ekonomskom unijom naplaćivaće se 1‰ klirinške provizije minimum Din 10.—

16) Prilikom uplate u kliring naplaćivaće se od polagača za obrazac po Din 3.— od svake uplate.

*Din., 1500.— za lica ispod 16 godina V. str. 189 tač 3.

** Sada: Odeljenja platnog prometa s inostranstvom.

BUGARSKA

S Bugarskom postoje dva sporazuma u pogledu međusobnih plaćanja: Sporazum o regulisanju nerobnih plaćanja i plaćanja starih obaveza i Sporazum o robnoj razmeni i plaćanju između Jugoslavije i Bugarske.

1) Sporazum o regulisanju nerobnih plaćanja i plaćanja starih obaveza

U vezi s ovim sporazumom Narodna banka je izdala cirkular (Devizna direkcija br. 93/18 od 29 aprila 1947 godine), koji glasi:

I. NEROBNA PLAĆANJA

1) Za vršenje nerobnih plaćanja između naše zemlje i Bugarske, Narodna banka FNRJ, Beograd, i Bugarska narodna banka, Sofija, otvoriće međusobno račune u valutama svoje zemlje.

2) Nalozi za isplatu izdavaće se obostrano u valuti zemlje korisnika. Oni moraju da sadrže sve potrebne podatke za identifikovanje korisnika i za izvršenje plaćanja koje je u pitanju.

3) Prednjim sporazumom o regulisanju nerobnih plaćanja predviđeno je da se mogu vršiti sledeća nerobna plaćanja:

- a) izdržavanje diplomatskih i drugih predstavnika;
- b) troškovi putnika, turista i bolesnika;
- c) izdržavanje studenata i drugih lica, koji stiču školsko ili stručno obrazovanje;
- d) troškovi grupnih poseta kulturnih, političkih, sportskih i drugih masovnih organizacija;
- e) penzije i rente od nepokretnosti;
- f) porezi, takse i druge dažbine;
- g) honorari naučnicima, umetnicima, književnicima, novinarima i slično;
- h) pretplate na listove i časopise;
- i) doznake radničkih ušteta, izdržavanje i pomoć porodicama;

- j) troškovi pretovara i drugih usluga u morskim i rečnim pristaništima, kao i u železničkom tranzitu između dve zemlje;
 - k) neophodne opravke brodova, šlepova, vagona, automobila i aeroplana, kao i troškovi ovih objekata i osoblja na njima;
 - l) licence za patente, autorska prava i filmove;
 - m) plaćanja između administracija PTT, železnica i vazdušnog saobraćaja, kao i između putničkih biroa obeju zemalja;
 - n) druga nerobna plaćanja za koja se budu sporazumele Narodne banke dveju zemalja;
 - o) plaćanja koja potiču iz obaveza nastalih pre 20 februara 1945. (Vidi napomenu iza ovog cirkulara.)
- 4) Za sva plaćanja po nerobnom osnovu potrebno je prethodno pribaviti dozvolu za plaćanje od Ministarstva finansija FNRJ, Odeljenje platnog prometa sa inostranstvom.

6) Svi podaci na obrascima za uplate imaju se popunjavati mašinom za pisanje na narodnom jeziku. U »Primerbe« pomenutog obrasca potrebno je da bude označen broj i datum odnosne dozvole za plaćanje.

II. PUTNIČKI PROMET

Svi domaći putnici, koji putuju u Bugarsku mogu, uz uredno viziranu putnu ispravu, dobiti bez prethodne dozvole Ministarstva finansija kod Narodne banke FNRJ odgovarajuću vrednost bugarskih leva do iznosa od Din 3.000 (tri hiljade) po osobi* bilo u kreditnom pismu, čeku (za sada samo kod Glavne Centrale u Beogradu) ili doznaci. Prodaja efektivnih leva za unos u Bugarsku može se vršiti samo do iznosa od leva 2.000 (dve hiljade) po osobi. Za iznos preko Din 3.000 potrebno je prethodno pribaviti od Ministarstva finansija FNRJ, Odeljenja platnog prometa sa inostranstvom, dozvolu za plaćanje.

* Din. 1500.— za lica ispod 16 godina. Vidi str. 189.

III. SITNA PLAĆANJA

Za plaćanje iznosa do Dinara 300.— (tri stotine) mesečno po osobi po bilo kome osnovu, potrebno je pribaviti prethodno dozvolu za plaćanje od Narodne banke FNRJ, Glavne Centrale u Beogradu.

IV. NAPLATA PROVIZIJE I TROŠKOVA

- 1) Za uplate i isplate po nerobnom osnovu naplaćivaće se 1‰ klirinške provizije, minimum Din 10.—;
- 2) Prilikom uplate u kliring naplaćivaće se za obračun po Din 3.— od svake uplate.

2) Sporazum o robnoj razmeni i plaćanju

U vezi s ovim sporazumom Narodna banka je izdala cirkular (Direkcija deviznih poslova br. 175/45 od 21 jula 1947 godine), koji glasi:

1 — Za obavljanje uzajamnih robnih plaćanja između Jugoslavije i Bugarske, Narodna banka FNRJ, Beograd, i Bugarska narodna banka, Sofija, otvoriće međusobno račune u dinarima. Preko ovih računa vršiće se obostrana plaćanja koja su sporazumom predviđena.

2 — Obe banke izdavaće međusobne naloge za isplatu koji će glasiti na dinare, sa sledećim podacima: redni broj, iznos, nalogodavac, korisnik, vrsta plaćanja.

3 — U smislu pomenutoga sporazuma mogu se vršiti plaćanja po robnom osnovu (posle uvoza i plaćanja unapred), kao i sporadna plaćanja u vezi sa robnim prometom.

II ROBNII PROMET

a) Plaćanje uvoza

4 — Plaćanje uvezene robe iz Bugarske, kao i plaćanje unapred, može se vršiti samo na osnovu dozvole za plaćanje Ministarstva spoljne trgovine FNRJ ili njegovih predstavništava* u zemlji (u tri primerka) polaganjem odgovarajuće vrednosti u dinarima na koje moraju glasiti fakture.

5 — Uplate u Jugoslaviji vršiće se kod svih sedišta Narodne banke FNRJ.

* Sada: Komiteta za spoljnu trgovinu u narodnim republikama.

6 — Prilikom uplata uvoznici će podnositi samo dozvolu za plaćanje iz tač. 4) ovoga cirkulara.

8 — Podaci na obrascu za uplate imaju se popunjavati mašinom za pisanje. U rubriku »Primedbe« pomenutoga obrasca potrebno je upisati broj dozvole za plaćanje.

b) Naplata izvoza

9 — Isplate jugoslovenskim izvozniciima vršiče se u dinarima na osnovu naloga Bugarske narodne banke.

10 — U obračunima pojedinih isplata bančino sedište koje vrši isplatu naznačiće klauzulu da se primljeni dinarski iznos može upotrebiti za pravdanje obaveze po izvozu robe u Bugarsku.

II PROVIZIJE I TROŠKOVI

11 — Na proste uplate i isplate naplaćivaće se 1‰ klirinške provizije, minimum Din 10.—; na telegrafske 1½‰ provizije, minimum Din 30.—. Prilikom isplata telegrafskih naloga iz Bugarske u korist domaćih firmi i lica, naplaćivaće se samo 1‰ provizije (minimum Din 15.—).

12 — Prilikom uplate u kliring naplaćivaće se za obrazac po Din. 3.— od svake uplate.

U vezi s tačkom o) pod 1/3 ovog cirkulara je obaveštenje koje je Ministarstvo finansija FNRJ objavilo u Beogradskoj »Borbi« od 1 novembra 1947 godine, a koje glasi:

Na dan 2 septembra 1947 stupio je na snagu Likvidacioni protokol o regulisanju starih obaveza između FNR Jugoslavije i NR Bugarske. Po odredbama ovog Protokola regulisaće se sva plaćanja koja proističu iz obaveza nastalih pre 20 februara 1945. godine.

O prednjem se obaveštavaju svi naši dužnici s tim, da molbe za dozvole plaćanja upućuju Ministarstvu finansija FNRJ — Odeljenje platnog prometa sa inostranstvom. U molbi se mora navesti:

238

- 1.) tačna adresa jugoslovenskog dužnika;
- 2.) tačna adresa bugarskog poverioca;
- 3.) osnov obaveze (kratak opis na koji je način obaveza nastala);
- 4.) vreme kada je obaveza stvorena, i
- 5.) moneta i iznos obaveze.

Molbi se moraju priložiti sva potrebna dokumenta o postojanju duga i ista se taksira sa 40.— dinara državne takse, a svaki prilog sa po 5.— dinara.

Molbe će se primati do 31 decembra 1947 godine.

ČEHOSLOVAČKA

1) Platni promet s Čehoslovačkom regulisan je

1. Sporazumom o uspostavljanju platnog prometa između naše zemlje i Čehoslovačke po robnom osnovu, koji je parafiran u Pragu 22 oktobra 1945 godine, a potpisan u Beogradu 2 novembra 1945 godine,

2. Sporazumom između Narodne banke Jugoslavije i Čehoslovačke narodne banke o obostranom putničkom prometu, koji je odobrio Ministar finansija FNRJ svojim Rešenjem VII br. 177 od 3 novembra 1945 godine i

3. Rešenjem Ministra finansija FNRJ VII br. 9277 od 28 maja 1946 godine o uspostavljanju uputničkog prometa sa Čehoslovačkom poštanskom štedionicom.

U svom cirkularu (Direkcija državnih poslova br. 122/23 od 31 maja 1947 godine) Narodna banka je dala potrebna uputstva za obavljanje platnog prometa s Čehoslovačkom po bilo kome osnovu — osim poštansko-čekovnog platnog prometa (za koji vidi dalje) —, a koja su ranije bila sadržana u više cirkulara. U uputstvima Narodne banke kaže se i ovo:

S obzirom da za platni promet sa Čehoslovačkom postoji od ranije više računa, to će — radi olakšanja tehničke manipulacije sa ovim računima — sva bančina sedišta ubuduće stavljati pored zvaničnog naziva računa takode i azbučnu oznaku za svaki pojedini račun, tako da će računi biti označeni na sledeći način:

- A — Račun robe;
- B — Račun robe;

C — Zasebni račun u čehosl. krunama;
D — Zasebni račun u dinarima;

I ROBNİ PROMET

1 — Preko računa A i B vršice se plaćanja koja potiču od isporuka robe jugoslovenskog i čehoslovačkog porekla — zajedno sa sporednim troškovima koji su u vezi s tim — koja je uvezena ili ima da se uveze u Jugoslaviju i Čehoslovačku.

2 — Svi nalozi Narodne banke Čehoslovačkoj narodnoj banci i obratno, glasiće na čehoslovačke kune.

3 — Sva plaćanja preračunavaće se po zvaničnom kursu za čehoslovačku krunu koji sada iznosi — 100 čehosl. kruna = 100 dinara.

4 — Dužnici se oslobađaju obaveze tek kada poverilac naplati svoje potraživanje.

a) Plaćanje uvoza.

5 — Sav uvoz iz Čehoslovačke može se vršiti samo na osnovu dozvola za uvoz pribavljenih od Ministarstva spoljne trgovine FNRJ i njegovih predstavništava* u zemlji.

6 — Plaćanje uvezene robe iz Čehoslovačke može se vršiti samo na osnovu dozvole za plaćanje Ministarstva spoljne trgovine FNRJ i njegovih predstavništava** u zemlji (u tri primerka) polaganjem odgovarajuće protivrednosti u dinarima za iznos čehoslovačkih kruna na koje će glasiti fakture.

7 — Plaćanje unapred vršice se samo na osnovu dozvole za plaćanje unapred Ministarstva spoljne trgovine FNRJ ili njegovih predstavništava* u zemlji (u tri primerka) polaganjem odgovarajuće protivrednosti u dinarima za iznos čehoslovačkih kruna na koje će glasiti fakture.

8 — Sve pomenute dozvole za plaćanje odnosno dozvole za plaćanje unapred glasiće ili za plaćanje preko A — Računa robe, ili preko B — Računa robe,

* Sada: komiteta za spoljnu trgovinu u narodnim republikama.

240

Polaganja po dozvolama u kojima nema ovih naznačenja odnose se na A — Račun robe.

9 — Uplate u Jugoslaviji imaju se vršiti samo kod Narodne banke FNRJ, Glavne centrale u Beogradu, kod centrala u narodnim republikama i kod njihovih filijala.

10 — Prilikom uplata uvoznici neće podnositi nikakva dokumenta osim dozvole za plaćanje, pošto se ista moraju podnositi prilikom pribavljanja dozvole za plaćanje.

13 — Svi podaci na obrascu za uplate imaju se popunjavati mašinom za pisanje na srpsko-hrvatskom jeziku. U »Primedbe« pomenutog obrasca potrebno je da se stavi broj odnosne dozvole za plaćanje.

b) Naplata izvoza

14 — Sav izvoz u Čehoslovačku može se vršiti samo na osnovu prethodne dozvole za izvoz pribavljene od Ministarstva spoljne trgovine FNRJ ili njegovih predstavništava* u zemlji.

15 — Isplate odgovarajuće vrednosti izvezeno robe vrše se domaćim izvoznicima u dinarima, a prema nalogima Čehoslovačke narodne banke.

16 — Prilikom isplata filijala će davati obračun sa klauzulom da se isplaćeni iznos može upotrebiti za pravljenje obaveza na osnovu koje je domaći izvoznik pribavio potrebnu dozvolu za izvoz u Čehoslovačku.

II. NEROBNI PROMET

a) Putnički promet

18 — Svi domaći putnici koji putuju u Čehoslovačku mogu dobiti kod Narodne banke FNRJ (za sada samo kod Glavne centrale i centrala u Zagrebu i Ljubljani), bez prethodne dozvole Ministarstva finansija FNRJ a uz uredno viziranu putnu ispravu, odgovarajuću vrednost čehoslovačkih kruna za iznos do najviše

* Sada: komiteta za spoljnu trgovinu u narodnim republikama.

3.000.— dinara po osobi,* bilo u čeku, bilo u kreditnom pismu. U ovaj iznos ulaze i efektivne čehosl. krune koje se mogu izneti u Čehoslovačku do iznosa od Kčs 500.— i to u apoenima od Kčs 50.— i manjim.

19 — Za iznose preko Din 3.000.— potrebno je prethodno pribaviti dozvolu za plaćanje od Ministarstva finansija FNRJ — Odeljenja platnog prometa sa inostranstvom.

20 — Neposredne isplate čekova i kreditnih pisama na dinare koji su izdati od strane odnosne čehoslovačke banke vrše za sada Glavna centrala i centrale u Zagrebu i Ljubljani.

Ostala bančina sedišta primaće čekove ili kreditna pisma samo na naplatu.

21 — Sva bančina sedišta mogu kupovati od putnika efektivne čehosl. krunu koje će dostavljati svojim centralama.

22 — Sve iznose prodate u čekovima, kreditnim pismima i efekt. čehosl. krunama bančina sedišta će upisivati u putne isprave lica kojima je prodaja izvršena. Isto tako postupaće se pri kupovinama.

b) Sitna plaćanja

23 — Za plaćanje iznosa do Din 300.— mesečno po osobi, po bilo kome osnovu, potrebno je prethodno pribaviti dozvolu za plaćanje od Narodne banke FNRJ — Glavne centrale u Beogradu.

c) Ostala nerobna plaćanja

24 — Za sva druga plaćanja po nerobnom osnovu potrebno je pribaviti prethodno dozvolu za plaćanje od Ministarstva finansija FNRJ — Odeljenje platnog prometa sa inostranstvom.

* Din. 1500.— za lica ispod 16 godina. Vidi str. 189.

III. PROVIZIJE I TROŠKOVI

26 — Na proste uplate i isplate naplaćivače se 1‰ klirinške provizije, minimum Din 10.—; na telegrafske 1¼‰ provizije, minimum Dinara 15.—. Za prodane čekove na KČS naplaćivače se provizija 1¼‰, minimum Din. 30.—, a prilikom isplata čekova koji su izdati od strane čehoslovačkog korespondenta 3‰ provizije, minimum Din 15.—. Od svake uplate na Račun reemigrantske imovine naplaćivače se 3‰ provizije.

27 — Prilikom uplate u kliring naplaćivače se za obrazac po Din 3.— od svake uplate; prilikom prodaje svakog čeka Din 10.— na ime troškova za ček.

2) Poštansko-čekovni platni promet sa Čehoslovačkom regulisan je Rešenjem Ministra finansija FNRJ pod VII br: 9277 od 28. maja 1946. godine, koje glasi:

1) da Poštanska štedionica može uspostaviti uputnički promet sa Čehoslovačkom poštanskom štedionicom;

2) da izuzetno od čl. 12. Deviznog pravilnika Poštanska štedionica može vršiti doznake iz tač. 1. ovog rešenja, pojedinih lica iz naše zemlje u Čehoslovačku, bez odobrenja Ministarstva finansija FNRJ, ukoliko vrednost pojedine doznake ne prelazi vrednost od 50.— dinara mesečno po osobi;

3) da izuzetno od čl. 12. Deviznog pravilnika za doznake iz tač. 1. ovog rešenja, u iznosu od 50.— do 300.— dinara mesečno po osobi, odobrenja izdaje Narodna banka;

4) za izvršenje doznaka preko 300.— dinara potrebno je prethodno odobrenje Ministarstva finansija FNRJ;

Primedba uz tačku 3):

Ovakvo ovlašćenje je Narodna banka posle preuzimanja Poštanske štedionice naknadno dobila za sve doznake do 300 Dinara u bilo koju zemlju Naredbom saveznog Ministarstva finansija VII br. 20099 od 12. novembra 1946. godine (vidi str. 292).

DANSKA

Platni promet s Danskom regulisan je

1. Protokolom o plaćanju između Jugoslavije i Danske. Po ovome protokolu otvara se kod Danske narodne banke račun u SAD-dolarima na ime Narodne banke FNRJ. Preko ovog računa vrše se međusobna plaćanja: a) po robnom osnovu (uvoz i izvoz, kao i sporedna plaćanja u vezi s robnim prometom) i b) sva ostala plaćanja, za koja se sporazumeju nadležne vlasti dveju zemalja i

2. Aranžmanom između Narodne banke FNRJ i Danske narodne banke u pogledu plaćanja po nerobnim osnovima (kao što je bilo predviđeno u protokolu o plaćanju).

1) Platni promet po robnom osnovu

Uputstva za plaćanja po robnom osnovu sadržana su u cirkularu Narodne banke (Direkcija deviznih poslova br. 167/39 od 15 jula 1947 godiine) koji glasi:

I.

1. — Za obavljanje uzajamnih plaćanja između Jugoslavije i Danske, Danska narodna banka otvoriće račun u SAD dolarima na ime Narodne banke FNRJ. Preko ovog računa vršiće se obostrana plaćanja koja su Protokolom predviđena.

2. — Obe banke izdavaće međusobne naloge za isplatu koji će glasiti na američke dolare, i to na francuskom jeziku sa sledećim podacima: redni broj, iznos, nalogodavac, korisnik, vrsta plaćanja.

3. — Obračun svih uplata i isplata vršiće se po kursu koji iznosi 1 američki dolar = 50.— dinara.

4. — U smislu pomenutog Protokola mogu se vršiti plaćanja a) po robnom osnovu (posle uvoza i plaćanja unapred) kao i sporedna plaćanja u vezi sa robnim prometom (troškovi transporta i osiguranja, komisioni i provizije);

b) i svako drugo plaćanje, za koje se sporazumeju nadležne vlasti dveju zemalja.

5. — Dužnici se oslobađaju obaveze tek kada poverilac naplati svoje potraživanje.

II. ROBNII PROMET

a) Plaćanje uvoza

6. — Plaćanje uvezene robe iz Danske kao i plaćanje unapred može se vršiti samo na osnovu dozvole za plaćanje Ministarstva spoljne trgovine FNRJ ili njegovih predstavništava* u zemlji (u tri primerka) polaganjem odgovarajuće vrednosti u dinarima za iznos američkih dolara na koje će glasiti fakture.

7. — Uplate u Jugoslaviji vršće se kod svih sedišta Narodne banke FNRJ.

8. — Prilikom uplata uvoznici će podnositi samo dozvolu za plaćanje iz tač. 6) ovog cirkulara.

10. — Podaci na obrašču za uplate imaju se popunjavati mašinom za pisanje na francuskom jeziku. U rubriku »Primedbe« pomenutog obrasca potrebno je upisati broj dozvole za plaćanje.

b) Naplata izvoza

11. — Isplate jugoslovenskim izvoznicima vršće se u dinarima na osnovu naloga Danske narodne banke.

12. — U obračunima pojedinih isplata bančino sedište koje vrši isplatu naznačiće klauzulu da se primljeni dinarski iznos može upotrebiti za pravdanje obaveze po izvozu robe u Dansku.

III. PROVIZIJE I TROŠKOVI

13. — Na proste uplate i isplate naplaćivaće se 1‰ klirinške provizije, minimum Din 10.—; na telegrafске 1½‰ provizije, minimum Din 15.—. Prilikom isplata telegrafskih naloga iz Danske u korist domaćih firmi i lica naplaćivaće se samo 1‰ provizije (minimum Din 15.—).

14. — Prilikom uplate u kliring naplaćivaće se za obrazac po Din 3.— od svake uplate.

2) Platni promet po nerobnom osnovu

Uputstva za nerobna plaćanja prema aranžmanu zaključenom između Narodne banke FNRJ i Danske

* Sada: Komiteta za spolnu trgovinu u narodnim republikama.

narodne banke sadržana su u cirkularu Narodne banke (Direkcija deviznih poslova br. 209/61 od 27 avgusta 1947 godine), koji glasi:

Prema pomenutom aranžmanu vršice se obostrana plaćanja po sledećim osnovama:

- a) troškovi opravke mašina kao i montiranja i drugih poslova s tim u vezi;
- b) usluge, honorari, nagrade, plate i penzije koje proističu iz izvesnih radnih ugovora itd.;
- c) autorska prava, patent, licence.;
- d) troškovi studenata, putnika, bolesnika i dr.;
- e) troškovi izdržavanja diplomatskih i konzularnih predstavništava FNRJ u Danskoj, i diplomatskih i konzularnih predstavništava Kraljevine Danske u Jugoslaviji;
- f) obračuni železničkih i poštanskih administracija dve zemlje;
- g) sva ostala plaćanja po prethodnom sporazumu narodnih banaka jedne i druge zemlje.

Putnički promet

Svi domaći putnici koji putuju u Dansku mogu, uz uredno viziranu putnu ispravu, dobiti bez prethodne dozvole Ministarstva finansija FNRJ kod Narodne banke FNRJ — za sada samo kod Glavne centrale u Beogradu — odgovarajuću vrednost dolara do iznosa od dinara 3.000.— po osobi, za lica ispod 16 godina do Din 1.500.—, u čeku ili kreditnom pismu na Dansku narodnu banku, Kopenhagen.

Za iznose preko 3.000.— dinara potrebno je prethodno pribaviti dozvolu za plaćanje od Ministarstva finansija FNRJ.

Sva sedišta će prodavati putnicima efektivne danske krune do iznosa od Dan. kr. 200.— u apoenima od 10 dan. kruna i manjim, s tim da se prodana efektivna uračunava u pomenuti iznos od Din 3.000.— odnosno Din 1.500.—.

Sitna plaćanja

Za plaćanja iznosa do Din 300.— mesečno po bilo kome osnovu potrebno je prethodno pribaviti dozvolu za

246

plaćanje od Narodne banke FNRJ — Glavne centrale u Beogradu.

Ostala nerobna plaćanja

Za sva druga plaćanja po nerobnom osnovu potrebno je prethodno pribaviti dozvolu za plaćanje od Ministarstva finansija FNRJ — Odeljenja platnog prometa sa inostranstvom.

Obrasci, provizije, knjiženja

Što se tiče upotrebe obrazaca za uplate, naplate provizije i knjiženja važe uputstva izdata u cirkularu br. 167/39 K. br. 272 — Platni promet sa Danskom (Vidi str. 244).

FINSKA

Po zaključenju Protokola o plaćanju između Jugoslavije i Finske, Narodna banka je izdala cirkular (Direkcija deviznih poslova br. 152/31 od 3 jula 1947 godine), koji glasi:

I.

1 — Za obavljanje uzajamnih plaćanja između Jugoslavije i Finske, Narodna banka FNRJ otvorila je Finskoj banci beskamatni račun u američkim dolarima. Isto tako Finska banka otvorila je Narodnoj banci FNRJ beskamatni račun u američkim dolarima. Preko ovih računa vršće se obostrana plaćanja koja su Protokolom predviđena.

2 — Obe banke izdavaće međusobno naloge za isplatu koji će glasniti na američke dolare, i to na francuskom jeziku sa sledećim podacima: redni broj, iznos, nalogodavac, korisnik, vrsta plaćanja.

3 — Obračun svih uplata i isplata vršće se po kursu koji za sada iznosi 1 američki dolar = 50.— dinara.

4 — U smislu pomenutog Protokola mogu se vršiti plaćanja po robnom osnovu (posle uvoza i plaćanja unapred), kao i sporednih troškova u vezi sa robnim prometom (transportni troškovi, osiguranja, komisione plate, provizije, putni i drugi troškovi u vezi sa razmenom robe).

II. ROBNİ PROMET

a) Plaćanje uvoza

5 — Plaćanje uvezene robe iz Finske kao i plaćanje unapred može se vršiti samo na osnovu dozvole za plaćanje Ministarstva spoljne trgovine FNRJ ili njegovih predstavništava* u zemlji (u tri primerka), polaganjem odgovarajuće vrednosti u dinarima za iznos američkih dolara na koje će glasiti fakture.

6 — Uplate u Jugoslaviji vršice se kod svih sedišta Narodne banke FNRJ.

7 — Prilikom uplata uvoznici će podnositi samo dozvolu za plaćanje iz tačke 5) ovog cirkulara.

9 — Podaci na obrascu za uplate imaju se popunjavati mašinom za pisanje na francuskom jeziku. U rubriku »Primedbe« pomenutog obrasca potrebno je upisati broj dozvole za plaćanje.

b) Naplata izvoza

10 — Isplate jugoslovenskim izvoznicima vršice se u dinarima na osnovu naloga Finske banke.

11 — U obračunima pojedinih isplata bančino sedište koje vrši isplatu naznačiće klauzulu da se primljeni dinarski iznos može upotrebiti za pravdanje obaveze po izvozu robe u Finsku.

III. PROVIZIJE I TROŠKOVI

12 — Na proste uplate i isplate naplaćivaće se 1‰ klirinške provizije, minimum Din 10.—, na telegrafske 1½‰ provizije, minimum Din 15.—. Provizije po dokumentarnim akreditivima naplaćuju se na bazi reciprociteta.

13 — Prilikom uplate u kliring naplaćivaće se za obrazac po Din 3.— od svake uplate.

* Sada: Komiteta za spoljnu trgovinu u narodnim republikama.

FRANCUSKA

1) Platni promet s Francuskom

regulisan je monetarnim sporazumom između naše države i Francuske od 12 juna 1946 godine.

U vezi s ovim, Narodna banka je izdala svojim filijalama cirkular br. 122/45 od 9 jula 1946 godine koji gasi:

I.

1) U cilju obezbeđenja sredstava plaćanja potrebnih za vršenje plaćanja u Jugoslaviji od strane lica i firmi nastanjenih u zoni franka, i za vršenje plaćanja u zoni franka od strane lica i firmi nastanjenih u Jugoslaviji, otvoriće Narodna banka FNRJ, Beograd, Francuskoj narodnoj banci, Pariz, račun u dinarima, a Francuska banka, Pariz, otvoriće Narodnoj banci FNRJ, Beograd, račun u francima;

2) u smislu ovog sporazuma zona franka obuhvata sledeće teritorije:

- Francusku metropolu sa Korsikom i Alžinom,
- Kneževinu Monako,
- Francusku Zapadnu Afriku,
- Francusku Ekvatorijalnu Afriku,
- Madagaskar i njegova područja,
- Ostrvo Reunion,
- Francusku obalu Somalije,
- Francusku Gujanu,
- Martinik,
- Gvadelup,
- Sen Pjer i Mikelon,
- Francuske kolonije u Indiji,
- Indokinu,
- Novu Kaledoniju,
- Francuske kolonije u Okeaniji,
- Kondominijum Novih Hebrida,
- Maroko i Tunis,
- Kamerun i Togo,
- Siriju i Libanon,

3) U smislu ovog sporazuma mogu se vršiti sledeća plaćanja:

a) trgovačka plaćanja po robnom osnovu (podrazumevajući sporedne troškove: pakovanje, osiguranje, transportne troškove i sl.).

b) nadnice, plate, penzije,

c) usluge,

d) pomoći, izdržavanja,

e) putni troškovi,

f) troškovi diplomatskih predstavnika,

g) druga plaćanja po prethodnom sporazumu deviznih vlasti obe zemlje.

4) Kurs:

A) odnos između francuskog franka i dinara utvrđuje se na bazi kursa za dolare u Beogradu i Parizu. Prema tome, vrednost fr. franka u Beogradu iznosi sada Din. 41,979 za 100.— fr. franka, a

B) vrednost dinara u Parizu iznosi sada fr. franaka 238.213 za 100.— dinara;

C) paritet između novčanih jedinica u raznim područjima fr. franka je sledeći:

a) franak Alžira, Tunisa, Maroka, Antila, Gvajane »al pari« prema fr. franku.

b) franak nazvan »frank KFA« (Francuske kolonije u Africi): Francuska Zapadna Afrika, Francuska Ekvatorijalna Afrika, Togo, Kamerun, Francuska obala Somalije, Madagaskar i njegova područja, Reunion, Sen Pjer i Mikelon:

100. franaka KFA = 170 fr. franaka

c) franak nazvan »frank KPF« (Francuske kolonije u Pacifiku): Nova Kaledonija, Novi Hebridi, Francuske kolonije u Okeaniji:

100 franaka KPF = 240 fr. franaka,

d) 100 Indokineskih pijastera vrede 1.700 fr. franaka;

e) 100 rupija francuskih kolonija u Indiji vrede 3.600 fr. franaka;

f) Sirisko-libanonska funta vredi 54,35 fr. franaka.

II. PLAĆANJE UVOZA

5) Sav uvoz iz Francuske ili zone franka može se vršiti samo na osnovu dozvola za uvoz pribavljenih od

250

Ministarstva spoljne trgovine ili njegovih predstavništava* u zemlji.

6) Plaćanje uvozne robe iz Francuske ili zone franka može se vršiti samo na osnovu dozvola Ministarstva spoljne trgovine i njegovih predstavništava u zemlji (u 3 primerka), polaganjem odgovarajuće vrednosti u dinarima za iznose franc. franaka, na koje budu glasile fakture, na bazi kursa koji je sada utvrđen za franc. franak. Ove uplate mogu se za sada vršiti samo kod bilo kog sedišta Narodne banke.

7) Prilikom uplata uvoznici neće podnositi nikakva druga dokumenta pošto se ista moraju podnositi prilikom pribavljanja dozvole za plaćanje.

III. NAPLATA IZVOZA

10) Sav izvoz u Francusku ili u zonu franka može se vršiti samo na osnovu prethodne dozvole za izvoz pribavljene od Ministarstva spoljne trgovine ili njegovih predstavništava* u zemlji.

11) Naplata izvoza odgovarajuće vrednosti izvezeno robe vršice se domaćim izvoznicima isplatom u dinarima, a prema nalogima koje Narodna banka bude primala od svojih korespondenata iz zone franka.

12) Prilikom isplate filijala će izdavati obračun sa klauzulom da se isplaćeni iznos (ukoliko se odnosi na izvoz robe) može upotrebiti za pravljanje obaveze, na osnovu koje je domaći izvoznik pribavio odnosnu dozvolu za izvoz u zonu franka.

IV. PLAĆANJA PO PUTNIČKOM PROMETU

13) Svi putnici koji putuju u Francusku mogu uz uredno viziranu putnu ispravu, dobiti, bez prethodne dozvole saveznog Ministra finansija kod Narodne banke do 3.000.— (tri hiljade) dinara po osobi,** bilo u kreditnom pismu, bilo dozvoljen deo u efektivnim fr. francima (dozvoljen unos fr. franaka u Francuskoj, prema njihovim deviznim propisima, iznosi efektivnih fr. franaka 1.000.—).

* Sada: komiteta za spoljnu trgovinu u narodnim republikama.

** Din. 1500.— za lica ispod 16 godina. Vidi str. 189.

14) Za iznos preko 3.000.— (tri hiljade) dinara potrebno je prethodno pribaviti dozvolu plaćanja od saveznog Ministarstva finansija — Bankovno-valutnog odeljenja.*

V. OSTALA NEROBNA PLAĆANJA

15) Za sva druga plaćanja po nerobnom osnovu predviđena ovim sporazumom potrebno je prethodno pribaviti dozvolu za plaćanje od saveznog Ministarstva finansija — Bankovno-valutnog odeljenja.*

VI. NAPLATA PROVIZIJE I TROŠKOVA

16) Na uplate i isplate po platnom sporazumu sa Francuskom naplaćivaće se 1‰ provizije, minimum Din 10.—.

17) Prilikom uplate u kliring naplaćivaće se od polagača za obrazac po Din. 3.— od svake uplate.

2) Poštansko-čekovni platni promet s Francuskom

Na osnovu sporazuma između naše i francuske Poštanske štedionice obnovljen je poštansko-čekovni platni promet s Francuskom. Međutim usled tehničkih razloga ovaj se sporazum za sada ne sprovodi.

HOLANDIJA

S Holandijom je zaključen Sporazum o robnoj razmeni i Privremeni sporazum o plaćanju, koji je stupio na snagu 1 avgusta 1946 godine.

U vezi sa sprovođenjem ovoga sporazuma Narodna banka je izdala cirkular (Devizna direkcija br. 154/65 od 26 avgusta 1946 godine), koji glasi:

I.

1) Holandska banka otvoriće Narodnoj banci FNRJ račun u hfl. florinima, na koji će se vršiti sve uplate za tekuća plaćanja, koja imaju da izvrše fizička i prav-

* Sada: Odeljenja platnog prometa s inostranstvom.

252

na lica nastanjena u Holandiji, saobrazno deviznim propisima u Holandiji, a u korist fizičkih i pravnih lica nastanjenih u Jugoslaviji.

Narodna banka FNRJ vršiće, na teret pomenutog računa sva tekuća plaćanja, koja fizička i pravna lica, nastanjena u Jugoslaviji, imaju da izvrše, shodno jugoslovenskim deviznim propisima u korist fizičkih i pravnih lica nastanjenih u Holandiji.

2) Obe banke posluju kao posrednici u platnom prometu a za račun svojih vlada.

3) Sva plaćanja preko pomenutog računa, a koja glase na dinare, preračunavaće se u hl. florine po zvaničnom kursu za hl. florine u Beogradu a na osnovu srednjeg kursa za S.A.D. dolar u obema zemljama. Prema tome vrednost hl. florina u Beogradu iznosi sada Din 1884,658 za 100 hol. florina, a vrednost dinara u Holandiji iznosi sada Hfl. 5,306 za 100 dinara.

4) U smislu ovoga sporazuma mogu se vršiti sledeća plaćanja preko navedenog računa:

a) trgovačka plaćanja po robnom osnovu (podrazumevajući ovde i sporedne troškove),

b) putnički troškovi,

c) državna plaćanja,

d) druga plaćanja po prethodnom sporazumu obeju banaka.

5) Prilikom pregovora postignut je sporazum, da će se svi trgovački poslovi, koji su već u toku između dveju zemalja, naknadno likvidirati na način kako se to sporazumima predviđa.

III. PLAĆANJE UVOZA

6) Sav uvoz iz Holandije može se vršiti samo na osnovu dozvola za uvoz pribavljenih od Ministarstva spoljne trgovine ili njegovih predstavništava* u zemlji,

7) Plaćanje uvezene robe iz Holandije može se vršiti samo na osnovu dozvole za plaćanje Ministarstva spoljne trgovine ili njegovih predstavništava* u zemlji (u tri primerka) polaganjem odgovarajuće vrednosti u dinarima za iznos hl. florina, na koje budu glasile

* Sada: komiteta za spoljnu trgovinu u narodnim republikama.

fakture, na bazi kursa za hl. florine, kako je to predviđeno u tački 3 ovog cirkulara.

Uplate u Jugoslaviji se mogu za sada vršiti samo kod filijala Narodne banke.

8) Prilikom uplata uvoznici neće podnositi nikakva dokumenta, osim dozvole za plaćanje, pošto se ista moraju podnositi prilikom pribavljanja dozvole za plaćanje.

10) Svi podaci na obrascima za uplate imaju se popunjavati mašinom za pisanje (latinskom) na francuskom jeziku. U »Primedbe« pomenutog obrasca potrebno je da bude označen broj odnosno dozvole za plaćanje.

III. NAPLATA IZVOZA

11) Sav izvoz u Holandiju može se vršiti samo na osnovu prethodne dozvole za izvoz pribavljene od Ministarstva spoljne trgovine ili njegovih predstavništava* u zemlji.

12) Naplata izvoza, odgovarajuće vrednosti izvezeno robe, vršće se domaćim izvoznicima isplatom u dinarima, a prema nalogima koje Narodna banka bude primala od svoga korespondenta u Holandiji.

13) Prilikom isplata filijala će davati obračun sa klauzulom da se isplaćeni iznos (ukoliko se odnosi na izvoz robe) može upotrebiti za pravljenje obaveza na osnovu koje je domaći izvoznik pribavio potrebnu dozvolu za izvoz robe u Holandiju.

IV. PLAĆANJE PO PUTNIČKOM PROMETU

14) Svi putnici, koji putuju u Holandiju, mogu, uz urednu viziranu putnu ispravu, dobiti, bez prethodne dozvole saveznog Ministarstva finansija, kod Narodne banke odgovarajuću vrednost hl. florina za dinara 3.000.— (tri hiljade) po osobi,** bilo u kreditnom pismu (kod bančine Centrale), čeku ili doznaci, bilo dozvoljena deo efektivnih florina (dozvoljen unos u Holandiju Hfl. 50.—). Za iznos preko Din 3.000.— potrebno

* Sada: komiteta za spoljnu trgovinu u narodnim republikama.

** Din: 1500.— za lica ispod 16 godina. Vidi str. 189.

254

je prethodno pribaviti od Saveznog Ministarstva finansija, Bankovno-valutnog odeljenja*, dozvolu za plaćanje.

V. OSTALA NEROBNA PLAĆANJA

15) Za sva druga plaćanja, po nerobnom osnovu redviđena u tač. 4. ovog cirkulara, potrebno je pribaviti prethodno dozvolu za plaćanje od saveznog Ministarstva finansija, Bankovno-valutnog odeljenja.*

VI. NAPLATA PROVIZIJA I TROŠKOVA

16) Na uplate i isplate po platnom sporazumu sa Holandijom naplaćivaće se 1% klir. provizije, minimum Dinara 10.—.

17) Prilikom uplate u kliring naplaćivaće se od polagača za obrazac po Din. 3.— od svake uplate.

ITALIJA

Platni promet između FNR Jugoslavije i Republike Italije regulisan je sporazumima zaključenim 28 novembra 1947 godine. U vezi s tehničkim sprovođenjem odnosnih odredaba, Narodna banka je izdala cirkular Direkcija deviznih poslova br. 312/91 od 23 decembra 1947 godine, koji glasi:

I. ROBNI PLATNI PROMET

1 — *Računi.* — U smislu odredaba sporazuma Ufficio Italiano dei Cambi u Rimu otvorio je Narodnoj banci FNRJ sledeće beskamatne račune u italijanskim lirama:

A — *Robni račun u lirama,* — preko koga će se vršiti obostrana robna plaćanja;

A1 — *Robni račun u lirama,* — preko koga će se vršiti obostrana plaćanja po robnom osnovu u svima slučajevima u kojima u odnosnoj dozvoli za plaćanje ili

* Sada: Odeljenja platnog prometa s inostranstvom.

izvoznoj dozvoli bude naznačeno da se plaćanje ima izvršiti preko ovog računa.

2. -- *Nalozi za isplatu.* — Obe banke će svakodnevno izveštavati o položenim iznosima, a odnosi izveštaji smatraće se nalogima za isplate. Svi izveštaji, na francuskom jeziku, sadržavaće — pored tačne oznake računa preko koga se isplata ima da izvrši, i to: »Compte Lire A« ili »Compte Al« — iznos plaćanja, tačnu adresu korisnika, tačnu adresu nalogodavca, tačan osnov plaćanja kao i ostale podatke potrebne za izvršenje isplate. Prilikom doznaka u Italiju, bančina sedišta će naznačiti takode i broj i datum fakture italijanskog izvoznika koja se plaća. Nalozi Narodne banke FNRJ kao i nalozi Ufficio Italiano dei Cambi glasiće na italijanske lire. Isto tako fakture italijanskih i naših izvoznika glasiće na italijanske lire.

3. -- *Kurs koji se primenjuje za isplate i uplate u zemlji.* — Isplate po nalogima primljenim od Ufficio Italiano dei Cambi, kao i uplate u našoj zemlji vršiće se po zvaničnom kursu koji sada iznosi 100 lira = 15 dinara.

4. -- *Plaćanje uvezene robe.* — Plaćanje uvezene robe iz Italije kao i plaćanje unapred može se vršiti samo na osnovu dozvole za plaćanje Ministarstva spoljne trgovine FNRJ.

Pored plaćanja robe mogu se na isti način plaćati i sporedni troškovi u vezi sa robnim prometom.

Uplate u Jugoslaviji vršiće se kod svih sedišta Narodne banke FNRJ.

Prilikom uplate uvoznici će podnositi samo dozvolu za plaćanje.

U obrascima za uplate bančina sedišta imaju naznačiti, u rubriku »primedbe«, broj dozvole za plaćanje.

U dozvolama za plaćanje biće označeno preko koga se računa — A ili Al — ima plaćanje da izvrši. Ukoliko u tim dozvolama ne bi bilo oznake o kojoj je reč, uplata se ima sprovesti preko računa A. U slučaju kad je u dozvoli za plaćanje označeno plaćanje izvesnog postotka preko računa A zajedno sa naznačenjem na koju se robu plaćanje odnosi, bančina sedišta će ove podatke uneti u obrazac za uplatu.

5 — *Naplata izvoza.* — Narodna banka FNRJ — Direkcija deviznih poslova u Glavnoj centrali — Služba kliringa, vršće, na osnovu primljenih naloga od Ufficio Italiano dei Cambi, isplate neposredno domaćim izvoznicima ili preko pojedinih bančnih sedišta. U nalogima Glavne centrale pojedinim sedištima biće redovno naznačen račun na teret koga se isplata vrši. U izveštajima koje sedišta budu upućivala korisnicima o odobrenju ili isplati pojedinih iznosa, mora biti naznačena takode klauzula o upotrebi primljenog iznosa za pravdanje sa naznačenjem računa na teret koga je isplata izvršena.

NEROBNI PLATNI PROMET

6 — *Račun.* — Za obostrana nerobna plaćanja Ufficio Italiano dei Cambi otvorio je Narodnoj banci FNRJ beskamatni račun u italijanskim lirama:

B — *Nerobni račun u lirama.* (u svojim izveštajima sedišta će ovaj račun označavati sa »Compte Lire B«).

7 — *Osnovi plaćanja.* — Preko navedenog računa B vršće se plaćanja po sledećim osnovima: izdržavanje diplomatskih, konsularnih i drugih predstavništava, kao i plaćanje njihovih materijalnih potreba; troškovi službenih i turističkih putovanja, izdržavanje studenata kao i troškovi lečenja; izdržavanja i pomoći kao i doznake ušteda radnika i drugih stručnjaka; izdržavanje škola i plate nastavnika; troškovi i zarade umetnika, naučnika, tehničara, profesora, književnika, novinara itd.; autorska prava (književna i muzička) i najam filмова; penzije i rente; porezi, novčane kazne i ostale javne dažbine; pretplate na listove i časopise kao i manje kupovine knjiga; salda koja proističu iz tekućih računa italijanskih i jugoslovenskih železnica, izuzimajući račune koji se vode u slobodnim devizama; fakture pomorskih agencija koje se odnose na potraživanja samih agencija, takse i razna potraživanja (plaćanja pristanišnih taksa, carina, sanitarnih taksa i dr.), uobičajene provizije brodova, uobičajene akontacije komandantima brodova itd.; troškovi opravki brodova i sl. pod uslovom da su u pitanja manje opravke koje ne zahtevaju upotrebu materijala uvezenog iz inostranstva;

sva druga nerobna plaćanja na osnovu prethodnog sporazuma između nadležnih vlasti obeju zemalja.

8 -- *Transferi u putničkom prometu.* — Svi domaći putnici koji odlaze u Italiju mogu dobiti, uz uredno viziranu putnu ispravu, bez dozvole za plaćanje Ministarstva finansija ili Narodne banke, odgovarajuću vrednost italijanskih lira do iznosa od 3.000 dinara po osobi, a za lica ispod 16 godina do 1.500 dinara, i to u čeku, kreditnom pismu ili doznaci. Čekove i kreditna pisma izdaje za sada samo Glavna centrala.

9 -- *Efektivne lire.* — Obzirom da je u Italiji dozvoljeno unošenje efektivnih lira do iznosa od 5.000 po osobi, bančna sedišta će prodavati putnicima efektivne lire do ovog iznosa, s tim da se dinarska protivrednost prodatih efektivnih lira uračunava u navedeni iznos od Dinara 3.000.—, koliko putnik može dobiti na pasoš bez odobrenja.

10 -- *Transferi radničkih doznaka.* — Transferi 50% mesečnih zarada italijanskih radnika i stručnjaka u našoj zemlji vršće se ubuduće u smislu zaključenog sporazuma preko računa B, a ne posredstvom Jugoslovenske izvozne i kreditne banke u Beogradu, kako je to bilo naređeno u našem cirkularu br. 300/88 od 12-XII-1947 god. Uplate se mogu primati dva puta mesečno, s tim da visina ukupne mesečne doznake za svakog pojedinog radnika ne može preći 50% njegove mesečne zarade.

11 -- *Dozvole za nerobne transfere.* —

a -- za iznos preko 3.000 dinara u putničkom prometu, kao i za sva ostala nerobna plaćanja, potrebno je prethodno pribaviti dozvolu za plaćanje od Ministarstva finansija FNRJ — Odeljenja platnog prometa sa inostranstvom;

b -- za sitna plaćanja do 300 dinara po bilo kome osnovu, potrebno je prethodno pribaviti dozvolu Narodne banke FNRJ — Glavne centrala u Beogradu.

PROVIZIJE I KNJIŽENJA

12 -- *Provizije.* — Naplata provizija vršće se prema Tarifj provizija i troškova za usluge koje Narodna banka FNRJ čini u svome poslovanju, a koja je sedišta svojevremeno dostavljena.

258

Međutim, obzirom da će se u Italiji naplaćivati provizija po stopi 7,635%, bančna sedišta će prilikom primanja uplata odnosno vršenja isplata naplaćivati u našoj zemlji od italijanskih polagača odnosno italijanskih korisnika proviziju od 7,635%. Ovo se ne odnosi na uplate italijanskih radnika, za koje će se naplaćivati 1% provizije kao i od domaćih preduzeća i lica.

Pre stupanja na snagu platnog sporazuma sa Italijom, platni promet sa ovom zemljom vršio se preko Jugoslovenske izvozne i kreditne banke, Beograd.

MADARSKA

U vezi sa sporazumom između naše zemlje i Mađarske, kojim se regulišu robna i nerobna plaćanja, Narodna banka je izdala cirkular (Devizna direkcija br. 12/2 od 13 januara 1947 godine), koji glasi:

1. ROBNA PLAĆANJA

1) Za vršenje plaćanja iz robnog prometa između naše zemlje i Mađarske, Narodna banka FNRJ, Beograd, i Mađarska narodna banka, Budimpešta, otvoriće međusobno račune u SAD dolarima;

2) nalozi za isplate izdavaće se obostrano u dolarima;

3) obračuni svih plaćanja i naplata preko pomenutih računa vršiće se po kursu koji sada iznosi 50.— dinara za 1 dolar;

4) preko pomenutih računa dolaze u obzir:

- a) plaćanja za robu;
- b) plaćanja za troškove u vezi s robnim prometom kao pakovanja, osiguranja itd.;
- c) rabati, skonta, i bonifikacije u vezi s robnim prometom;
- d) eventualna druga plaćanja po prethodnoj saglasnosti obeju ugovornih strana.

a) Plaćanje uvoza

1) Sav uvoz iz Mađarske može se vršiti samo na osnovu dozvola za uvoz, pribavljenih od Ministarstva spoljne trgovine FNRJ i njegovih predstavništava* u zemlji.

2) Plaćanje uvezene robe iz Mađarske može se vršiti samo na osnovu dozvole za plaćanje Ministarstva spoljne trgovine FNRJ ili njegovih predstavništava* u zemlji (u tri primerka) polaganjem odgovarajuće vrednosti u dinarima za iznos SAD dolara na koje budu glasile fakture.

3) Plaćanje unapred po robnom osnovu vršice se samo na osnovu dozvole za plaćanje unapred Ministarstva spoljne trgovine FNRJ ili njegovih predstavništava* u zemlji (u tri primerka) polaganjem odgovarajuće vrednosti u dinarima za iznos SAD dolara na koje budu glasile fakture.

4) Uplate u Jugoslaviji imaju se vršiti samo kod Narodne banke FNRJ: Glavne centrale u Beogradu, kod Centrala u narodnim republikama i kod njihovih filijala.

5) Priilikom uplata uvoznici neće podnositi nikakva dokumenta, osim dozvola za plaćanja, pošto se ista moraju podnositi priilikom pribavljanja dozvole za plaćanje.

7) Svi podaci na obrascima za uplate imaju se dopunjavati mašinom za pisanje na francuskom jeziku. U »Primerbe« pomenutog obrasca potrebno je da bude označen broj odnosne dozvole za plaćanje.

b) Naplata izvoza

1) Sav izvoz u Mađarsku može se vršiti samo na osnovu prethodne dozvole za izvoz pribavljene od Ministarstva spoljne trgovine FNRJ ili njegovih predstavništava* u zemlji.

2) Isplata odgovarajuće vrednosti izvezeno robe vršice se hronološkim redom domaćim korisnicima u dinarima, a prema nalogima primljenim od Mađarske narodne banke.

* Sada: komiteta za spoljnu trgovinu u narodnim republikama.

3) Prilikom isplata filijala će davati obračun sa klauzulom da se isplaćeni iznos može upotrebiti za pravljenje obaveze na osnovu koje je domaći izvoznik pribavio potrebnu dozvolu za izvoz robe u Mađarsku.

II. NEROBNA PLAĆANJA

1) Za vršenje nerobnih plaćanja između naše zemlje i Mađarske, Narodna banka FNRJ, Beograd, i Mađarska narodna banka, Budimpešta, otvoriće međusobno račune u valutama svoje zemlje.

2) Nalozi za isplatu izdavaće se obostrano u valuti zemlje korisnika. Oni moraju sadržavati sve potrebne podatke za identifikovanje korisnika i za izvršenje plaćanja koje je u pitanju.

3) Pri sprovođenju uplata i isplata u smislu navedenog sporazuma primenjivaće se kurs od 425 dinara za 100 mađarskih forinata.

4) Sporazumom o regulisanju nerobnih plaćanja predviđeno je da se mogu vršiti sledeća nerobna plaćanja preko pomenutih računa:

- a) izdržavanje diplomatskih i drugih zvaničnih predstavnika, kao i materijalne potrebe predstavništava obeju zemalja;
- b) plaćanja za potrebe posada jugoslovenskih i mađarskih brodova koji plove Dunavom kao i za najnužnije sitne opravke plovnih objekata;
- c) plate nastavnika i održavanje škola;
- d) troškovi iz putničkog i turističkog prometa, izdržavanje studenata i lečenje bolesnika;
- e) plaćanja iz oblasti intelektualne svojine, kao na pr. takse za pravo licence, fabrikacije i patenata, autorsko pravo, zakupnine za filmove itd;
- f) penzije i rente;
- g) poreze i javne dažbine;
- h) honorari za nastavnike, profesore, književnike i umetnike;
- i) preplate na listove, časopise, pojedine knjige koje se šalju poštom;
- j) pomoći porodicama i zarade radnika;
- k) troškovi pretovara u pomorskim i rečnim pristaništima;

1) sva ostala plaćanja, ukoliko su prethodno odobrena od strane nadležnih vlasti obeju zemalja, isključujući plaćanja salda koja proističu iz obračuna administracije PTT, železnica, parobrodarskih društava i vazdušnog saobraćaja.

5) Za sva plaćanja po nerobnom osnovu potrebno je prethodno pribaviti dozvolu za plaćanje od Ministarstva finansija FNRJ — Bankovno-valutno odeljenje*.

7) Svi podaci na pomenutim obrascima imaju se popunjavati mašinom za pisanje na francuskom jeziku. U »Primedbe« pomenutog obrasca potrebno je da bude označen broj odnosne dozvole za plaćanje.

III. PUTNIČKI PROMET

Svi domaći putnici, koji putuju u Mađarsku mogu, uz uredno viziranu putnu ispravu, dobiti bez prethodne dozvole Ministarstva finansija FNRJ kod Narodne banke FNRJ odgovarajuću vrednost Mađarskih forinti do iznosa od Din. 3.000.— (tri hiljade) po osobi** bilo u kreditnom pismu, čeku (za sada samo kod Glavne centrale u Beogradu) ili doznaci, bilo dozvoljeni deo efektivnih forinti (dozvoljen unos u Mađarsku 50.— forinti). Za iznose preko 3.000.— potrebno je prethodno pribaviti od Ministarstva finansija FNRJ — Bankovno-valutnog odeljenja* — dozvolu za plaćanje.

IV. SITNA PLAĆANJA

Za plaćanje iznosa do 300.— dinara mesečno po osobi po bilo kome osnovu, kao i za plaćanje na ime preplate na časopise i pojedinačne nabavke knjiga i preko iznosa od 300.— dinara mesečno po osobi, ali samo ako se nabavka vrši u naučne svrhe, potrebno je pribaviti prethodno dozvolu za plaćanje Narodne banke FNRJ, Glavne centrale u Beogradu.

V. NAPLATA PROVIZIJE I TROŠKOVA

1) Za uplate i isplate kako po nerobnom tako i po robnom osnovu naplaćivaće se 1% klirinške provizije, minimum Din 10.—.

* Sada: Odeljenja platnog prometa s inostranstvom.
** Din. 1500.— za lica ispod 16 godina. Vidi str. 189.

262

2) Prilikom uplate u kliring naplaćivaće se za obrazac po Din 3.— od svake uplate.

NEMAČKA

Kao što je poznato, Nemačka je administrativno podeljena u tri zone. Do sada je sklopljen sporazum o plaćanjima samo sa Sovjetskom okupacionom zonom Nemačke. U vezi s tim Narodna banka je izdala cirkular (Direkcija deviznih poslova br. 157/34 od 3 jula 1947 godine), koji glasi:

I

1) Za obavljanje uzajamnih plaćanja između Jugoslavije i Sovjetske okupacione zone Nemačke Narodna banka FNRJ otvorila je Garantie und Kredit banci, Berlin, beskamatni račun u SAD dolarima; isto tako, Garantie und Kredit banka, Berlin, otvorila je Narodnoj banci FNRJ beskamatni račun u SAD dolarima. Preko ovih računa vršiće se obostrana plaćanja koja su protokolom predviđena.

2) Obe banke izdavaće međusobne naloge za isplatu koji će glasniti na SAD dolare i to na nemačkom jeziku sa sledećim podacima: iznos, ime i adresa korisnika, ime i adresa uplatioca-polagača, osnov plaćanja, hronološki broj svakog pojedinog naloga.

3) Obračun svih uplata i isplata vršiće se po kursu koji iznosi 1 SAD dolar = 50.— dinara.

4) U smislu pomenutog Protokola mogu se vršiti plaćanja po robnom osnovu (posle uvoza i plaćanja unapred), kao i sporednih troškova u vezi sa robnim prometom.

II ROBNII PROMET

a) Plaćanje uvoza

5) Plaćanje uvezene robe iz Sovjetske okupacione zone Nemačke kao plaćanje unapred može se vršiti

samo na osnovu dozvole za plaćanje Ministarstva spoljne trgovine FNRJ i njegovih predstavništava* u zemlji (u 3 primerka) polaganjem odgovarajuće vrednosti u dinarima za SAD dolare na koje će glasiti fakture.

6) Uplate u Jugoslaviji vršiće se kod svih sedišta Narodne banke FNRJ.

7) Prilikom uplata uvoznici će podnositi samo dozvolu za plaćanje iz tačke 5) ovog cirkulara.

9) Podaci na obrascu za uplate imaju se popunjivati mašinom za pisanje na nemačkom jeziku. U rubriku »Primedbe« pomenutog obrasca potrebno je upisati broj dozvole za plaćanje.

b) Naplata izvoza

10) Isplate jugoslovenskim izvoznicima vršiće se u dinarima na osnovu naloga Garantie und Kreditbank, Berlin.

11) U obračunima pojedinih isplata bančino sedište koje vrši isplatu naznačiće klauzulu, da se primljeni dinarski iznos može upotrebiti za pravdanje obaveze po izvozu robe u Sovjetsku okupacionu zonu Nemačke.

III PROVIZIJE I TROŠKOVI

12) Na proste uplate i isplate naplaćivaće se 1‰ klirinške provizije, minimum Din 10.—; na telegrafske 1½‰ provizije, minimum Din 15.—.

13) Prilikom uplate u kliring naplaćivaće se za obrazac po Din 3.— od svake uplate.

NORVEŠKA

S Norveškom je zaključen Platni sporazum od 30 avgusta 1946 godine.

U vezi s time Narodna banka je svojim filijalama uputila cirkular (Devizna direkcija br. 170/73 od 24 septembra 1946 godine), koji glasi:

* Sada: komiteta za spoljnu trgovinu u narodnim republikama.

I

1) Norveška banka otvoriće Narodnoj banci FNRJ račun u dolarima SAD na koji će se vršiti sve uplate od strane fizičkih i pravnih lica nastanjenih u Norveškoj u korist fizičkih i pravnih lica nastanjenih u Jugoslaviji.

2) Narodna banka FNRJ otvoriće račun u dolarima SAD na ime Norveške banke na koji će se vršiti sve uplate u dinarima od strane fizičkih i pravnih lica nastanjenih u Jugoslaviji u korist fizičkih i pravnih lica nastanjenih u Norveškoj.

3) Isplate poveriocima vršiće se po hronološkom redu.

4) Nalozi za plaćanje jedne banke drugoj glasiće na SAD dolare. Fakturisanje robe koja se uvozi ili izvozi vršiće se u SAD dolarima.

5) Obe banke posluju u platnom prometu kao posrednici.

6) U smislu ovog sporazuma mogu se vršiti sledeća plaćanja preko navedenih računa:

- a) trgovačka plaćanja po robnom osnovu po poslovima zaključenim od dana stupanja na snagu ovog sporazuma (podrazumevačući ovde i sporedne troškove),
- b) putnički troškovi,
- c) državna plaćanja,
- d) nadnice i plate,
- e) troškovi izdržavanja, pomoći,
- f) usluge,
- g) patentne takse i licence,
- h) lučki troškovi i druge usluge,
- i) druga tekuća plaćanja po prethodnom sporazumu obeju banaka.

II. PLAĆANJE UVOZA

7) Sav uvoz iz Norveške može se vršiti samo na osnovu dozvola za uvoz pribavljenih od Ministarstva spoljne trgovine i njegovih predstavništava* u zemlji.

8) Plaćanje uvezene robe iz Norveške može se vršiti samo na osnovu dozvole za plaćanje Ministarstva

* Sada: komiteta za spoljnu trgovinu u narodnim republikama.

spoljne trgovine ili njegovih predstavništava* u zemlji (u tri primerka) polaganjem odgovarajuće vrednosti u dinarima za iznos SAD dolara, na koje budu glasile fakture.

9) Uplate u Jugoslaviji se mogu za sada vršiti samo kod Narodne banke i njenih filijala.

10) Prilikom uplata uvoznici neće podnositi nikakva dokumenta, osim dozvole za plaćanje, pošto se ista moraju podnositi prilikom pribavljanja dozvole za plaćanje.

12) Svi podaci na obrascima za uplate imaju se popunjavati mašinom za pisanje na francuskom jeziku. U »Primerke« pomenutog obrasca potrebno je da bude označen broj odnosne dozvole za plaćanje.

III. NAPLATA IZVOZA

13) Sav izvoz u Norvešku može se vršiti samo na osnovu prethodne dozvole za izvoz pribavljene od Ministarstva spoljne trgovine ili njegovih predstavništava* u zemlji.

14) Isplate odgovarajuće vrednosti izvezeno robe vršće se domaćim izvoznicima u dinarima, a prema nalogima primljenim od Norveške banke.

15) Prilikom isplata filijala će davati obračun sa klauzulom da se isplaćeni iznos (ukoliko se odnosi na izvoz robe) može upotrebiti za pravljenje obaveza na osnovu koje je domaći izvoznik pribavio potrebnu dozvolu za izvoz robe u Norvešku.

IV. PLAĆANJE PO PUTNIČKOM PROMETU

16) Svi putnici, koji putuju u Norvešku mogu, uz uredno viziranu putnu ispravu, dobiti, bez prethodne dozvole saveznog Ministarstva finansija, kod Narodne banke u Beogradu odgovarajuću vrednost norveških kruna za dinara 3.000.— (tri hiljade) po osobi,** bilo u kreditnom pismu (kod bančine Centrale u Beogradu), čeku ili doznaci, bilo dozvoljeni deo u efektivnim norveškim krunama (dozvoljen unos u Norvešku do Nor.

* Sada: komiteta za spoljnu trgovinu u narodnim republikama.

** Din. 1500.— za lica ispod 16 godina. Vidi str. 189.

266

kr. 50). Za iznos preko Din 3.000.— (tri hiljade) potrebno je prethodno pribaviti dozvolu za plaćanje od Saveznog Ministarstva finansija, Bankovno-valutnog odeljenja*.

V. OSTALA NEROBNA PLAĆANJA

17) Za sva druga plaćanja, po nerobnom osnovu, potrebno je pribaviti prethodno dozvolu za plaćanje od saveznog Ministarstva finansija, Bankovno valutnog odeljenja.*

VI. NAPLATA PROVIZIJE I TROŠKOVA

18) Na uplate i isplate po platnom sporazumu sa Norveškom naplaćivaće se 1‰ klirinške provizije, minimum Din 10.—.

19) Prilikom uplate u kliring naplaćivaće se od polagača za obrazac po Din 3.— od svake uplate.

.....

POLJSKA

Pre sklapanja novog sporazuma postojao je samo jedan račun u dolarima za sva robna plaćanja.

Docnijim sporazumom regulisana su kako robna tako i nerobna plaćanja i za ova poslednja predviđeno je osnivanje međusobnih računa u domaćim valutama. U vezi s tim Narodna banka je izdala cirkular (Direkcija deviznih poslova br. 156/33 od 3 jula 1947 godine), koji glasi:

I. ROBNA PLAĆANJA

1) Za plaćanja iz robnog prometa između naše zemlje i Poljske; Narodna banka FNRJ, Beograd, i Poljska narodna banka, Varšava, otvoriće međusobno račune u SAD dolarima;

2) nalozi za isplate izdavaće se obostrano u dolarima;

* Sada: Odeljenja platnog prometa s inostranstvom.

3) obračun svih plaćanja i naplata preko pomenutih računa vršiće se po kursu koji iznosi 50.— dinara za 1 dolar;

4) preko pomenutih računa dolaze u obzir:

- a) plaćanja za robu;
- b) plaćanja sporednih troškova koji su striktno u vezi s robnim prometom;
- c) isplate posredničkih nagrada, provizija i premija koje proističu iz robnog prometa;
- d) plaćanja troškova prerade i donade;
- e) sva ostala plaćanja koja prethodno odobre nadležne vlasti dveju zemalja.

a) Plaćanje uvoza

1) Sav uvoz iz Poljske može se vršiti samo na osnovu dozvola za uvoz pribavljenih od Ministarstva spoljne trgovine FNRJ i njegovih predstavništava* u zemlji.

2) Plaćanje uvezene robe iz Poljske može se vršiti samo na osnovu dozvole za plaćanje Ministarstva spoljne trgovine FNRJ ili njegovih predstavništava* u zemlji (u tri primerka) polaganjem odgovarajuće vrednosti u dinarima za iznos SAD dolara na koje budu glasile fakture.

3) Plaćanje unapred po robnom osnovu vršiće se samo na osnovu dozvole za plaćanje unapred Ministarstva spoljne trgovine FNRJ ili njegovih predstavništava* u zemlji (u tri primerka) polaganjem odgovarajuće vrednosti u dinarima za iznos SAD dolara na koje budu glasile fakture.

4) Uplate u Jugoslaviji imaju se vršiti samo kod Narodne banke FNRJ: Glavne centrale u Beogradu, kod centrala u narodnim republikama i kod njihovih filijala.

5) Prilikom uplata uvoznici neće podnositi nikakva dokumenta osim dozvola za plaćanje, pošto se ista moraju podnositi prilikom pribavljanja dozvola za plaćanje.

* Sada: komiteta za spoljnu trgovinu u narodnim republikama.

268

7) Svi podaci na obrascima za uplate imaju se popunjavati mašinom za pisanje na francuskom jeziku. U »Primedbe« pomenutog obrasca potrebno je da bude označen broj odnosno dozvole za plaćanje.

b) Naplata izvoza

1) Sav izvoz u Poljsku može se vršiti samo na osnovu prethodne dozvole za izvoz pribavljene od Ministarstva spoljne trgovine FNRJ ili njegovih predstavništava* u zemlji.

2) Isplata odgovarajuće vrednosti izvezeno robe vršiće se hronološkim redom domaćim korisnicima u dinarima, a prema nalogima primljenim od Poljske narodne banke.

3) Prilikom isplate filijala će davati obračun sa klauzulom da se isplaćeni iznos može upotrebiti za pravljanje obaveze na osnovu koje je domaći izvoznik pribavio potrebnu dozvolu za izvoz robe u Poljsku.

III. NEROBNA PLAĆANJA

1) Za vršenje nerobnih plaćanja između naše zemlje i Poljske, Narodna banka FNRJ, Beograd, i Poljska narodna banka, Varšava, otvoriće međusobno račune u valutama svoje zemlje.

2) Nalozi za isplatu izdavaće se obostrano u valuti zemlje gde se isplata vrši. Oni moraju sadržavati sve potrebne podatke za identifikovanje korisnika i za izvršenje plaćanja koje je u pitanju.

3) Pri sprovođenju uplata i isplata u smislu navedenog sporazuma primenjivaće se kurs od 14.— dinara za 100.— zlotu.

4) Sporazumom o regulisanju nerobnih plaćanja predviđeno je da se mogu vršiti sledeća nerobna plaćanja preko pomenutih računa:

- a) plaćanja za izdržavanje diplomatskih i drugih zvaničnih predstavnika, kao i plaćanja za materijalne potrebe diplomatskih predstavništava obeju zemalja;

* Sada: komiteta za spolnu trgovinu u narodnim republikama.

- b) troškovi iz putničkog i turističkog prometa;
 - c) troškovi za školovanje i izdržavanje i lečenje bolesnika;
 - d) pretplata za novine, časopise i slična sitna plaćanja;
 - e) troškovi razmene duhovnih dobara: autorska prava, filmovi, licence, patent;
 - f) sva ostala nerobna plaćanja po prethodnom sporazumu obeju banaka.
- 5) Za sva plaćanja po nerobnom osnovu potrebno je prethodno pribaviti dozvolu za plaćanje od Ministarstva finansija FNRJ — Odeljenje platnog prometa sa inostranstvom.

.....

7) Svi podaci na obrascima za uplate imaju se popunjavati mašinom za pisanje na francuskom jeziku. U »Primerbe« pomenutog obrasca potrebno je da bude označen broj odnosne dozvole za plaćanje.

III. PUTNIČKI PROMET

Svi domaći putnici koji putuju u Poljsku mogu uz uredno viziranu putnu ispravu dobiti bez prethodne dozvole Ministarstva finansija FNRJ kod Narodne banke FNRJ odgovarajuću vrednost zlota do iznosa od Din 3.000 (tri hiljade) po osobi,* bilo u kreditnom pismu, čeku (za sada samo kod Glavne centrale u Beogradu) ili doznaci, bilo dozvoljeni deo efektivnih zlota (dozvoljen uнос u Poljsku 2.000.— zlota). Za iznose preko Din 3.000.— potrebno je prethodno pribaviti dozvolu za plaćanje od Ministarstva finansija — Odeljenje platnog prometa sa inostranstvom.

IV. SITNA PLAĆANJA

Za plaćanje iznosa do Din 3.000.— mesečno po osobi po bilo kome osnovu, potrebno je prethodno pribaviti dozvolu za plaćanje Narodne banke FNRJ, Glavne centrale u Beogradu.

V. NAPLATA PROVIZIJE I TROŠKOVA

1) Za uplate i isplate kako po nerobnom tako i po robnom osnovu naplaćivaće se 1% kliničke provizije,

* Din. 1500.— za lica ispod 16 godina. Vidi str. 189.

270

minimum Din 10.—; za telegrafске uplate i isplate naplaćivaće se 1½‰ provizije, minimum Din 15.—.

2) Prilikom uplate u kliring naplaćivaće se za obrac po Din 3.— od svake uplate.

.....

RUMUNIJA

Prema postojećim sporazumima postoje dva računa preko kojih se vrše plaćanja u prometu s Rumunijom:

a) Robni račun u švajcarskim francima — za sva plaćanja po robnom osnovu (cirkular Narodne banke, Devizna direkcija br. 187/81 od 16 oktobra 1946 godine). Vidi niže pod 1) Platni promet po robnom osnovu.

b) Račun za plaćanje po nerobnom prometu u SAD-dolarima u smislu sporazuma o nerobnim plaćanjima od 1 avgusta 1947 godine. Vidi niže pod 2) Platni promet po nerobnom osnovu.

1) Platni promet po robnom osnovu

vrši se preko robnog računa u švajcarskim francima, a u smislu opštih propisa o plaćanjima po robnom prometu (Vidi pod »A. Opšti propisi« na početku ove glave, str. 221).

2) Platni promet po nerobnom osnovu

sa Rumunijom uređen je sporazumom o regulisanju nerobnih plaćanja koji je zaključen 1 avgusta 1947 godine.

U vezi s ovim, Narodna banka je izdala cirkular (Direkcija deviznih poslova br. 242/70 od 4 oktobra 1947 godine), koji glasi:

1 — Nerobni račun u dolarima. — Za obavljanje uzajamnih plaćanja po nerobnom osnovu između naše zemlje i Rumunije otvoren je kod Narodne banke FNRJ i Rumunske narodne banke besamatni račun u SAD dolarima. Računima kod obe banke odobravaće se protivrednost u dolarima iznosa koji se transferišu u drugu zemlju ugovornicu.

2 — Naloz i za isplate. — Obe banke će se svakodnevno izveštavati o položenim iznosima, a odnosi izveštaji smatraće se naložima za isplatu. Svi izveštaji,

na francuskom jeziku, sadržavaće ime i adresu nalagoda-
davca, ime i adresu korisnika, osnov plaćanja, iznos
koji se odobrava u računu, kao i ostale podatke po-
trebne za izvršenje isplate.

3 — *Isplate po izdatim nalogima.* — Isplate po iz-
veštajima Narodne banke Rumunskoj narodnoj banci i
obrnuto, vršiće se u okviru raspoloživih sredstava na
pomenutim računima, hronološkim redom, u nacionalnoj
valuti po zvaničnom kursu za dolar koji važi u zemlji
ugovornici u kojoj se isplata vrši (sadašnji kurs u Ru-
muniji: 1 dolar = 150 leja).

4 — *Osnovi plaćanja.* — Preko navedenih računa
vršiće se plaćanje po sledećim osnovima: izdržavanje
diplomatskih i drugih predstavništava, potrebe posada
dunavskih brodova i neophodne sitne opravke brodova,
plaćanja u vezi sa intelektualnom svojinom (kao: pa-
tenti, licence, autorska prava, najam filmova); hono-
rari novinarima, profesorima, umetnicima, književnicima
itd.; nagrade nastavnicima i troškovi izdržavanja škola;
penzije i rente; porezi i takse; troškovi putnika, turista,
izdržavanje studenata i lečenje bolesnika; preplate na čas-
opise; sva ostala plaćanja po prethodnoj saglasnosti
nadležnih deviznih vlasti obeju zemalja.

5 — *Transferi u putničkom prometu.* — Svi domaći
putnici, koji odlaze u Rumuniju, mogu dobiti, uz ured-
no viziranu putnu ispravu, *bez dozvole za plaćanje* Mi-
nistarstva finansija ili Narodne banke — odgovarajuću
vrednost dolara do iznosa od 3.000.— dinara po osobi,
a za lica ispod 16 godina do 1.500.— dinara, i to u čeku
ili kreditnom pismu na Rumunsku narodnu banku, Bu-
kurešt;

6 — *Dozvole za transfere:*

a — za iznose preko 3.000.— dinara u put-
ničkom prometu, kao i za sva ostala nerobna plaćanja,
potrebno je prethodno pribaviti dozvolu za plaćanje od
Mistarstva finansija FNRJ — Odeljenje platnog pro-
meta sa inostranstvom;

b — za *sitna plaćanja* do 300.— dinara mese-
čno po bilo kome osnovu, potrebno je prethodno pri-
baviti dozvolu Narodne banke FNRJ, Glavne centrale u
Beogradu;

272

7 — *Efektivni leji.* — S obzirom da je unošenje i iznošenje efektivnih leja iz Rumunije zabranjeno prema rumunskim deviznim propisima, — bančna sedišta neće uopšte kupovati i prodavati efektivne leje.

8 — *Obrasci, knjiženja i provizije.* —

.....
Naplata *provizije* vršiće se prema Tarifu provizija i troškova za usluge koje Narodna banka FNRJ čini u svome poslovanju, a koja je sedištna svojevremeno dostavljena.

SAVEZ SOVJETSKIH SOCIJALISTIČKIH REPUBLIKA

Platni promet sa Sovjetskim savezom je regulisan

1. *Sporazumom o robnom prometu i plaćanjima, potpisanim 5 jula 1947 godine, koji je toga dana i stupio na snagu;*

2. *Sporazumom o nerobnim plaćanjima, koji je potpisan istoga dana i tada stupio na snagu.*

1) *Platni promet po robnom osnovu*

U vezi sa sporazumom o robnom prometu Narodna banka je izdala cirkular (Direkcija deviznih poslova br. 204/56 od 20 avgusta 1947 godine), koji glasi:

I. ZBIRNI RAČUN

1) Narodna banka FNRJ, Beograd (Služba klirin-
ga Direkcije deviznih poslova Glavne centrale) i Gosu-
darstvena banka SSSR, Moskva, vodiće zbirni račun u
dolarima, koji je beskamatan, pod nazivom: račun po
robnom prometu između Jugoslavije i SSSR 1947 g.

2 — Obe banke vršiće isplatu na teret pomenutog
zbirnog računa na osnovu primljenih naloga suprotne
strane.

II. PLAĆANJE UVOZA

3 — Sva bančna sedišta mogu primati uplate u ze-
mlji u korist pomenutog zbirnog računa u dolarima
samo na osnovu odobrenja za plaćanje Ministarstva
spoljne trgovine ili komiteta pri vladama pojedinih re-
publika bez podnošenja ma kakvih drugih dokumenata

od strane uvoznika, ako je u pitanju roba i troškovi koji su neposredno vezani za robni promet.

4 — Plaćanja troškova za brodski prevoz, lučkih taksa, usluga u lukama i snabdevanja mogu se vršiti preko istog zbirnog dolarskog računa samo na osnovu dozvola Ministarstva finansija FNRJ.

.....

6 — Podaci na obrascu za uplate imaju se popunjavati mašinom za pisanje na ruskom jeziku. U rubriku "Primedbe" pomenutog obrasca potrebno je upisati broj dozvole za plaćanje.

7 — Ukoliko bi pojedina odobrenja za plaćanje predviđala drugi način plaćanja, a ne preko zbirnog dolarskog računa, sedišta će i u tim slučajevima primati uplate i dostavljati o tome izveštaje Službi kliringa Direkcije deviznih poslova u Glavnoj centrali odvojeno, s napomenom, da se plaćanje ima da izvrši na način kako je u konkretnom odobrenju naznačeno.

III. NAPLATA IZVOZA

8 — Na osnovu naloga Gosudarstvene banke SSSR, Moskva, Služba kliringa Direkcije deviznih poslova u Glavnoj centrali izdavaće naloge za isplate neposredno izvoznicima ili preko pojedinih bančinih sedišta.

9 — Prilikom obaveštavanja korisnika o isplatama (preko računa ili u gotovu, ako i takav način isplate dolazi u obzir), — sedišta će u svojim izveštajima navoditi klauzule da se iznos koji se isplaćuje može upotrebiti za pravljenje izvoza u SSSR.

IV. PROVIZIJA I TROŠKOVI

10) Na proste uplate i isplate naplaćivaće se 1% kliničke provizije, minimum Din 10.—; na telegrafске 1,5% provizije, minimum Din 30.—. Prilikom isplata telegrafskih naloga iz SSSR u korist domaćih firmi naplaćivaće se samo 1% provizije (minimum Din 15.—).

11 — Prilikom uplate u kliring naplaćivaće se za obrazac po Din 3.— od svake uplate.

2) Platni promet po nerobnom osnovu

U vezi sa sporazumom o nerobnim plaćanjima, Narodna banka je izdala cirkular (Direkcija deviznih poslova br. 203/55 od 19 avgusta 1947 godine), koji glasi:

I. RAČUNI ZA NEROBNA PLAĆANJA

1 — Narodna banka FNRJ, Beograd, vodiće u svojim knjigama specijalni beskamatni račun na ime Gosudarstvene banke SSSR, Moskva, pod nazivom »ordinario 2« u dinarima.

2 — Gosudarstvena banka SSSR, Moskva, vodiće u svojim knjigama specijalni beskamatni račun na ime Narodne banke FNRJ, Beograd, pod nazivom »ordinario 2« u rubljama.

II. VRSTE PLAĆANJA PREKO NEROBNIH RAČUNA

3 — Sva nerobna plaćanja, izuzev troškova izdavanja diplomatskih predstavništava i troškova izdavanja zvaničnih delegacija, vršiće se preko pomenutih nerobnih računa.

4 — U putničkom prometu mogu se prodavati kreditna pisma i izdavati nalozi za isplate do 3.000.— dinara na osnovu uredno viziranih putnih isprava, bez ikakvih drugih specijalnih odobrenja za plaćanje.

5 — Plaćanja preko navedenog iznosa u putničkom prometu, kao i svakog iznosa u svima ostalim slučajevima, mogu se vršiti samo na osnovu prethodno pribavljenih dozvola za plaćanje od Ministarstva finansija FNRJ.

III. KURSEVI I LIKVIDACIJA SALDA NA RAČUNIMA

6 — Svi nalozi za isplate na teret računa »ordinario 2« u rubljama kod Gosudarstvene banke SSSR obračunavaće se po važećem zvaničnom kursu za rublju koji sada iznosi 944,287 dinara za 100.— rubalja.

(Ovaj kurs je docnije izmenjen — vidi u nastavku iz teksta ovog cirkulara).

7 — Za sve naloge koje Gosudarstvena banka SSSR bude izdavala za isplate preko računa »ordinario 2« u dinarima primenjivaće se takođe isti kurs.

8 — Obe banke izvršivaće naloge za isplate preko računa za nerobna plaćanja.

IV. PROVIZIJA I TROŠKOVI

9 — Na proste uplate i isplate naplaćivaće se 1‰ klirinške provizije, minimum Din 10.—; na telegrafске 1,5‰ provizije, minimum Din 30.—. Prilikom isplata telegrafskih naloga iz SSSR u korist domaćih firmi naplaćivaće se samo 1‰ provizije (minimum Din 15.—).

10 — Prilikom uplate u kliring naplaćivaće se za obrazac po Din 3.— od svake uplate.

Promena kursa rublje za nerobne doznake u SSSR.

Kurs naveden pod t. III. gornjeg cirkulara izmenjen je u: 100 rubalja = 943.396 dinara (cirkular Narodne banke, Devizna direkcija br. 273/80 od 5 novembra 1947 godine).

ŠVAJCARSKA

Sa Švajcarskom je zaključen Sporazum o trgovinskoj razmeni i regulisanju plaćanja od 21 septembra 1946 godine.

Tim povodom Narodna banka izdala je cirkular (Devizna direkcija br. 240/98 od 5 decembra 1946 godine), koji glasi:

I.

1) Ovaj sporazum obuhvata:
— Švajcarsku Konfederaciju i
— Kneževinu Lihtenštajn, sve dok je ona u carinskoj uniji sa Švajcarskom.

2) Radi obezbeđenja izvršenja uzajamnih plaćanja, Švajcarska narodna banka otvoriće Nar. banci FNRJ beskamatni račun u šv. francijma. Preko ovoga računa vršiće se plaćanja dužnika jedne od dveju zemalja u korist poverilaca druge zemlje.

276

3) Isplata korisnicima vršice se u Švajcarskoj hronološkim redom i u okviru raspoloživih sredstava.

4) Nalozi za plaćanje jedne banke drugoj glasiće na šv. franke.

5) Kurs. Sva plaćanja preko ovoga računa preračunavaće se po zvaničnom kursu za šv. franke koji sada iznosi — 100 šv. fr. = 1.162,79 dinara.

6) U smislu ovog sporazuma mogu se vršiti sledeća plaćanja preko pomenutog računa:

a) koja potiču od isporuke robe jugoslovenskog i švajcarskog porekla, koja je uvezena ili ima da se uveze u Jugoslaviju i Švajcarsku;

b) od jugoslovensko-švajcarskog prometa robe koja ide na doradu i opravku;

c) od sporednih troškova u uzajamnom prometu robe (komisioni, provizije, troškovi za montažu, troškovi transporta i osiguranja itd.);

d) od usluga (honorari, plate, nadnice, penzije koje proizlaze iz ugovora o radu itd.);

e) od intelektualne svojine (autorska prava, licence, patenti, itd.);

f) od kamata i razlika na kursu, koji proizlaze iz trgovinskog prometa;

g) od sporednih troškova i zarada, koje se odnose na tranzitni promet jugoslovenskih i švajcarskih firmi;

h) od obračuna između železnica i poštanskih uprava obeju zemalja;

i) od iznajmljivanja železničkih vagona;

j) od troškova podvoza u rečnom saobraćaju jugoslovenskih i švajcarskih brodova;

k) od troškova izdržavanja i pripomoći, alimentacija i pomoći;

l) od putnih troškova, lečenja, vaspitavanja i studija;

m) od prometa osiguranja i reosiguranja;

n) i druga plaćanja za koja se bude postigao sporazum između Narodne banke FNRJ i Švajcarskog obračunskog zavoda.

7) Odredbe ovog sporazuma primenjivaće se samo na plaćanja koja proističu iz obaveza nastalih posle 9 maja 1945 godine.*

* Za ranije trgovačke obaveze vidi u nastavku Sporazuma o likvidaciji zaostalih obostranih trgovačkih potraživanja.

II. PLAĆANJE UVOZA

8) Sav uvoz iz Švajcarske može se vršiti samo na osnovu dozvola za uvoz pribavljenih od Ministarstva spoljne trgovine FNRJ i njegovih predstavništava* u zemlji.

9) Plaćanje uvezene robe iz Švajcarske može se vršiti samo na osnovu dozvole za plaćanje Ministarstva spoljne trgovine FNRJ ili njegovih predstavništava* u zemlji (u tri primerka) polaganjem odgovarajuće protivrednosti u dinarima za iznos šv. franaka, na koje budu glasile fakture.

10) Plaćanja unapred po robnom osnovu vršiće se samo na osnovu dozvole za plaćanje unapred Ministarstva spoljne trgovine FNRJ ili njegovih predstavništava* u zemlji (u tri primerka) polaganjem odgovarajuće protivrednosti u dinarima za iznos švajcarskih franaka na koje budu glasile fakture.

11) Uplate u Jugoslaviji imaju se vršiti samo kod Narodne banke FNRJ, Glavne centrale u Beogradu, kod Centrala u Narodnim republikama i kod njihovih filijala.

12) Prilikom uplata uvoznici neće podnositi nikakva dokumenta, osim dozvole za plaćanje, pošto se ista moraju podnositi prilikom pribavljanja dozvole za plaćanje.

14) Svi podaci na pomenutim obrascima za uplate imaju se popunjavati mašinom za pisanje na francuskom jeziku. U »Primerke« pomenutog obrasca potrebno je da bude označen broj odnosne dozvole za plaćanje.

III. NAPLATA IZVOZA

15) Sav izvoz u Švajcarsku može se vršiti samo na osnovu prethodne dozvole za izvoz pribavljene od Ministarstva spoljne trgovine FNRJ ili njegovih predstavništava* u zemlji.

* Sada: komiteta za spoljnu trgovinu u narodnim republikama.

16) Isplate odgovarajuće vrednosti izvezene robe vršiče se domaćim izvoznicima u dinarima, a prema nalogima primljenim od švajcarskog korespondenta.

17) Prilikom isplata filijala će davati obračun sa klauzulom da se isplaćeni iznos (ukoliko se odnosi na izvoz robe) može upotrebiti za pravdanje obaveze na osnovu koje je domaći izvoznik pribavio potrebnu dozvolu za izvoz robe u Švajcarsku.

IV. PLAĆANJE PO PUTNIČKOM PROMETU

18) Svi putnici, koji putuju u Švajcarsku mogu, uz uredno viziranu putnu ispravu, dobiti, na osnovu prethodne dozvole Ministarstva finansija FNRJ — Bankovno-valutnog odeljenja* — potrebna novčana sredstva.

V. SITNA PLAĆANJA

19) Za plaćanje iznosa do 300 din. mesečno po osobi po bilo kome osnovu, kao i za plaćanja na ime pretplate na časopise i pojedinačne nabavke knjiga i preko iznosa od 300 dinara mesečno po osobi, ali samo ako se nabavka vrši u naučne svrhe, potrebno je pribaviti prethodno dozvolu za plaćanje Narodne banke FNRJ, Glavne Centrale u Beogradu.

VI. OSTALA NEROBNA PLAĆANJA

20) Za sva druga plaćanja po nerobnom osnovu, potrebno je pribaviti prethodno dozvolu za plaćanje od Ministarstva finansija FNRJ — Bankovno-valutnog odeljenja.*

VII. NAPLATA PROVIZIJE I TROŠKOVA

21) Na uplate i isplate po platnom sporazumu sa Švajcarskom naplaćivaće se 1% klirinške provizije, minimum Din 10.—.

22) Prilikom uplate u kliring naplaćivaće se od polagača za obrazac po Din. 3.— od svake uplate.

* Sada: Odeljenja platnog prometa s inostranstvom.

PLAĆANJA IZVAN SPORAZUMA

Robna i nerobna plaćanja u slobodnim švajcarskim francima

1) Robna plaćanja u slobodnim švajcarskim francima mogu se vršiti na osnovu dozvola za plaćanje Ministarstva spoljne trgovine FNRJ ili njegovih predstavništava* u zemlji (u tri primerka), na kojima je izričito naznačeno da je pribavljena saglasnost Ministarstva finansija FNRJ.

2) Nerobna plaćanja u slobodnim švajcarskim francima mogu se vršiti samo na osnovu dozvola za plaćanje Ministarstva finansija FNRJ odnosno Narodne banke FNRJ za iznose do 300 dinara.

3) Kada je u pitanju plaćanje u slobodnim devizama bančina sedišta će se držati sledećih uputstava:

c) filijala će naplaćivati na ime provizije 1%, minimum dinara 15.—.

Osim toga je sa Švajcarskom zaključen Sporazum o likvidaciji zaostalih obostranih trgovačkih potraživanja od 21 septembra 1946 godine.

U vezi s time Narodna banka uputila je svojim filijalama cirkular (Devizna direkcija br. 246/101 od 12 decembra 1946 godine), koji glasi:

I

1) Ovim sporazumom regulišu se robne obaveze nastale pre 9 maja 1945 godine.

2) U svrhu regulisanja uzajamnih plaćanja Švajcarska narodna banka otvoriće Narodnoj banci FNRJ besamatni račun u šv. fr., a isto tako Narodna banka FNRJ otvoriće u svojim knjigama Švajcarskoj narodnoj banci besamatni račun u šv. fr., pod nazivom »Likvidacioni račun«.

3) Nalozi za plaćanje jedne banke drugoj glasiće na šv. franke.

4) Kurs. Sva plaćanja po Likvidacionom računu vršiće se po zvaničnom kursu Narodne banke FNRJ koji

* Sada: komiteta za spoljnu trgovinu u narodnim republikama.

bude važio na dan obavljene operacije (sada kurs iznosi: 100.— šv. fr. = 1.162,79 dinara).

5) Ukoliko ne postoji drukčiji sporazum između stranaka, jugoslovenski ili švajcarski dužnik oslobodiće se svakog duga prema svom poveriocu bilo uplatom duga kod Narodne banke svoje zemlje u cilju transfera putem ovog protokola, ako obaveza glasi na monetu dužnikove zemlje, bilo kad poverilac primi ceo iznos svoga potraživanja, ako ono glasi na monetu poveriočeve zemlje ili na treću valutu.

II. IZMIRENJE OBAVEZE DOMAĆIH DUŽNIKA

1) Odobrenja domaćim dužnicima za izmirenje njihovih obaveza preko Likvidacionog računa izdavaće:

a) za obaveze po robnom osnovu (roba i sporedni troškovi) Ministarstvo spoljne trgovine FNRJ ili njegova predstavništva* u zemlji;

b) za obaveze po nerobnom osnovu Bankovno-valutno odeljenje** Ministarstva finansija FNRJ.

2) Uplate u Jugoslaviju vršće se samo kod Narodne banke FNRJ: Glavna centrala u Beogradu, kod centrala u narodnim republikama i kod njihovih filijala.

3) Prilikom uplata, jugoslovenski dužnik neće podnositi nikakva dokumenta osim dozvole za plaćanje, pošto se ona imaju podnositi prilikom pribavljanja dozvola za plaćanje.

5) Svi podaci na obrascu za uplate imaju se popunjavati mašinom za pisanje na francuskom jeziku. U kolonu »Primedba« pomenutog obrasca potrebno je da bude označen broj odnosne dozvole za plaćanje.

III. NAPLATA POTRAŽIVANJA DOMAĆIH POVERILACA

Isplata potraživanja domaćim poveriocima vršće se u dinarima, prema nalogima za isplatu primljenim od švajcarskog korespondenta, po kursu koji bude važio na dan obavljene operacije (sada 100 šv. fr. = 1.162,79 dinara).

* Sada: komiteti za spoljnu trgovinu u narodnim republikama.

** Sada: odeljenje platnog prometa s inostranstvom.

IV. NAPLATA PROVIZIJE I TROŠKOVA

Na uplate i isplate po platnom sporazumu sa Švajcarskom naplaćivaće se 1% klirinške provizije, minimum Din. 10.—.

Prilikom uplate u kliring naplaćivaće se od polagača za obrazac po Din 3.— od svake uplate.

ŠVEDSKA

Po zaključenju protokola o plaćanju između Jugoslavije i Švedske Narodna banka je izdala cirkular (Direkcija deviznih poslova br. 132/26 od 11 juna 1947 godine), koji glasi:

I

1 — Za obavljanje uzajamnih plaćanja između Jugoslavije i Švedske, Švedska narodna banka otvorila je Narodnoj banci FNRJ besamatni račun u švedskim krunama. Preko ovog računa vršiće se obostrana plaćanja koja su Protokolom predviđena.

2 — Obe banke izdavaće međusobno naloge za isplate koji će glasiti na švedske krune, i to na francuskom jeziku sa sledećim podacima: redni broj, iznos, nalogodavac, korisnik, vrsta plaćanja.

3 — Obračun svih uplata i isplata vršiće se po zvaničnom kursu za švedsku krunu koji sada iznosi — 100 šved. kruna = 1.390,82 dinara.

4 — U smislu pomenutog protokola mogu se vršiti sledeća plaćanja:

a) po robnom osnovu (posle uvoza i plaćanja unapred), kao i sporednih troškova u vezi sa robnim prometom (troškovi prevoza i osiguranja, komisiona i provizije);

b) po drugim osnovama samo na osnovu prethodnog sporazuma nadležnih deviznih vlasti obeju zemalja.

II. ROBNII PROMET

a) Plaćanje uvoza

— Plaćanje uvezene robe iz Švedske kao i plaćanje unapred, može se vršiti samo na osnovu dozvole

282

za plaćanje Ministarstva spoljne trgovine FNRJ ili njegovih predstavništava* u zemlji (u 3 primerka) polaganjem odgovarajuće vrednosti u dinarima za iznos švedskih kruna na koje će glasiti fakture.

6 — Uplate u Jugoslaviji vršiče se kod svih sedišta Narodne banke FNRJ.

7 — Prilikom uplata uvoznici će podnositi samo dozvolu za plaćanje iz tačke 5) ovog cirkulara.

9 — Podatci na obrascu za uplate imaju se popunjavati mašinom za pisanje na francuskom jeziku. U rubriku »Primedbe« pomenutog obrasca potrebno je upisati broj dozvole za plaćanje.

b) Naplata izvoza

10 — Isplate jugoslovenskim izvozniciima vršiče se u dinarima na osnovu naloga Švedske narodne banke.

11 — U obračunima pojedinih isplata bančino sedište koje vrši isplatu naznačiće klauzulu da se prihvaćeni dinarski iznos može upotrebiti za pravdanje obaveze po izvozu robe u Švedsku.

III. NEROBNI PROMET

Putnički promet

12 — Svi domaći putnici koji putuju u Švedsku, mogu dobiti kod Narodne banke FNRJ (za sada samo kod Glavne centrale), bez prethodne dozvole Ministarstva finansija FNRJ a uz uredno viziranu putnu ispravu, odgovarajuću vrednost švedskih kruna za iznos od najviše Din. 3.000.— po osobi** bilo u čeku, bilo u kreditnom pismu.

13 — U ovaj iznos uračunava se i efektivna koja se u Švedsku može izneti do iznosa od 99 šved. kruna. Efektivu će prodavati putnicima sva bančina sedišta.

14 — Za iznose preko Din. 3.000.— potrebno je prethodno pribaviti dozvolu za plaćanje od Ministarstva finansija FNRJ — Odeljenje platnog prometa sa inostranstvom.

* Sada: komiteta za spoljnu trgovinu u narodnim republikama.

** Din. 1500.— za lica ispod 16 godina. Vidi str. 189.

15 — Sva prodana sredstva plaćanja (efektiva, čekovi, kreditna pisma) moraju biti ubeležena u putnim ispravama.

IV. PROVIZIJE I TROŠKOVI

16 — Na proste uplate i isplate naplaćivaće se 1% klirinške provizije, minimum Din 10.—; na telegrafске 1½‰ provizije minimum Din 15.—. Provizije po dokumentarnim akreditivima naplaćuju se na bazi reciprociteta, i to za sada: isplatna 1‰, minimum Din 140.—; potvrdna 1‰, minimum Din 70.— za svaka tri meseca; za svaku promenu uslova Din 42.—.

17 — Prilikom uplate u kliring naplaćivaće se za obrazac po Din 3.— od svake uplate.

.....

C. Specijalni propisi

SREZOVI KOPAR I BUJE

(koji su pripadali zoni »B«).

Bivša Italijanska teritorija, koja se nalazila zapadno od stare jugoslovenske granice pa do demarkacione linije, a koja je bila pod upravom Jugoslovenske armije, sačinjavala je t. zv. zonu »B«. U ovoj zoni su zakonsko sredstvo plaćanja bile novčanice, koje su glasile na lire, izdanja Gospodarske banke za Istru, Rijeku i Slovenačko Primorje (t. zv. lire »B«) i stare italijanske lire (t. zv. lire »A« ili metro-lire), koje, međutim, praktički nisu cirkulisale. Platni promet s tom zonom bio je regulisan specijalnim propisima.

Zamenom novčanica u zoni »B«, koja je izvršena od 17 do 20 septembra 1947 god. zaključno, zona »B« je postala sastavni deo d'narskog područja i, prema tome, otpala je svaka potreba specijalnog regulisanja platnog prometa s tom zonom. Međutim, pošto će dva srezova te teritorije, i to srezovi Kopar i Buje, po ugovoru o miru s Italijom biti priključeni Slobodnoj teritoriji Trsta, to u tim srezovima nije izvršena zamena lira i oni su i dalje ostali zasebno valunto područje, na kome su u optičaju

284

Lire »B« i lire »A« i za koje važe specijalni propisi za platni promet.

Platni promet sa srezovima Kopar i Buje

Platni promet između FNR Jugoslavije i pomenuta dva sreza regulisan je Uputstvom br. 1 za sprovođenje Uredbe o povlačenju i zameni novca, koji glasi na lire i o preračunavanju obaveza u dinare FNRJ na teritoriji pripojenoj Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji, po ugovoru o miru sa Italijom koje je propisao Ministar finansija pod br. 43.000 od 1 oktobra 1947 godine (Službeni list FNRJ« br. 87 od 10 oktobra 1947 godine) a koje glasi:

Pošto će po Ugovoru o miru sa Italijom srezovi Kopar i Buje biti priključeni Slobodnoj Teritoriji Trsta, a sada se još nalaze pod upravom Jugoslovenske armije, to se odredbe pomenute uredbe neće primenjivati na područja ovih srezova. Prema tome, platni promet između FNRJ i mesta u srezovima Kopar i Buje ima i dalje da se obavlja isključivo preko Narodne banke FNRJ i Gospodarske banke za Istru, Rijeku i Slovenačko Primorje — Rijeka, odnosno preko njene filijale u Kopru.

Slanje novca preko pošte sa teritorije Federativne Narodne Republike Jugoslavije u pomenute srezove nije dozvoljeno.

Za teritorije pomenuta dva sreza kursevi za liru »B« i metropolitansku liru ostaju isti, tj. 100 lira »B« = 30 dinara i 100 metropolitanskih lira = 15 dinara.

Povodom ovog uputstva, Narodna banka je izdala cirkular, Direkcija deviznih poslova br. 243/71 od 6 oktobra 1947 godine u kome je saopštila tekst Uputstva i dala svojim filijalama sledeće instrukcije:

Prednje se saopštava sedištima radi znanja s tim da će zbirno mesto za teritoriju FNRJ biti Gospodarska banka za Istru, Rijeku i Slovensko Primorje, Rijeka, a za srezove Kopar i Buje filijala Gospodarske banke u Kopru.

Prema tome za nerobne doznake važe u svemu uputstva u cirkularu br. 133/27 od 13 juna o g. za zonu

»B«, s tim da se uputstva u cirkularu br. 158/35 od 5 jula za slanje novca preko pošte stavljaju van snage.

Za robni platni promet ostaju na snazi uputstva data sedištim u cirkularu br. 218/65 od 3 septembra o. g.

Cirkular Narodne banke (Direkcija deviznih poslova br. 133/27 od 13 juna 1947 godine), na koji se poziva cirkular br. 243/71, sadrži Naredbu o regulisanju platnog prometa između naše zemlje i zone »B« po nerobnom osnovu koju je izdao Ministar finansija FNRJ pod br. 18083 od 30 maja 1947 godine (»Službeni list FNRJ« br. 48 od 6 juna 1947 god.), koja glasi:

Sva lica, ustanove i preduzeća mogu preko Narodne banke FNRJ vršiti doznake iz naše zemlje za zonu »B« i obratno, u bilo kom iznosu i bez prethodnog odobrenja Ministarstva finansija FNRJ, ukoliko se ove doznake vrše za plaćanja koja potiču iz nerobnog osnova (na primer: plate, penzije, izdržavanja, troškovi lečenja, oporavka, troškovi baravka u turističkim i klimatskim mestima itd.).

Cirkular Narodne banke (Direkcija deviznih poslova br. 218/65 od 3 septembra 1947 godine), koji reguliše robni promet sa zonom »B«, a na koji se poziva cirkular br. 243/71, sadrži Rešenje Ministra spoljne trgovine FNRJ br. 4659 od 20 avgusta 1947 godine o robnoj zameni i plaćanju između naše zemlje i zone »B« koje glasi:

1 — Promet robe između Federativne Narodne Republike Jugoslavije i Zone »B« vršiće se od dana objavljivanja ovog rešenja, bez odobrenja za uvoz odnosno izvoz.

Carinski organi dozvoljavaće promet robe između Federativne Narodne Republike Jugoslavije i Zone »B« bez odobrenja Ministarstva spoljne trgovine FNRJ, odnosno Komiteta za spoljnu trgovinu u narodnim republikama

2 — Sve uplate isplate, koje će se vršiti u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji, po napred navedenom robnom prometu, obavljaće se i dalje preko »Zbirnog računa« Gospodarske banke Rijeka, kod Narodne banke FNRJ.

286

Sve uplate i isplate, koje će se vršiti u Zoni »B« po napred navedenom robnom prometu, obavljaće se i dalje preko »Zbirnog računa« Narodne banke FNRJ kod Gospodarske banke, Rijeka.

Narodna banka FNRJ i njene filijale primaće uplate po robnom osnovu od svih uvoznika sa sedištem u FNRJ, u korist korisnika sa sedištem u Zoni »B« bez odobrenja za plaćanje, koje je do sada izdavalo Ministarstvo spoljne trgovine FNRJ, Beograd, odnosno Komiteti za spoljnu trgovinu u narodnim republikama.

3 — Za robni platni promet sa Rijekom primenjujuće se propisi, koji važe na području Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

4 — Ovo rešenje stupa na snagu od dana njegovog objavljivanja.

Sedišta će postupati u smislu prednjeg rešenja s tim što se u pogledu naplate provizije imaju pridržavati uputstva u cirkularu br. 193/51 od 11 avgusta o g. tj. provizija se ima naplaćivati u smislu stavova predviđenih za unutrašnji platni promet.

SLOBODNA TERITORIJA TRSTA

Na osnovu ovlašćenja Narodne banke platni promet sa Slobodnom teritorijom Trsta vrši se za sada preko Jugoslovenske izvozna i kreditne banke, Beograd (po opštim deviznim propisima, pošto do sada nije sklopljen nikakav platni sporazum sa pomenutom teritorijom).

SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE

Poštansko-uputnički platni promet sa Sjedinjenim Američkim Državama

Na osnovu Sporazuma između Poštanske štedionice FNRJ i Poštanske uprave u Vašingtonu ponovo je uspostavljen poštansko-uputnički platni promet sa Sjedinjenim Američkim Državama u onome obimu u kome je postojao pre rata. Sa ovim Sporazumom saglasio se Ministar finansija FNRJ pod VII br. 4698 od 20 marta 1946 godine i VII br. 5211 od 5 aprila 1946 godine.

Na osnovu ovoga Sporazuma može se iz Sjedinjenih Američkih Država preko svake američke pošte poslati korisniku u Jugoslaviji poštanskom uputnicom do

§ 100.— Iz Jugoslavije može jedno lice doznačiti u SAD za sitna plaćanja do dinara 300.— mesečno bez posebne devizne dozvole. Za doznake preko ovog iznosa potrebno je odobrenje Ministarstva finansija FNRJ.

D. Doznake studentima u inostranstvo

Za doznake našim dacima, koji studiraju u inostranstvu, vrede opšti devizni propisi. Prema tome ukoliko mesečne doznake jednom studentu prelaze iznos od 300 dinara (— u kome slučaju bi odobrenje davala Narodna banka —), potrebno je odobrenje Odeljenja platnog prometa sa inostranstvom Ministarstva finansija FNRJ. Ali osim toga u svakom slučaju je potrebno i uverenje Komiteta za škole i nauke pri vladi FNRJ, da dak može u toj školskoj godini studirati u inostranstvu. U tome smislu je Ministarstvo finansija FNRJ objavilo u dnevnoj štampi Upozorenje VII br. 13624 od 1 avgusta 1946 godine, u kome se kaže da bez saglasnosti Komiteta za škole i nauku Ministarstvo finansija neće nikome izdati odobrenje za doznačivanje novca u inostranstvo radi izdržavanja na studijama ili pomoći studentima.

E. Isplata penzija i invalidskih prinadležnosti u inostranstvo

1) ISPLATA PENZIJA U INOSTRANSTVO

U pogledu isplate penzija u inostranstvu Ministar finansija FNRJ je izdao pod br. 22285 od 13 juna 1947 godine Objašnjenje o odobrenju isplate penzija penzionerima koji žive u inostranstvu (»Službeni list FNRJ« br. 54 od 27 juna 1947 godine) koje glasi:

1) Svaki penzioner, koji bilo kraće ili duže vreme živi u inostranstvu, a želi da svoju penziju uživa u inostranstvu i da mu se ista u inostranstvu isplaćuje, dužan je da za ovo pribavi odobrenje Ministarstva finansija FNRJ.

2) Svaki penzioner, koji bilo kraće ili duže vreme živi u inostranstvu, a želi da se njegova penzija za vre-

288

me njegovog bavljenja u inostranstvu isplaćuje u zemlji licu koje on za to ovlasti, ili kad se po svom povratku iz inostranstva javi za isplatu neisplaćenih iznosa penzije za vreme njegovog bavljenja u inostranstvu, dužan je da za ovo pribavi odobrenje Ministarstva rada FNRJ.

3) Prestaje da važi rešenje Ministra finansija FNRJ o odobravanju uživanja i isplaćivanja penzija u inostranstvu br. 6095 od 6 marta 1947 godine.

4) Uputstvo Ministra finansija FNRJ o određivanju i isplati penzija penzionerima koji žive u inostranstvu II br. 22087 od 8 aprila 1946 godine («Službeni list FNRJ» br. 36 od 3 maja 1946 godine) ubuduće će se primenjivati shodno ovom objašnjenju.

Rešenje br. 6095 od 6 marta 1947 godine, koje se t. 3) ovog objašnjenja stavlja van snage, objavljeno je u br. 23 »Službenog lista FNRJ« od 18 marta 1947 godine, a glasilo je:

Svi poslovi oko odobravanja uživanja penzija u inostranstvu, kao i isplaćivanja penzija u inostranstvu, stavljaju se u nadležnost Devizne direkcije Narodne banke FNRJ.

Uputstvo o kome je reč u tač. 4.) Objašnjenja saveznog Ministra finansija br. 22285 od 13 juna 1947 godine glasi:

Član 1

Penzionerima koji žive u inostranstvu po pravilu se penzija neće isplaćivati. Penzija će im se stavlјati u tečaj od prvog narednog meseca po povratku u Federativnu Narodnu Republiku Jugoslaviju.

Član 2

U izuzetno opravdanim slučajevima Ministar finansija FNRJ cenіće opravdanost i odobravati isplatu penzije i za vreme bavljenja u inostranstvu, a po mišljenju predstavništva Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Član 3

Penzionerima koji žive u inostranstvu moći će organi nadležni po čl. 28 i 29 Pravilnika za izvršenje Uredbe o ustanovljenju prava na penziju određivati penziju, ali se isplata može stavljati u tečaj samo po čl. 1 i 2 ovog Uputstva.

Za penzionere koji su po kriterijumu čl. 28 Pravilnika za izvršenje Uredbe o ustanovljenju prava na penziju penzioneri narodnih republika odnosno autonomnih oblasti, nadležnost se određuje prema domicilu u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji. Ukoliko penzioner nema domicil u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji, nadležnost republike odnosno autonomnih oblasti određuje se prema mestu isplatne blagajne koja je isplatu penzije vršila do aprila 1941 godine.

Član 4

Molbe za određivanje penzije penzioneri će upućivati preko predstavništava Federativne Narodne Republike u dotičnoj državi, koja će ih sprovesti nadležnim ministarstvima preko Ministarstva inostranih poslova.

Uz molbu će penzioneri priložiti u po dva primerka sledeće dokumente:

- 1) rešenje kojim je ranije penzija određena i po kojem je isplaćivana do aprila 1941 godine;
- 2) predratno odobrenje za uživanje penzije u inostranstvu, a ukoliko takvo ne poseduju, kakav dokument iz koga će se videti da je penzija isplaćivana do aprila 1941 godine;
- 3) dokumenat o državljanstvu Federativne Narodne Republike Jugoslavije;
- 4) dokumenat o datumu rođenja ukoliko se to ne vidi iz rešenja o penziji;
- 5) uverenje nadležnog narodnog odbora domicilnog mesta u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji da: a) nije osuđivan na gubitak nacionalne časti, b) nije lišen biračkog prava, c) nije bio pod oružjem u službi okupatora i njihovih pomagača, d) nije bio organizator, funkcioner i aktivni član u kvistlinškim organizacijama

290

i da se nije obeležio takvim radom. Ukoliko narodni odbor po domicilu ne bi mogao ovakvo uverenje izdati zbog toga što je penzioner pre rata i za vreme okupacije živeo u inostranstvu, penzioner će priložiti uverenje mesne vlasti mesta u kome živi u inostranstvu o činjenicama pod c) i d).

Član 5.

Penzioner koji bude tražio da mu se izuzetno u smislu čl. 2 ovog uputstva odobri isplata penzije i za vreme bavljenja u inostranstvu, uputiće posebnu molbu sa obrazloženjem Ministru finansija FNRJ preko predstavništva Federativne Narodne Republike Jugoslavije u dotičnoj državi. Uz molbu će priložiti u prepisu rešenje o novoodređenoj penziji po Uredbi o ustanovljenju prava na penziju. Predstavništvo će molbu sa svojim mišljenjem sprovesti preko Ministarstva inostranih poslova.

Ova molba treba da bude taksirana taksom od 10.— dinara kojoj treba da se priloži taksa za rešenje od 30.— dinara.

Član 6

Za penzionere iz Trsta i Slovenačkog Primorja (zona A i B) koji su obuhvaćeni Objašnjenjem II br. 24864 od 10. oktobra 1945 godine (»Službeni list« br. 79/45) važiće i dalje isto Objašnjenje, ali su oni dužni da podnesu molbe sa dokumentima radi određivanja penzije po Uredbi o ustanovljenju prava na penziju i Pravilniku za njeno izvršenje, pa kada penzija bude određena, isplata će se vršiti bez odobrenja po čl. 2 ovog Uputstva.

Primedba uz čl. 6. — Posle stupanja na snagu ugovora o miru sa Italijom, ovaj član se odnosi samo na slobodnu teritoriju Trsta, sa srezovima Kopar i Buje, koji su pod jugoslovenskom vojnom upravom.

2) ISPLATA INVALIDSKIH PRINADLEŽNOSTI U INOSTRANSTVO

regulisana je Uputstvom o isplati (transferu) invalidskih prinadležnosti korisnicima istih dok borave u inostranstvu koje je propisao Ministar finansija FNRJ pod VIII br. 33561 od 31 jula 1947 godine (»Službeni list FNRJ« br. 70 od 22 avgusta 1947 godine) a koje glasi:

1) Samo u naročito opravdanim slučajevima, uživaoci invalidskih prinadležnosti koji privremeno ili stalno borave u inostranstvu mogu primiti svoje invalidske prinadležnosti u valuti one zemlje u kojoj borave. Doznačivanje njihovih prinadležnosti u inostranstvo vršće se po odobrenju Ministra finansija FNRJ, koji će u svakom pojedinom slučaju, a pošto prethodno dobije mišljenje organa iz tač. 2) ovoga uputstva, ocenjivati da li postoji takav naročito opravdani slučaj, kao i da li postoji mogućnost doznačivanja.

2) Molbe za doznačivanje invalidskih prinadležnosti u inostranstvo podnose Ministarstvu finansija FNRJ (Odeljenju platnog prometa s inostranstvom) uživaoci invalidskih prinadležnosti i to:

a) oni koji su zaposleni — preko nadležstva, ustanove odnosno preduzeća gde rade, koje će, sprovodeći molbu Ministarstvu finansija FNRJ (Odeljenju platnog prometa s inostranstvom), dati svoje obrazloženo mišljenje po molbi;

b) oni koji nisu zaposleni — neposredno Ministarstvu finansija FNRJ (Odeljenju platnog prometa s inostranstvom);

c) oni koji već borave u inostranstvu i inostranci — preko teritorijalno nadležnog političkog predstavništva Federativne Narodne Republike Jugoslavije, koje će, sprovodeći molbu Ministarstvu finansija FNRJ, dati svoje mišljenje.

Molbi se imaju priložiti:

1. — overen prepis izvršnog rešenja sa kojim su mu regulisane invalidske prinadležnosti za koje traži transfer; i

2. — drugi eventualni dokazi na kojima zasniva svoje traženje.

3) Odobrenja za doznačivanje invalidskih prina-
dležnosti uživaocima koji se nalaze u inostranstvu do-
stavljaće Ministarstvo finansija FNRJ blagajni koja je
nadležna za isplatu tih prinađležnosti. Ova blagajna
je dužna da se stara o urednom doznačivanju prina-
dležnosti, preko Narodne banke FNRJ, za ono vreme
na koje se odobrenje odnosi.

4) Odredbama ovoga uputstva mogu se koristiti
svi uživaoci invalidskih prinađležnosti na koje se odnosi
Zakon o ratnim vojnim invalidima (»Službeni list
FNRJ« br. 44/46).

5) Ovo uputstvo stupa na snagu danom objavljiva-
nja u »Službenom listu Federativne Narodne Repu-
blike Jugoslavije«.

F. Sitna plaćanja u inostranstvo

*Ministar finansija FNRJ je pod VII br. 20099 od
12 novembra 1946 godine doneo sledeću Naredbu (Cir-
kular Narodne banke, Devizna direkcija, br. 241/49 od
7 decembra 1946 godine):*

Da izuzetno od čl. 12 stav 2 Deviznog pravilnika,
Narodna banka FNRJ može izdavati odobrenja i za
druga sitna plaćanja u inostranstvu do iznosa od 300.—
dinara mesečno po osobi. U pogledu podnošenja izve-
štaja o izdatim odobrenjima po ovom rešenju, Na-
rodna banka FNRJ postupiće po tač. 2 moga rešenja
VII br. 9106 od 18 decembra 1945 god.

Ranijim rešenjem Ministra finansija FNRJ VII br.
9106 od 18 decembra 1945 godine Narodna banka bila
je ovlašćena da izdaje odobrenja za plaćanje u ino-
stranstvo do iznosa od Din 300.— mesečno po osobi,
na ime pretplate na novine i časopise, kao i za poje-
dinačne nabavke knjiga, a rešenjem Ministra finansija
FNRJ VII br. 14819 od 21 avgusta 1946 godine ovo je
ovlašćenje prošireno u toliko, što je Narodna banka
na ime pretplate na časopise, kao i za pojedinačne na-
bavke knjiga mogla izdavati odobrenja preko iznosa
od Din 300.— mesečno po osobi, ali samo ako se na-
bavka vrši u naučne svrhe. (U vezi s time je i still-
zacija ovlašćenja iz gornje Naredbe »... i za druga
sitna plaćanja...«).

Ovlašćenja Narodne banke za izdavanje odobrenja za pretplate na časopise i novine, kao i za pojedinačne nabavke knjiga ne dolaze više u obzir, otkako je državno preduzeće »Jugoslovenska knjiga« dobilo isključivo pravo uvoza knjiga, časopisa i novina iz inostranstva. U vezi s tom promenom Narodna banka je izdala cirkular (Devizna direkcija br. 38/7 od 4 februara 1947 godine) koji glasi:

U vezi s cirkularom br. 241/99 K.br. 194 od 7 decembra 1946 god., a na osnovu saglasnosti Ministarstva spoljne trgovine u aktu V/7 br. 6056/87 od 29 pr. m., izveštavate se da je državno preduzeće »Jugoslovenska knjiga«, Beograd, Moskovska 36, dobilo isključivo pravo uvoza knjiga, časopisa i novina iz inostranstva.

Prema tome, potrebno je da sva zainteresovana lica upućujete da se obrate pomenutom preduzeću, radi nabavke u inostranstvu knjiga, časopisa i novina, kome će plaćanje izvršiti u dinarima.

Ovim se menjaju sva uputstva koja su data u pojedinim cirkularima u pogledu sitnih plaćanja — na ime pretplate na novine i časopise i pojedinačne nabavke knjiga — putem platnog prometa sa pojedinim zemljama.

Isto tako prestala su da važe i ovlašćenja Poštanske štedionice u pogledu doznaka za nabavku knjiga iz inostranstva.

Za doznake do 50 dinara, koje vrši Narodna banka (ranije Poštanska štedionica) za Čehoslovačku vidi str. 242 pod »Poštansko-čekovni platni promet s Čehoslovačkom«.

G. Doznake u inostranstvo zarada stranih radnika i stručnjaka zaposlenih u Jugoslaviji

Posebnim rešenjem Ministar finansija FNRJ, a u smislu uputstva Devizne direkcije Narodne banke, predviđena je mogućnost transfera jednog dela zarada stranih radnika i stručnjaka zaposlenih u Jugoslaviji.

U smislu cirkulara Narodne banke, Devizna direkcija br. 224/67 od 11 septembra 1947 godine ovaj transfer se

vrši preko kliringa sa odnosnom zemljom po sledećim uslovima i na sledeći način:

1) Preduzeća u kojima su zaposleni strani radnici i stručnjaci polažu uplate kod posebnih jedinica Narodne banke, odnosno kod Jugoslovenske izvozne i kreditne banke u Beogradu (vidi dalje, na kraju ove tačke) bez ikakvog specijalnog odobrenja;

2) Mesečne uplate za svakog radnika i stručnjaka ne mogu prelaziti 50% njegove mesečne zarade, a mogu da se kreću u okviru predviđenog procenta u pojedinačnim ugovorima. O tome su dužna da vode računa preduzeća kod kojih su radnici i stručnjaci uposleni;

3) Uplate u kliring vrše se na osnovu spiskova u 3 primerka za svaku zemlju zasebno. Spiskovi treba da sadrže sledeće rubrike:

- a) Prezime i ime polagača,
- b) Prezime i ime i bližu adresu korisnika u inostranstvu (ispisano mašinskom), po mogućnosti na jeziku i ortografijom odnosno zemlje (nikako ne ćirilicom),
- c) Iznos koji se ima isplatiti inostranom korisniku, označen u stranoj valuti, i
- d) Iznos u dinarima.

Spisak mora, osim toga, da sadrži overu (klauzulu) preduzeća, da su lica navedena u spisku zaista zaposlena kod preduzeća koje vrši polaganje i da položeni iznos ne prelazi sumu od 50% mesečne zarade svakog pojedinog radnika ili stručnjaka, odnosno da ne prelazi procenat predviđen pojedinačnim ugovorom.

Na ovaj način regulisan je do sada transfer zarada radnika i stručnjaka iz Mađarske (Cirkular Narodne banke, Devizna direkcija br. 168/40 od 16 jula 1947 i br. 195/53 od 8 avgusta 1947 godine), Nemačke (Cirkular Narodne banke, devizna direkcija br. 214/62 od 1 septembra 1947 godine), Austrije (Cirkular Narodne banke, Devizna direkcija br. 234/69 od 24 septembra 1947 godine), Čehoslovačke (Cirkular Narodne banke, Devizna direkcija br. 264/76 od 28 oktobra 1947 godine), Italije i Slobodne teritorije Trsta (Cirkular Narodne banke, Devizna direkcija br. 270/79 od 3 novembra 1947 godine, odnosno za Italiju i Cirkular Narodne banke, Devizna direkcija br. 312/91. od 23 decembra 1947 godine).

U smislu Cirkulara Narodne banke, Devizna direkcija br. 315/92 od 27 decembra 1947 godine, a, na osnovu odluke Ministra finansija FNRJ mogu se u smislu gornjih uputstava transferisati i zarade bivših nemačkih zarobljenika, koji su oslobođeni i nalaze se na radu u našoj zemlji.

Cirkularom Narodne banke, Devizna direkcija br. 312/91 od 23 decembra 1947 godine određeno je da se uplate italijanskih radnika mogu primati dva puta mesečno, ali s time da visina ukupne mesečne doznake pojedinog radnika ne može preći 50% njegove mesečne zarade.

U smislu cirkulara Narodne banke, Devizna direkcija br. 300/88 od 12 decembra 1947 godine, isto važi i za transfer radničkih zarada u Slobodnu teritoriju Trsta. U ovom cirkularu, osim toga, navodi se da se te doznake vrše samo preko Jugoslovenske izvozne i kreditne banke u Beogradu. Prema tome preduzeća vrše uplate preko računa Jugoslovenske izvozne i kreditne banke, koji se vodi kod Centrale Narodne banke za Narodnu Republiku Srbiju u Beogradu, dok naloge za uplatu zajedno sa spiskovima šalju neposredno pomenutoj banci.

H. Dinarski računi inostranaca

Prema čl. 24 Deviznog pravilnika inostranci mogu imati potraživanja po računima samo kod ovlašćenih novčanih zavoda. Pošto je danas, ustvari, samo Narodna banka ovlašćen zavod u smislu čl. 14 Deviznog pravilnika, ona je, kao devizni organ, svojim cirkularom (Devizna direkcija br. 50/10 od 17 februara 1947 godine) naredila svim bivšim ovlašćenim novčanim zavodima, kod kojih se vode dinarska potraživanja inostranaca, da ova prenesu na nju.

Pomenuti cirkular glasi:

S pozivom na čl. 24 Deviznog pravilnika, a u vezi s odlukom Izvršnog komiteta bančinog od 3 februara o. g., svi novčani zavodi u zemlji, koji su pre rata raspolagali sa ovlašćenjem za rad devizama i valuta ili sa specijalnim ovlašćenjem za vođenje dinarskih potraživanja inostranaca, dužni su da prenesu na Narodnu banku sva dinarska potraživanja koja se vode kod njih na računima inostranaca.

Prema tome, svi bivši ovlašćeni novčani zavodi preneće kod najbližeg sedišta Narodne banke sva dinarska potraživanja inostraraca, sa istim svojstvom sa kojim su se ova potraživanja kod njih vodila, uz davanje svih podataka o ovim potraživanjima.

Sedišta bančina kod kojih prenos ovih računa bude izvršen obavestitiće o tome Glavnu centralu — Devizno-valutno odeljenje, sa naznačenjem: 1) imena novčanog zavoda koji je prenos izvršio, 2) iznosa, 3) svojstva (»interni«, »vezani« itd.), 4) imena i domicila inostranog poverioca, sve sredeno po zemljama inostraraca i kategorijama dinarskih potraživanja.

Novčani zavodi kod kojih su se dinarska potraživanja inostraraca do sada vodila obavestitiće vlasnike odnosnih računa o izvršenom prenosu na Narodnu banku.

Prenos navedenih računa ima se izvršiti do 31 marta 1947 god.

Od gornjeg se izuzimaju novčani zavodi koji se nalaze u likvidaciji, koji će prenos dinarskih računa inostraraca izvršiti naknadno u zavisnosti od likvidacije.

Odlukom Guvernerstva Narodne banke propisano je, da se računi inostraraca mogu voditi samo kod Glavne centrale Narodne banke i njenih centrala. U vezi s time Narodna banka je svojim centralama i filijalama uputila cirkular (Direkcija deviznih poslova br. 129/25 od 10 juna 1947 godine), koji glasi:

U vezi s cirkularom br. 50/10 K.br. 159 od 17 februara o. g., a na osnovu odluke Guvernerstva Narodne banke FNRJ na sednici od 4 o. m., izveštavate se da se računi inostraraca mogu voditi samo kod Glavne centrale i centrala.

Prema tome, potrebno je da odmah po prijemu ovog cirkulara, a najdalje do 15 jula o. g., sve bančine filijale prenesu kod svoje nadležne centrale sve dinarske račune inostraraca koji se vode kod njih, bez obzira kada i na koji način su odnosni računi nastali.

Od ovoga se izuzimaju računi ustanova, preduzeća i lica iz zone »B«, koji se prema potrebi mogu zadržati kod pojedinih filijala.

Prenošenje dinarskih računa inostranaca, koji se vode kod pojedinih bančinih sedišta, na Glavnu centralu ne može se vršiti ukoliko u tom smislu prethodno nije pribavljena saglasnost Glavne centrale.

J. Nevažeci propisi

Platni promet sa Albanijom

Rešenje o ovlašćenju Narodnoj banci da izdaje odobrenja za doznake u Albaniju iz nerobnog osnova do Din. 5.000.— br. 25120 od 21. juna 1947. godine (Cirkular Narodne banke, Direkcije deviznih poslova br. 155/32 od 4. jula 1947. godine). Stupilo na snagu 4. jula 1947. godine; prestalo da važi 12. decembra 1947. godine (stupanjem na snagu propisa o prenošenju dinara i leka preko granice).

Bivša zona »B«

Svi sledeći propisi prestali su da važe 21. septembra 1947. godine — prvi dan po izvršenoj zameni lira za dinare u bivšoj zoni »B«.

Rešenje o načinu uvoza i izvoza između zone »B« i »C« VII br. 8201 od 10. novembra 1945. godine (»Službeni list« br. 91 od 23. novembra 1945. godine). Stupilo na snagu 23. novembra 1945. godine.

Rešenje o ovlašćenju Narodne banke da može primati doznake u lirama za zonu »B« VII br. 8616 od 18. maja 1946. godine (»Službeni list« br. 59 od 23. jula 1946. godine). Stupilo na snagu 23. jula 1946. godine.

Rešenje o uspostavljanju platnog prometa između Poštanske štedionice FNRI i Ureda poštansko-tekućih računa na Rijeci VII br. 8623 od 6. juna 1946. godine (»Službeni list« br. 48 od 14. juna 1946. godine). Stupilo na snagu 14. juna 1946. godine.

Rešenje o ovlašćenju Poštanske štedionice da može primati doznake u lirama za zonu »B« i u većim iznosima, VII br. 10037 od 6. juna 1946. godine (»Službeni list« br. 48 od 14. juna 1946. godine). Stupilo na snagu 14. juna 1946. godine.

Rešenje da se platni promet sa zonom »B« po naredbi br. 18083 od 30. maja 1947. godine može vršiti i

preko pošta, br. 23247 od 19 juna 1947 godine (cirkular Narodne banke, Direkcija deviznih poslova br. 158/35 od 5 jula 1947 godine).

Uživanje penzija u inostranstvu

Rešenje o odobravanju uživanja i isplaćivanju penzija u inostranstvu, br. 6095 od 6 marta 1947 godine (*»Službeni list«* br. 23 od 18 marta 1947 godine). Vidi Drugi deo, VI, E. Stupilo na snagu 18 marta 1947 godine; prestalo da važi 27 juna 1947 godine (dan stupanja na snagu Objašnjenja o odobrenju isplate penzija penzionerima koji žive u inostranstvu).

Sitna plaćanja

Rešenje o izuzetnom ovlašćenju Narodnoj banci i Poštanskoj štedionici da mogu izdavati odobrenja za sitna plaćanja u inostranstvu, VII br. 9106 od 18 decembra 1945 godine (*»Službeni list«* br. 1 od 1 januara 1946 godine). Stupilo na snagu 1 januara 1946 godine; prestalo da važi 29 januara 1947 godine (dan izdavanja ovlašćenja *»Jugoslovenskoj knjizi«*, Beograd, za isključivo pravo uvoza knjiga, časopisa i novina).

Rešenje o ovlašćenju Narodnoj banci da može izdavati odobrenja za nabavke knjiga i časopisa u naučne svrhe i u vrednosti preko din. 300 VII br. 14.819 od 21 avgusta 1946 godine (Sadržina objavljena u cirkularu Narodne banke, Devizna direkcija br. 241/99 od 7 decembra 1946. godine). Stupilo na snagu 21 avgusta 1946 godine; prestalo da važi 29 januara 1947 godine (dan izdavanja ovlašćenja *»Jugoslovenskoj knjizi«*, Beograd za isključivo pravo uveza knjiga časopisa i novina).

VII. ROBNİ PROMET SA INSTRANSTVOM

1) UVOZ I IZVOZ PROIZVODA DOBIVENIH NA DVOVLASNIČKIM IMANJIMA

U pogledu zagraničnog prometa poljoprivrednim i stočarskim proizvodima dobivenim na pograničnim imanjima, čiji vlasnici borave s druge strane granice, doneo je Ministar spoljne trgovine u saglasnosti s Ministrom finansija FNRJ Rešenje o oslobodenju proizvoda dvovlasnika u pograničnom prometu od podnošenja odobrenja za uvoz odnosno izvoz III br. 30635 od 20 avgusta 1946 godine («Službeni list» br. 69 od 27 avgusta 1946 godine) koje glasi:

Odredbe Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom neće se primenjivati na zagranični promet proizvoda dobivenih na dvovlasničkim imanjima bilo naših ili stranih državljana.

Prema tome, bez uvoznih odnosno izvoznih dozvola vršće se uvoz odnosno izvoz:

a) proizvoda poljoprivrede i stočarstva dobivenih na sopstvenim imanjima naših državljana koja se nalaze van granice u zoni od 15 km., kao i priploda i ostalih proizvoda dobivenih od stoke koja se goni na poljske radove, na popašu ili na zimovanje; i

b) pobrojanih predmeta, dobivenih na sopstvenim imanjima stranih državljana koja se nalaze na našoj teritoriji, u zoni od 15 km. od granice, kao i priploda od stoke koju strani državljanjani goni na poljske radove, na popašu ili zimovanje.

Propisi ovoga rešenja predstavljaju izuzetak od opštih propisa o odobrenjima za uvoz i izvoz, koji se

nalaze u glavi IV Deviznog pravilnika (str. 54 i sled.) i u Pravilniku o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom (str. 85 i sled.).

Posebni propisi postoje u pogledu »korišćenja dvovlasničkih imanja koja se nalaze na obe strane duž cele jugoslovensko-bugarske granice«. Ovo je pitanje regulisano Sporazumom o korišćenju dvovlasničkih imanja na granici između Federativne Narodne Republike Jugoslavije i Narodne Republike Bugarske, zaključenim 1 avgusta 1947 godine, koji je potvrđen rešenjem Vlade FNRJ od 21 novembra 1947 godine, koga dana je na osnovu Sporazuma i stupio na snagu (»Službeni list« br. 108 od 20 decembra 1947 godine). Propisi devizno-pravnog karaktera sadržani su u čl. 2 st. 1 i 14 pomenutog Sporazuma i glase:

Član 2 st. 1

Dvovlasničkim se smatraju ona nepokretna imanja (njive, bašte, voćnjaci, vinogradi, livade, pašnjaci, branci i šume) koja se nalaze u zoni dubokoj 10 km. od granične linije a čiji sopstvenici stalno nastanjeni (imaju domicil) u okviru ove zone s druge strane granice i ako su njihovi sopstvenici u vreme potpisivanja ovog sporazuma.

Član 14

Dvovlasnici mogu da preteruju i prenose preko granice bez plaćanja carine, taksa ili ma kakvih bilo drugih nameta:

a) stoku za rad i stoku koja se goni na pašu, kao i neophodnu hranu za nju. Stoka i hrana pri prenosu i prevozu upisuje se u dvovlasničku prolaznicu;

b) već instrumenti i zemljoradnička oruđa, kao što su kola, plugovi i slično upisuju se u dvovlasničku prolaznicu, a manja oruđa kao što su sečiva, kose, srpovi, lopate, motike, sekire, prskalice i slično ne upisuju se;

c) kolje za vinograd, seme za usev, prskalice i sve što služi za borbu sa štetnim parazitima (insektima),

kao i prirodno đubrivo samo u opsegu neophodnom za obradu zemlje;

d) proizvodi prikupljeni ili proizvedeni na njihovoj imovini s druge strane granice kao što su zrnasta hrana, voće, drvo, povrće, priplod od stoke, stočni mlečni proizvodi, kao i predmeti koji služe za njihov prevoz i pakovanje. Isto tako i gvožđe od njihovog vinograda u prirodnom stanju ili iscedeno u širu sa kominom zajedno. U slučaju da je izvoz nekih pomenutih artikala zabranjen dozvolice se slobodna prodaja istih na tržištu ili će biti otkupljeni od nadležne vlasti po određenim cenama;

e) neophodna hrana i duvan za lica upisana u dvo vlasničku prolaznicu za vreme koje probavljaju na svo me imanju.

2) IZVOZ BEZ IZVOZNIH ODOBRENJA

Ministar spoljne trgovine doneo je u saglasnosti s Ministrom finansija FNRJ Rešenje o dozvoli izvoza bez odobrenja za izvoz V br. 31263 od 21 avgusta 1946 godine (»Službeni list« br. 69 od 27 avgusta 1946 godine), kojim je u izvesnim slučajevima i za izvesne artikle dozvolio izvoz bez izvoznih odobrenja, a koje glasi:

Izvoz bez izvoznih dozvola dozvoljava se za:

1) Upotrebljavane tekstilne predmete u količini koje ne prelaze potrebe pojedinaca a najviše do 5 (pet) kg. ukupne težine tekstilne robe koja se šalje studentima koji se nalaze na studijama u inostranstvu. Ovo u vezi Rešenja Ministarstva trgovine i snabdevanja FNRJ IV br. 9528 od 19 februara 1946 godine.

2) Životne namirnice koje izvoze:

a) repatriroci i reemigranti koji odlaze u Čehoslovačku, ukoliko su oni kao zemljoposjednici proizveli životne namirnice u svom sopstvenom domaćinstvu, a na osnovu potvrde mesnog odnosno gradskog narodnog odbora, da su odnosne životne namirnice sopstveni proizvod, s tim, da svaki član porodice može izvesti najviše:

302

6 (šest) kg masti;

4 (četiri) kg slanine;

10 (deset) kg mesa ili preradevina od mesa;

50 (pedeset) kg brašna ili žita; i

20 (dvadeset) kg životnih namirnica koje ne potpadaju pod režim planske raspodele i potrošnje;

b) repatrianci i reemigranti koji nisu proizvođači životnih namirnica, s tim, da svaki član porodice može izvesti najviše:

3 (tri) kg masti ili slanine;

3 (tri) kg mesa ili preradevina od mesa;

20 (dvadeset) kg brašna; i

20 (dvadeset) kg životnih namirnica koje ne potpadaju pod režim planske raspodele i potrošnje. Ovo, u vezi Rešenja Ministarstva trgovine i snabdevanja FNRJ XII br. 32270 od 24 aprila 1946 godine.

3) Životne namirnice:

a) za studente i lica koja se nalaze u inostranstvu a upućeni su radi studija ili specijalizacije od nadležnih državnih organa, i to jedan paket mesečno, sa sadržinom najviše:

500 (pet stotina) grama masti ili slanine;

500 (pet stotina) grama preradevina od mesa ili mesa; i

1000 (jedna hiljada) grama preradevina od brašna;

b) za lica koja odlaze u inostranstvo, a naši su državljani, radi obavljanja državnih poslova i koje sobom nose, i to:

za boravak van zemlje do 10 (deset) dana:

1.500 (hiljadu i pet stotina) grama slanine ili preradevina od mesa; i

3.500 (tri hiljade i pet stotina) grama ostalih životnih namirnica koje ne potpadaju pod režim planske raspodele i potrošnje.

Za svaki dan dužeg boravka od napred predviđenog još po 100 (sto) grama slanine;

c) za lica koja odlaze u inostranstvo, a naši su državljani, radi svršavanja privatnih poslova i ako iste sobom nose, i to najviše:

500 (pet stotina) grama slanine ili prerađevina od mesa;

1.000 (hiljadu) grama ostalih životnih namirnica koje ne potpadaju pod režim planske raspodele i potrošnje. Ovo, u vezi Rešenja Ministarstva trgovine i snabdevanja FNRJ XII br. 33160 od 26 aprila 1946 godine.

4) Gigarete, i to:

a) za studente koji putuju u inostranstvo na studije po osobi 600 (šest stotina) komada;

b) za studente, u paketima mesečno po osobi 300 (tri stotine) komada;

c) za lica koja putuju službeno u inostranstvo, kad to potvrđuje ustanova ili nadležstvo koje ih šalje i pri tom potvrdi vreme boravka u inostranstvu, po 20 (dvadeset) komada dnevno;

d) za lica pod c) za eventualnu reprezentaciju, kad to ustanova ili nadležstvo koje ih šalje potvrdi i obrazloži potrebu, do 1.000 (jedne hiljade) komada;

e) za diplomatska predstavništva, vojne misije, delegacije, kao i druge grupe koje putuju u inostranstvo, uz zvanične potvrde oznake vremena i brojnog stanja, po osobi 30 (trideset) komada dnevno;

f) za strance, koji putuju u svoju zemlju, po osobi 500 (pet stotina) komada. Ovo u vezi akta Uprave državnih monopola Pov. br. 62 od 15 maja 1946 godine i Rešenja Ministarstva spoljne trgovine FNRJ V br. 16957 od 4 juna 1946 godine; i

5) predmete ishrane bez ikakvog ograničenja, kako u pogledu količine kontrolisanih predmeta ishrane, tako i u pogledu broja paketa koji se mesečno šalju u okupacionu Istrarsku zonu »B« borcima Jugoslovenske armije i privatnim licima, s tim, da za privatna lica i dalje ostaju na snazi maksimalno propisane količine po Rešenju saveznog Ministarstva trgovine i snab-

devanja br. 3858 od 5 jula 1945 godine u tač. 3 pod b) i tač. 5) pod 1 i 2. Ovo, u vezi Rešenja Ministarstva trgovine i snabdevanja FNRJ XI br. 57112/7526 od 6 jula 1946 godine.

Propisi ovoga rešenja predstavljaju izuzetak od opštih propisa o odobrenjima za izvoz, koji se nalaze u glavi IV Deviznog pravilnika (str. 54 i sled.) i u Pravilniku o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom (str. 85 i sled.). Ovim rešenjem je naročito proširen propis čl. 3 Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom, ukoliko se odnosi na izvoz bez odobrenja.

3) OSIGURANJE ROBE KOJA SE IZVOZI I UVOZI

Vidi Drugi deo, IX, 1.

4) REGISTRACIJA PREDUZEĆA KOJA SE BAVE POSLOVIMA IZVOZA I UVOZA

propisana je Naredbom o registraciji privrednih preduzeća koja se bave poslovima izvoza i uvoza koju je izdao Ministar spoljne trgovine pod br. 62706 od 6 decembra 1947 godine (»Službeni list FNRJ« br. 106 od 13 decembra 1947 godine) koja glasi:

1) U roku od 10 dana od dana objave ove naredbe imaju se registrovati kod Ministarstva spoljne trgovine u svojstvu izvoznika i uvoznika sledeća privredna preduzeća:

a) sva preduzeća kojima su izvoz i uvoz predmet redovnog poslovanja;

b) sva preduzeća koja imaju po planu predviđene zadatke izvoza i uvoza; i

c) sva ostala preduzeća kojima izvoz i uvoz nisu predmet redovnog poslovanja i koja nemaju planom određene zadatke izvoza i uvoza, a koja obrazlože zahtev za obavljanje poslova izvoza i uvoza

2) Privredna preduzeća opštedržavnog značaja naznačena pod a) i b) tač. 1 ove naredbe podneće prijavu za registraciju potvrđenu od svog administrativno-operativnog rukovodstva neposredno Ministarstvu spoljne trgovine, dok će privredna preduzeća republikanskog,

pokrajinskog, oblasnog i lokalnog značaja, kao i zadružna preduzeća naznačena pod a) i b) tač. I ove naredbe, prijavu potvrđenu od svog administrativno-operativnog rukovodioca podneti Ministarstvu spoljne trgovine, preko komiteta za spoljnu trgovinu pri vladi odnosno narodne republike. Isto tako i preduzeća naznačena pod c) tač. I ove naredbe podneće prijave za registraciju preko komiteta za spoljnu trgovinu pri vladi odnosno narodne republike sa obrazloženjem svoga zahteva za obavljanje poslova izvoza i uvoza.

3) Prijava za registraciju treba da sadrži sledeće podatke:

- a) tačan naziv (firma) i sedište preduzeća;
- b) tačna adresa, poštanski fah, telegrafska adresa, glavni brojevi telefona, broj bankovnog računa i bankovne veze;
- c) podatke o filijali ili zastupstvu u zemlji i inostranstvu, njihove tačne adrese, poštanski fah, glavne brojeve telefona;
- d) broj i datum registracije i broj službenog lista u kome je registracija objavljena, kao i naziv organa koji je preduzeće registrovao;
- e) naziv administrativno-operativnog rukovodioca;
- f) vrsta preduzeća (trgovačko, proizvodno, otkupno itd.);
- g) da li je preduzeće opštedržavnog, republikanskog, pokrajinskog, oblasnog ili lokalnog značaja ili je zadružno preduzeće;
- h) predmet poslovanja;
- i) naziv artikala sa kojim preduzeće redovno obavlja poslove izvoza i uvoza, kao i naziv artikala za koje preduzeće dobija planske zadatke;
- j) koliki je bio obrt preduzeća po poslovima izvoza i uvoza u toku godine do dana podnošenja prijave za registraciju (približno);
- k) visina obrtnih sredstava preduzeća;
- l) tačna adresa i ime rukovodioca preduzeća;
- m) koja su lica ovlašćena za punovažno potpisivanje preduzeća.

4) Sva preduzeća na koja se odnosi ova naredba dužna su da sve promene nastale u toku njihovog izvozno-uvoznog poslovanja neodložno dostave Ministarstvu spoljne trgovine.

5) Sva preduzeća sa izvozno-uvoznim predmetom poslovanja osnovana posle stupanja na snagu ove naredbe, dužna su, isto tako, da se registruju po propisima ove naredbe u roku od 30 dana od dana svoga osnivanja.

6) Sva preduzeća koja Ministarstvo spoljne trgovine u smislu ove naredbe registruje dobiće posebna odobrenja na osnovu kojih će obavljati poslove izvoza i uvoza.

7) Naredba Ministra spoljne trgovine br. 41343 od 7 avgusta 1947 godine, stavlja se van snage, a preduzeća već ranije registrovana postupiće takode po propisima ove naredbe.

8) Ova naredba stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

5) PRESTANAK VAŽNOSTI ODOBRENJA ZA UVOZ I IZVOZ IZDATIH DO KRAJA 1947 GODINE

Ministar spoljne trgovine izdao je Naredbu o prestanku važnosti izdatih odobrenja za uvoz i izvoz II br. 61591 od 2 decembra 1947 godine (»Službeni list FNRJ« br. 105 od 10 decembra 1947 godine) koja glasi:

1) Sva dosada izdata a neiskorišćena pojedinačna odobrenja za uvoz i izvoz, sva okvirna uvozno — izvozna odobrenja, sva odobrenja za plaćanja, kao i svi planski zadaci koji su služili kao uvozno odnosno izvozno odobrenje, gube svoju važnost sa 31 decembrom 1947 godine bez obzira da li su izdata od strane Ministarstva spoljne trgovine FNRJ ili komiteta za spoljnu trgovinu pri vladama narodnih republika.

2) Sva preduzeća i ustanove koja se bave poslovima uvoza i izvoza dužni su da za ostatak poslova uvoza i izvoza zaključenih u toku 1947 godine a neizvršenih do kraja 1947 godine, zatraže nova odobrenja za uvoz i izvoz odnosno odobrenje za plaćanje. Ova nova odobrenja izdavaće se na osnovu podnetih prijava prema propisanim uputstvima o evidenciji u spoljnoj trgovini.

Preduzeća i ustanove navedeni u prethodnom stavu koja očekuju da će njihove pošiljke na osnovu već zaključenih poslova preći carinsku granicu prvih dana meseca januara 1948 godine, dužni su da do 31 decembra 1947 godine pribave potrebna odobrenja za uvoz i izvoz odnosno odobrenje za plaćanja koja će biti datirana sa 1 januarom 1948 godine.

3) Sve granične carinarnice posle 31 decembra 1947 godine neće vršiti carinjenje pošiljaka na osnovu starih odobrenja za uvoz i izvoz.

4) Ova naredba stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

6) NEVAŽEĆI PROPISI

Naredba o evidentiranju državnih privrednih preduzeća za izvozno i uvozno poslovanje, br. 41343 od 7 avgusta 1947 godine (»Službeni list FNRJ« br. 68 od 15 avgusta 1947 godine). Stupila na snagu 7 avgusta 1947 godine; prestala da važi 13 decembra 1947 godine (stupanjem na snagu Naredbe br. 62706 od 6 decembra 1947 godine).

VIII. SAOBRAĆAJ SA INOSTRANSTVOM

1) DEVIZNO POSLOVANJE OTPREMNIČKIH PREDUZEĆA (ŠFEDITERA)

Čl. 33 Deviznog pravilnika propisuje da su preduzeća koja se bave ili posreduju pri prevozu putnika i robe između naše zemlje i inostranstva dužna da pribave od Bankovno-valutnog odeljenja saveznog Ministarstva finansija ovlašćenje za obavljanje deviznih poslova koji su u njihovom delokrugu.

Ministar finansija FNRJ propisao je uslove pod kojima Bankovno-valutno odeljenje može izdavati ovlašćenja špediterima Naredbom o izdavanju ovlašćenja domaćim špediterskim preduzećima za devizno poslovanje pod VII br. 21119/3 od 24 decembra 1946 godine (»Službeni list« br. 106 od 31 decembra 1946 godine) koja glasi:

Bankovno-valutno odeljenje Ministarstva finansija FNRJ može izdavati ovlašćenja domaćim saobraćajnim preduzećima, koja se bave ili posreduju pri prevozu robe i putnika između naše zemlje i inostranstva da mogu obavljati devizne poslove koji su u vezi sa njihovom delatnošću, pod sledećim uslovima:

1) da se u pogledu plaćanja podvoznih troškova, kao i drugih sporednih troškova, po uvozu i izvozu robe, imaju u svemu pridržavati odredaba Deviznog zakona, Deviznog pravilnika i Pravilnika o izvršenju nadzora nad uvozom i izvozom, kao i svih ostalih uputstava i rešenja donetih s tim u vezi;

2) pod sporednim troškovima podrazumevaju se sledeći poslovi:

310

- a) preuzimanje i prevoz robe u smislu čl. 8 Pravilnika o izvršenju nadzora nad uvozom i izvozom;
- b) pakovanje robe, ambalaža (materijal za pakovanje i trud);
- c) nabavka raznih dokumenata, kao uverenja o poreklu, certifikata o zdravstvenosti, fitopatoloških certifikata i drugi slični certifikati, obrasci izvoznih statistika, izvozne carinske deklaracije;
- d) eventualno overavanje dokumenata i prevođenje istih;
- e) telegrami, poštarina i telefoni u vezi sa transportima;
- f) provizija špeditera za njihovu manipulaciju;
- g) troškovi skladišta i ležarine i vagonске stajarine;
- h) osiguranje transporta;
- i) lučke takse i pristojbe;
- j) pozajmljivanje cirkada za zaštitu tovara i njihova manipulacija;
- k) troškovi pratioca vagona;
- l) potraga za transportima;
- m) železničke i druge pristojbe;

3) svi troškovi koji nisu obuhvaćeni u fakturi inostranog liferanta imaju se prijaviti carinskim organima prilikom carinjenja robe, što će domaći špediteri overavati svojim potpisom na samoj fakturi (bordero-u);

4) da se transportni troškovi mogu plaćati samo na način na koji se plaća i uvezena roba, na osnovu odobrenja Ministarstva spoljne trgovine, s obzirom da se svi ovi troškovi imaju smatrati kao sastavni deo vrednosti robe;

5) da domaći špediteri svoja dugovanja i potraživanja, nastala iz plaćanja predviđenih u tač. 1) prema inostranim špediterima, mogu prebijati i njima doznajivati samo razliku (saldo) u smislu čl. 8 Pravilnika o izvršenju nadzora nad uvozom i izvozom, odnosno od njih primati razliku u smislu deviznih propisa. Ova prebijanja mogu se vršiti samo sa špediterima iz jedne

zemlje, a ne sa špediterima iz drugih zemalja. Za prebijanje dugovanja ili potraživanja prema špediteru iz druge zemlje, potrebno je predhodno da se pribavi odobrenje Ministarstva spoljne trgovine.

6) domaći špediteri mogu primati od domaćih uvoznika robe, i pre nego što im istu izruče, protivvrednost u dinarima pod uslovima da je roba na osnovu uredne uvozne dozvole već uvezena i ocarinjena. Tako primljene iznose dinara špediteri će odobravati računima domaćih uvoznika, s tim da po izvršenom definitivnom obračunu, naplaćene iznose imaju odmah doznačiti u inostranstvo u smislu deviznih propisa;

7) sva svoja potraživanja stvorena kod inostranih veza domaći špediteri su dužni da unesu u zemlju, u smislu deviznih propisa;

8) domaći špediteri mogu podnositi našim izvoznicima i uvoznicima ponude za transport robe i u stranoj valuti, ali samo za one poslove koji se imaju obaviti sa inostranstvom i u inostranstvu;

9) svi domaći špediteri koji posluju sa inostranstvom dužni su da dostavljaju Narodnoj banci tromesečne izveštaje o svojim dugovanjima i potraživanjima u inostranstvu, sa naznačenjem svih svojih veza u inostranstvu sa kojima podržavaju kontokorentne odnose.

Bankovno-valutno odeljenje Ministarstva finansija FNRJ može gornje uslove u konkretnim slučajevima menjati, nove dodavati, postojeće izostavljati, sa odobrenjem Ministarstva finansija FNRJ.

»Bankovno-valutno odeljenje« vidi tač. 3) komentara uz čl. 9 Deviznog zakona u prvom delu ove zbirke.

2) DEVIZNO POSLOVANJE POMORSKIH BRODARSKIH I BRODARSKO-AGENTURSKIH PREDUZEĆA

Čl. 35 Deviznog pravilnika u st. 1) utvrđuje osnovni princip u deviznom poslovanju domaćih brodarskih preduzeća. U stavovima 2) i 3) istog člana predviđa se da će savezni Ministar finansija u sporazumu sa saveznom Ministrom saobraćaja (posle donošenja Ustava FNRJ sa saveznom Ministrom pomorstva) posebnim re-

šenjima regulisati detalje u vezi sa deviznim poslovanjem domaćih pomorskih brodarskih preduzeća, predstavništva : agencija stranih pomorskih brodarskih preduzeća kao i stranih brodova koji dolaze u naše vode.

Ministar finansija FNRJ u sporazumu sa Ministrom pomorstva FNRJ regulisao je devizno poslovanje pomorskih brodarskih i brodarsko-agenturskih preduzeća Naredbom o regulisanju deviznog poslovanja pomorskih brodarskih i brodarsko-agenturskih preduzeća pod br. 8910 od 28 maja 1947 godine (*»Službeni list FNRJ«* br. 49 od 10 juna 1947 godine) koja glasi:

1) Pomorska brodarska i brodarsko-agenturska preduzeća mogu, radi održavanja pomorske plovidbe sa inostranstvom i u inostranstvu, kao i radi unajmljivanja inostranih trgovačkih brodova, otvarati tekuće račune kod inostranih novčanih zavoda i inostranih brodarsko-agenturskih preduzeća.

2) Odobrenja za otvaranje tekućih računa u smislu tač. 1 ove naredbe daje Ministarstvo finansija FNRJ, po predlogu Ministarstva pomorstva, određujući u svakom posebnom slučaju uslove pod kojima će se račun voditi.

3) Pomorska brodarska i brodarsko-agenturska preduzeća, koja dobiju odobrenje za otvaranje tekućih računa u inostranstvu, vršće sva primanja u inostranstvu preko ovih svojih računa.

4) Ministarstvo pomorstva i Ministarstvo finansija FNRJ sporazumno će utvrditi najveći iznos koji se može zadržavati na tekućim računima, posebno za svako pojedino preduzeće i pojedinu zemlju.

Potraživanja koja prelaze najveći utvrđeni iznos moraju biti prenesena na račun Narodne banke FNRJ kod njenih korespondenata u inostranstvu.

5) Pomorska brodarska preduzeća, mogu iznositi iz stava 1 tač. 4 ove naredbe upotrebljavati za isplate troškova brodova u inostranim lukama, kao što su lučke takse, troškovi utovara i istovara tereta, kupovine potrebnog goriva, maziva i drugog materijala potrebnog za plovidbu brodova, plate i ishrane posade, agenturske provizije itd.

Ukoliko za vreme plovidbe bude potrebno da se izvrši neophodna opravka pojedinog broda u inostranoj luci, iznosi na tekućim računima mogu biti upotrebljeni i za isplate troškova takvih opravki.

6) Pomorska brodersko-agenturska preduzeća mogu iznose iz stava 1 tač. 4 ove naredbe upotrebljavati za isplate troškova za unajmljene inostrane brodove kao što su predujmovi i same isplate najamnina, agenturske provizije itd.

7) Ukoliko u nekoj inostranoj zemlji pojedino pomorsko brodersko preduzeće odnosno brodersko-agentursko preduzeće nema svoj tekući račun, ali ga ima drugo pomorsko brodersko odnosno brodersko-agentursko preduzeće, ovo će preduzeće moći sa svog tekućeg računa, a do visine utvrđenog iznosa iz stava 1 tač. 4 ove naredbe, vršiti za račun drugog preduzeća isplate troškova predviđenih tač. 5 i 6 ove naredbe.

8) Preduzeća kojima Ministarstvo finansija FNRJ da odobrenje za otvaranje tekućih računa u inostranstvu dužna su, u smislu odredaba Zakona o jednoobraznom računovodstvu, voditi uredne knjige kroz koje će detaljno proknjižavati sve svoje poslovanje, tako da se iz istih pregledno vidi poslovanje i stanje po ovim računima.

Knjigovodstvene evidencije kao i odgovarajuće podloge za knjiženja (nalozi, dokumenta) moraju da omoguću najdetaljniji uvid u celokupan priliv i odliv stranih sredstava plaćanja preko tekućih računa, sa detaljnim raščlanjavanjem po kom osnovu i u koju svrhu su plaćanja izvršena odnosno primljeni naplaćenj iznosi.

Preduzeća su isto tako dužna da dostavljaju Ministarstvu finansija FNRJ podatke o celokupnom svom poslovanju na način koji ono bude propisalo, bilo generalno za sva ova preduzeća, bilo posebno za pojedino preduzeće.

Preduzeća su dužna staviti na uvid ovlašćenim organima Ministarstva finansija FNRJ sve svoje poslovne knjige i dokumenta i omogućiti im obavljanje pregleda rada i poslovanja preduzeća.

9) Pomorska broderska preduzeća odnosno brodersko-agenturska preduzeća, s obzirom na prirodu

njihovog poslovanja u okviru duge i velike obalne plovidbe, pravdaće Ministarstvu finansija FNRJ utrošene iznose stranih sredstava plaćanja sa svojih tekućih računa po prijemu odnosnih dokumenata, no najkasnije u roku od 5 meseci od dana izvršenja isplate preko računa.

10) Ova naredba stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

U vezi sa izvršenjem ove naredbe, Ministar finansija FNRJ dao je saglasnost Ministarstvu pomorstva pod br. 47479 od 21 novembra 1947 godine: da se plaćanje troškova domaćih brodarskih i brodarsko-agentskih preduzeća, kao i troškova unajmljenih inostranih brodova, predviđenih u čl. 5 i 6 Naredbe Ministra finansija br. 8910 od 28 maja 1947 g. mogu — u onim zemljama sa kojima postoji platni sporazum — vršiti putem kliringa i bez prethodnog odobrenja Ministarstva finansija FNRJ. U svemu ostalom i za ovakva plaćanja važe propisi pomenute naredbe Ministra finansija FNRJ.

3) IZDAVANJE BRODSKIH KREDITNIH PISAMA

Da bi se na našim pomorskim brodovima koji obavljaju putnički promet sa inostranstvom omogućilo domaćim putnicima odnosno putnicima iz država koje dopuštaju iznošenje samo minimalnih iznosa sredstava plaćanja, da mogu na brodu trošiti izvesne iznose za plaćanje pića, hrane izvan propisane i uračunate prehrane, nabavki u brodskom dućanu, usluga frizera, ulaznica za kulturno-umetničke priredbe itd., Ministar finansija je odobrio Generalnoj direkciji trgovačke mornarice pod br. 53727 od 17. decembra 1947 g. da preduzeća pod njenim administrativno-operativnim rukovodstvom mogu izdavati svojim putnicima brodska kreditna pisma. Ova kreditna pisma izdaju direkcije brodskih preduzeća svojim putnicima istovremeno sa prodajom putnih karata, direktno ili posredno preko svojih agencija i zastupništava. Kreditnim pismima bivaju putnici akreditovani kod broskog komesarijata broda označenog u kreditnom pismu i to do visine svote uplaćene ili doznačene od strane putnika. Na teret ovih kreditnih pisama knjiže-

se, bez izdavanja gotovine, svi izdaci putnika na brodu. Eventualni saldo u korist putnika ne isplaćuje se ovom na kraju putovanja, već se ili doznačuje na unapred naznačenu adresu u zemlji, ako se radi o domaćem licu, ili se vraća u njegovu domovinu istim putem kojim je novac za brodsko kreditno pismo doznačen, ako se radi o inostrancu.

Brodsko kreditna pisma zaračunavaju se u zemlji u dinarima, a u inostranstvu u valuti zemlje putnika. Ona glase na dinare, a obračunski kurs im je zvanični kurs Narodne banke FNRJ. Sa devizama dobivenim na ovaj način postupa se po propisima određenim za naplaćene vozarine u devizama (Naredba o regulisanju deviznog poslovanja pomorskih brodarskih i brodarsko-agenturskih preduzeća br. 8910 od 28 maja 1947 g. »Službeni list FNRJ« br. 49/47; vidi prethodnu tačku 2).

Brodarska preduzeća dužna su da dostavljaju Ministarstvu finansija FNRJ — Odeljenju platnog prometa sa inostranstvom — mesečne izveštaje o svima izdatim kreditnim pismima i njihovom iskorišćenju, a Narodnoj banci kopiju ovih izveštaja.

4) DEVIZNO POSLOVANJE DOMAĆIH PREDUZEĆA REČNOG BRODARSTVA

Čl. 36 Deviznog pravilnika u st. 1 utvrđuje osnovni princip u devizom poslovanju domaćih preduzeća rečnog brodarstva. U stavovima 2 i 3) istog člana predviđa se da će savezni Ministar finansija u sporazumu sa saveznim Ministrom saobraćaja regulisati posebnim rešenjima detalje u vezi sa deviznim poslovanjem domaćih preduzeća rečnog brodarstva, predstavništva i agencija stranih preduzeća rečnog brodarstva kao i stranih brodova i drugih plovniha objekata koji dolaze u naša pristaništa ili prolaze kroz našu zemlju.

Do sada je savezni Ministar finansija u sporazumu sa saveznim Ministarstvom saobraćaja regulisao devizno poslovanje domaćih preduzeća rečnog brodarstva Naredbom o regulisanju deviznog poslovanja domaćih preduzeća rečnog brodarstva pod br. 20673 od 5 juna 1947 godine (»Službeni list FNRJ« br. 51 od 17 juna 1947 godine) koja glasi:

1) Državno rečno brodarstvo, kao i ostala društva rečnog brodarstva kojima rad bude odobren mogu, radi održavanja rečnog saobraćaja sa inostranstvom i u inostranstvu, otvarati tekuće račune kod inostranih novčanih zavoda, kao i kod inostranih agenturskih preduzeća.

2) Odobrenja za otvaranje tekućih računa u smislu tač. 1 ove naredbe daje Ministarstvo finansija FNRJ, po predlogu Ministarstva saobraćaja FNRJ, određujući u svakom posebnom slučaju uslove pod kojima će se račun voditi.

3) Preduzeća rečnog brodarstva iz tač. 1 ove naredbe, koja dobiju odobrenje za otvaranje računa u inostranstvu, vršće sva primanja u inostranstvu preko ovih svojih računa.

4) Ministarstvo saobraćaja i Ministarstvo finansija FNRJ sporazumno će utvrditi najveći iznos koji se može zadržavati na tekućim računima, posebno za svako pojedino preduzeće i pojedinu zemlju.

Potraživanja koja prelaze najveći utvrđeni iznos moraju biti prenesena na račun Narodne banke FNRJ kod njenih korespondenata u inostranstvu.

5) Preduzeća rečnog brodarstva mogu iznose iz stava 1 tač. 4 ove naredbe upotrebljavati za isplate troškova brodova u inostranim lukama, kao što su lučke takse, troškovi utovara i istovara tereta, kupovine potrebnog goriva, maziva i drugog materijala potrebnog za plovidbu brodova, plate i ishrane posade, agenturske provizije itd.

Ukoliko za vreme plovidbe bude potrebno da se izvrši neophodna opravka pojedinog broda u inostranoj luci, iznosi na tekućim računima mogu biti upotrebljeni i za isplate troškova takvih opravki.

Ukoliko preduzeća rečnog brodarstva ne imaju raspoloživih sredstava na svojim tekućim računima mogu se radi podmirenja potreba iz st. 1 i 2 ove tačke, zaduživati u inostranstvu samo po prethodnom odobrenju Ministarstva finansija FNRJ.

6) Preduzeća rečnog brodarstva mogu vršiti kreditiranje u zemlji stranih brodova i predstavništava,

bilo po kom osnovu ili u bilo kom obliku, samo po prethodnom odobrenju Ministarstva finansija FNRJ.

Izuzetno od prednjeg stava mogu preduzeća rečnog brodarstva kreditirati u zemlji strane brodove samo u hitnim i opravdanim slučajevima kao što su: spasi-
vanje brodova, manje hitne opravke i sl., s tim da, u roku od 15 dana, naknadno pribave odobrenje od Mi-
nistarstva finansija FNRJ.

7) Preduzeća rečnog brodarstva mogu naplaćivati usluge u zemlji od inostranaca u dinarima, samo po prethodnom odobrenju Ministarstva finansija FNRJ.

8) Preduzeća rečnog brodarstva kojima Ministarstvo finansija FNRJ da odobrenje za otvaranje tekućih računa u inostranstvu dužna su, u smislu odredaba Zakona o jednoobraznom računovodstvu, voditi uredne knjige kroz koje će detaljno proknjižavati sve svoje poslovanje, tako da će se iz istih pregledno videti poslovanje i stanje po ovim računima.

Knjigovodstvene evidencije kao i odgovarajuće predloge za knjiženja (nalozi, dokumenta) moraju da omoguće najdetaljniji uvid u celokupan priliv i odliv stranih sredstava plaćanja preko tekućih računa, sa detaljnim rasčlanjavanjem po kom osnovu i u koju svrhu su plaćanja izvršena odnosno primljeni naplaćeni iznosi.

Preduzeća rečnog brodarstva isto tako dužna su da dostavljaju Ministarstvu finansija FNRJ podatke o celokupnom svom poslovanju, na način koji ono bude propisalo, bilo generalno za sva preduzeća, bilo posebno za pojedino preduzeće.

Preduzeća su dužna staviti na uvid ovlašćenim organima Ministarstva finansija FNRJ sve svoje poslovne knjige i dokumenta i omogućiti im čuvanje pregleda rada i poslovanja preduzeća.

9) Preduzeća rečnog brodarstva pravdaće Ministarstvu finansija FNRJ utrošene iznose stranih sredstava plaćanja sa svojih tekućih računa po prijemu odnosnih dokumenata, no najkasnije u roku od 2 meseca od dana izvršenja isplate preko računa.

10) Ova naredba stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

5) DEVIZNO POSLOVANJE DOMAĆIH VAZDUHO- PLOVNIH PREDUZEĆA

Čl. 37 Deviznog pravilnika u st. 1 utvrđuje osnovni princip u deviznom poslovanju domaćih vazduhoplovnih preduzeća. U stavovima 2 i 3 istog člana predviđa se da će savezni Ministar finansija u sporazumu sa resornim saveznim ministrom regulisati posebnim rešenjima detalje u vezi sa deviznim poslovanjem domaćih vazduhoplovnih preduzeća, predstavništava i agencija stranih vazduhoplovnih preduzeća kao i poslovanje stranih vazduhoplova koji pristaju na našim aerodromima i hidroavionskim bazama.

Do sada je savezni Ministar finansija u sporazumu sa saveznim Ministrom saobraćaja regulisao devizno poslovanje domaćih vazduhoplovnih preduzeća Naredbom o regulisanju deviznog poslovanja domaćih vazduhoplovnih preduzeća br. 52874 od 6 decembra 1947 godine («Službeni list FNRJ» br. 109 od 24 decembra 1947 godine) koja glasi:

- 1) Preduzeća vazdušnog saobraćaja kojima rad bude odobren mogu radi održavanja vazdušnog saobraćaja sa inostranstvom i u inostranstvu otvarati tekuće račune kod inostranih novčanih zavoda, kao i kod inostranih agenturških preduzeća.*
- 2) Odobrenja za otvaranje tekućih računa daje Ministarstvo finansija FNRJ po predlogu Ministarstva saobraćaja FNRJ, određujući u svakom posebnom slučaju uslove pod kojima će se račun voditi.*
- 3) Preduzeća vazdušnog saobraćaja iz tačk. 1 ove naredbe, koja dobiju odobrenje za otvaranje računa u inostranstvu, vršće sva primanja u inostranstvu preko ovih svojih računa.*
- 4) Ministarstvo saobraćaja FNRJ i Ministarstvo finansija FNRJ sporazumno će utvrditi najveći iznos koji se može zadržavati na tekućim računima, posebno za svako pojedino preduzeće i pojedinu zemlju.*

Potraživanja koja prelaze najveći utvrđeni iznos moraju biti prenesena na način Narodne banke FNRJ kod njenih korespondenata u inostranstvu.

5) Preduzeća vazdušnog saobraćaja mogu iznositi iz stava 1 tač. 4 ove naredbe upotrebljavati za isplate troškova vazduhoplova na inostranim vazдушnim pristaništima i u mestima prinudnog spuštanja u inostranstvu kao što su pristanišne takse, troškovi utovara i istovara tereta, kupovine potrebnog goriva, maziva i drugog vazduhoplovnog materijala potrebnog za let, plate i ishranu posade i predstavnika, agenturske provizije, izdržavanje predstavnika itd.

Ukoliko bude potrebno da se izvrše neophodne opravke pojedinog vazduhoplova na inostranom vazдушnom pristaništu, iznosi na tekućim računima mogu biti upotrebljeni i za isplate troškova takvih opravki.

Ukoliko preduzeća vazdušnog saobraćaja ne bi imala raspoloživih sredstava na svojim tekućim računima, mogu se naći podmirenja potreba iz st. 1 i 2 ove tačke, zaduživati u inostranstvu samo po prethodnom odobrenju Ministarstva finansija FNRJ.

6) Preduzeća vazdušnog saobraćaja mogu vršiti kreditiranja u zemlji stranih vazduhoplova i predstavnika, bilo po kom osnovu ili u bilo kom obliku, samo po prethodnom odobrenju Ministarstva finansija FNRJ.

Izuzetno od prednjeg stava mogu preduzeća vazdušnog saobraćaja kreditirati u zemlji strane vazduhoplove samo u hitnim i opravdanim slučajevima kao što su: spasavanje vazduhoplova koji se prinudno spustio, manje hitne opravke i sl, s tim da u roku od 15 dana naknadno pribave odobrenje od Ministarstva finansija FNRJ.

7) Preduzeća vazdušnog saobraćaja mogu naplaćivati usluge u zemlji od inostranaca u dinarima samo po prethodnom odobrenju Ministarstva finansija FNRJ.

8) Preduzeća vazdušnog saobraćaja kojima Ministarstvo finansija FNRJ da odobrenje za otvaranje tekućih računa u inostranstvu dužna su voditi uredne knjige kroz koje će detaljno proknjižavati sve svoje poslovanje, tako da se iz istih pregledno vidi poslovanje i stanje po ovim računima.

320

Knjigovodstvene evidencije, kao i odgovarajuće podloge za knjiženje (nalozi, dokumenta) moraju da omoguće najdetaljniji uvid u celokupan priliv i odliv stranih sredstava plaćanja preko tekućih računa, sa detaljnim raščlanjavanjem po kom osnovu i u koju svrhu su plaćanja izvršena odnosno primljeni naplaćenj iznosi.

Preduzeća vazdušnog saobraćaja isto tako dužna su da dostavljaju Ministarstvu finansija FNRJ podatke o celokupnom svom poslovanju, na način koji ono bude propisalo. Ovi se propisi mogu odnositi bilo generalno za sva ovakva preduzeća, bilo posebno za pojedina preduzeća.

Preduzeća vazdušnog saobraćaja su dužna staviti na uvid ovlašćenim organima Ministarstva finansija FNRJ sve svoje poslovne knjige i dokumenta i omogućiti im obavljanje pregleda rada i poslovanja preduzeća.

9) Preduzeća vazdušnog saobraćaja pravdaće Ministarstvu finansija FNRJ utrošene iznose stranih sredstava plaćanja sa svojih tekućih računa po prijemu odnosnih dokumenata ne najkasnije u roku od dva meseca od dana izvršenja isplate preko računa.

10) Ova naredba stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije.«

6) KONTROLA POŠTANSKIH POŠILJAKA IZ INOSTRANSTVA

U cilju pribavljanja dokaza da su neke vrednosti unete u zemlju iz inostranstva čl. 38 st. 2 Deviznog pravilnika propisuje da se poštanske pošiljke koje stižu iz inostranstva komisiski otvaraju kod poslovnih jedinica Narodne banke.

Bankovno-valutno odeljenje Ministarstva finansija FNRJ u aktu VII br. 8743 od 6 novembra 1945 godine propisalo je sledeći postupak pri otvaranju pošiljki koje stižu iz inostranstva na adrese lica u našoj zemlji, ukoliko primaoci odnosnih vrednosti žele da primljene vrednosti zadrže inostrano svojstvo i po unošenju u našu zemlju (iz cirkulara Narodne banke, Glavne centrale br. 188/82 od 16 oktobra 1946 godine);

a) organi pojedinih pošta, prilikom prispeća pošiljki sa vrednostima iz inostranstva, odnosno pre predaje adresatima, pozvaće primaoca da izjavi da li želi da se pošiljka otvori komisijski u smislu čl. 38 Deviznog pravilnika. U pozitivnom slučaju pošta će dostaviti odonosnu pošiljku najbližoj pošti u mestu gde se nalazi ma koje sedište Narodne banke (Centrala ili filijala) koje će po otvaranju i konstatovanju sadržine vratiti pošiljku pošti od koje ju je primilo;

b) pošto pri otvaranju pošiljke neće biti prisutan primalac (adresat) to će se kod pojedinih sedišta Narodne banke povremeno sastajati komisije, sastavljene od predstavnika pošte i Narodne banke koje će komisijski otvarati sve prispele pošiljke i zapisnički utvrditi njihovu sadržinu. Po tome pošiljke se imaju da dostave nadležnim poštama radi isporuke. Saziv ovih komisija vršiće pojedine pošte u sporazumu sa nadležnim sedištem bančnim prema broju prispelih pošiljki, vodeći računa pri tome da se pošiljke ne zadržavaju dugo vremena od isporuka.

IX. OSIGURANJE I REOSIGURANJE U INOSTRANSTVU

1) OSIGURANJE ROBE KOJA SE IZVOZI ILI UVOZI

regulisano je Naredbom o obavezi domaćih preduzeća i ustanova da osiguravaju robu kod Državnog osiguravajućeg zavoda FNRJ, koju je na osnovu čl. 24 Deviznog zakona i čl. 37 Zakona o uređenju i delovanju kreditnog sistema izdao Ministar finansija FNRJ pod VII br. 25006 od 9 decembra 1946 godine (»Službeni list« br. 103 od 20 decembra 1946 godine), a koja glasi:

Sva domaća preduzeća i ustanove, bilo da izvoze robu u inostranstvo ili je uvoze iz inostranstva a prevoz vrše na svoj rizik, mogu osiguravati robu samo kod Državnog osiguravajućeg zavoda FNRJ (DOZ-a).

U slučaju da se osiguranje transporta mora zaključiti kod nekog inostranog osiguravajućeg društva, ovo se mora obaviti samo preko Državnog osiguravajućeg zavoda FNRJ, a to po prethodnom odobrenju Bankovno-valutnog odeljenja Ministarstva finansija FNRJ. Ovo odobrenje pribavlja Državni osiguravajući zavod FNRJ.

Nepridržavanje ove Naredbe smatra se deviznim prekršajem kažnjivim po Deviznom zakonu.

»Bankovno-valutno odeljenje — vidi tač. 3) komentar uz čl. 9 Deviznog zakona u prvom delu ove zbirke

Ova Naredba

1) postavlja za princip da se sva osiguranja robe u prometu s inostranstvom, ukoliko prevozní troškovi padaju na teret domaćih lica, moraju vršiti kod DOZ-a i

324

2) ako se osiguranje ovih transporata mora izvršiti kod nekog stranog osiguravajućeg društva, ono se može obaviti samo preko DOZ-a.

Kao što se vidi, cilj je ovoj naredbi da plaćanja inostranstvu za potrebe osiguranja transporata robe u prometu s inostranstvom ograniči na minimum na taj način, što najveći deo premija za ova osiguranja ostaje u zemlji.

2) REOSIGURANJE U INOSTRANSTVU

Do drugog svetskog rata mi nismo imali nijednog domaćeg osiguravajućeg preduzeća koje bi se bavilo reosiguranjem kao isključivim ili bar glavnim poslom. Sva osiguravajuća preduzeća koja su radila u Jugoslaviji, bilo domaća ili strana, zaključivala su ugovore o reosiguranju uglavnom u inostranstvu. Razumljivo je da ovi ugovori u smislu člana 2 Deviznog zakona padaju pod deviznu kontrolu, što je naglašeno u čl. 27 Deviznog pravilnika.

Iz ovog razloga je savezni Ministar finansija neposredno posle stupanja na snagu Deviznog zakona doneo pod VII br. 6675 od 13 septembra 1945 godine (*»Službeni list«* br. 72 od 21 septembra 1945 godine) sledeće:

Rešenje o zabranj osiguravajućim preduzećima da zaključuju ugovore o reosiguranju bez odobrenja saveznog Ministarstva finansija

Nijedno osiguravajuće preduzeće ne sme zaključiti bilo kakav ugovor o reosiguranju bez prethodnog odobrenja saveznog Ministarstva finansija.

Za prekršaj ove zabrane kažnjavaće se novčano, a u težim slučajevima oduzimanjem dozvole za rad.

Ovo rešenje se odnosi na sve ugovore o reosiguranju, pa i na one — malobrojne — koji su zaključeni u zemlji. Međutim, praktično dolazi u obzir sklapanje ugovora o reosiguranju samo s inostranstvom, jer se u to doba ni Državni zavod za osiguranje i reosiguranje (sadašnji Državni osiguravajući zavod) još nije bio počeo u punom obimu da bavi reosiguranjem.

Uskoro posle donošenja ovog rešenja, savezni Ministar finansija je propisao Devizni pravilnik (*»Službeni list«* br. 73 od 25 septembra 1945 godine) čiji član 27 propisuje da će savezni Ministar finansija regulisati specijalnim rešenjima poslovanje osiguravajućih društava sa inostranstvom.

Pošto je Državni zavod za osiguranje i reosiguranje sklopio potrebne ugovore o reosiguranju u inostranstvu, prestala je potreba da reosiguravajuća preduzeća podržavaju individualne ugovore o reosiguranju u inostranstvu. U cilju regulisanja ovog pitanja, Ministar finansija je istog dana propisao sledeće dve naredbe (*»Službeni list«* br. 47 od 11 juna 1946 godine):

Pod VII br. 9784 od 4 juna 1946 godine:

Naredbu o raskidanju ugovora o reosiguranju privatnih osiguravajućih preduzeća koje imaju u inostranstvu

1) Sva privatna osiguravajuća preduzeća u zemlji dužna su da sve svoje ugovore o reosiguranju koje imaju u inostranstvu s preduzećima čija imovina u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji nije konfiskovana raskinu najkasnije o prvom roku kada se po tim ugovorima to može učiniti.

2) Sva privatna osiguravajuća preduzeća imaju u roku od deset dana po objavljivanju ove Naredbe u *»Službenom listu FNRJ«* da izveste Ministarstvo finansija FNRJ o tome na koje se sve ugovore odnosi tač. 1) ove Naredbe, i kada nastaje po svakom pojedinom ugovoru prvi rok kad se može ugovor raskinuti.

Pod VII br. 9785 od 4 juna 1946 godine:

Naredbu o obustavi knjiženja kod osiguravajućih preduzeća po ugovorima o reosiguranju sa inostranim reosiguračima

1) Osiguravajuća preduzeća 15 juna 1946 godine imaju obustaviti sva knjiženja po svojim ugovorima o reosiguranju sa inostranim reosiguravačima čija je imovina u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji prešla u državnu svojinu na osnovu Odluke Predsed-

ništva AVNOJ-a od 21. novembra 1944. godine ili po presudama o konfiskaciji).

2) O saldima po ovim računima sva osiguravajuća preduzeća imaju najkasnije do 30. juna 1946. godine izvestiti Ministarstvo finansija FNRJ, dostavljajući mu izvode odnosnih računa za celokupni promet od oslobođenja.

Prepis ovih izvoda imaju u istom roku dostaviti Saveznoj direkciji Državnog zavoda za osiguranje i reosiguranje*.

3) Ukoliko koje osiguravajuće preduzeće nije izvršilo sva knjiženja po ugovorima iz tač. 1), ima to odmah učiniti, i u roku iz tač. 2) dostaviti Ministarstvu finansija FNRJ odnosno Državnom zavodu za osiguranje i reosiguranje.

4) Salda iz tač. 2) imaju se 16. juna 1946. godine preneti na račun reosiguranja Državnog zavoda za osiguranje i reosiguranje, na koji će se ubuduće knjižiti celokupni promet reosiguranja po ugovorima iz tač. 1), — dok se ne zaključi nov ugovor o reosiguranju sa Državnim zavodom za osiguranje i reosiguranje. Sva prava i dužnosti reosiguravača iz ovih ugovora ima sada Državni zavod za osiguranje i reosiguranje.

Prva naredba određuje da su sva privatna osiguravajuća preduzeća dužna da sve svoje ugovore o reosiguranju koje imaju u inostranstvu s preduzećima čija imovina u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji nije konfiskovana, raskinu o prvom roku kada se to po tim ugovorima može učiniti. Prema tome, raskidanje ovih ugovora vrši se sukcesivno.

Prema drugoj naredbi sva osiguravajuća preduzeća dužna su bila da 15. juna 1946. godine obustave sva knjiženja po svojim ugovorima o reosiguranju sa inostranim reosiguravačima čija je imovina prešla u državnu svojinu i da salda tih računa prenesu na Državni osiguravajući zavod. Ovo stoga što je poslove konfiskovanih preduzeća preuzeo Državni osiguravajući zavod.

* Sada — Državnog osiguravajućeg zavoda.

D O D A T A K
PROPISI KOJI SU DONETI ZA VREME ŠTAM-
PANJA OVE ZBIRKE

- (od 1 januara do 31 marta 1948 godine)

Dodatak je podeljen na isti način kao i sama zbirka, na prvi deo koji obuhvata opšte devizne propise i na drugi deo koji sadrži posebne devizne propise i uputstva.

Glave i podglave u drugom delu dodatka označene su istim rimskim brojem odnosno slovom kao i glave odnosno podglave u zbirci.

U dodatku je svuda označena stranica zbirke na kojoj se nalazi propis ili uputstvo koje se menja ili dopunjuje docnijim propisima ili uputstvima koje je oštampano u dodatku. Bilo bi korisno da čitalac odmah na odgovarajućem mestu u zbirci označi stranicu dodatka na kojoj se nalazi odnosna izmena ili dopuna.

**PRVI DEO
OPŠTI DEVIZNI PROPISI**

**P R A V I L N I K
O IZMENI PRAVILNIKA ZA IZVRŠENJE ZAKONA
O REGULISANJU PLATNOG PROMETA
SA INOSTRANSTVOM***

Član 1

Član 3 Pravilnika za izvršenje Zakona o regulisanju platnog prometa sa inostranstvom (»Službeni list DFJ« br. 73/45) menja se i glasi:

»Sve unete strane devize i valute iz inostranstva, po bilo kom osnovu i na bilo koji način, ukoliko ih unesu domaća lica ili su domaća lica korisnici kojima treba da se dostave, moraju se ponuditi na otkup Narodnoj banci FNRJ ili preduzeću za saobraćaj putnika i turista »Putnik«, odmah pri ulasku u zemlju.

U slučajevima kada na ulaznom mestu u našoj zemlji ne postoji filijala, agencija ili bilo koji drugi organ Narodne banke FNRJ ili preduzeća »Putnik«, kao i u slučajevima kada organi Narodne banke FNRJ ili preduzeća »Putnik« nisu u mogućnosti da izvrše otkup bez zadržavanja putnika koji produžuju putovanje, unete strane devize i valute imaju se ponuditi na otkup Narodnoj banci FNRJ u kom drugom mestu

Ovaj pravilnik propisao je Ministar finansija FNRJ pod br. 6378 14 februara 1948 god. a stupio je na snagu 3 marta 1948 godine kada je objavljen u »Službenom listu FNRJ« br. 18/48.

u roku od 15 dana po unosu. U takvim slučajevima carinski organi uzimaju prijbeleske o unetim stranim devizama i valutama i o tome obavestavaju Narodnu banku FNRJ.

Razlika između novog i ranijeg teksta čl. 3 Deviznog pravilnika sastoji se u tome što se po novom tekstu nudenje na otkup ima izvršiti pri samom unošenju deviza i valuta. Ukoliko to nije moguće obaviti pri samom unošenju, treba to učiniti u roku od 15 dana od unošenja. Izmenjeni član se nalazi na str. 31 ove zbirke.

Član 2

Ukinjaju se članovi 29, 30, 31 i 32 Pravilnika za izvršenje Zakona o regulisanju platnog prometa sa inostranstvom.

Materija na koju su se odnosili ukinuti članovi Deviznog pravilnika sada je regulisana Uredbom o kontroli izvoza i uvoza IV br. 469 od 22 januara 1948 godine (»Službeni list FNRJ« br. 10 od 4 februara 1948 godine) koja je oštampana na str. 331 i sled. ove zbirke. Ukinuti članovi se nalaze na str. 56 i sl.

Član 3

Ovaj pravilnik dobija obaveznu snagu danom objavljivanja u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

U R E D B A O KONTROLI IZVOZA I UVOZA*

I. — Opće odredbe

Član I.

Ministarstvo vanjske trgovine rukovodi izvršenjem cjelokupnog plana vanjske trgovine i vrši nadzor nad poslovima izvoza i uvoza koje obavljaju državni organi, ustanove i poduzeća, zadruge i organizacije bez obzira pod čijim su administrativno-operativnim rukovodstvom, kao i nad poslovima izvoza i uvoza koje vrše pojedini građani.

Kontrolu cjelokupnog robnog prometa sa inozemstvom (izvoza i uvoza robe) vrši Ministarstvo vanjske trgovine.

Kontrolu plaćevnog prometa sa inozemstvom po robnom temelju vrši Ministarstvo financija FNRJ neposredno i preko Ministarstva vanjske trgovine odnosno Narodne banke FNRJ.

Kao što se iz teksta člana I vidi ova uredba obuhvata:

- 1 — rukovođenje izvršenjem cjelokupnog plana spoljne trgovine,
- 2 — kontrolu cjelokupnog robnog prometa s inostranstvom i

* Ovu uredbu donela je Vlada FNRJ 22 januara 1948., god., a objavljena je u br. 10 »Službnog lista FNRJ« od 4. februara 1948. godine.

3 — kontrolu platnog prometa s inostranstvom po robnom osnovu.

Iz toga proizilazi da je samo jedan deo propisa koji se u njoj nalaze devizno-pravnog karaktera, i to prvenstveno sledeći propisi: čl. 1, stav 3; čl. 5 do 10; čl. 12, stav 2, reč. 2; čl. 14, t. 6 i čl. 15.

Ipak Uredba predstavlja jednu celinu — uslovljena integralnom kontrolom celokupne spoljne trgovine — i prilikom tumačenja pojedinih njenih propisa, pa i onih devizno-pravnog karaktera, treba imati u vidu smisao koji oni imaju kao sastavni deo te Uredbe.

Član 2.

Izvozom i uvozom robe mogu se baviti samo one ustanove, poduzeća, zadruge i organizacije, koje su registrirane kao izvoznici odnosno uvoznici kod Ministarstva vanjske trgovine. Potvrda o registraciji služi kao odobrenje za obavljanje poslova izvoza i uvoza.

Kao izvoznici i uvoznici u smislu prednje stavke mogu biti:

1) državna privredna poduzeća saveznog, republikanskog i lokalnog značaja koja se isključivo bave poslovima izvoza i uvoza i koja na temelju plana izvoza i uvoza zaključuju ugovore o izvozu i uvozu sa inozemnim uvoznicima i izvoznicima, kao i ugovore sa domaćim proizvođačkim odnosno trgovačkim poduzećima o proizvodnji odnosno prodaji robe;

2) državna privredna poduzeća saveznog, republikanskog i lokalnog značaja koja se pored redovnog predmeta poslovanja bave i poslovima izvoza i uvoza, stupajući u neposredne odnose sa inozemnim izvoznicima i uvoznicima; i

3) državna nadležna i ustanove, zadruge, organizacije kao i pojedinci koji se bave poslovima izvoza i uvoza.

Vidi čl. 3 i 13 Pravilnika o sprovođenju kontrole nad izvozom i uvozom (str. 341 i 344).

Član 3.

Ministarstvo vanjske trgovine vrši kontrolu izvoza i uvoza na carinskoj granici FNRJ preko svoje uprave carina.

Otpremu (špediciju) robe za izvoz i uvoz vrše poduzeća za međunarodnu špediciju koja se nalaze pod administrativno-operativnim rukovodstvom Ministarstva vanjske trgovine.

Član 4.

Državna proizvođačka i trgovačka poduzeća koja zaključuju ugovore sa uvoznicima i izvoznicima odgovorni su za izvršenje svojih planskih zadataka koji se odnose na uvoz i izvoz. U pogledu izvršenja ovih zadataka navedena poduzeća stoje pod kontrolom Ministarstva vanjske trgovine odnosno organa koji ovo ministarstvo ovlasti.

II. — Izvoz i uvoz

Član 5.

Izvoz robe u inozemstvo može se vršiti samo na temelju dozvole za izvoz koju izdaje Ministarstvo vanjske trgovine. Dozvola za izvoz važi samo u roku za koji je izdana, i s njom se mogu koristiti samo izvoznici na koje dozvola glasi.

1) U pogledu izvoza vidi čl. 2 do 11 Pravilnika o sprovođenju kontrole nad izvozom i uvozom (str. 341 i 343).

2) Vidi napomenu 4) uz čl. 1 Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom (str. 86).

Član 6.

Izvoznici su dužni da cjelokupnu postignutu protuvrijednost izvezeno robe unesu u zemlju u roku predviđenom u dozvoli za izvoz. Ukoliko je protuvrijednost prije naplaćena, unos protuvrijednosti izvezeno robe ima se obaviti odmah po izvršenoj naplati.

Unos protuvrijednosti izvezeno robe ima se izvršiti na način predviđen u odobrenju za izvoz.

Član 7.

Uvoz robe iz inozemstva može se vršiti samo, na temelju dozvole koju izdaje Ministarstvo vanjske trgovine. Dozvola za uvoz važi samo u roku za koji je izdana, i s njom se mogu koristiti samo oni uvoznici na koje dozvola glasi.

Ministar vanjske trgovine može dozvoliti posebnim rješenjem uvoz pojedinih vrsta robe i bez odobrenja za uvoz.

Zaključenje ugovora sa inozemstvom o uvozu robe u zemlju može se vršiti samo na temelju prethodne suglasnosti Ministarstva vanjske trgovine.

1) U pogledu izvoza vidi čl. 2 do 11 Pravilnika o sprovođenju kontrole nad izvozom i uvozom (str. 341 do 343).

2) Stav 2 — Prema čl. 2. stav 2 Pravilnika o sprovođenju kontrole nad izvozom i uvozom (str. 341), isto važi i za izvoz, ma da se to ne navodi u čl. 5 ove Uredbe, gdje bi bilo mesto odnosnom propisu.

3) Stav 3 — Vidi čl. 3 Deviznog zakona i napomene uz taj član (str. 7).

4) Stav 3 — Vidi napomenu 4) uz čl. 1 Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom (str. 86).

Član 8.

Uvoz robe, kao i troškovi koji su u neposrednoj vezi sa izvozom i uvozom, mogu se plaćati samo na temelju odobrenja za plaćanje koje izdaje Ministarstvo vanjske trgovine.

Odobrenje za plaćanje važi samo u roku za koji je izdano i s njim se mogu koristiti samo uvoznici na koje odobrenje za plaćanje glasi.

Član 9.

Kompenzacione robne poslove sa inozemstvom kao i uvjete pod kojim se oni mogu sklapati odobrava Mi-

Ministarstvo vanjske trgovine, odnosno organi i ustanove koje odredi Ministar vanjske trgovine.

Vidi čl. 22 Pravilnika o sprovođenju kontrole nad izvozom i uvozom (str. 347).

Član 10.

Ukoliko sporazumima sa pojedinim zemljama nije predviđen način frankiranja prodane robe u inozemstvo, odnosno kupnje robe u inozemstvu, frankiranje će se vršiti pod uvjetima koje odredi Ministar vanjske trgovine.

Vidi čl. 5 i 15 Pravilnika o sprovođenju kontrole nad izvozom i uvozom (str. 342 i 345).

Član 11.

Roba namijenjena izvozu mora biti proizvedena na vrijeme predviđeno planom i mora odgovarati uvjetima ugovora u pogledu kakvoće, asortimenta, pakovanja i rokova dobave i otpreme.

Ministarstvo vanjske trgovine ima pravo kontrole nad izvršenjem svih uvjeta ugovora. Ukoliko roba namijenjena izvozu odnosno uvozu ne odgovara uvjetima ugovora može Ministarstvo vanjske trgovine i od njega ovlaštenj organ i uskratiti odnosno oduzeti dozvolu za izvoz odnosno uvoz.

III. — Evidencija

Član 12.

Izvoznici i uvoznici kao i sve ustanove, poduzeća i organizacije koji su u vezi sa poslovima izvoza i uvoza (Ministarstvo saobraćaja, Ministarstvo pomorstva, Narodna banka i t. d.) dužni su da vode evidenciju o svakom poslu izvoza i uvoza, kao i da čuvaju sve dokumente i knjige koji se odnose na ove poslove.

Način vođenja evidencije i vrste evidencije propisuje Ministar vanjske trgovine u suglasnosti sa Predsjednikom Privrednog savjeta Vlade FNRJ. Ukoliko se

336

radi o evidenciji u vezi sa deviznim poslovanjem uvoznika i izvoznika, potrebna je suglasnost i Ministra finansija FNRJ.

Vidi čl. 11, 21 i 23 Pravilnika o sprovođenju kontrole nad izvozom i uvozom (str. 343, 346 i 347).

IV. — Komiteti za vanjsku trgovinu pri vladama narodnih republika

Član 13.

Komiteti za vanjsku trgovinu kao organi vlada narodnih republika organiziraju i izvršuju u cjelini planove izvoza i uvoza narodnih republika. Oni kontroliraju i izvršenje zadataka izvoza i uvoza od strane svih odgovornih ministarstava, ustanova i poduzeća narodnih republika.

Komiteti za vanjsku trgovinu vlada narodnih republika dužni su da izvršuju sve zadatke koje im postavlja Ministarstvo vanjske trgovine. U izvršenju poslova Ministarstva vanjske trgovine, komiteti za vanjsku trgovinu neposredno su odgovorni Ministarstvu vanjske trgovine. Komiteti za vanjsku trgovinu vrše naročito kontrolu na područjima narodnih republika svih saveznih i republikanskih proizvodnih i otkupnih izvozničkih i uvozničkih poduzeća u sljedećem:

- 1) da se izvoz i uvoz vrši po općedržavnom robnom planu izvoza i uvoza, kao i deviznom planu;
- 2) da se kontingenti stavljeni na raspolaganje za izvoz i uvoz upotrebljavaju za svrhe koje su određene općedržavnim planom izvoza i uvoza, kao i deviznim planom;
- 3) da svi proizvođači odnosno otkupci robe namijenjene izvozu, proizvode odnosno otkupljuju robu na vrijeme, u određenoj kakvoći i asortimentu, kao i da saobraćajne o otpremničke ustanove i poduzeća otpremaju robu na odgovarajući način.

Ministar vanjske trgovine može prenositi na komitete za vanjsku trgovinu izvršenje svih poslova iz ove uredbe.

V. — Kaznene odredbe

Član 14.

Ministar vanjske trgovine kaznit će ustanove, poduzeća, organizacije, odnosno njihove odgovorne službenike, kao i druge osobe novčanom kaznom do 50.000 dinara za prekršaje propisa ove uredbe, a naročito:

1) ako zaključe ugovore u inozemstvu o uvozu robe u zemlju bez prethodne suglasnosti Ministarstva vanjske trgovine;

2) ako izvrše izvoz i uvoz robe bez dozvole Ministarstva vanjske trgovine;

3) ako nisu izvršili plan izvoza i uvoza;

4) ako prekrše naredbe Ministarstva vanjske trgovine u pogledu kvalitete i načina pakovanja proizvoda koji su namijenjeni izvozu, kao i naredbe u pogledu identiteta proizvoda o odnosu na prijavljeni izvoz i uvoz;

5) ako ne vode pravilnu evidenciju o obavljenim poslovima izvoza i uvoza; i

6) ako izvrše plaćanje uvezene robe bez odobrenja za plaćanje koje izdaje Ministarstvo vanjske trgovine.

Ako je za prekršaj kažnjeno poduzeće, ustanova ili organizacija nadležni viši organ dužni su protiv odgovornih službenika da povedu disciplinski postupak, kao i postupak za naknadu štete.

Član 15.

Organi koji vrše pregled ili na bilo koji drugi način utvrde devizne prekršaje ili poslovne neurednosti u vezi sa uvozom robe, dužni su da iste prijave Ministarstvu financija FNRJ u smislu čl. 18. i 22. Deviznog zakona.

VI. — Ostale odredbe

Član 16.

Ministar vanjske trgovine donosi naredbe, uputstva i rješenja, kao i daje direktive kojima u smislu postojećih propisa određuje posebne zadatke pojedinih izvoznika i uvoznika.

Naredbe i uputstva općeg karaktera izdaje Ministar vanjske trgovine u suglasnosti sa Predsjednikom Privrednog savjeta Vlade FNRJ.

Član 17.

Stavljaju se izvan snage: Uredba o stavljanju izvoza i uvoza pod nadzor države («Službeni list DFJ» br. 14/45), Uredba o osiguranju kontingenata robe namijenjene za izvoz («Službeni list FNRJ» br. 13/47) i Uredba o izradi plana uvoza i planskoj raspodjeli robe uvezene iz inozemstva («Službeni list FNRJ» br. 46/47). Ostali propisi ukoliko su u suprotnosti sa propisima ove uredbe ne važe.

Posebno se stavlja u dužnost Ministra vanjske trgovine da prema načelima izloženim u ovoj uredbi suglasj Pravilnik o provođenju nadzora nad uvozom i izvozom («Službeni list FNRJ» br. 87/45), Uputstvo za izvoznike i uvoznike u vezi sa nadzorom vanjske trgovine («Službeni list FNRJ» br. 97/45) i Naredbu o prijavi izvoza robe za izvoz, uvoz i tranzit («Službeni list FNRJ» br. 46/47).

1) Stav 1 — Čl. 18 ove uredbe stavlja van snage između ostaloga i Uredbu o stavljanju izvoza i uvoza pod nadzor države, koja je objavljena u «Službenom listu» br. 14 od 20 marta 1945. godine, a u ovoj zbirci otštampana na str. 83. Uredba od 20 marta 1945. godine je prva postavila načelo državnog nadzora nad spoljnom trgovinom. To je načelo docnije proglašeno i Ustavom FNRJ. Čl. 14, stav 4 pomenutog Ustava, naime, glasi: »Spoljna trgovina je pod kontrolom države«. Time je Uredba od 20 marta 1945. godine, koja (osim ovlašćenja Ministru spoljne trgovine i snabdevanja da Pravilnikom propiše način državnog nadzora nije sadržavala nikakvih detaljnijih propisa o načinu sprovođenja pomenutog nadzora postala za pravo suvišna. Zbog toga je doneta ova Uredba o kontroli izvoza i uvoza koja zajedno s Pravilnikom o sprovođenju kontrole nad izvozom i

uvozom od 23 februara 1948 godine detaljno reguliše i kontrolu spoljne trgovine i način njenog sprovođenja.

2) Stav 2 — Ministar spoljne trgovine doneo je pod br. 14605 od 23 februara 1948 godine novi Pravilnik o sprovođenju kontrole nad izvozom i uvozom, koji je objavljen u »Službenom listu« br. 21 od 13 marta 1948 godine, a kojim je stavljen van snage raniji Pravilnik o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom od 31 oktobra 1945 godine. — Do objavljivanja ove zbirke nije još objavljeno novo Uputstvo za izvoznike i uvoznike. Prema tome za sada važe direktive date u ranijem Uputstvu, ukoliko nisu u suprotnosti s ovom Uredbom, Pravilnikom o sprovođenju kontrole nad izvozom i uvozom od 23 februara 1948 godine, odnosno ukoliko nisu postojećom praksom modificirane.

Član 18.

Ova uredba stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

P R A V I L N I K
O PROVOĐENJU KONTROLE NAD IZVOZOM
I UVOZOM*

I. — OPĆE ODREDBE

Član 1.

Kontrolu cjelokupnog robnog prometa sa inozemstvom (izvoz i uvoz robe) vrši Ministarstvo vanjske trgovine FNRJ, koje može ovu kontrolu prenijeti na komitete za vanjsku trgovinu pri vladama narodnih republika.

Kontrolu plaćevnog prometa sa inozemstvom po robnom temelju (deviznu kontrolu: naplata izvoza i plaćanja uvoza) vrši Ministarstvo financija FNRJ neposredno i preko Ministarstva vanjske trgovine FNRJ i Narodne banke FNRJ.

U ovom članu tačno je izvršeno razgraničenje između devizne kontrole Ministarstva financija, kao najvišeg deviznog organa, nad platnim prometom s inostranstvom po robnom osnovu i opšte kontrole Ministarstva spoljne trgovine nad spoljnom trgovinom. Međutim, kada Ministarstvo spoljne trgovine u smislu stava 2 ovoga člana vrši kontrolu nad platnim prometom, ono to radi u svojstvu deviznog organa, pošto je kontrola nad platnim prometom s inostranstvom u svakom slučaju devizna kontrola.

* Ovaj pravilnik propisao je Ministar spoljne trgovine pod br. 14605 23 februara 1948 god. a objavljen je u br. 21 »Službenog lista FNRJ« od 15 marta 1948 godine.

341

M. — IZVOZ I NAPLATA

A) Izvoz robe

Član 2.

Izvoz robe u inozemstvo može se vršiti samo na temelju odobrenja za izvoz koje izdaju Ministarstvo vanjske trgovine FNRJ i Komiteti za vanjsku trgovinu pri vladama narodnih republika.

Ministar vanjske trgovine može dozvoliti posebnim rješenjem izvoz pojedinih vrsta robe i bez odobrenja za izvoz.

Stav 2 — Vidi glavu VII. Robni promet sa inostranstvom, str. 299 do 304.

Član 3.

Izvozom robe mogu se baviti samo oni izvoznici koji su registrirani kao izvoznici kod Ministarstva vanjske trgovine FNRJ.

Član 4.

Odobrenjima za izvoz mogu se koristiti izvoznici na koje odobrenje glasi.

Odobrenja za izvoz vrijede dva mjeseca računajući od dana izdavanja, ukoliko u odobrenju nije označen drugi rok.

Po jedan primjerak kopije odobrenja za izvoz dostavljat će se Narodnoj banci FNRJ i organima i ustanovama koje odredi Ministar vanjske trgovine FNRJ.

Za produženje roka iz odobrenja za izvoz nadležan je organ koji je odobrenje izdao. Produženje roka mora biti označeno na samom odobrenju. O produženju roka bit će obaviještena Narodna banka FNRJ od strane organa koji je odobrenje izdao. U slučaju promjene ostalih uvjeta izdat će se nova odobrenja.

Ako se ne ostvari do roka zaključak po izvozu na temelju izdanog odobrenja za izvoz, izvoznik je dužan da vrati odobrenje organu koji ga je izdao i da o tome obavijesti Narodnu banku FNRJ.

342

Član 5.

Ukoliko sporazumima sa pojedinim zemljama nije predviđen način frankiranja prodane robe u inozemstvu, frankiranje će se vršiti pod uvjetima koje odredi Ministarstvo vanjske trgovine FNRJ.

B) Naplata izvezeno robe

Član 6.

Izvoznici su dužni da cjelokupnu postignutu protuvrijednost izvezeno robe unesu u zemlju u roku predviđenom u samom odobrenju za izvoz. Međutim, ako je protuvrijednost prije naplaćena, unos se ima obaviti odmah po izvršenoj naplati. Unosom protuvrijednosti izvoznik opravdava svoju obavezu.

Unos protuvrijednosti izvezeno robe ima se vršiti na način predviđen u samom odobrenju za izvoz.

Ako ne dođe do izvoza robe, strana sredstva plaćanja koja bi bila unaprijed unesena u zemlju, mogu se vratiti u inozemstvo na isti način kojim su unesena.

Član 7.

Za svako produženje roka naplate izvoznici su dužni da se na vrijeme obrate organu koji je izdao odobrenje, a koji u opravdanim slučajevima može odobriti produženje roka. On će o tome obavijestiti Narodnu banku FNRJ.

Član 8.

Ako izvoznik ne unese na propisan način i do roka protuvrijednost izvezeno robe, Narodna banka FNRJ prijaviti će slučaj Ministarstvu financija FNRJ u smislu čl. 18. i 22. Deviznog zakona i o tome će obavijestiti Ministarstvo vanjske trgovine FNRJ.

Za slučaj da izvoznik unese iz inozemstva manju protuvrijednost izvezeno robe nego što je u odobrenju naznačeno, Narodna banka FNRJ, obavijestiti će o tome Ministarstvo vanjske trgovine FNRJ, koje će, po provjeri, odobriti otpis ili prijaviti slučaj Ministarstvu financija FNRJ u smislu čl. 18. i 22. Deviznog zakona i o tome obavijestiti Narodnu banku FNRJ.

C) Kontrola izvoza i naplate

Član 9.

Izlaz robe iz zemlje dozvoljavat će carinski organi samo na temelju odobrenja za izvoz odnosno rješenja iz čl. 2. st. 2. ovog pravilnika i prijava o izvozu na predviđenom obrascu.

Iznimno od propisa čl. 4. toč. 2. ovog pravilnika, carinski organi mogu propustiti (protokolarno cariniti) izvoz robe po odobrenjima sa prošlim rokovima važnosti.

Član 10.

Organi, koji vršeći preglede ili na bilo koji drugi način, utvrde prekršaje ili poslovne neurednosti u vezi sa izvozom robe, dužni su da to prijave Ministarstvu financija FNRJ u smislu čl. 18. i 22. Deviznog zakona i Ministarstvu vanjske trgovine FNRJ.

Član 11.

Izvoznici su dužni da vode kontrolnik izvoza u koji moraju unositi sve propisane podatke.

Ministar vanjske trgovine propisat će obrazac kontrolnika izvoza i podatke koji se imaju unositi.

Kontrolnik izvoza izdaje i ovjerava Ministarstvo vanjske trgovine FNRJ.

Izvoznici su dužni da sve dokumente i knjige, koje se odnose na izvoz i naplatu robe, čuvaju sredene u svom arhivu 10 godina i da ih na zahtjev kontrolnih organa istima stave na raspolaganje.

III. — UVOZ I PLAĆANJA

A) Uvoz robe

Član 12.

Kupnja robe u inozemstvu, radi uvoza u zemlju, može se vršiti samo na temelju prethodne suglasnosti Ministarstva vanjske trgovine FNRJ.

344

Prethodna suglasnost vrijedi dva mjeseca računajući od dana izdavanja, ukoliko u aktu u kome je dana suglasnost nije označen drugi rok.

Uvoz robe iz inozemstva može se vršiti samo na temelju odobrenja za uvoz, koja izdaje Ministarstvo vanjske trgovine FNRJ i organi i ustanove koje odredi Ministar vanjske trgovine FNRJ.

Ministar vanjske trgovine FNRJ, može, posebnim rješenjem, dozvoliti uvoz pojedinih vrsta robe i bez odobrenja za uvoz.

1) Stavovi 1 i 2 — Vidi čl. 3 Deviznog zakona i napomene uz taj član (str. 7).

2) Stav 4 — Vidi glavu VII, Robni promet sa inostranstvom, str. 299.

Član 13.

Uvozom robe mogu se baviti samo oni uvoznici koji su registrirani kao uvoznici kod Ministarstva vanjske trgovine FNRJ.

Član 14.

Odobrenjima za uvoz mogu se koristiti samo uvoznici na koje odobrenje glasi.

Odobrenja za uvoz vrijede dva mjeseca, računajući od dana izdavanja, ukoliko u odobrenju nije označen drugi rok.

Po jedan primjerak kopije odobrenja za uvoz dostavljat će se Narodnoj banci FNRJ i organima i ustanovama koje odredi Ministar vanjske trgovine FNRJ.

Za produženje roka važnosti odobrenja za uvoz nadležna je ustanova koja je odobrenje izdala. Produženje roka važnosti mora biti označeno na samom odobrenju. O produženju roka bit će obaviještena Narodna banka FNRJ od strane ustanove koja je odobrenje izdala. U slučaju promjene ostalih uvjeta izdavat će se nova odobrenja.

Ako se zaključak po uvozu na temelju izdanog odobrenja za uvoz ne ostvari do roka, uvoznik je dužan da vrati odobrenje ustanovi koja ga je izdala i da o tome obavijesti Narodnu banku FNRJ.

Član 15.

Ukoliko sporazumima sa pojedinim zemljama nije predviđen način frankiranja kupnje robe u inozemstvu, frankiranje će se vršiti pod uvjetima koje odredi Ministarstvo vanjske trgovine FNRJ.

B) Plaćanje po robnom prometu

Član 16.

Uvoz robe, kao i troškovi koji su neposredno u vezi sa izvozom i uvozom robe, mogu se plaćati samo na temelju odobrenja za plaćanje koje izdaje Ministarstvo vanjske trgovine FNRJ, odnosno organi i ustanove koje odredi Ministar vanjske trgovine FNRJ.

Član 17.

Odobrenjima za plaćanje mogu se koristiti samo uvoznici na koje odobrenja glase.

Odobrenja za plaćanje vrijede jedan mjesec računajući od dana izdavanja, ukoliko u odobrenju nije označen drugi rok.

Po jedan primjerak kopije odobrenja za plaćanje dostavljat će se Narodnoj banci FNRJ i organima i ustanovama koje odredi Ministar vanjske trgovine FNRJ.

Za produženje roka važnosti odobrenja za plaćanje nadležna je ustanova koja je odobrenje izdala. Produženje roka važnosti mora biti označeno na samom odobrenju. O produženju roka obavijestit će Narodnu banku FNRJ ona ustanova koja je odobrenje izdala. U slučaju promjene ostalih uvjeta izdavat će se novo odobrenje.

Ako se plaćanje po izdanom odobrenju ne izvrši u predviđenom roku, uvoznik mora odmah odobrenje za plaćanje vratiti ustanovi koja je odobrenje izdala, a koja će o tome obavijestiti Narodnu banku FNRJ.

Na temelju odobrenja za plaćanje uvoznik može izvršiti plaćanje samo jedamput. Ako po odobrenju nije izvršeno plaćanje cijele odobrene svote, za plaćanje neiskorištenog dijela potrebno je novo odobrenje.

346

Član 18.

Ako uvoznik unaprijed plaćenu robu ne uveze do roka predviđenog u odobrenju za uvoz, ili ne vrati unaprijed plaćeni iznos, Narodna banka FNRJ prijaviti će, u smislu čl 18 i 22. Deviznog zakona, slučaj Ministarstvu financija FNRJ i o tome obavijestiti Ministarstvo vanjske trgovine FNRJ.

Za slučaj da uvoznik uveze robu čija je vrijednost manja od unaprijed plaćenog iznosa, dužan je da razliku odmah unese u zemlju na način na koji je plaćanje izvršeno. U protivnom, Narodna banka FNRJ prijaviti će u smislu čl 18 i 22. Deviznog zakona slučaj Ministarstvu financija FNRJ, i o tome obavijestiti Ministarstvo vanjske trgovine FNRJ.

C) Kontrola uvoza i plaćanje

Član 19.

Ulaz robe u zemlju dozvoljavat će carinski organi samo na temelju odobrenja za uvoz i predane im prijave o uvozu na predviđenom obrascu.

Član 20.

Organi koji vrše pregled ili na bilo koji drugi način utvrde devizne prekršaje ili poslovne neurednosti u vezi sa uvozom robe, dužni su da ih u smislu čl 18. i 22. Deviznog zakona prijave Ministarstvu financija FNRJ i Ministarstvu vanjske trgovine FNRJ.

Član 21.

Uvoznici su dužni da vode kontrolnik uvoza u koji moraju unositi sve propisane podatke.

Ministar vanjske trgovine FNRJ propisat će obzrač kontrolnika uvoza i podatke koji se moraju unositi.

Kontrolnik uvoza izdaje i ovjerava Ministarstvo vanjske trgovine FNRJ.

Uvoznici su dužni da sve dokumente i knjige, koje se odnose na uvoz i plaćanje robe, čuvaju sređene u svom arhivu 10 godina i da ih na zahtjev kontrolnih organa istima stave na raspolaganje.

IV. — KOMPENZACIJA

Član 22.

Kompensacione robne poslove sa inozemstvom odobrava Ministarstvo vanjske trgovine FNRJ odnosno organi i ustanove koje odredi Ministar vanjske trgovine FNRJ. Uvjeti pod kojima se kompenzacije imaju obaviti propisuje ustanova koja je kompenzaciju odobrila.

Za obavljanje robnih kompenzacionih poslova izdaje se posebno odobrenje za izvoz i posebno odobrenje za uvoz.

U odobrenjima za izvoz koji se kompenzira, mora biti izrično naznačeno, da se obračun provodi putem kompenziranja. Odobrenja za izvoz i uvoz moraju biti međusobno povezana.

O obavljenim robnim kompenzacionim poslovima izvoznici i uvoznici obavijestit će Narodnu banku FNRJ.

V. — DEVIZNA EVIDENCIJA

Član 23.

Osim vođenja kontrolnika izvoza i uvoza, u smislu čl. 11 i 21 ovog pravilnika, izvoznici i uvoznici dužni su da vode i sve ostale evidencije koje im propiše Ministarstvo vanjske trgovine FNRJ u sporazumu sa Ministarstvom financija FNRJ.

Narodna banka FNRJ dostavlja Ministarstvu vanjske trgovine FNRJ izvještaje o prilivu i odlivu robnih stranih sredstava plaćanja po skupnim računima i vrstama valute.

VI. — KAZNE ODREDBE

Član 24.

Svi prekršaji propisa ovog pravilnika potpadaju pod kaznene odredbe Deviznog zakona i Uredbe o kontroli izvoza i uvoza

Kaznene odredbe na koje se ovaj član poziva nalaze se u čl. 15 do 23 Deviznog zakona (str. 20 do 26 ove zbirke). Vidi čl. 14 Uredbe o kontroli izvoza i uvoza (str. 337).

348

VII. — ZAVRŠNE ODREDBE

Član 25.

Ministar vanjske trgovine FNRJ izdaje potanje propise o primjeni ovog pravilnika.

Član 26.

Stupanjem na snagu ovog pravilnika prestaje važnost Pravilnika o provođenju nadzora nad uvozom i izvozom od 31. listopada 1945.

Član 27.

Ovaj pravilnik stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

NEVAŽEĆI PROPISI

Uredba o stavljanju uvoza i izvoza pod nadzor države (*»Službeni list«* br. 14 od 20 marta 1945 godine). Stupila na snagu 20 marta 1947 godine; prestala da važi 4 februara 1948 godine (stupanjem na snagu Uredbe o kontroli izvoza i uvoza). Vidi Prvi deo, VI.

Pravilnik o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom od 31 oktobra 1945 godine (*»Službeni list«* br. 87 od 9 novembra 1945 godine). Stupio na snagu 9 novembra 1945 godine; prestao da važi 13 marta 1948 godine (stupanjem na snagu Pravilnika o sprovođenju kontrole nad uvozom i izvozom). Vidi Prvi deo, VII.

N A P O M E N A

Uredba o kontroli prometa nepokretnostima od 20 marta 1948 godine (*»Službeni list FNRJ«* br. 24 od 24 marta 1948 godine) prestala je da važi Uredba o sticanju nepokretne imovine od strane stranih državljana od 16 jula 1946 godine (*»Službeni list FNRJ«* br. 60/46). Prema čl. 5 Uredbe o kontroli prometa nepokretnostima strani državljani ne mogu sticati nepokretnosti u FNRJ, sem stranih predstavništava i za to je potrebno odobrenje Ministra građevina FNRJ. U vezi sa ovim, sve što je u tač. 6 komentara uz čl. 2 Deviznog zakona (str. 516) rečeno za odobrenja koja je po ukinutoj uredbi izdavao Predsednik Privrednog saveta odnosilo bi se na odobrenja koja po novoj uredbi izdaje Ministar građevina FNRJ.

DRUGI DEO
POSEBNI DEVIZNI PROPISI I UPUTSTVA
II. UNOŠENJE U ZEMLJU I IZNOŠENJE IZ
ZEMLJE EFEKTIVNIH SREDSTAVA
PLAĆANJA

NEPRIMENJIVANJE PROPISA O ZABRANI UNOŠENJA I IZNOŠENJA NOVČANICA DINARA U ODNOSU NA NARODNU REPUBLIKU ALBANIJU

U vezi sa stupanjem na snagu novih propisa o prenošenju dinara i leka preko jugoslovensko-albanke granice koji su otšampani na str. 157, savezni Ministar finansija je izdao pod br. 1316 od 12 januara 1948 godine („Službeni list FNRJ” br. 6 od 21 januara 1948 godine) Naredbu o neprimenjivanju nekih propisa o unošenju i iznošenju dinarskih novčanice iz zemlje na putnički saobraćaj sa Narodnom Republikom Albanijom, koja glasi:

Propisi rešenja br. 11168 od 29 juna 1946 godine („Službeni list FNRJ” br. 54/46) i naredba VII br. 16338/3 od 12 septembra 1946 godine i VII br. 17858/3 od 9 novembra 1946 godine, koji se odnose na unošenje i iznošenje dinarskih novčanica iz naše zemlje u inostranstvo od strane domaćih lica i inostranaca, ne primenjuju se u putničkom saobraćaju sa Narodnom Republikom Albanijom.

Ova naredba stupa na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije”.

Propisi koji su pomenuti u ovoj Naredbi otšampani su na str. 153 i sledećim ove zbirke.

III. PROMET DEVIZAMA I VALUTAMA

KURSEVI DEVIZA I VALUTA

Od 1. januara 1948. godine pa do izlaska ove zbirke kursevi deviza i valuta koji su dati u kursnoj listi Narodne banke br. 56 od 27. oktobra 1947. godine koja je otštampana na str. 163 ove zbirke izmenjeni su za neke strane valute kako sledi:

100 austrijskih šilinga = 300.— din. (od 1. III. 1948.)

100 francuskih franaka = 23,3217 din. (od 26. I. 1948.)

100 italijanskih lira = 10.— din. (od 1. III. 1948.)

100 nemačkih maraka = 200.— din. (od 28. I. 1948*)

Čirkulari Narodne banke, Direkcije deviznih poslova br. 18/11 od 28. I. 1948., br. 19/12 od 28. I. 1948. i br. 44/22 od 8. III. 1948.).

OTKUP OD STRANE NARODNE BANKE ČEKOVA NA DOLARE I FUNTE

Prema uputstvima datim u čirkularu br. 185/79 od 16. oktobra 1946. godine Narodna banka je odredila za otkup čekova maksimalni iznos od 200.— dolara, odnosno 50 funti (vidi str. 172 tač. 1 i 173 tač. c). br. 16/9 od 29. januara 1948. godine Banka je podigla ovaj maksimalni iznos na 1.000.— dolara, odnosno 250.— funti. Pri tome je Banka dala svojim poslovnim jedinicama sledeća uputstva za otkup ovih čekova:

** Pre ovoga dana je za marke iz prometa po robnom osnovu bio kurs 100 maraka = 300 dinara.*

1. — za otkup dolaze u obzir čekovi vučeni od strane svih banaka sa domicilom u unostranstvu na inostrane banke, kao i čekovi vučeni na Treasurer of the United States; čekovi vučeni od strane fizičkih lica mogu se primati samo na naplatu;

2. — poslovna jedinica može otkupiti ček na sumu do 1.000.— dolara, odnosno do 250.— funti; po čeku na veći iznos, ili na više čekova podnetih od jednog istog lica, poslovna jedinica može isplatiti akontaciju za pomenuti iznos, a ostatak isplatiti po naplati čeka;

3. — poslovna jedinica može otkupiti i ček na veću sumu vučen od strane bančinog inostranog korespondenta čijim spesimenom čeka i potpisa poslovna jedinica raspolaže;

4. — ček koji žirira i podnese državna ustanova ili državno privredno preduzeće (savezno ili republikansko) poslovna jedinica može, i u slučaju da ne raspolaže spesimenom čeka i potpisa, u celosti otkupiti i protivvrednost odobriti tekućem računu korisnika, bez obzira na iznos čeka i bez obzira na to da li je u pitanju ček izdat u više primeraka;

5. — U pogledu žiriranja, datuma izdanja čeka, čeka izdatog u više primeraka, kao i u pogledu overe potpisa po čeku primljenom preko pošte, ostaju u svemu na snazi dosadašnja uputstva;

6. — Poslovne jedinice neće otkupljivati čekove ukoliko bi se moglo posumnjati u originalnost čeka ili pravoavljanost posedovanja (16/9 od 28. I. 1948).

Ovim uputstvima su delimično izmenjena uputstva za otkup čekova na dolare i funte koja su otšampana na str. 171 i sl.

KUPOVINA VALUTA OD STRANE NARODNE BANKE

Uslovi i načini na koji poslovne jedinice Narodne banke FNRJ kupuju valute koji je prikazan na str. 184 i sledećim ove zbirke izmenjeni su za vreme štampanja zbirke (posle 1 januara 1948 godine) u sledećem (prema cirkularima Narodne banke, Direkcija deviznih poslova br. 1/1 od 5 januara 1948 godine, br. 2/2 od 8 januara 1948 god. br. 5/4 od 14 januara 1948 god., br. 8/6 od 19 januara 1948 god., br. 13/8 od 24 januara 1948 god.,

br. 32/15 od 11 februara 1948 god., br. 42/20 od 1 marta 1948 god., br. 64/28 od 27 marta 1948 god.):

Engleske funte — do 5 engl. funti po osobi samo od putnika koji dolaze iz Engleske.

U svima ostalim slučajevima novčanice na engleske funte primaju poslovne jedinice Narodne banke samo na naplatu i dostavljaju Glavnoj centrali uz popis serija i brojeva novčanica, sa podacima o polagaču i sa njegovom izjavom na koji je način došao do engleskih funti (1/1 od 5. I. 1948).

Austrijski šilinci — do 100 austrijskih šilinga po osobi, samo u novim novčanicama izdanja Oesterreichische Nationalbank koje su puštene u opticaj zamenom novca izvršenom u decembru 1947 god. (8/6 od 19. I. 1948 i 42/20 od 1. III. 1948).

Novčanice od 100 šilinga sa datumom izdanja 29. maj 1945, sa alonžom i oznakom „Zweite Ausgabe“ koje se povlače iz opticaja Narodna banka preuzima na naplatu (32/15 od 11. II. 1948).

Mađarske forinte — Pošto se povlače iz opticaja novčanice od mađarskih forinti 10.— izdanja od 3 juna 1946 godine (zmena će se vršiti do 31 marta 1951 god), Narodna banka je obustavila dalji otkup ovih novčanica ali ih prima na naplatu. (13/8 od 24. II. 1948).

Nemačke marke — ne otkupljuju se nego primaju na platu. Izuzetno, od naših repatriiraca iz Nemačke otkupljuju se svi iznosi nemačkih maraka, na osnovu objave štaba za repatriirce, carinske potvrde ili drugih dokaza. (2/2 od 8. I. 1948 i 64/28 od 27. III. 1948.)

SAD dolari — neograničeno novčanice do 20 dolara zaključno. Novčanice veće od 20 dolara primaju poslovne jedinice Narodne banke samo na naplatu uz popis serija i brojeva i dostavljaju Glavnoj centrali. Bančine poslovne jedinice ne otkupljuju ni novčanice do 20 dolara za koje posumnjaju da su falsifikat.

O falsifikatima dolarskih novčanica, koji su se do sada pojavili, može se uopšte reći sledeće:

a) falsifikovane novčanice razlikuju se od pravih i po hartiji i po štampi; falsifikati su izrađeni mahom na glatkoj hartiji, a višbojni končići, koje kod pravih novčanica sadrži masa hartije, kod falsifikata su crtani ili lepljeni na površini hartije. Kod pravih novčanica su i

najsitniji detalji precizno i jasno štampani, a kod falsifikata su isprekidani, nejasni i rasplinuti;

b) osim opisanih falsifikata, postoje i prepravljene dolarske novčanice, kod kojih je vrednost manjih apena (cifrom i slovima) brisana, pa na dobijenim belim poljima radena tušem veća vrednost, ili su preko tih belih polja nalepljene na sasvim tankom papiru otšampane veće vrednosti. Na ovakvim novčanicama ostali crteži su ispravni, jer su upotrebljene prave novčanice, ali se pod prstima osećaju mesta gde je cifra brisana, odnosno gde je nalepljena tanka hartija sa oznakom veće vrednosti. Ovo je naročito uočljivo ako se novčanica gleda prema svetlosti. (5/4 od 14. I. 1948).

PRODAJA STRANIH SREDSTAVA NA OSNOVU KOLEKTIVNOG PASOŠA

Narodna banka može putnicima koji odlaze u klij. riniške zemlje (izuzev Švajcarske i Švedske) na osnovu vizirane putne isprave prodavati strana sredstva plaćanja u vrednosti do 3.000 din. po osobi, bez posebnog odobrenja Ministarstva finansija (vidi str. 222).

Prema cirkularu Narodne banke, Direkcije deviznih doslova br. 64/28 od 25 marta 1948 godine, kada su u pitanju grupna putovanja, na osnovu t. zv. kolektivnog pasoša, Narodna banka može prodavati samo efektivne strane valute (izuzev am. dolara i šv. franka) u okviru maksimalne sume po osobi koja se po propisima odnosne zemlje može uneti, a preko te sume (u čeku, kreditnom pismu ili doznaci) samo na osnovu prethodnog odobrenja Ministarstva finansija.

KOLIČINE I VRSTE NACIONALNIH EFEKTIVNIH VALUTA KOJE POJEDINE DRŽAVE DOZVOLJAVAJU DA SE UNOSE I IZNOSE

Austrija

iznošenje: u kovanom novcu ili u novčanicama manjim od 100 šilinga i to: stranci do 20 šilinga po osobi, a domaća lica 100 šilinga;

356

*unošenje: stranci i domaća lica do 100 šilinga po
osobi u kovanom novcu ili novčanicama
manjim od 100 šilinga (42/20 od 1. III.
1948).*

Italija

*iznošenje i unošenje: do 10.000 italijanskih lira po
osobi, u novčanicama državnim
i Banca d'Italia, u apoenima
od 1.000 lira i manjim (29/14
od 6 februara 1948).*

VI. PLATNI PROMET SA INOSTRANSTVOM

B. Klirinške zemlje

ALBANIJA

U smislu cirkulara Narodne banke, Direkcije deviznih poslova br. 61/27 od 25 marta 1948 godine mogu sva privatna lica ubuduće vršiti doznake za Albaniju po nerobnom osnovu do iznosa od Din. 5.000,— po osobi, bez odobrenja za plaćanje. Za plaćanje preko ovoga iznosa potrebna je dozvola Glavne centrale Narodne banke.

Ovaj cirkular nadopunjuje cirkular Direkcije deviznih poslova br. 200/58 od 25. avgusta 1947 godine, koji se odnosi na platni promet s Albanijom (v. str. 224 i sl.).

TURSKA

U vezi sa zaključenim Sporazumom o plaćanju između FNR Jugoslavije i Turske i Protokolom i likvidaciji starih nerugilisanih jugoslovenskih i turskih potraživanja, Narodna banka je izdala cirkular, Direkcija deviznih poslova br. 4/3 od 14 januara 1948 godine, koji glasi:

A. ROBNi PLATNI PROMET

Sva plaćanja i naplate iz robnog prometa sa Turskom vršeće se u slobodnim devizama (za sada u SAD dolarima) na isti način kao što je slučaj i u prometu sa svima neklirinškim zemljama.

I Plaćanje uvoza. — Plaćanje uvoza robe iz Turske može se vršiti:

358

1 — samo na osnovu dozvola za plaćanje Ministarstva spoljne trgovine FNRJ, i to kako za već uvezenu robu, tako i za plaćanje unapred;

2 — uplate u Jugoslaviji vršiče se kod svih bančnih sedišta;

3 — prilikom uplata uvoznici će podnositi samo dozvolu za plaćanje;

II *Naplata izvoza*. — Isplate domaćim korisnicima vršiče bančina sedišta na osnovu naloga koje bude primila od Devizno-bankarske službe u Glavnoj centrali. U izveštajima koje sedišta budu upućivala o odobrenju ili isplati pojedinih dinarskih iznosa, mora biti naznačena takode klauzula o upotrebi primljenog iznosa od strane domaćeg korisnika za pravdanje odnosne izvoznike obaveze.

B NEROBNI PLATNI PROMET

Plaćanja i naplate po nerobnom osnovu vršiče se takode u *slobodnim devizama* (za sada u SAD dolarima) na isti način kao što je i sa svima neklirinškim zemljama.

I *Plaćanja po nerobnim osnovima*. — Sva plaćanja po nerobnim osnovima mogu se vršiti samo na osnovu dozvole za plaćanje Ministarstva finansija FNRJ — Odeljenja platnog prometa sa inostranstvom;

5 — Uplate u Jugoslaviji vršiče se kod svih bančnih sedišta;

II — *Naplate po nerobnim osnovima*. — Isplate domaćim korisnicima vršiče bančina sedišta na osnovu naloga koje budu primila od Devizno-bankarske službe u Glavnoj centrali.

C REGULISANJE STARIH OBAVEZA

Sve obostrane nelikvidirane stare obaveze na koje se odnose odredbe predratnog klirinškog sporazuma sa Turskom, likvidiraće se polaganjem na stari klirinški račun. Obostrane stare obaveze, zaključene u slobodnim

devizama izmiriće se plaćanjem ugovorenim slobodnim devizama.

7 — *Dozvole za plaćanje.* — Za sva plaćanja po starim obavezama, kako putem starog kliringa, tako i u slobodnim devizama, potrebno je prethodno odobrenje Ministarstva finansija FNRJ, Odeljenje platnog prometa sa inostranstvom. Ovo Ministarstvo izdavaće odobrenja za plaćanje bez obzira da li su u pitanju stare obaveze robnog karaktera ili nerobna plaćanja.

D PROVIZIJE I KNJIŽENJA

10 — *Naplata provizije* po svima ovim poslovima vršiće se prema Tarifi provizija i troškova za usluge koje Narodna banka FNRJ čini u svome poslovanju;

C. Specijalni propisi

SREZOV I KOPAR I BUJE

Prema cirkularu Narodne banke, Direkcija deviznih poslova br. 9/7 od 22 januara 1948 godine, stavljena je van snage Naredba Ministra finansija FNRJ br. 18083 od 30 maja 1947 godine u pogledu primene na srezove Kopar i Buje.

Usled toga, nerobne doznake za pomenute srezove mogu se od sada vršiti samo po odobrenju Ministarstva finansija FNRJ — Odeljenja platnog prometa sa inostranstvom.

Izuzetno od toga, a u smislu pomenutog cirkulara, za plaćanja do iznosa od Din. 300.— mesečno po osobi, odobrenja izdaje Narodna banka, Glavna centrala u Beogradu.

(Izmenjeni propisi nalaze se na str. 283 ove zbirke).

*

U smislu cirkulara Narodne banke, Direkcija deviznih poslova br. 66/30 od 30 marta 1948 godine u svima bankarskim poslovima sa srezovima Kopar i Buje ima se

prilikom naplate provizije primenjivati tarifa koja važi za unutrašnji platni promet na teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

*

Pošto je Gospodarska banka za Istru, Rijeku i Slovenačko Primorje, Rijeka, 20 oktobra 1947 godine fuzionisana s Narodnom bankom, platni promet sa srezovima Kopar i Buje vrši se sada preko Narodne banke na Rijeci, odnosno preko Istarske banke, Kopar.

G. Doznake u inostranstvo zarada stranih radnika i stručnjaka zaposlenih u Jugoslaviji

U vezi s doznakama stranih radnika izvestila je Narodna banka cirkulrom, Direkcija deviznih poslova br. 41/19 od 1 marta 1948 godine, da strani radnici, zaposleni u našoj zemlji, koji imaju pravo transfera do 50% svojih mesečnih zarada porodicama u inostranstvo, — mogu ove doznake vršiti samo članovima svoje uže porodice, tj. žen, deci i roditeljima.

Osim toga propisi o pomenutim doznakama su dopunjeni sledećim odredbama:

U smislu cirkulara Narodne banke, Direkcija deviznih poslova br. 28/13 od 6 februara 1948 godine, bugarski baštovani zaposleni u našoj zemlji mogu, preko Narodne banke, doznačiti svojim porodicama u Bugarskoj do 2.000,— mesečno po osobi; izvršene doznake bančina sedišta ubeležavaju u njihove isprave(dozvole za baštovanski rad).

U smislu cirkulara Narodne banke, Direkcija deviznih poslova br. 36/17 od 18 februara 1948 godine, italijanski radnici zaposleni u našoj zemlji, koji su pre zaposlenja u FNRJ stalno živeli u bivšoj zoni „A“, mogu — pored iznosa od 50% mesečne zarade — vršiti doznake svojoj užoj porodici i dodatka na odvojeni život kao i dodatka na decu. Ostali italijanski radnici, zaposleni u našoj zemlji mogu pored iznosa od 50% mesečne zarade doznačavati svojoj užoj porodici samo datak na decu.

U smislu cirkulara Narodne banke, — Direkcija deviznih poslova br. 50/24 od 13 marta 1948 godine, — italijanski radnici zaposleni u našoj zemlji mogu doznajati do 50% svojih mesečnih zarada porodicama u Kopar i Buje. Ove doznake se vrše pod istim uslovima kao i doznake uštedovina italijanskih radnika njihovim porodicama u Italiju i Slobodnu Teritoriju Trsta.

(Ove dopune došle bi u sistematskom (drugom) delu zbirke na str. 293 i sl.).

H. Nevažeci propisi

Bivša zona »B«

Naredba o regulisanju platnog prometa između naše zemlje i zone „B” po nerobnom onovu br. 18083 od 30 maja 1947 godine („Službeni list FNRJ” br. 48 od 6 juna 1947 godine). Od 21 septembra 1947 godine (prvi dan po izvršenoj zameni lira za dinare u bivšoj zoni „B”), do 12 januara 1948 godine (kada je stavljena van snage aktom Ministarstva finansija FNRJ br. 900 od 12 januara 1948 godine) primenjivala se samo na platni promet sa srezovima Kopar i Buje. Videti Drugi deo, VI, C.

VII. ROBNİ PROMET SA INOSTRANSTVOM

NAREDBA O PODNOŠENJU DOKUMENATA OD STRANE IZVOZNIKA RADI PRAVDANJA OBAVEZA

(izdao je Ministar spoljne trgovine. FNRJ pod VII br. 11.438 od 3 februara 1948 godine a objavljena je u br. 25 »Službenog lista FNRJ« od 27 marta 1948 godine):

1) Svi izvoznici, po izvršenom izvozu, dužni su radi pravljanja svojih obaveza:

a) za sve naplate koje se vrše preko Narodne banke FNRJ, da podnesu Narodnoj banci FNRJ sva propisna dokumenta o izvršenom izvozu;

b) za sve naplate koje se ne vrše preko Narodne banke FNRJ, propisna dokumenta o izvršenom izvozu podnoseći onom platnom mestu preko koga se naplata vrši.

2) Izvoznici koji ne postupe, u smislu tač. 1 ove naredbe kazniće se novčanom kaznom do 20.000.— dinara.

Kaznu izriču sreski (gradski) izvršni odbori nadležni prema boravištu izvoznika.

3) Za izvršenje ove naredbe staraće se Uprava za kontrolu robnog i platnog prometa sa inostranstvom.

OBAVEZNI OBRASCI

Ministarstvo spoljne trgovine propisalo je sledeće obrasce:

363

(Naziv preduzeća i mesto) _____ 194 ____ god.

MINISTARSTVU SPOLJNE TRGOVINE FNRJ
 Uprava za kontrolu robnog i platnog
 prometa sa inostranstvom

I **MOLBA ZA IZVOZ** Beograd

Molimo vas da nam izdate odobrenje za izvoz niže
 navedene robe:

1	Vrsta robe po nomenkl.		
2	Broj nomenklature		
3	Broj carinske tarife		
4	Osnov izvoza		
5	R. br. operativnog programa		
6	Redni broj operativnog plana		
7	Količina	u tonama u jed. mere	
8	Zemlja u koju se izvozi		
9	Ime i sed. inost. kupca		
10	Osnovi	izvoznik proizvođač	
11	Cena po jed. mere	u str. valuti uslov frank.	
12	Iznos	u str. valuti u din. feo jug gr.	
13	Način naplate		
14	Rok za unos protivr.		
15	Prijava o za- ključ. posla	broj datum	
16	Primedba		

(Štampilj i potpis)

364

(Naziv preduzeća i mesto) _____ 194. ____ god,

MINISTARSTVU SPOLJNE TRGOVINE FNRJ
 Tel. br. _____ Uprava za kontrolu robnog i platnog prometa
 sa inostranstvom

U

MOLBA ZA UVOZ

Beograd

Molimo vas da nam izdate odobrenje za uvoz niže navedene robe:

1	Vrsta robe po nomenkl.		
2	Broj nomenklature		
3	Broj carinske tarife		
4	Osnov uvoza		
5	Na me n a		
6	Red. br. oper. programa		
7	Ren. br. operativ. plana		
8	Količina	u tonama u jed. meri	
9	Zemlja	iz koje se r. uv. poreklo robe	
10	Ime i sed. in. prodavca		
11	Osnovni	uvoznik kontrolnik	
12	Cena po je- dinici mere	ustran. val. usl. frank.	
13	Iznos	u stran. val. u d. fc. J. gr.	
14	Prijava o zaklj. poslu	broj datum	
15	Način plaćanja		
16	Rok plaćanja u inostran.		
17	Primedba		

(Štampilj i potpis)

365

_____, 194____ god.
 (Naziv preduzeća i mesto)
MINISTARSTVO SPOLJNE TRGOVINE FNRJ
 Tel. br. _____ Uprava za kontrolu robnog i platnog
 prometa sa inostranstvom

P1**MOLBA ZA PLAĆANJE****Beograd**

Molimo vas da nam izdate odobrenje za plaćanje
 niže navedene robe i to:

1	Iznos za plać. u str. val.	
2	Vrsta robe po nomenkl.	
3	Broj nomenklature	
4	Red. br. operat. plana	
5	Osnov nabavke	
6	Namena	
7	Inostrani korisnik	
8	Zemlja plaćanja	
9	Osnovni	uvoznik korisnik
10	Broj i dat. odobr. za	uvoz izvoz
11	Rok uvoza	
12	Način plaćanja	
13	Rok za plać. u inostr.	
14	Primedba	

(Štambilj i potpis)

VIII. SAOBRAĆAJ SA INOSTRANSTVOM
UPUTSTVA ZA IZVRŠENJE NAREDBE O REGULISANJU DEVIZNOG POSLOVANJA POMORSKIH BRODARSKIH I BRODARSKO-AGENTURSKIH PREDUZEĆA

Za izvršenje tač. 5 i 6 Naredbe o regulisanju deviznog poslovanja pomorskih brodarskih i brodarsko-agenturskih preduzeća, Ministar finansija FNRJ doneo je odluku u aktu br. 138 od 10 februara 1948 godine upućenom Ministarstvu pomorstva FNRJ. U smislu ove odluke poslovne jedinice Narodne banke FNRJ mogu primati od domaćih brodarskih i brodarsko-agenturskih preduzeća uplate za plaćanje u inostranstvu u slobodnim devizama i putem pojedinih klirinških računa, na ime troškova brodova u inostranstvu. (Iz cirkulara Narodne banke, Direkcije Deviznih poslova br. 46/232 od 9 marta 1948 godine).

Pomenutim aktom stavljeno je van snage odobrenje Ministarstva finansija FNRJ br. 47979 od 21 novembra 1947 godine, koje je otštampano na strani 318.

*

Tačkom 8. stav 3 Naredbe Ministra finansija FNRJ br. 8910 od 28 maja 1947 g. o regulisanju deviznog poslovanja pomorskih brodarskih i brodarsko-agenturskih preduzeća, predviđeno je da ova preduzeća imaju dostavljati Ministarstvu finansija FNRJ podatke o svome deviznom poslovanju, na način koji bude propisalo Ministarstvo finansija FNRJ. U vezi s tim Ministar finansija FNRJ je propisao pod br. 1497 od 26 januara 1948 godine da su ova preduzeća dužna ubuduće dostavljati

367

ovom Ministarstvu mesečne izveštaje o svom deviznom poslovanju u proteklom mesecu. Ovi izveštaji imaju biti specifikirani po osnovima plaćanja kao što su: lične takse, troškovi utovara i istovara tereta, kupovina potrebnog goriva, maziva i drugog materijala potrebnog za plovidbu brodova, opravke brodova, plata i ishrana posade, agenturske provizije i sl.

Kopiju ovog izveštaja preduzeća su dužna da dostavljaju Narodnoj banci.

U sistematskom (drugom) delu ove zbirke bilo bi mesto ovim uputstvima na kraju tačke 2 glave VIII na str. 318.

S P I S A K

DEVIZNIH PROPISA*

1 9 4 5

Odluka o obaveznoj prijavi potraživanja i ostale imovine kao i dugovanja u inostranstvu br. 293 od 18 januara 1945 godine (»Službeni list« br. 3 od 9 februara 1945 godine). Vidi Drugi deo, I, 1.

* Uredba o stavljanju uvoza i izvoza pod nadzor države (»Službeni list« br. 14 od 20 marta 1945 godine). Stupila na snagu 20 marta 1945 godine; prestala da važi 4 februara 1948 godine (stupanjem na snagu Uredbe o kontroli izvoza i uvoza). Vidi Prvi deo, VI.

Rešenje o zabrani unosa iz inostranstva novčanica koje glase na jugoslovenske odnosno srpske dinare i hrvatske kune VIII broj 1095 od 30 marta 1945 godine (»Službeni list« br. 19 od 6 aprila 1945 godine). Vidi Drugi deo, II, 6.

* Rešenje o zabrani unosa iz inostranstva bugarskih leva i bugarskih državnih bonova, albanskih leka, italijanskih lira, mađarskih penga i nemačkih maraka VII br. 1116 od 31 marta 1945 godine (»Službeni list« br. 20 od 10 aprila 1945 godine). Stupilo na snagu 10 aprila 1945 godine; prestalo da važi 10 jula 1945 godine (prvi

* Spisak deviznih propisa sastavljen je prema vremenskom redu izdanja. Uz svaki propis naznačeno je gde je objavljen. Kod propisa koji su na snazi označeno je gde se nalaze u ovoj zbirci. Propisi koji nisu na snazi označeni su zvezdicom uz napomenu kada su stupili na snagu i kada su prestali da važe.

370

dan po izvršenoj zameni okupacijskih novčanica na celoj državnoj teritoriji).

*** Rešenje o prometu zlatom, platinom, devizama i valutama VII br. 1248 od 4 aprila 1945 godine** (»Službeni list« br. 20 od 10. aprila 1945 godine). Stupilo na snagu 10 aprila 1945 godine; prestalo da važi 25 septembra 1945 godine (stupanjem na snagu Deviznog pravilnika).

Rešenje o zabrani iznošenja i unošenja iz inostranstva novčanica dinara Demokratske Federativne Jugoslavije VII br. 1799 od 11 maja 1945 godine (»Službeni list« br. 36 od 29. maja 1945 godine). Vidi Drugi deo, II, 1.

*** Rešenje o kontroli Narodne banke nad devizno-valutnim poslovima i platnim prometom sa inostranstvom VII br. 4879 od 8 avgusta 1945 godine** (»Službeni list« br. 60 od 14 avgusta 1945 godine). Stupilo na snagu 14 avgusta 1945 godine; prestalo da važi 25 septembra 1945 godine (stupanjem na snagu Deviznog pravilnika).

Rešenje o otkupu stranih valuta VII br. 5660 od 24 avgusta 1945 godine (»Službeni list« br. 68 od 7 septembra 1945 godine). Vidi Drugi deo, II, 2.

*** Zakon o regulisanju platnog prometa sa inostranstvom. (Devizni zakon) od 2 septembra 1945 godine** (»Službeni list« br. 68 od 7 septembra 1945 godine). Stupio na snagu 7 septembra 1945 godine; prestao da važi 2 novembra 1946 godine (stupanjem na snagu Zakona o potvrdi i izmeni Zakona o regulisanju platnog prometa sa inostranstvom (Deviznog zakona).

Rešenje o zabrani osiguravajućim preduzećima da zaključuju ugovor o reosiguranju bez odobrenja saveznog Ministarstva finansija VII br. 6675 od 13 septembra 1945 godine (»Službeni list FNRJ« br. 72 od 21 septembra 1945 godine). Vidi Drugi deo, IX, 2.

Pravilnik za izvršenje Zakona o regulisanju platnog prometa sa inostranstvom (Devizni pravilnik) od 21 septembra 1945 godine (»Službeni list« br. 73 od 25 septembra 1945 godine). Vidi Prvi deo, III.

*Pravilnik o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom od 31 oktobra 1945 godine (»Službeni list« br. 87 od 9 novembra 1945 godine). Stupio na snagu 9 novembra 1945 godine; prestao da važi 13 marta 1948 godine (stupanjem na snagu Pravilnika o sprovođenju kontrole nad izvozom i uvozom). Vidi Prvi deo, VII.

* Rešenje o načinu uvoza i izvoza između zone »B« i »C« VII br. 8201 od 10 novembra 1945 godine (»Službeni list« br. 91 od 23 novembra 1945 godine). Stupilo na snagu 23 novembra 1945 godine; prestalo da važi 3 septembra 1947 godine (dan objavljivanja Rešenja br. 4659 od 20 avgusta 1947 godine).

Rešenje o ceni i načinu kupovine lomljenog zlata i zlatnog lima, VII br. 9363 od 3 decembra 1945 godine (»Službeni list« br. 7 od 22 januara 1946 godine). Vidi Drugi deo, IV, 5.

* Rešenje o izuzetnom ovlašćenju Narodnoj banci i Poštanskoj štedionici da mogu izdavati odobrenja za sitna plaćanja u inostranstvu, VII br. 9106 od 18 decembra 1945 godine (»Službeni list« br. 1 od 1 januara 1946 godine). Stupilo na snagu 1 januara 1946 godine; prestalo da važi 29 januara 1947 godine (dan izdavanja ovlašćenja »Jugoslovenskoj knjizi«, Beograd, za isključivo pravo uvoza knjiga, časopisa i novina).

Rešenje o obavezi zubnih lekara da vode evidenciju o kupljenom, prerađenom i utrošenom zlatu, VII br. 10490 od 31 decembra 1945 godine (»Službeni list« br. 5 od 15 januara 1946 godine). Vidi Drugi deo, IV, 6.

Rešenje o plaćanju specijalnog doprinosa od strane ovlašćenih menjača neposredno Narodnoj banci, VII br. 10491 od 31 decembra 1945 godine (»Službeni list« br. 5 od 15 januara 1946 godine). Vidi Drugi deo, III, C, 4.

1 9 4 6

Rešenje o određivanju cene zlata, VII br. 197 od 11 januara 1946 godine (»Službeni list« br. 8 od 25 januara 1946 godine). Vidi Drugi deo, IV, 1.

* Rešenje o određivanju kursa danske krune, VII br. 366 od 18 januara 1946 godine (»Službeni list« br. 8 od 25 januara 1946 godine). Stupilo na snagu 18 januara 1946 godine; prestalo da važi 14 novembra 1946 godine

(dan izdanja kursne liste Narodne banke br. 1 kojom je ovaj kurs izmenjen).

Rešenje o kursovima stranih valuta VII br. 495 od 18 januara 1946 godine (»Službeni list« br. 8 od 25 januara 1946 godine). Svi kursevi u ovom rešenju, sem za SAD dolar i češku krunu, izmenjeni su ili donijim rešenjima koja su objavljena u »Službenom listu« ili kursnim listama Narodne banke.

Zakon o zaštiti jugoslovenske imovine i imovinskih prava i interesa u inostranstvu od 4 februara 1946 godine (»Službeni list« br. 12 od 8 februara 1946 godine). Vidi Prvi deo, IX.

* **Pravilnik o izvršenju Zakona o zaštiti jugoslovenske imovine i imovinskih prava i interesa u inostranstvu** VII br. 3729 od 5 marta 1946 godine (»Službeni list« br. 21 od 12 marta 1946 godine). Stupio na snagu 12 marta 1946 godine; prestao da važi 25 oktobra 1946 godine (stupanjem na snagu novog Pravilnika).

Naredba o obaveznoj ponudi na otkup Narodnoj banci FNRJ stranih valuta VII br. 3804 od 26 marta 1946 godine (»Službeni list« br. 27 od 2 aprila 1946 godine). Vidi Drugi deo, III, C, 5.

Uputstvo o određivanju i isplati penzija penzionerima koji žive u inostranstvu II br. 22087 od 8 aprila 1946 godine (»Službeni list FNRJ« br. 36 od 3 maja 1946 godine). Vidi Drugi deo, VI, E, 1.

* **Rešenje o ovlašćenju Narodne banke da može primati doznake u lirama za zonu »B«** VII br. 8616 od 18 maja 1946 godine (»Službeni list« br. 59 od 23 jula 1946 godine). Stupilo na snagu 23 jula 1946 godine; prestalo da važi 6 juna 1947 godine (dan stupanja na snagu Naredbe o regulisanju platnog prometa između naše zemlje i zone »B« po nerobnom osnovu).

Rešenje o uspostavljanju uputničkog prometa Poštanske štedionice sa Čehoslovačkom VII 9277 od 28 maja 1946 godine. Vidi Drugi deo, VI, B, pod Čehoslovačka, 2.

Naredba o raskidanju ugovora o reosiguranju privatnih osiguravajućih preduzeća koje imaju u inostranstvu VII br. 9784 od 4 juna 1946 godine (»Službeni list« br. 47 od 11 juna 1946 godine). Vidi Drugi deo, IX, 2.

Naredba o obustavi knjiženja kod osiguravajućih

preduzeća po ugovorima o reosiguranju s inostranim reosiguračima VII br. 9785 od 4 juna 1946 godine (»Službeni list« br. 47 od 11 juna 1946 godine). Vidi Drugi deo, IX, 2.

* **Rešenje o uspostavljanju platnog prometa između Poštanske štedionice FNRJ i Ureda poštansko-tekućih računa na Rijeci** VII br. 8623 od 6 juna 1946 godine (»Službeni list« br. 48 od 14 juna 1946 godine). Stupilo na snagu 14 juna 1946 godine; prestalo da važi 21 septembra 1947 godine (prvi dan po izvršenoj zameni lira za dinare u bivšoj zoni »B«).

* **Rešenje o ovlašćenju Poštanske štedionice da može primati doznake u lirama za zonu »B« i u većim iznosima** VII br. 10037 od 6 juna 1946 godine (»Službeni list« br. 48 od 14 juna 1946 godine). Stupilo na snagu 14 juna 1946 godine; prestalo da važi 21 septembra 1947 godine (prvi dan po izvršenoj zameni lira za dinare u bivšoj zoni »B«).

* **Rešenje o određivanju kursa švajcarskog franka** VII br. 8948 od 18 juna 1946 godine (»Službeni list« br. 52 od 28 juna 1946 godine). Stupilo na snagu 18 juna 1946 godine; prestalo da važi 14 novembra 1946 godine (dan izdanja kursne liste Narodne banke br. 1 kojom je ovaj kurs izmenjen).

Naredba o poslovanju državnih mesnih kreditnih preduzeća kao založnih i aukcionih zavoda zlatom i zlatnim predmetima VII br. 9394 od 24 juna 1946 godine (»Službeni list« br. 54 od 5 jula 1946 godine). Vidi Drugi deo, IV, 9.

Rešenje o unošenju i iznošenju dinara preko granice VII br. 11168 od 29 juna 1946 godine (»Službeni list« br. 54 od 5 jula 1946 godine). Vidi Drugi deo, II, 1.

Naredba o načinu vršenja ispiranja zlata iz zlatonosnih reka VII br. 12109 od 10 jula 1946 godine (»Službeni list« br. 59 od 23 jula 1946 godine). Vidi Drugi deo, IV, 4.

Rešenje o oslobođenju proizvoda dvovlasnika u po-graničnom prometu od podnošenja odobrenja za uvoz odnosno izvoz III br. 30635 od 20 avgusta 1946 godine (»Službeni list« br. 69 od 27 avgusta 1946 godine). Vidi Drugi deo, VII, 1.

* Rešenje o ovlašćenju Narodnoj banci da može izdavati odobrenja za nabavke knjiga i časopisa u naučne svrhe i u vrednosti preko Din 300.— VII br. 14819 od 21 avgusta 1946 godine (Sadržina objavljena u cirkularu Narodne banke, Devizna direkcija br. 241/99 od 7 decembra 1946 godine). Stupilo na snagu 21 avgusta 1946 godine; prestalo da važi 29 januara 1947 godine (dan izdavanja ovlašćenja »Jugoslovenskoj knjizi«, Beograd, za isključivo pravo uvoza knjiga, časopisa i novina).

Rešenje o dozvoli izvoza bez odobrenja za izvoz, V br. 31263 od 21 avgusta 1946 godine (»Službeni list« br. 69 od 27 avgusta 1946 godine). Vidi Drugi deo, VII, 2.

Naredba o postupku sa prijavljenim novčanicama dinara DFJ većim od 50.— din. koje unose u zemlju ulazni putnici-inostranci VII br. 16338 od 12 septembra 1946 godine (Cirkular Narodne banke, Devizne direkcije br. 23/5 od 24 januara 1947 godine). Vidi Drugi deo, II, 1.

Rešenje o određivanju kursa italijanske lire VII br. 18022 od 15 oktobra 1946 godine (»Službeni list« br. 93 od 19 novembra 1946 godine). Vidi Drugi deo, III, A.

Pravilnik za izvršenje Zakona o zaštiti jugoslovenske imovine i imovinskih prava i interesa u inostranstvu XII br. 12932 od 18 oktobra 1946 godine (»Službeni list« br. 86 od 25 oktobra 1946 godine). Vidi Prvi deo, X.

Zakon o potvrđi i izmeni Zakona o regulisanju platnog prometa sa inostranstvom (Deviznog zakona) U. br. 561 od 23 oktobra 1946 godine (»Službeni list« br. 86 od 25 oktobra 1946 godine). Vidi Prvi deo, I.

Ovlašćenje Narodnoj banci da može u svrhu popravke zuba zamenjivati kovano zlato za lomljeno, VII br. 18911 od 30 oktobra 1946 godine (Cirkular Narodne banke, Devizne direkcije, br. 198/86 od 31 oktobra 1946 godine). Vidi Drugi deo, IV, 7.

Naredba o postupku sa novčanicama dinara DFJ čije unošenje nije dozvoljeno, a koje domaća lica unesu u zemlju, VII br. 17858 od 9 novembra 1946 godine (Cirkular Narodne banke, Devizne direkcije br. 23/5 od 24 januara 1947 godine). Vidi Drugi deo, II, 1.

Naredba kojom se ovlašćuje Narodna banka da može od domaćih lica i jugoslovenskih deviznih obveznika zahtevati da joj ponude na otkup devize i strane vrednosti, VII br. 19258 od 12 novembra 1946 godine (sadržina ove Naredbe objavljena u »Službenom listu FNRJ« br. 15 od 21 februara 1947 godine, pod »Obavezno nudenje na otkup deviza i stranih vrednosti. Vidi Drugi deo, III, B. 6.

Naredba o ovlašćenju Narodnoj banci da može izdavati odobrenja za sva sitna plaćanja u inostranstvu do Din. 300.— VII br. 20099 od 12 novembra 1946. godine (Cirkular Narodne banke, Devizne direkcije br. 241/99 od 7 decembra 1946 godine). Vidi Drugi deo, VI, F.

Naredba o obavezi domaćih preduzeća i ustanova da osiguravaju robu kod Državnog osiguravajućeg zavoda FNRJ, VII br. 25006 od 9 decembra 1946 godine. »Službeni list FNRJ« br. 103 od 20 decembra 1946 godine). Vidi Drugi deo, IX, 1.

Naredba o izdavanju ovlašćenja domaćim špediter-skim preduzećima za devizno poslovanje, VII br. 21119/3 od 24 decembra 1946 godine (»Službeni list« br. 106 od 31 decembra 1946 godine). Vidi Drugi deo, VIII, 1.

Naredba o preradi i zameni lomljenog zlata za zlatni lim u cilju opravke zuba, VII br. 22291/3 od 24 decembra 1946 godine (»Službeni list FNRJ« br. 106 od 31 decembra 1946 godine). Vidi Drugi deo, IV, 7.

Pravilnik o izmeni člana 14 Pravilnika o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom, br. 1446 od 24 decembra 1946 godine (»Službeni list« br. 5 od 17 januara 1947 godine). Vidi Prvi deo, VII, str. 94.

* Rešenje o određivanju kursa rumunskog leja, VII br. 27701/3 od 31 decembra 1946 godine (»Službeni list« br. 3 od 10 januara 1947 godine). Stupilo na snagu 1 januara 1947 godine; prestalo da važi 17 jula 1947 godine kada je Narodna banka prestala da beleži kurs za ovu valutu (kursna lista Narodne banke br. 3 od 17 jula 1947 godine).

1 9 4 7

Ovlašćenje »Jugoslovenskoj knjizi«, Beograd za isključivo pravo uvoza knjiga, časopisa i novina iz inostranstva V/7 br. 6056/87 od 29 januara 1947 godine (Cirkular Narodne banke, Devizna direkcija, br. 38/7 od 4 februara 1947 godine). Vidi Drugi deo, VI, F.

* Naredba o prenošenju devizne kontrole iz nadležnosti Bankovno-valutnog odeljenja Ministarstva finansija FNRJ u nadležnost Narodne banke FNRJ, VII br. 2202 od 31 januara 1947 godine (»Službeni list FNRJ« br. 13 od 14 februara 1947 godine). Stupila na snagu 1 februara 1947 godine; prestala da važi 1 maja 1947 godine (stupanjem na snagu Naredbe br. 13961 od 24 aprila 1947 godine). Vidi Prvi deo, III.

Obaveza nudenja na otkup deviza i stranih vrednosti Narodnoj banci FNRJ, IV. br. 23307 od 12 februara 1947 (»Službeni list« br. 15 od 21 februara 1947 godine). Vidi Drugi deo, III, B, 6.

Objašnjenje prednjeg saopštenja o obavezi nudenja na otkup (Cirkular Devizne direkcije Narodne banke br. 52/11 od 19 februara 1947 godine). Vidi Drugi deo, III, B, 6.

* Rešenje o odobravanju uživanja i isplaćivanja penzija u inostranstvu, br. 6095 od 6 marta 1947 godine (»Službeni list« br. 23 od 18 marta 1947 godine). Stupilo na snagu 18 marta 1947 godine, prestalo da važi 27 juna 1947 godine (dan stupanja na snagu Objašnjenja o odobrenju isplate penzija penzionerima koji žive u inostranstvu). Vidi Drugi deo, VI, E, 1.

Naredba o prenošenju poslova devizne kontrole sa Narodne banke FNRJ u nadležnost Odeljenja platnog prometa sa inostranstvom Ministarstva finansija FNRJ, br. 13961 od 24 aprila 1947 godine (»Službeni list FNRJ« br. 38 od 6 maja 1947 godine). Vidi Prvi deo, IV.

Naredba o izradi, prometu i upotrebi belog metala od pajadijuma i zlata (»paladora«) za zubotehničke potrebe, kao i kontroli nad ovim, br. 18710 od 26 maja 1947 godine (»Službeni list FNRJ« br. 46 od 3 juna 1947 godine). Vidi Drugi deo, IV, 8.

Naredba o regulisanju deviznog poslovanja pomorskih brodarskih i brodarsko-agenturskih preduzeća, br.

8910 od 28 maja 1947 godine (»Službeni list FNRJ« br. 49 od 10 juna 1947 godine). Vidi Drugi deo, VIII, 2.

*** Naredba o regulisanju platnog prometa između naše zemlje i zone »B« po nerobnom osnovu**, br. 18083 od 30 maja 1947 godine (»Službeni list FNRJ« br. 48 od 6 juna 1947 godine). Od 21 septembra 1947 godine (prvi dan po izvršenoj zameni lira za dinare u bivšoj zoni »B«) do 12 januara 1948 godine (kada je stavljena van snage aktom Ministarstva finansija FNRJ br. 900 od 12 januara 1948 godine) primenjivala se samo na platni promet sa srezovima Kopar i Buje. Vidi Drugi deo, VI, C.

Naredba o regulisanju deviznog poslovanja domaćih preduzeća rečnog brodarstva, br. 20673 od 5 juna 1947 godine (»Službeni list« br. 51 od 17 juna 1947 godine). Vidi Drugi deo, VIII, 4.

Rešenje o ovlašćenju »Putnik«-u preduzeću za saobraćaj putnika i turista, Beograd, br. 21947 od 13 juna 1947 godine (Cirkular Narodne banke, Direkcije deviznih poslova 196/50 od 11 avgusta 1947 godine). Vidi Drugi deo, III, C, 2.

Objašnjenje o odobrenju isplate penzija penzionerima koji žive u inostranstvu br. 22285 od 13 juna 1947 godine (»Službeni list FNRJ« br. 54 od 27 juna 1947 godine). Vidi Drugi deo, VI, E, 1.

*** Rešenje da se platni promet sa zonom »B« po Naredbi br. 18083 od 30 maja 1947 godine može vršiti i preko pošta**, br. 23247 od 19 juna 1947 godine, (Cirkular Narodne banke, Direkcija deviznih poslova, br. 158/35 od 5 jula 1947 godine). Stupilo na snagu 5 jula 1947 godine; prestalo da važi 21 septembra 1947 godine (prvi dan, po završenoj zameni lira za dinare u bivšoj zoni »B«).

*** Rešenje o ovlašćenju Narodnoj banci da izdaje odobrenja za doznake u Albaniji iz nerobnog osnova do Din. 5.000.**— br. 25120 od 21 juna 1947 godine (Cirkular Narodne banke, Direkcije deviznih poslova br. 155/32 od 4 jula 1947 godine). Stupilo na snagu 4 jula 1947 godine, prestalo da važi 12 decembra 1947 godine (stupanjem na snagu Propisa o prenošenju dinara i leka preko granice).

Naredba o postupku sa plemenitim metalima i predmetima izrađenim od ovih metala koji se po bilo kome osnovu nalaze na čuvanju kod državnih organa, br. 17953 od 8 jula 1947 godine (»Službeni list FNRJ« br. 60 od 18 jula 1947 godine). Vidi Drugi deo, IV, 11.

Uputstvo o isplati (transferu) invalidskih prinaldežnosti korisnicima istih dok borave u inostranstvu, VIII br. 33561 od 31 jula 1947 godine (»Službeni list FNRJ« br. 70 od 22 avgusta 1947 godine). Vidi Drugi deo, VI, E, 2.

*Naredba o evidentiranju državnih privrednih preduzeća za izvozno i uvozno poslovanje, br. 41343 od 7 avgusta 1947 godine (»Službeni list FNRJ« br. 68 od 15 avgusta 1947 godine) Stupila na snagu 7 avgusta 1947 godine; prestala da važi 13 decembra 1947 godine (stupanjem na snagu Naredbe br. 62706 od 6 decembra 1947 godine).

Uputstvo o postupku sa plemenitim metalima i predmetima izrađenim od plemenitih metala koji se po bilo kome osnovu nalaze na čuvanju kod narodnih vlasti br. 32802 od 13 avgusta 1947 godine. Vidi Drugi deo, IV, 11.

Rešenje o prometu robe i o plaćanjima po robnom osnovu sa zonom »B« br. 4659 od 20 avgusta 1947 godine (Cirkular Narodne banke, Direkcija deviznih poslova br. 218/65 od 3 septembra 1947 godine. Od 21 septembra 1947 godine (prvi dan po izvršenoj zameni lira za dinare u bivšoj zoni »B«) primenjuje se samo na promet sa srezovima Kopar i Buje. Vidi Drugi deo, VI, C.

Rešenje o ovlašćenju Narodne banke FNRJ da može i bez prethodnog odobrenja Ministarstva finansija FNRJ prodavati strana sredstva plaćanja, br. 36595 od 21 avgusta 1947 godine (»Službeni list FNRJ« br. 74 od 29 avgusta 1947 godine). Vidi Prvi deo, V.

Rešenje o kursu bugarskog leva br. 37985 od 30 avgusta 1947 godine (»Službeni list FNRJ« br. 75 od 2 septembra 1947 godine). Vidi Drugi deo, III, A.

Rešenje o kursu rumunskog leja, br. 37986 od 30 avgusta 1947 godine (»Službeni list FNRJ« br. 75 od 2 septembra 1947 godine). Vidi Drugi deo, III, A.

Uputstvo br. 1 za sprovođenje Uredbe o povlačenju i zameni novca koji glasi na lire i o preračunavanju obaveza u dinare FNRJ na teritoriji pripojenoj Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji po Ugovoru o miru sa Italijom br. 43000 od 1 oktobra 1947 godine (»Službeni list FNRJ« br. 87 od 10. oktobra 1947 godine). Odnosi se na platni promet sa srezovima Kopar i Buje. Vidi Drugi deo, VI, C.

Poziv na prijavu Narodnoj banci FNRJ imovine, imovinskih prava — potraživanja, interesa kao i dugovanja prema inostranstvu od strane fizičkih i pravnih lica sa područja pripojenog teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije po Ugovoru o miru sa Italijom br. 1123 od 14 oktobra 1947 godine (»Službeni list FNRJ« br. 91 od 25 oktobra 1947 godine). Vidi Drugi deo, I, 5.

Naredba o prestanku važnosti izdatih odobrenja za uvoz i izvoz II br. 61591 od 2 decembra 1947 godine (»Službeni list FNRJ« br. 105 od 10 decembra 1947 godine). Vidi Drugi deo, VII, 5.

Naredba o registraciji privrednih preduzeća koja se bave poslovima izvoza i uvoza br. 62706 od 6 decembra 1947 godine (»Službeni list FNRJ« br. 106 od 13 decembra 1947 godine). Vidi Drugi deo, VII, 4.

Naredba o regulisanju deviznog poslovanja domaćih vazduhoplovnih preduzeća Br. 52874 od 6 decembra 1947 godine (»Službeni list FNRJ« br. 109 od 24 decembra 1947 godine). Vidi Drugi deo, VIII, 5.

Propisi o prenošenju dinara i leka preko granice od 12 decembra 1947 godine (Cirkular Narodne banke, Direkcija deviznih poslova br. 299/87 od 12 decembra 1947 godine). Vidi Drugi deo, II, 4.

1 9 4 8

Akt o stavljanju van snage Naredbe o regulisanju platnog prometa izmedju naše zemlje i zone B po nerobnom osnovu br. 18083 od 30 maja 1947 godine br. 900 od 12 januara 1948 godine. Vidi Dodatak.

380

Naredba o neprimenjivanju nekih propisa o unošenju i iznošenju dinarskih novčanica iz zemlje na putnički saobraćaj sa Narodnom Republikom Albanijom br. 1316 od 12 januara 1948 godine («Službeni list FNRJ» br. 6 od 21 januara 1948 godine). Vidj Dodatak.

Uredba o kontroli izvoza i uvoza IV br. 469 od 22 januara 1948 godine («Službeni list FNRJ» br. 10 od 4 februara 1948 godine). Vidj Dodatak.

Pravilnik o izmeni Pravilnika za izvršenje Zakona o regulisanju platnog prometa sa inostranstvom br. 6367 od 14 februara 1948 godine («Službeni list FNRJ» br. 18 od 3 marta 1948 godine). Vidj Dodatak.

Pravilnik o sprovođenju kontrole nad izvozom i uvozom br. 14605 od 23 februara 1948 godine («Službeni list FNRJ» br. 21 od 13 marta 1948 godine). Vidj Dodatak.

Naredba o podnošenju dokumenata od strane izvoznika radi pravdanja obaveza VII br. 11.438 od 3 februara 1948 godine («Službeni list FNRJ» br. 25 od 27 marta 1948 godine). Vidj Dodatak.

I S P R A V K A

Na str. 7 deveti red odozdo treba da glasi:

«1) Pravni poslovi kojima se bar jedna stranika oba-«

Na str. 362 osmi red odozgo treba da glasi:

»naplate izvršenog izvoza«.

R E G I S T A R
(Brojevi označuju stranice)

A

Afrika 171
Albanija 157—158, 164, 191, 224—230, 351, 357.
Ambalaža 95
Aukcionj zavodi 212—213
Australija 171, 191
Austrija 191, 230—231, 355

B

Bankovno-valutno odeljenje Min. fin. v. Odeljenje
platnog prometa s inostranstvom
Belgija 164, 191, 231—233
Britansko carstvo 168
Brazilija 164
Bruh-zlato 74, 204—207, 208—209
Bugarska 165, 172, 191, 234—238, 300
Buje i Kopar 283—286, 359

C

Carinski i granični organi 65, 67, 71, 87, 101, 105,
153—154, 157, 159, 160, 307, 310, 343, 346
Certifikati
 njujorški i kanadski 169—170
 vojnih vlasti u SAD 172, 177
Cesija 9

Č

»Čedok« 194—195
Čehoslovačka 165, 191, 238—242
Čekovi
 na dinare — žiro inostranca 35, 36
 na dolare 171—173, 177—178, 352—353
 na funte 171—173, 352—353

382

na inostranstvo, izdati od Narodne banke 35
na stranu valutu plativi u zemlji 40, 41
otkup 171—176
prijem na naplatu 172, 173, 174, 176—177
travelers čekovi 173—175
zabrana izdavanja uvoznima 56
zabrana preprodavanja i žiriranja 35, 36

D

Danska 165, 191, 243—246

Darovanja 58

Davanje podataka i obaveštenja

kao opšta obaveza 37
od strane izvoznika i uvoznika 93, 94, 108

Devize

držanje 33
iznošenje u inostranstvo 30, 68—72
kupovina i prodaja 34, 163—183, 352—353
nagomilavanje (težaurisanje) 36, 37
nudenje na otkup 180—183, 329—330
ovlašćenje za rad devizama 42—46
pojam 9, 10
realizovanje deviza izdatih u zemlji 35
realizovanje d. od strane brođarskih i vazduhoplov-
nih društava 62—64, 311—320
unošenje iz inostranstva 31—33
ustupanje Narodnoj banci odn. ovlašćenim zavodima
33
utvrđen kurs 34

Devizna kontrola 2, 3, 4, 15, 17, 18, 46—47

ovlašćenja za vršenje d. k. 46—47
troškovi, takse i provizije za d. k. 20, 94—96

Devizne vlasti i devizni organi 17

Devizni obveznik 114 i sl.

Devizni organi 15—20

donošenja odluka 19
odgovornost za štetu 20
pomoćni d. o. 15, 18, 20

Devizni plan 81—82

Devizni poslovi

 mogućnost i način obaveštenja 17, 18, 29, 38--39
 pojam 1, 3, 4, 5

Devizni prekršaji 20—26, 37, 106

Devizni propisi 12—15

 svrha 3
 proširenje važnosti d. p. na područje pripojeno po
 Ugovoru s Italijom IX

Devizni zakon

 donošenje i potvrda u smislu čl. 136 Ustava 1
 stupanje na snagu 27

Dividenda 48

Dinari

 DFJ, unošenje u zemlju i iznošenje iz zemlje 30, 33,
 68, 71, 153—156, 157—158, 159, 351
 jugoslovenski (stari) 159—161
 kupovina i prodaja u inostranstvu 34
 srpski (okupacijski) 159, 161

Dinarski računi inostranaca 52—53, 295—297

Dokumenta, uvoza i izvoza 88, 108—109, 335, 343,
 346, 362

Dolar

 kanadski 163, 185, 186
 SAD 163, 185, 187—188, 352—353, 354

Domaće lica 11

Doprinosi

 specijalni doprinosi za pravo na devizama i valu-
 tama 44—45
 za pokriće troškova nadzora nad uvozom i izvozom
 88, 94—96, 109

Drahma 198

Državni spoljni zajmovi 183

384

Državno osiguravajuće društvo 323—325

Dvovlasnička imanja 299—301

E

Egipat 165, 173, 192

Engleska v. Vel. Britanija

F

Faktura 88, 102, 103, 107

Finansiski poslovi 47—54

Finansijski zajmovi 49—50, 144—145

Finska 165, 192, 246—247

Forinta

holandska 163, 186

mađarska 163, 185, 187, 198, 354

Franak

albanski 163

Alžira, Tunisa, Maroka, Antila, Gvajane 249

belgijski 163, 185

francuski 163, 186, 352

KFA 249

KPF 249

švajcarski 163, 185, 188

zlatni 203

Francuska 165, 168—169, 171, 192, 248—251

Funta

egipatska 163, 185

engleska 163, 185—186, 352—353, 354

palestinska 163, 187

sirisko-libanonska 249

G

Garancije 54

Generalna direkcija trg. mornarice 314

Glavna uprava pomorstva 62

Glavna uprava rečnog saobraćaja 63

385

Goldcertificate 188

Gospodarska banka za Istru, Rijeku i Slovenačko Primorje 360

Granični i carinski organi 65, 67, 70, 71, 87, 101
153—154, 105, 157, 159, 160, 307, 310, 343 346

H

Hartije od vrednosti (v. i pod vrednosti) 51—52

iznošenje u inostranstvo 30, 52
nudenje na otkup stranih h. 19, 180—183
promet h. 9
vlasništvo inostranaca 51

Holandija 165—166 192, 251—254

Hrvatska drž. banka 123 133

I

Imovna, imovinska prava i interesi 37—38, 113—114

Inostranac

dinarska potraživanja li. 52—53, 295—297
kao izvoznik 59—60, 92
kao putnik 66, 68—70
kao učesnik u kapitalu 47—49
pojam 11—12
promet sa i. u zemlji 3—5
žiro i. na čeku 35—36

Inostrano svojstvo vrednosti 64—65

Inostranstvo

odlazak u i. 65—68
promet sa i. 1, 3, 30

Invalidske prinadležnosti, isplata u inostranstvu

291—292

Iridijum 3

Iseljenici 129

Iseljeničke doznake 167—168, 228, 234, 249, 256, 260
264, 276

386

Istarska banka, Kopar 360

Italija 172, 192, 254—258, 356

Ugovor o miru sa I. IX

Izveštaji

brodarskih preduzeća 315, 366—367

dužnost davanja 25,

preduzeća rečnog brodarstva 317

špeditera 311

uvoznika i izvoznika 95, 110—111

Izvoz 58—60, 85—111, 222, 331—348

bez odobrenja 86—87, 301—304, 341

carinjenje 87, 105

čuvanje dokumenata izvoznika 94, 108—109, 343

frankiranje 90, 335, 342

izmene u odobrenjima za i. 110, 342

izvozničke obaveze 93, 100, 342, 362

izvoznički dokumenti 108—109

klauzula za pravdanje 59

kumulativno pravdanje 91

mesečni izveštaji izvoznika 94, 110—111

molba za izvoz 87, 104, 363

molba za otpis protivrednosti i. 88, 91, 106

molba za produženje roka odobrenja za i. 91

nadzor države 83—84

naplata izvezene robe 54—55, 90—92, 105—106, 110

obaveza v. izvoznika o.

odobrenje za izvoz 56, 58—60, 85—86, 87—88, 105, 306—307, 333

od strane inostranaca 59—60, 92

osiguranje i. 322—323

otpis neunesene protivrednosti 91, 105—106

povremeni i. 92, 99—100

prethodno unošenje protivrednosti 92

privremeni izvoz 95—96

proizvoda sa dvovlasničkih imanja 299—301

registracija izvoznika 92—93, 99—101, 304—306, 332, 341

sporedni troškovi 54—55

unošenje protivrednosti 58—59, 90—92, 100—106, 110, 333, 342

387

Iznošenje u inostranstvo deviza, hartija od vrednosti,
kupona, sredstava plaćanja i valuta 30

J

Japan 171

Javni tužilac 24

Jugoslovenska imovna i imovinska prava i interesi u
inostranstvu, kojima raspolaže Ured za zaštitu
jugosl. imovine u inostranstvu 113—125

Jugoslovenska izvozna i kreditna banka 164, 222, 230,
286, 295

Jugoslovenska knjiga 293

Južna Amerika 171

K

Kanada 166, 169—170, 171, 178, 192

Kaucije 54

Kazne

disciplinske za neurednost 25—26
za devizne prekršaje 22—23

Kaznene odredbe 20—26, 97, 106, 111, 124, 143, 151,
181, 323, 324, 337, 346, 347, 362,

Kliringi i platni sporazumi 15, 69, 70

Klirinške zemlje 223

Knjige

dužnost vođenja 25
za ovl. novč. zavode i menjače 44

Knjige i nabavke iz inostranstva 293

Kolektivni pasoš 355

Komitet za spoljnu trgovinu v. Ministarstvo spoljne
trgovine FNRJ

Komitet za škole i nauke 287

Kompenzacija

obaveza 4
robnja 60—61, 88—89, 95, 107—108, 334—335, 347

26*

388

Konosman 103

Kontrolnici

izvoznika 93—94, 106, 343, 347
o prometu beljim metalom 211—212
ovlašćenih novčanih zavoda i menjača 195—196
saobraćajnih društava i preduzeća 62
uvoznika 93—94, 104, 346, 347
zaloznih zavoda 212—213
zanatskih i industrijskih preduzeća, koja se bave pre-
radom zlata 74—75, 205, 208—209
zubnih lekara i zubnih tehničara 75, 207—208

Konverzija 9

Koordinacioni odbor 96—97

Kopar i Buje 283—286, 359

Korespondenti Narodne banke 164—167

Kovani novac 6, 10, 72, 185, 196—197

Kreditna pisma

američkih i engleskih banaka 178—179
brodarska 314—315

Kruna

čehoslovačka 163, 185
danska 163, 185
norveška 163, 187
švedska 163

Kućanstvo (seoba) 95

Kuna 159—161

Kuponi, iznošenje u inostranstvo 30

Kupoprodaja

Kurs, zvanični (utvrđeni) 34, 163—164 z

L

Lej 163, 164, 187

Lek 157-158, 163, 164, 185, 351

Lev 163, 185, 198

Ljhtenštajn 172

Lira

»B« 163

italijanska (»A«, metropolitanska) 163, 187, 352

turska 163, 188

M

Mađarska 166, 172, 192, 258—262

Marka, nemačka 163, 164, 187, 198, 352, 354

Menice na stranu valutu platve u zemlji 40, 41

Ministar finansija FNRJ

devizna kontrola 2, 94

kažnjavanje deviznih neurednosti 25, 26

kažnjavanje deviznih prekršaja 21—26

nadležnost za

izdavanje odobrenja za isplatu invalidskih prinad-
ležnosti u inostranstvu 291

izdavanje rešenja u vezi s nadzorom nad uvozom i
izvozom 55

izdavanje rešenja u vezi s platnim prometom po
robnom osnovu 55

ovlašćenje za izdavanje deviznih propisa 26

ovlašćuje Unesd za zaštitu jug. imovine da u svojstvu
punomoćnika zaštićuje jug. imovinu u inostranstvu
123

propisuje

doprinos za pravo rada ovl. novč. zavoda i menja-
ča 45

kontrolnik za zanatska i industrijska preduzeća
koja se bave preradom zlata 74—75

kontrolnik za zubne lekare i tehničare 75

raspolaze »Računom za sprovođenje devizne kontrole«
26

reguliše

detalje u vezi s deviznim poslovanjem saobraćajnih
društava 62—64

kontrolu proizvodnje plemenitih metala 72

390

rešavao za upotrebu jugosl. imovine u inostranstvu
121—122, 132

zaplena sredstava plaćanja u korist MF 67, 71

Ministar građevina 349

Ministar saobraćaja 63—64, 316, 318, 335

Ministar spoljne trgovine 12, 55, 84, 87, 97, 343, 346, 348

Ministarstvo finansija

kontrola platnog prometa s inostranstvom 331, 340

odobrenje za isplatu penzija u inostranstvu 287

ovlašćenje za obavljanje dev. poslova saobraćajnim
preduzećima 309

odobrenje za otvaranje načuna u inostranstvu
brodarskim i brodarsko-agenturskim preduzećima
312

preduzećima rečnog brodarstva 316

preduzećima vazdušnog saobraćaja 318

pošiljke vrednosti u inostranstvo 30

Ministarstvo narodne odbrane 87

Ministarstvo pomorstva 62—63, 312, 335

Ministarstvo rada 288

Ministarstvo spoljne trgovine 83—84, 85—86, 87, 93—94,
304—305, 331—348

izdaje ovlašćenja za vršenje pregleda kod uvoznika
i izvoznika 47

izmene u odobrenjima po robnom prometu 88, 110

kao devizni organ 15, 17

naplate doprinosa za pokriće troškova nadzora 109

odobrenja u vezi s unosom protivvrednosti izvezenog
roba 91, 105—106

odobrenja za

frankiranje robe 90

izvoz izrađevina od plemenitih metala 72

izvoz robe 58, 59, 87—88, 105, 333, 341

komenzaciju 107—108

plaćanje uvoza 54—58, 89—90, 102, 334

prebijanja dugovanja špeditena 311

reosiguranje 323

uvoz robe 56, 87—88, 101, 334, 343—344

oslobodava od plaćanja doprinosa 95

registracija uvoznika i izvoznika 92—93, 100—101,
304—306, 332, 341, 344
rešenje o uvozu ili izvozu bez odobrenja 87
saglasnost za zaključivanje poslova u inostranstvu 8
uputstva o primeni Pravilnika o sprovođenju nadzora
98
vraćanje doprinosa 96

Ministar trgovine i snabdevanja 12
vidi i M. spoljne trgovine

N

Naknada štete 8, 20

Narodna banka

čekovi na dolare vučeni na NB 177—178
deponovanje oduzetih sredstava plaćanja kod NB 67,
71, 157
isplate po kreditnim pismima američkih i engleskih
banaka 178—179
isplate povratnicima 169—170
izuzeta od propisa Zakona o zaštiti jugosl. imovine
itd. 123, 183
kao devizni organ 15—17
izdavanje ovlašćenja
u svojstvu deviznog organa 18—19
za rad devizama i valutama 42, 43
za vršenje devizne kontrole 47
kontrola platnog prometa s inostranstvom 331, 340
korespondenti NB 164—167
kupovina i prodaja
deviza 159, 164—183
dinaru u inostranstvu 34
plemenitih metala 203—204
srebra 218—219
valuta 159, 183—190, 197—198
zlata 73
odobrenja u vezi sa
dinarskim potraživanjima inostranaca 52
finansiskim zajmovima 49—50, 144, 145
hartijama od vrednosti 51

isplatom dividenda i tantijema u inostranstvu 48
 kaucijama i garancijama 54
 kupovinom i prodajom zlata 73, 74
 post-kreditima 53—54
 prodajom voznih karata za strane relacije 62
 sitnim plaćanjima u inostranstvu 292
 učešćem u kapitalu 47—49, 144—145
 unošenjem vrednosti iz inostranstva 64—65
 otkup
 imovine u inostranstvu 121, 122, 132, 147
 proizvodnje plemenitih metala 72
 valuta i deviza 31, 329—330, 352—355
 otvaranje pošiljaka iz inostranstva 321
 poslovanje kod plaćanja uvoza robe 89
 prijava potraživanja i ostale imovine i dugovanja u
 inostranstvu 139, 143—151
 prijem na naplatu uložnih knjižica na dolare i funte
 179—180
 primanje plemenitih metala i predmeta od pl. met.
 koji se nalaze na čuvanju kod državnih organa
 295—297
 primanje viška sa računa u inostranstvu
 pomorskih brodarskih i brodarsko-agenturskih pre-
 duzeća 312
 preduzeća rečnog rečnog brodarstva 316
 preduzeća vazdušnog saobraćaja 319
 prodaja stranih sredstava za plaćanje 81
 vođenje
 dinarskih računa inostranaca 295—297
 evidencije izvršenja deviznog plana 81—82
 Nemačka 166, 171, 262—263
 Neurednost u deviznom poslovanju 25
 Novacija 9
 Novčanice DFJ 30, 153—154
 Novčanice savezničkih vojnih vlasti 198
 Norveška 166, 192, 263—266
 Novi Zeland 171

Nudjenje na otkup deviza, valuta, stranih vrednosti, plemenitih metala 66, 329

Nudjenje, obavezno 32, 143, 156—157, 180—183, 197—199

Numizmatički primerci kovanog novca 7

Nepokretna imovina — sticanje n. i. od strane stranih državljana 5, 349

O

Obaveze

prema inostranstvu 38

u stranoj valuti i u zlatu 8

Obrasci 362—365

Odeljenje platnog prometa s inostranstvom saveznog Ministarstva finansija

kao devizni organ 15—16

odobrenja u vezi sa

doznakama studentima u inostranstvo 287

isplatom invalidskih primadležnosti u inostranstvu 291

isplatom menica i čekova koji glase na stranu valutu 40, 41

isplatom zadržanih dinarskih iznosa ulaznom putniku 157

izdavanjem punomoćija u inostranstvu 37, 38

izmirljivanjem obaveza prema inostranstvu 38

nabavljanjem stranih sredstava plaćanja 66, 189

nabavkom platnih sredstava 222

osiguranjem u inostranstvu 323

plaćanjima u inostranstvu 223

reosiguranjem 324

smanjivanjem duga po izvozu robe 56

opšta nadležnost za izdavanje odobrenja 38—41

ovlašćenja, izdavanje

za obavljanje devizni poslova otpremničkih preduzeća 309

za vršenje devizne kontrole 46

saobračajnim društvima za obavljanje deviznih poslova 61

394

postupak u vezi s konfiskacijom novčanica 154—156,
160—161
prijavljivanje o. neispravnosti putnika 66
rešenja o
deponovanim vrednostima 68, 71
svojstvu lica u deviznom pogledu 11

Odeljenje carina saveznog Ministarstva finansija 86

Odobrenja 17, 18, 41

izmene u o. 42

opšta nadležnost za izdavanje o. 38, 39

pojam 29

prenosivost 88

prestanak važenja 42

rok važenja 41, 341

za finansijske zajmove 49—50

za izvoz 85—88, 105, 306—307, 333, 341, 347

za izdavanje punomoćija u inostranstvu 38—41

plaćanje podvoza robe 89—90

plaćanje podvoza tranzitne robe 61

plaćanje uvoza 55—58, 89—90, 102

za polaganje kaucija i davanje garancija 54

za post-kredite 53—54

za primanje na dinarske račune inostranaca i za is-
plate istih 52—53

za primanje u depo, promene u depozitima i izdavanje

iz depoa hartija od vrednosti inostranaca 51

za sitna plaćanja u inostranstvu 292

za sklapanje ugovora o reosiguranju 323

za učešće u kapitalu 47—49

za uvoz 85—88, 101—102, 306—307, 334, 344, 347

Opraštanje duga 9

**Opšti zakon o zaštiti spomenika kulture i prirodnih
retnosti 7**

Osiguranje robe 322—323

Osiguravajuća društva (preduzeća) 54, 323—326

Osmijum 3

Otpis duga 9

Otpremnička preduzeća 309—311, 333

Ovlašćeni menjači 34

kupovina i prodaja sredstava plaćanja 65—68
pojam 42—43
poslovne prostorije 44
pravo otkupa zlata 73, 196—197
specijalni doprinos 44—45, 197
vođenje knjiga 44

Ovlašćeni novčani zavodi 34, 56, 164

kupovina i prodaja sredstava plaćanja 65—68, 195—
197
pojam 42
poslovanje kod uvoza robe 89
poslovne prostorije 44
pravo otkupa zlata 73
prenosjenje dinarskih računa inostranaca na Narodnu
banku 295—297
primanje u depo stranih hartija od vrednosti 51
specijalni doprinos 44—45
vođenje knjiga 44, 195—196
vođenje računa inostranaca 70

Ovlašćenja 17—19, 42—47

za obavljanje deviznih poslova saobraćajnih društva
61
za primanje u depo hartija od vrednosti inostranaca 51
za prodaju vozničkih karata za strane relacije 62
za rad devizama i valutama 42—46, 193—195
oduzimanje 0. 45—46
pojam 42
prestanak važenja 45
ranija 0. 46
specijalni doprinos za 0. 44—45, 197
važnost u pogledu sedišta 43—44
za vršenje devizne kontrole 46—47

P

Paladijum 3

Palador v. Beli metal

Penge 198

396

Penzije, isplata u inostranstvu 287—290

Pijaster, indokineski 249

Plaćanja, sitna u inostranstvo 292—293

Platina 3, 203, 204

Platni promet s inostranstvom 1, 34, 221—298, 357—361

Platni sporazumi s inostranstvom 223—283

Plemeniti metali 72—76

izradovine od p. m. 6, 7, 72

kontrola proizvodnje 72

kovanj oblik (kovani novac) 6, 7, 72

kupovina i prodaja p. m. od strane Narodne banke
203—204

lomljeni p. m. (»bruh«) 6, 7

muđenje na otkup 19

otkup proizvodnje 72

p. m. i predmeti od p. m. koji se nalaze na čuvanje
kod drž. organa 213—216

pojam 3—7

poluge 6, 7, 73

polupreradevine (polufabrikati) 6, 7, 72

pravo kupovine p. m. u polugama 73

promet p. m. 9

zabrana izvoza 72

Pogranični saobraćaj 154

Poklonj 9

Polisa osiguranja 104

Poljska 166, 192, 266—270

Pomorska broderska društva 61—62, 311—315, 366—367

Pomorski saobraćaj 62—63, 311—315

Portugalija 171

Poslovna neurednost 21, 25, 26

obaveza prijavljivanja 26

Post-krediti 53—54

Potraživanja u inostranstvu, unošenje u zemlju 35

Pošiljke sa vrednostima

iz inostranstva 31—33, 64—65, 320—321
u inostranstvo 30

Poštanska štedionica 242, 251

Poštanski organi 321

Poštanski saobraćaj 64—65, 68, 71, 320—321

Poštansko-uputnički i poštansko-čekovni platni promet sa

Čehoslovačkom 242

Francuskom 251

Sjedinjenim Američkim Državama 286—287

Povratnici (repatrirci) 168—170, 301—302, 354

Pravovaljanost pravnih poslova 7

Prebijanja 4, 58

Prekršaji

devizni 20—26

Zakona o zaštiti jugoslovenske imovine u inostranstvu 124

Predsednik Privrednog saveta 5—6

Pretplate na novine, časopise itd. 292—293

Prijave

imovine, imovinskih prava i interesa u inostranstvu od strane jug. deviznih obveznika 119 i sl.
potraživanja i ostale imovine kao i dugovanja u inostranstvu 139—151

Promet

pojam 9

s inostranstvom 3—6

u zemlji 3

Provizije i troškovi

kod kupovine i prodaje plem. metala 204

kod kupovine i prodaje srebra 219

kod kupovine i prodaje valuta 34, 35

398

za deviznu kontrolu v. devizna kontrola
v. i Troškovi i provizija.

Punomoćja

domaćih lica u inostranstvu 37, 38, 121—122, 131
Uredba za zaštitu jugoslovenske imovine u inostranstvu 38, 117 i sl.

Putne isprave, ubeležavanje prodatih sredstava plaćanja 65—66

Putne (vozne) karte za strane relacije 70

»Putnik« 159, 195, 329

Putnički saobraćaj 64—72, 222

dolazak u zemlju 68—72
iznosi primljeni u zemlji od inostranih putnika 69—70
iznošenje i unošenje platnih sredstava 31—36, 65—72, 158—159

kupovina putnih karata za strane relacije 70

menjanje sredstava plaćanja 69

nabavka stranih sredstava plaćanja 188—190

odlazak u inostranstvo 65—68

povratak u zemlju 66

putnički prtljag 87

realizovanje unetih stranih sredstava plaćanja 159

sa pojedinim zemljama 229, 233, 235, 240—241, 245, 250—251, 253—254, 257, 261, 265—266, 271, 274, 278, 282—283

Tranzitni putnici 70

Račun v. fakture

Račun Ministarstva finansija FNRJ za sprovođenje devizne kontrole 26, 155

Ratna šteta 142

Recepis rečnog broderskog društva 103—104

Rečna broderska društva 63—64, 315—317

Reemigranti v. Povratnici

Reosiguranje 324—326

Repatrijci v. Povratnici

Robni promet 54—61, 331—348

bez uvozne odnosno izvozne dozvole 299—304
 carinjenje 86
 frankiranje 90, 335, 342
 izmene u odobrenjima 88—110
 kompenzacije 60—61, 88—89, 197—108
 mesečni izveštaji uvoznika i izvoznika 95, 110—111
 obrasci 108
 odobrenja za plaćanje 54—58, 89—90
 otprema robe u inostranstvo 86
 plaćanja po robnom prometu 54—55, 89—92, 102—104,
 221—222
 plaćanje podvoza za tranzitnu robu 61
 proizvodi sa dvovlasničkih imanja 297—301
 putnički prtljag 87
 ratni materijal 87
 roba stranog porekla 87
 za pojedinih zemljama 224—282, 357—358
 smanjenje duga po r. p. 56
 sporedni troškovi 54—55, 61, 89—90, 101—104
 tranzitna roba 61

Rodijum 3

Rublje 188, 198

Rumunija 166, 172, 192, 270—275

Rupija francuskih kolonija 249

Rutenijum 3

S

Saobraćaj 61—72, 309—314, 366—367

Saobraćajna preduzeća 61—62, 309—314

poslovanje stranih s. p. 62—63
 primanje robe na utovar za inostranstvo 86

Savez Sovjetskih Socijalističkih Republika 166, 192

Sefovi 51

**Sjedinjene Američke Države 166, 169—170, 171, 178,
 193, 286—287**

400

Slobodna Teritorija Trsta 286

Službenosti 9, 221

Sporazumi s inostranstvom 13

Srebro 7, 217—219

kupovina i prodaja o strane Narodne banke 218—219
proizvodnja 217

Sredstva plaćanja

iznošenje u inostranstvo 30, 65, 69, 153—161, 351
iznošenje u zemlju 66, 68—72, 153—161, 351

Srpska narodna banka 123, 133

Sterlinški blok 179

Strane vrednosti 147, 180—183

Strani radnici, v. zarade s. r.

Stručni odbor 97

Studenti, doznake s. u inostranstvo 287

Stvarna prava 9

Sudovi 25

Š

Šiling (austriski) 163, 168, 352, 354

Španija 171

Špediteri v. Otpremnička preduzeća

Štedionice 212

Švajcarska 166—167, 172, 193, 275—281

Švedska 167, 172, 193, 281—283

T

Tančijeme, isplata inostrancima 48

Tovarni list 104

Tranzitna roba 61

Tranzitni putnici 68—70

Troškovi i provizije 34—35, 55, 163, 190, 196, 204, 219,
310, 334
za deviznu kontrolu v. pod Devizna kontrola
v. i: Provizije i troškovi
Trst v. Slobodna Teritorija Trsta
Turska 167, 193, 357—359

U

Učešće u kapitalu 47—49, 144—145
Uložne knjižice na engl. funte, američke i kanadske dolare 179—180
Unošenje iz inostranstva deviza, dinara, kovanog zlata, potraživanja i valuta 31—35
deviza, dinara, kovanog zlata, potraživanja i valuta
Uprava spoljne trgovine (i njena predstavništva) v. Ministarstvo spoljne trgovine
Ured za zaštitu jugoslovenske imovine u inostranstvu
38, 113 i sl., 145—146, 181
Uvoz 56, 85—111, 221—222, 331—348
bez odobrenja 86—87, 299—301, 344
carinjenje 87, 101—103
čuvanje dokumenata uvoza 94, 108—109
delimično plaćanje 57
frankiranje 90, 335
izmene u odobrenjima za u. 110, 344
knjiga, časopisa i novina 292—293
klauzula o korišćenju odobrenja za plaćanje 57
mesečni izveštaji uvoznika 94, 110—111
molba za plaćanje uvoza 102—103, 365
molba za odobrenje uvoza 8
molba za uvoz 87, 101, 364
nadzor države 83—84
neiskorišćena odobrenja za uvoz 96
obaveza uvoznika 93, 100
odobrenje za plaćanje unapred 89, 103
odobrenje za plaćanje uvoza 89—90, 102, 334
odobrenje za uvoz 54—58, 85—89, 101—104, 107,
306—307, 334, 344

402

osiguranje uvoza 322—323
 plaćanje podvoza, osiguranja i ostalih troškova 54—
 58, 89—90, 103—104
 plaćanje uvoza 54—58, 89—90, 102—104, 221—222
 povremeni uvoz 92, 99—100
 privremeni uvoz 95—96
 proizvoda sa dvovlasničkim imanjima 299—301
 registracija uvoznika 92—93, 99—101, 304—306, 332,
 344
 saglasnost Min. spoljne trgovine 8, 334, 343—344
 smanjenje duga po uvozu robe 56, 58
 sporedni troškovi uvoza 56, 334
 uvozni dokumenti 108—109

V

Valute

držanje 33
 iznosi dozvoljeni za unošenje i iznošenje u stranim
 zemljama 191—193, 355—356
 iznošenje u inostranstvo 30, 68—72
 kupovina i prodaja 34, 65—72, 163—164, 183—199,
 353—355
 nakomiljavanje (tezaursiranje) 36, 37
 nudenje na otkup 197—199, 329—330
 obaveze u stranoj valuti 8
 oštećene novčanice 185
 ovlašćenje za nad stranim valutama 42—46
 pojam 10
 promet valutama 9
 unošenje iz inostranstva 31
 utvrđen kurs 34

Vazdušni saobraćaj 64, 318—320

Velika Britanija 167, 171, 173, 179, 193

Vozne karte za strane relacije 62

Vrednosti 10, 11, 68

iznošenje u inostranstvo 30, 64—65, 67—68

Vrhovna devizna vlast 17

Z

Zajam 9

Zaključnice 88, 103, 107

Zakon o suzbijanju nedopuštene trgovine, nedopuštene špekulacije i privredne sabotaže 21

Založni zavoda 212—213

Zanatska i industrijska preduzeća koja se bave preradom zlata 73, 74—75

Zarade stranih radnika, doznaka u inostranstvo 293—295, 360—361

Zlatna klauzula 8

Zlatnici

cena 201—203

pojam 6, 10

pravo kupovine 73, 196—197, 203—204

zabrana topljenja 78

zabrana zalaganja 76

Zlatni franak 203

Zlato 3—7, 72—76

cena 201

industrijska prerada z. 74—75

ispitivanje z. 204—205

javna prodaja 212—213

kovano z. v. Zlatnici

kupovina od strane zanatskih i industrijskih preduzeća 205—207

kupovina u naučne svrhe 74

domljeno (»bruch«) z. 74, 204—207, 208—209

nakit 201, 212—213

obaveze u z. 8.

poluge 72, 73, 74

polufabrikati (polupreradevine) 72

prerada 205—209

topljenje i pretapanje 73

zaključivanje poslova u z. 8

zalaganje 76, 212—213

404

zaplenjeno od strane državnih organa 213

zlatna žica 6

zlatni lim 6, 206, 208—209

Zlot, poljski 163

Zona »A« 283

Zona »B« 283, 296

Zubni lekari i zubni tehničari 73, 75, 207--208

S A D R Ž A J:

	Strana
Predgovor prvom izdanju — — — — —	I
Napomena — — — — —	IX
PRVI DEO — OPŠTI DEVIZNI PROPISI	
I. Zakon o regulisanju platnog prometa s inostranstvom (Devizni zakon) — — — — —	1
Osnovne odredbe — — — — —	1
Devizni organi — — — — —	15
Kaznene odredbe — — — — —	20
Završne odredbe — — — — —	26
II. Pravilnik o izvršenju Zakona o regulisanju platnog prometa s inostranstvom (Devizni pravilnik) — — — — —	29
Opšte odredbe — — — — —	29
Ovlašćenja — — — — —	42
Ovlašćenja za rad devizama i valutama — — — — —	42
Ovlašćenja za vršenje devizne kontrole — — — — —	46
Finansijski poslovi — — — — —	47
Učešće u kapitalu — — — — —	47
Finansijski zajmovi — — — — —	49
Hartije od vrednosti — — — — —	51
Dinarska potraživanja inostranaca — — — — —	52
Post-krediti — — — — —	53
Kaucije i garancije — — — — —	54
Osiguravajuća društva — — — — —	54
Robni promet — — — — —	54
Saobraćaj — — — — —	61
Pomorski saobraćaj — — — — —	62
Rečni saobraćaj — — — — —	63
Vazdušni saobraćaj — — — — —	64

	Strana
Putnički i poštanski saobraćaj — — — — —	64
Odlazak u inostranstvo — — — — —	65
Dolazak inostranaca i tranzitni putnici — — — — —	68
Plemeniti metali — — — — —	72
Završne odredbe — — — — —	76
III. Naredba o prenošenju devizne kontrole iz nadležnosti Bankovno-valutnog odeljenja Ministarstva finansija FNRJ u nadležnost Narodne banke FNRJ — — — — —	77
IV. Naredba o prenošenju poslova devizne kontrole sa Narodne banke FNRJ u nadležnost Odeljenja platnog prometa sa inostranstvom Ministarstva finansija FNRJ — — — — —	79
V. Rešenje o ovlašćenju Narodne banke FNRJ da može i bez prethodnog odobrenja Ministarstva finansija FNRJ prodavati strana sredstva plaćanja — — — — —	81
VI. Uredba o stavljanju uvoza i izvoza pod nadzor države — — — — —	83
VII. Pravilnik o sprovođenju nadzora nad uvozom i izvozom — — — — —	85
Opšte odredbe — — — — —	85
Odobrenja za uvoz i izvoz — — — — —	87
Odobrenja za kompenzaciju — — — — —	88
Odobrenja za plaćanje — — — — —	89
Naplata izvezeno robe — — — — —	90
Registrowanje uvoznika i izvoznika — — — — —	92
Kontrolnici, dokumenta i izveštaji — — — — —	93
Troškovi nadzora — — — — —	94
Koordinacioni odbor — — — — —	96
Stručni odbor — — — — —	97
Kaznene sankcije — — — — —	97
Završne odredbe — — — — —	98
VIII. Uputstvo za uvoznike i izvoznike u vezi sa nadzorom spoljne trgovine — — — — —	99
Registrowanje — — — — —	99
Uvoz — — — — —	101
Molbe za uvoz — — — — —	101
Odobrenja za uvoz — — — — —	101

	Strana
Plaćanje uvoza — — — — —	102
Plaćanje unapred — — — — —	103
Plaćanje podvoza, osiguranja i drugih troškova — — — — —	103
Kontrolnik za uvoznika — — — — —	104
Izvoz — — — — —	104
Molbe za izvoz — — — — —	104
Odobrenja za izvoz — — — — —	105
Naplati — — — — —	105
Otpisi neunesenih iznosa po odobrenjima za izvoz — — — — —	106
Kontrolnik za izvoznike — — — — —	106
Kompenzacija — — — — —	107
Molbe za kompenzaciju — — — — —	107
Plaćanje i naplata kod kompenzacija — — — — —	107
Opšte odredbe — — — — —	108
Obrasci — — — — —	108
Čuvanje dokumenata — — — — —	108
Doprinos na troškove nadzora nad uvozom i izvozom — — — — —	109
Molbe za izmene u uslovima pojedinih odobrenja i produženje roka za unos protivvrednosti izvezenog robe — — — — —	110
Mesečni izveštaji — — — — —	110
Kaznene sankcije — — — — —	111
IX. Zakon o zaštiti jugoslovenske imovine i imovinskih prava i interesa u inostranstvu — — — — —	113
X. Pravilnik o izvršenju Zakona o zaštiti jugoslovenske imovine i imovinskih prava i interesa u inostranstvu — — — — —	127
XI. Nevažeci propisi — — — — —	135

DRUGI DEO — POSEBNI DEVIZNI PROPISI

I. Obavezna prijava potraživanja i ostale imovine, kao i dugovanja u inostranstvu — — — — —	139
1) Odluka o obaveznoj prijavi potraživanja i ostale imovine, kao i dugovanja u inostranstvu — — — — —	139

	Strana
2) Uputstvo za prijave potraživanja i ostale imovine, kao i dugovanja u inostranstvu	140
3) Prijave radi pribavljanja odobrenja za učešća u kapitalu i za finansijske zajmove	144
4) Prijava imovine, prava i interesa u inostranstvu — — — — —	145
5) Prijava imovine, imovinskih prava — potraživanja, interesa kao i dugovanja prema inostranstvu od strane lica sa područja pripojenog F.N.R. Jugoslaviji po ugovoru o miru sa Italijom — — — — —	147
II. Unošenje u zemlju i iznošenje iz zemlje efektivnih sredstava plaćanja — — — — —	153
1) Zabranjena iznošenja i unošenja iz inostranstva novčanica dinara DFJ — — — — —	153
2) Obavezno nudenje na otkup stranih valuta, čekova i zlatnika, koji se unesu iz inostranstva — — — — —	156
3) Postupak sa stranim valutama i dinarima, koji su deponovani kod carinarnica — — — — —	157
4) Prenosnje dinara i lica preko granice — — — — —	157
5) Unošenje u zemlju i iznošenje iz zemlje efektivnih sredstava plaćanja u putničkom prometu — — — — —	158
6) Rešenje o zabranj unosu iz inostranstva novčanica koje glase na jugoslovenske odnosno srpske dinare i hrvatske kune	159
7) Nevažeći propisi — — — — —	161
III. Promet devizama i valutama — — — — —	163
A. Kursevi deviza i valuta — — — — —	163
B. Promet devizama — — — — —	163
1) Promet devizama preko Narodne banke	164
2) Ispljeničke doznake — — — — —	167
3) Doznake povratnika iz Francuske — — — — —	168
4) Doznake povratnika iz Sjedinjenih Američkih Država i Kanade — — — — —	169
5) Otkup odnosno prijem za naplatu od strane Narodne banke čekova i deviza u drugom obliku — — — — —	170

	Strana
a) Otkup čekova — — — — —	171
b) Prijem čekova za naplatu — — — — —	176
c) Čekovi na dolara vučeni na Narodnu banku — — — — —	177
d) Kreditna pisma američkih i engleskih banaka — — — — —	178
e) Prijem na naplatu uložnih knjižica na funte i dolare — — — — —	179
6) Obavezno nudenje na otkup deviza i stranih vrednosti — — — — —	180
C. Promet valutama — — — — —	183
1) Kupovina i prodaja valuta od strane Narodne banke — — — — —	183
a) kupovina — — — — —	184
b) prodaja — — — — —	188
c) provizije — — — — —	190
d) Količina i vrste nacionalnih efektivnih valuta koje pojedine države dozvoljavaju da se iznose i unose — — — — —	191
2) Ovlašćenja za rad valutama — — — — —	193
3) Kupovina i prodaja valuta od strane ovlašćenih novčanih zavoda i menjača — — — — —	195
4) Specijalni doprinos menjača — — — — —	197
5) Obavezno nudenje na otkup efektivnih stranih valuta — — — — —	197
6) Nevažeci propisi — — — — —	199
IV. Plemeniti metali — — — — —	201
1) Cena zlata — — — — —	201
2) Cena platine — — — — —	203
3) Kupovina i prodaja plemenitih metala od strane Narodne banke — — — — —	203
4) Ispiranje zlata — — — — —	204
5) Završna i industrijska preduzeća koja se bave predajom zlata — — — — —	205
6) Zubni lekari i zubni tehničari — — — — —	207
7) Prerada i zamena lomljenog zlata za zlatni lim u cilju opravke zuba — — — — —	208
8) Beli metal od paladijuma i zlata (»paleodor«) za zubotehničke potrebe — — — — —	209
9) Zlatni i aukcionij zavodi — — — — —	212

	Strana
10) Postupak sa zlatom zaplenjenim od strane državnih organa — — — — —	213
11) Postupak sa plemenitim metalima i predmetima izrađenim od ovih metala koji se nalaze na čuvanju kod državnih organa — — — — —	213
V. Srebro — — — — —	217
1) Cena srebra — — — — —	217
Kupovina i Prodaja srebra od strane Narodne banke — — — — —	218
VI. Platni promet sa inostranstvom — — — — —	221
A. Opšti propisi — — — — —	221
1) Platni promet po robnom osnovu — — — — —	221
2) Platni promet po putničkom osnovu — — — — —	222
3) Ostala plaćanja — — — — —	223
B. Klirinške zemlje — — — — —	223
Albanija — — — — —	224
Austrija — — — — —	230
Belgijsko-luksemburška ekonomska unija — — — — —	231
Bugarska — — — — —	234
Čehoslovačka — — — — —	238
1) Platni promet po robnom i ostalim osnovima — — — — —	238
2) Poštansko čekovi platni promet — — — — —	242
Danska — — — — —	243
Finska — — — — —	246
Francuska — — — — —	248
1) Platni promet — — — — —	248
2) Poštansko-čekovni platni promet — — — — —	251
Holandija — — — — —	251
Italija — — — — —	254
Mađarska — — — — —	258
Nemačka — — — — —	262
Norveška — — — — —	263
Poljska — — — — —	266
Rumunija — — — — —	270
SSSR — — — — —	272
Švajcarska — — — — —	275
Švedska — — — — —	281

	Strana
C. Specijalni propisi	
Srezovi Kopar i Buje (koji su pripadali zoni »B«) — — — — —	283
Slobodna teritorija Trsta — — — — —	286
SAD — — — — —	286
Poštansko-putnički platni promet sa Sjedinjenim Američkim Državama — — — — —	286
D. Doznake studentima u inostranstvo — — — — —	287
E. Isplata penzija i invalidskih primadležnosti u inostranstvo — — — — —	287
1) Isplata penzija u inostranstvo — — — — —	287
2) Isplata invalidskih primadležnosti u inostranstvo — — — — —	291
F. Sitna plaćanja u inostranstvo — — — — —	292
G. Doznake u inostranstvo zarada stranih radnika i stručnjaka zaposlenih u Jugoslaviji — — — — —	293
H. Dinarski račun inostranaca — — — — —	295
I. Nevažeći propisi — — — — —	297
VII. Robni promet sa inostranstvom — — — — —	299
1) Uvoz i izvoz proizvoda dobivenih na dioničničkim imanjima — — — — —	299
2) Izvoz bez izvoznih odobrenja — — — — —	301
3) Osiguranje robe koja se izvozi i uvozi — — — — —	304
4) Registracija preduzeća koja se bave poslovanjem izvoza i uvoza — — — — —	304
5) Prestanak važnosti odobrenja za uvoz i izvoz izdatih do kraja 1947. godine — — — — —	306
6) Nevažeći propisi — — — — —	307
VIII. Saobraćaj sa inostranstvom — — — — —	309
1) Devizno poslovanje otpremničkih preduzeća (špeditera) — — — — —	309
2) Devizno poslovanje pomorskih brodarskih i brodarsko-agenturskih preduzeća — — — — —	311
3) Izdavanje brodskih kreditnih pisama — — — — —	314
4) Devizno poslovanje domaćih preduzeća rečnog brodarstva — — — — —	315

	Strana
5) Devizno poslovanje domaćih vazduhoplov- nih preduzeća — — — — —	318
6) Kontrola poštanskih pošiljki iz inostran- stva — — — — —	320
IX. Osiguranje i reosiguranje u inostranstvu — —	323
1) Osiguranja robe koja se izvozi i uvozi —	323
2) Reosiguranje u inostranstvu — — — —	324
 DODATAK — PROPISI KOJI SU DONETI ZA VREME ŠTAMPANJA OVE ZBIRKE 	
Prvi deo — Opšti devizni propisi	
I. Pravilnik o izmeni Pravilnika za izvršenje Za- kona o regulisanju platnog prometa sa ino- stranstvom — — — — —	329
II. Uredba o kontroli izvoza i uvoza — — — —	331
Opšte odredbe — — — — —	331
Izvoz i uvoz — — — — —	333
Evidencija — — — — —	335
Komitei za spoljnu trgovinu pri vladama na- rodnih republika — — — — —	336
Kaznene odredbe — — — — —	337
Ostale odredbe — — — — —	337
III. Pravilnik o sprovođenju kontrole nad izvo- zom i uvozom — — — — —	340
Opšte odredbe — — — — —	340
Izvoz i naplata — — — — —	341
Izvoz robe — — — — —	341
Naplata izvezeno robe — — — — —	342
Kontrola izvoza i naplata — — — — —	343
Uvoz i plaćanje — — — — —	343
Uvoz robe — — — — —	343
Plaćanje po robnom prometu — — — —	345
Kontrola uvoza i plaćanja — — — —	346

	Strana
Kompenzacija — — — — —	347
Devizna evidencija — — — — —	347
Kaznene odredbe — — — — —	348
Završne odredbe — — — — —	349
IV. Nevažeći propis — — — — —	349
Drugi deo — Posebni devizni propisi i uputstva	
II. Unošenje u zemlju i iznošenje iz zemlje efektivnih sredstava plaćanja — — — — —	351
Neprimenjivanje propisa o zabrani unošenja i iznošenja novčanica dinara u odnosu na Narodnu Republiku Albaniju — — — — —	351
III. Promet devizama i valutama — — — — —	352
Kursevi deviza i valuta — — — — —	352
Otkup od strane Narodne banke čekova na dolare i funte — — — — —	352
Kupovina valuta od strane Narodne banke — — — — —	353
Prodaja stranih sredstava na osnovu kolektivnog pasosa — — — — —	355
Količine i vrste nacionalnih efektivnih valuta koje pojedine države dozvoljavaju da se unose i iznose — — — — —	355
VI. Platni promet sa inostranstvom — — — — —	357
B. Klirinške zemlje — — — — —	357
Albanija — — — — —	357
Turska — — — — —	357
C. Specijalni propisi — — — — —	359
Srezovi Kopar i Buje — — — — —	359
G. Doznake u inostranstvo zarada stranih radnika i stručnjaka zaposlenih u Jugoslaviji — — — — —	360
H. Nevažeći Propisi — — — — —	361
VII. Robni promet sa inostranstvom — — — — —	362
Naredba o podnošenju dokumenata od strane izvoznika radi pravljenja obaveze — — — — —	362
Obavezni obrasci — — — — —	362

414

	Strana
VIII.Saobraćaj sa inostranstvom — — — — —	366
Uputstva za izvršenje Naredbe o regulisanju deviznog poslovanja pomorskih brodarskih i brodarsko-agenturskih preduzeća — — — — —	366
Spisak deviznih propisa — — — — —	369
Registar — — — — —	381

Approved For Release 2009/07/07 : CIA-RDP83-00415R008000010010-3

Štampa Jugoslovenskog štamparskog preduzeća, Beograd

Approved For Release 2009/07/07 : CIA-RDP83-00415R008000010010-3

Approved For Release 2009/07/07 : CIA-RDP83-00415R008000010010-3

CENA
80
DINARA

Approved For Release 2009/07/07 : CIA-RDP83-00415R008000010010-3